

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β'
Τεύχος 866
Παρασκευή
7 Απριλίου 2006
Τιμή: 4 ευρώ

Οι φωτιές άναψαν στη Γαλλία

- Συνέντευξη με τον υπουργό Σάββα Τσιτουρίδη
- Η βαλίτσα των υποκλοπών πάει μακριά
- Υπάρχει θέμα με τον Κώστα Τσαλικίδη
- Ο Καβαλιέρε πάει στις εκλογές
- Οι διπλομισθίες και οι συσκοτίσεις του Υπουργείου Εσωτερικών
- Το τζαμί της Ντόρας
- Ε.Χ.Γονατάς

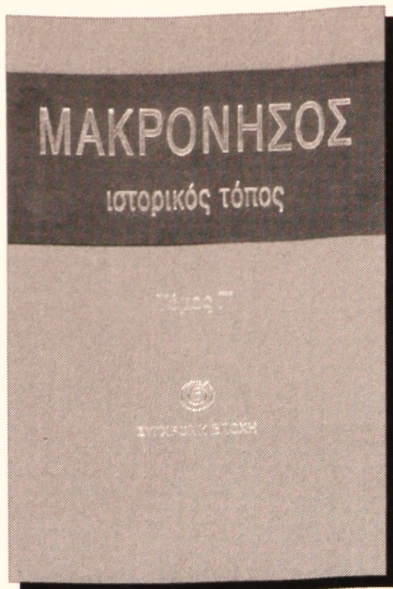

ISSN 1108-9822

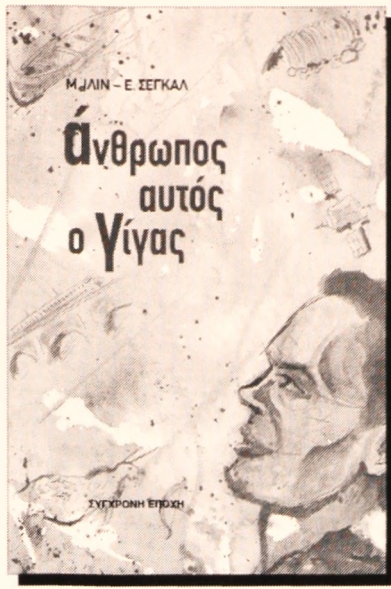

1 4

9 771108 982000

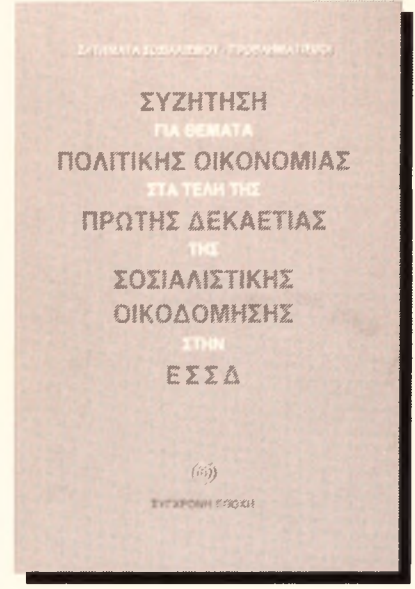
ΜΑΚΡΟΝΗΣΟΣ
ιστορικός τόπος
τόμος Γ'

Μ. Ιλίν - Ε. Σεγκάλ
ΑΝΘΡΩΠΟΣ, ΑΥΤΟΣ Ο ΓΙΓΑΣ

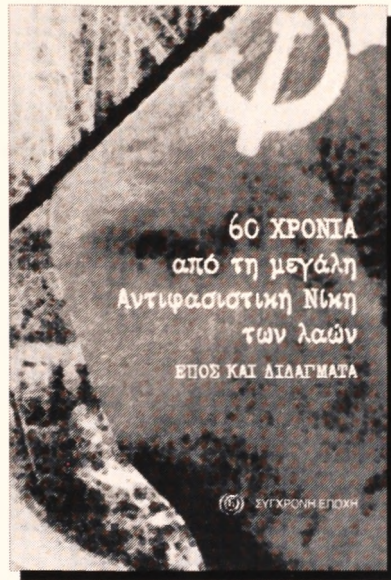
ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ
ΤΗΣ ΜΑΡΕΙΣΤΙΚΗΣ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΑ ΤΕΛΗ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ
ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ ΤΗΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗΣ
ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΣΣΔ

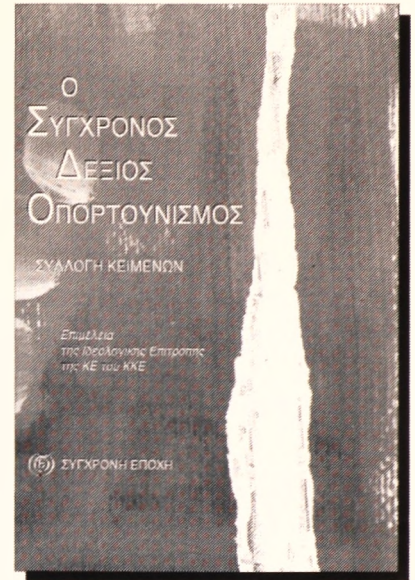
Ν. Γεωργιάδης
Ο ΜΑΡΚΟΣ ΟΠΩΣ ΤΟΝ ΓΝΩΡΙΣΑ
Ο Βαμβακάρης από το Α ως το Ω

60 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΓΑΛΗ
ΑΝΤΙΦΑΣΙΣΤΙΚΗ ΝΙΚΗ ΤΩΝ ΛΑΩΝ.
ΕΠΟΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ

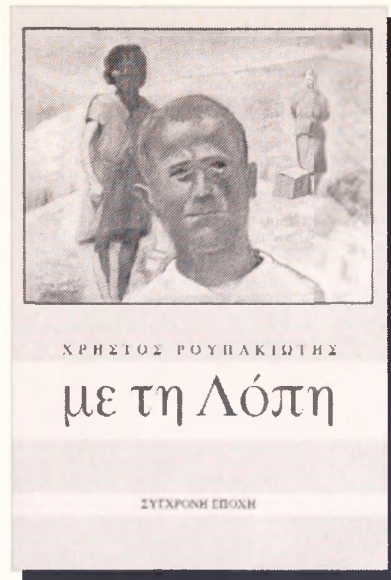
Δ. Καλτσώνης
ΔΙΚΑΙΟ - ΚΟΙΝΩΝΙΑ - ΤΑΞΕΙΣ

Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΔΕΞΙΟΣ
ΟΠΟΡΤΟΥΝΙΣΜΟΣ

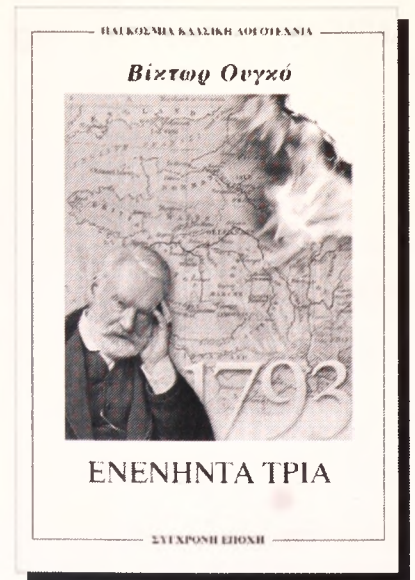
Γ. Στεφανίδης
«ΑΓΑΠΑΩ...»

Χρ. Ρουπακιάτης
ΜΕ ΤΗ ΛΟΠΗ

Μ. Ιωάννου
Η ΒΑΛΙΤΣΑ ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΗ
ΠΙΚΡΟΓΙΩΡΓΗ

Β. Ουγκό
ΕΝΕΝΗΝΤΑ ΤΡΙΑ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Σόλωνος 130, 106 81 Αθήνα, Τηλ.: 2103320800, Fax: 2103813354. <http://www.sep.gr>, e-mail: info@sep.gr

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132, Fax: 2103829814

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ: 1. Αθήνα, Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132. 2. Θεσσαλονίκη, Πλάτωνος 7, Τηλ.: 2310283810.

3. Γιάννενα, 28ης Οκτωβρίου 19, Τηλ.: 2651038090.

Περίοδος Β' • Έτος 33ο • Τεύχος 866

Παρασκευή 7 Απριλίου 2006

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

ANTI - ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Κωδικός εντύπου για τα ΕΛΤΑ: 1045

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 210 7232713 - 210 7232819

Fax: 210 7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chrapou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Νεφέλη Παπουτσάκη

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Τασία Ρούμπου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 210 6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 80 δολ. ΗΠΑ, Ετήσια 160 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 237463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- **ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ:** Εχθρός είναι η απαξίωση 4
- Κώστας Κουφογιώργος: Γελοιογραφία 5
- **ΙΑΝΟΣ:** Οι γαλλικές κινητοποιήσεις και ο ελληνικός «ιστορικός συμβιβασμός» 6
- **ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ** 8
- Μάνος Στεφανίδης: Αισθητική 13
- **Ημεροδότης** 14
- Σάββας Τσιτουρίδης: Συνέντευξη στο Αντί 16
- Δημήτρης Στρατούλης: Οι εργαζόμενοι οδηγούνται σε ατομικές λύσεις 20
- Β. Ζήσης: Η αποτυχία Βουλγαράκη είναι αποτυχία της κυβερνητικής στρατηγικής 22
- — : Η βαλίτσα των υποκλοπών πάει μακριά 24
- Ρεπόρτερ: Τα επτά βαν με κοριούς στην Κατεχάκη 26
- Ρεπόρτερ: Πώς η Ντόρα ανάγκασε τον Χριστόδουλο να υποχωρήσει για το τζαμί 28
- — : Οι διπλομισθοδοσίες και οι απαντήσεις/συσκοτίσεις του Υπουργείου 30
- Γιώργος Μελιγγώνης: Οι απεργίες παραλύουν την Ευρώπη 32
- Δημήτρης Δεληολάνης: Ο νέος «ευρωκομμουνισμός» φλερτάρει την εξουσία 33
- Σαλβατόρε Κολουτσέλλο: Ο Μπερλοσκόνι και οι ιταλικές εκλογές 36
- Γιάννης Ανδρουλιδάκης: Η γαλλική άνοιξη της κοινωνικής Αριστεράς... 38
- Στρατής Μοσχονήσιος: Ερντογάν και «βαθύ κράτος» ακονίζουν τα μαχαίρια τους 40
- **ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ** 44
- **ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ** 46
- Φραγκίσκη Αμπατζοπούλου: Ε.Χ. Γονατάς (1924-2006) 48
- Δημ. Χαρίτος: 8ο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης: Τα Ελληνικά Ντοκιμαντέρ 50
- Δημήτρης Χαρίτος: Σε τι διαφέρουν η κοινωνία, ο έρωτας και η πολιτική... 52
- Γρηγόρης Ιωαννίδης: Το έκθετο πτώμα 53
- Ειρήνη Μ. Μουντράκη: Τέλος και αρχή μιας εποχής... 55
- Μάνος Στεφανίδης: Άλλο S.S. και άλλο ES.ES. 56
- Δημήτρης Φιλιππίδης: Συλλαμβάνοντας τη φιλοσοφία 58
- Απόστολος Διαμαντής: Η ιστορία υπό επιτήρηση 60
- Παναγιώτης Νούτσος: Η συζήτηση για το «Έθνος» 61
- **ΒΙΒΛΙΟ** 64

ΕΧΘΡΟΣ ΕΙΝΑΙ Η ΑΠΑΞΙΩΣΗ!

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ οικονομία δεν πάει καλά. Αυτό είναι σε όλους γνωστό – εκτός από εκείνους που εθελουφλούν αλλά κι εκείνους που διαχειρίστηκαν τις τύχες της τα τελευταία είκοσι χρόνια και θέλουν να μας πείσουν ότι την παρέδωσαν σε άριστη κατάσταση. Δεν θα επικαλεστούμε την απογραφή όσο και αν ακτινογραφεί, ως ένα σημείο βέβαια, την πραγματικότητα. Άλλωστε και αυτή έγινε για να προσδώσει ένα άλλοθι στις κινήσεις της κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας. Δεν χρειάζεται να είναι οικονομολόγος κανείς για να καταλάβει την πραγματικότητα. Αρκεί να πάει σε μια λαϊκή, σ' ένα σούπερ-μάρκετ ή σ' ένα κατάστημα για να αγοράσει οτιδήποτε. Αρκεί να συνειδητοποιήσει ότι το 20% του ελληνικού πληθυσμού ζει κάτω από τα όρια της φτώχειας.

ΟΙ ΤΙΜΕΣ των διαφόρων προϊόντων κυμαίνονται σε πολλές περιπτώσεις σε υψηλότερα επίπεδα από εκείνα χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με πολύ ισχυρότερη οικονομία, με μισθούς και συντάξεις διπλάσια και τριπλάσια των ελληνικών.

ΟΣΟ ΚΑΙ αν πιέζουν τα συνδικάτα, αυξήσεις που να εξισορροπήσουν την ελληνική με την ευρωπαϊκή πραγματικότητα δεν υπάρχει περίπτωση να δοθούν. Δεν το αντέχει η οικονομία. Αυτό πρέπει να το συνειδητοποιήσουν και να ανοίξουν τα πραγματικά μέτωπα που θα φέρουν τα επιθυμητά αποτελέσματα.

ΓΙΑ ΝΑ ΓΙΝΕΙ όμως αυτό, οι συνδικαλιστικές οργανώσεις θα πρέπει να ξεφύγουν από τον σφιχτό εναγκαλισμό των πολιτικών κομμάτων. Να απομακρυνθούν από τους κομματικούς προστάτες τους για να μπορέσουν να διεκδικήσουν την ουσιαστική άνοδο του επιπέδου διαβίωσης των εργαζομένων και των συνταξιούχων.

ΠΟΙΟΣ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΗΣ μιλάει σήμερα για τους μεσάζοντες που ανεβάζουν τις τιμές των αγροτικών προϊόντων μέχρι και δέκα φορές ψηλότερα από το χωράφι στον τελικό καταναλωτή; Ποιος ασχολείται με τις επιχορηγήσεις στην εκπαίδευση που υποτίθεται ότι πηγαίνουν για την έρευνα αλλά γίνονται βίλες και αυτοκίνητα; Ποιος ασχολείται με την ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρουν οι ΔΕΚΟ στον πολίτη; Ποιος ασχολείται με τα εκατομμύρια ευρώ που δίνονται για τις εθελουσίες εξόδους τριανταπεντάρηδων και σαραντάρηδων ώστε να πουληθούν ευκολότερα κρατικές εταιρείες; Κανένας. Γιατί έχουν περιχαρακωθεί στον κομματικό και συντεχνιακό τους μικρόκοσμο προσπαθώντας να κερδίσουν όσο το δυνατόν περισσότερα, αδιαφορώντας πλήρως για την υπόλοιπη κοινωνία.

ΕΔΩ ΕΓΚΕΙΤΑΙ και η τεράστια διαφορά μεταξύ του σημερινού ελληνικού και γαλλικού πολιτικού γίγνεσθαι. Το ΠΑΣΟΚ διέλυσε την κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη, καλλιεργώντας τον ατομικισμό και επενδύοντας σε προσωπικά μικροσυμφέροντα, και δυστυχώς τα κατάφερε. Σε αυτά ακριβώς ποντάρει και πάλι για να επανέλθει στην κυβέρνηση.

ΣΕ ΑΥΤΕΣ ακριβώς τις λογικές θα πρέπει να αντισταθεί η Αριστερά. Να ξεφύγει από την παγίδα όπου την έχει εγλωβίσει η φιλελεύθερη λογική, να κυνηγάει δηλαδή την αύξηση των 17 ή των 34 ευρώ τον μήνα. Γιατί αυτή είναι μια αέναη διαδικασία η οποία θα καταλήγει πάντα σε «έντιμους συμβιβασμούς», όπως είπε υπερηφανευόμενος για την «επιτυχία» του ο πρόεδρος της ΓΣΕΕ.

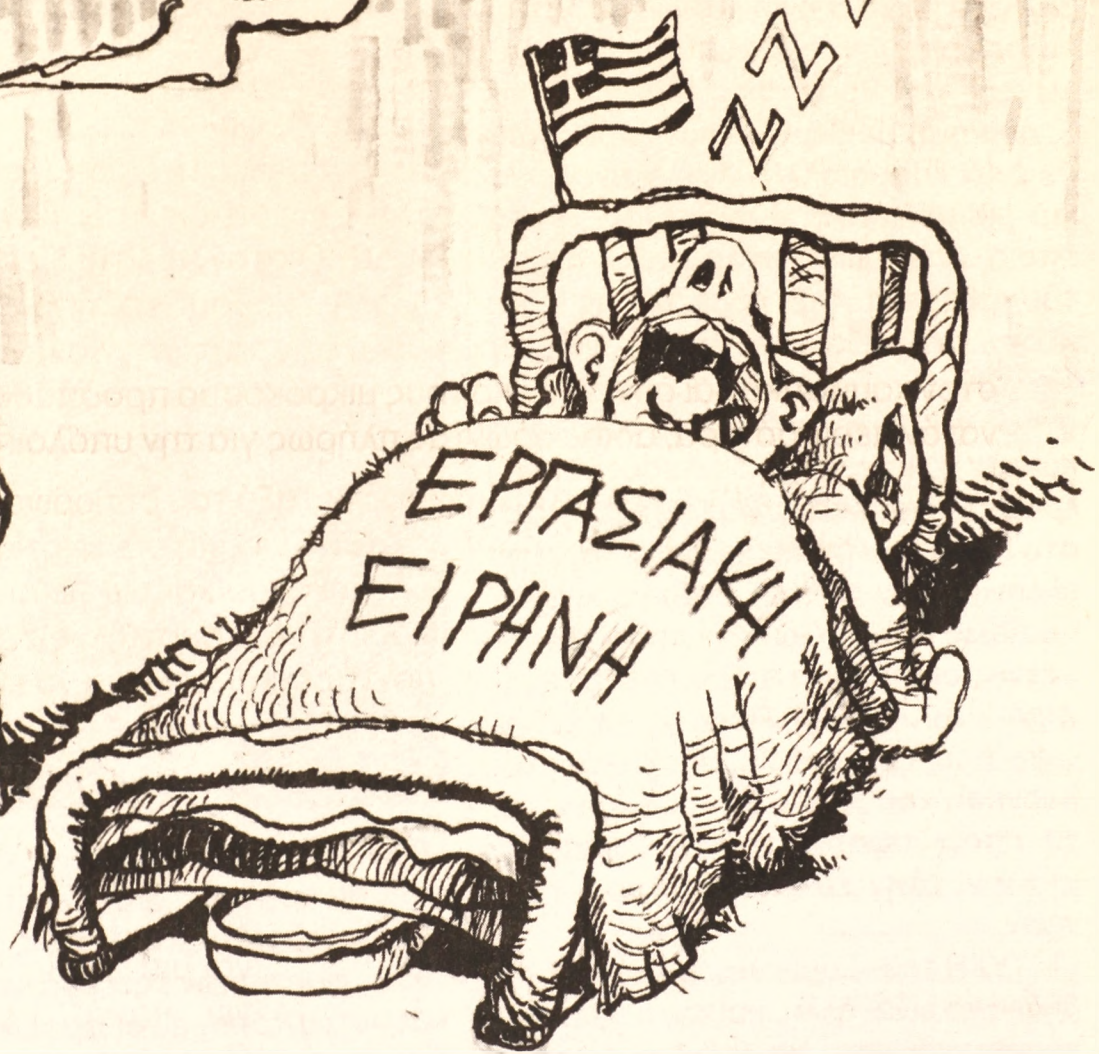
ΤΙΣ ΔΟΜΕΣ απαξίωσης της συλλογικότητας και της κοινωνικής αλληλεγγύης θα πρέπει να γκρεμίσει η ελληνική Αριστερά. Έχει τα κότσια και τους ανθρώπους να το κάνει; Το στοίχημα είναι μπροστά μας!

του Χρ. Παπανίκου

ΟΧΙ ΣΤΟΝ
ΝΟΜΟ
ΝΤΕ ΒΙΛΠΕΝ

ΕΤΣΙ ΕΙΝΑΙ ΤΑ
ΟΝΕΙΡΑ. ΑΛΛΟΙ
ΤΑ ΔΙΕΚΔΙΚΟΥΝ
ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΤΑ
ΒΛΕΠΟΥΝ...

ΚΓΚΟΧΦΟΤΠΡΤΣΟΒΓ

Οι γαλλικές κινητοποιήσεις και ο ελληνικός «ιστορικός συμβιβασμός»

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ξαναμπήκε στη ζωή μας, προσαρμοσμένη βεβαίως στους νέους τρόπους έκφρασης που επιβάλλει η μάχη της επικοινωνίας. Έτσι, ο πρωθυπουργός Κ. Καραμανλής, μιλώντας την Τρίτη στο συνέδριο του *Economist*, με θέμα «Προτεραιότητες σε έναν κόσμο αλλαγών», έκανε λόγο για μια «ποιοτική επανάσταση», στην οποία, όπως είπε, αποσκοπούν οι μεταρρυθμίσεις της κυβέρνησής του. Στον αντίποδα, ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ Γ. Παπανδρέου, μιλώντας στους νέους του κόμματός του, τους κάλεσε να κάνουν τη δική τους «δημοκρατική επανάσταση». Και όλα αυτά, στο κλίμα που δημιούργησαν και στην ελληνική κοινωνία οι μαζικές κινητοποιήσεις των γάλλων φοιτητών και εργατών, οι οποίοι αντιδρούν στο περίφημο «Συμβόλαιο Πρώτης Πρόσληψης» που προσπαθεί να επιβάλει η κυβέρνηση του Ντομινίκ ντε Βιλπέν και το οποίο αφορά στην εργασία –ή, μάλλον, στην εύκολη απόλυση– των νέων.

Η ΤΥΧΗ του «Συμβολαίου» μπορεί βεβαίως να είναι άλλη, καθώς ο σχετικός νόμος ενδέχεται να υποστεί κάποιες αλλαγές, αν δεν αποσυρθεί εντελώς. Μόνο που αυτό θα γίνει με κομμένα τα φτερά του Ντε Βιλπέν, ιδιαίτερα μετά την αποφασιστική παρέμβαση του υπουργού Εσωτερικών Νικολά Σαρκοζί, η οποία, εκτός των άλλων, σηματοδότησε και μια σημαντική αλλαγή στην κορυφή της ηγεσίας του κόμματος της γαλλικής δεξιάς, ενόψει μάλιστα και των εκλογών που πρόκειται να διεξα-

χθούν στη χώρα μέσα σ' αυτό το χρόνο (εδώ θα πρέπει να σημειώσει κανείς ότι η τελική νίκη θα είναι κυρίως των μαθητικών, φοιτητικών και εργατικών συνδικάτων· ωστόσο, είναι αμφίβολο αν θα την εισπράξουν τα κόμματα της Αριστεράς).

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΥΠΟΘΕΣΗ ΧΩΡΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ αυτές σημειώνονται βεβαίως στη Γαλλία και αφορούν αποκλειστικά τους Γάλλους, αν και αντίστοιχες κινητοποιήσεις, για παρόμοια κοινωνικά και οικονομικά θέματα, σημειώνονται και σε άλλες ευρωπαϊκές

χώρες, όπως η Βρετανία, η Γερμανία και ακόμα η Πορτογαλία, δείχνοντας ακριβώς ότι τα προβλήματα των εργαζομένων διογκώνονται συνεχώς στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τι γίνεται, όμως, στην Ελλάδα;

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ εργαζόμενοι, μετά από απεργιακές κινητοποιήσεις, διαδηλώσεις και μαραθώνιες συζητήσεις, πέτυχαν τελικά μια συμφωνία με τον επιχειρηματικό κόσμο (αυξήσεις 10,9% για την επόμενη διετία), η οποία για άλλους ήταν ένας «ιστορικός» και για άλλους ένας «αξιοπρεπής» συμβιβασμός. Συμφωνία, όμως, που τελικά δεν ήταν παρά ένας απλός συμβιβασμός,

για τον οποίο μάλιστα χρειάστηκε να παρέμβουν και τα δυο μεγάλα κόμματα -ΝΔ και ΠΑΣΟΚ- προκειμένου να πείσουν τους βιομηχάνους να ρίξουν λίγο νερό στο κρασί τους και να δώσουν «κάτι παραπάνω» στους συνδικαλιστές. Έτσι αποφεύχθηκαν και τα χειρότερα, καθώς οι κινητοποιήσεις της Γαλλίας και των άλλων ευρωπαϊκών κρατών θα μπορούσαν να λειτουργήσουν με τη θεωρία του ντόμινο και στην Ελλάδα, όπου, παρά τη συμφωνία ΓΣΕΕ-ΣΕΒ, παραμένουν ανοιχτά πολλά θέματα που αφορούν στους εργαζόμενους (Τράπεζες, ΔΕΚΟ, ασφαλιστικό, ωράριο εργασίας κ.λπ.).

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ, ήδη, με αφορμή την παραπάνω συμφωνία, έστειλε εγκύκλιο σε όλους τους δημόσιους οργανισμούς και τις επιχειρήσεις, με την οποία ζητεί από τους εργαζόμενους σε αυτούς να προχωρήσουν σε διαπραγματεύσεις για τη νέα συλλογική τους σύμβαση της επόμενης διετίας, στην οποία όμως θέτει εξ αρχής το όριο της αύξησης που μπορεί να δοθεί, το οποίο θα κυμαίνεται γύρω στο 3% για τον χρόνο αυτό και γύρω στο 4% για τον επόμενο. Προβάλλει μάλιστα το επιχείρημα ότι η πολιτεία μπορεί να δώσει αυτές τις αυξήσεις, καθώς ο προηγούμενος χρόνος παρουσίασε μια μείωση του ελλείμματος της χώρας κατά 10%, αλλά δεν μπορεί να δώσει περισσότερα.

Η ΝΤΟΡΑ ΤΡΕΧΕΙ ΚΑΙ ΔΕΝ ΦΤΑΝΕΙ

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, ενώ συμβαίνουν αυτά στο εσωτερικό της χώρας, στην εξωτερική πολιτική σημειώνονται πολλές σημαντικές εξελίξεις, με τη νέα υπουργό Εξωτερικών κ. Ντόρα Μπακογιάννη «να τρέχει και να μη φτάνει». Έτσι, κατά την πρόσφατη επίσκεψή της στην Ουάσιγκτον και τη συνάντησή της με την αμερικανίδα ομόλογό της Κοντολίζα Ράις, αλλά και στη σύντομη συνάντησή της με τον πρόεδρο Τζορτζ Μπους τον νεότερο, έθεσε σε πρώτη προτεραιότητα τα θέματα της Κύπρου, του Αιγαίου, της διαφοράς για το όνομα με την ΠΓΔΜ και, βεβαίως, το ζήτημα του Κοσσυφοπεδίου. Με βάση τα αποτελέσματα της επίσκεψης αυτής

μάλιστα, επισκέφθηκε στη συνέχεια την Κύπρο, όπου είχε συνομιλίες εφ' όλης της ύλης με τον πρόεδρο Τάσσο Παπαδόπουλο και τον ομόλογό της Γιώργο Ιακώβου, ενώ μόλις προχτές οργάνωσε στην Αθήνα μια μεγάλη διεθνή συνάντηση, με τη συμμετοχή παραγόντων από τα Βαλκάνια και εκπροσώπων της περίφημης Ομάδας Επαφής, με θέμα τις εξελίξεις στα Βαλκάνια, και επίκεντρο, βεβαίως, τις -ατελείσφορες μέχρι τώρα- διαπραγματεύσεις για το μελλοντικό καθεστώς του Κοσσυφοπεδίου.

ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ, η κ. Μπακογιάννη επαναβεβαίωσε τη σταθερή δέσμευση της Αθήνας για στενή συνεργασία με τη Λευκωσία, αμβλύνοντας έτσι τις όποιες αρνητικές σκέψεις είχαν δημιουργηθεί στη μεγαλόνησο κατά την υπουργοποίησή της, λόγω της στάσης που είχε τηρήσει υπέρ του σχεδίου Ανάν πριν από δυο χρόνια. Με την ευκαιρία μάλιστα ξεκαθάρισε ότι το σχέδιο εκείνο είναι σαν να μην υπήρξε ποτέ, και ότι οποιοδήποτε νέο σχέδιο παρουσιαστεί, θα πρέπει να είναι σε νέες βάσεις, αποδεκτές από όλα τα μέρη. Επίσης, εξέφρασε την αισιοδοξία ότι το Κυπριακό θα οδηγηθεί σε λύση ίσως και μέχρι το τέλος αυτού του χρόνου, άποψη υπέρ της οποίας συνηγορεί εξάλλου και η θετική στάση που τηρούν το τελευταίο διάστημα οι ΗΠΑ αλλά και χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑ βασικό για την εκτίμηση αυτή αποτελεί άλλωστε και το γεγονός ότι εδώ και αρκετό καιρό η Τουρκία έχει αρχίσει να χάνει ένα σημαντικό μέρος της υποστήριξης που είχε από τη Δύση, λόγω της στάσης της σε ορισμένα σημαντικά θέματα, μεταξύ των οποίων και η άρνησή της να εφαρμόσει το Πρωτόκολλο Τελωνειακής Ένωσης με την Κύπρο, αλλά και για την ασταθή πορεία των μεταρρυθμίσεων που αξιώνει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Παράλληλα, ο πρωθυπουργός Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν έχει αρχίσει να αντιμετωπίζει τεράστια προβλήματα στο εσωτερικό της χώρας του, τόσο από τον λαό που όλο και περισσότερο τον αμφισβητεί όσο και από τον στρατό που δείχνει απρόθυμος να φύγει εντελώς από το προσκήνιο.

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΑΠΟΣΤΕΛΛΟΝΤΑΙ ΑΛΛΑ... ΔΕΝ ΦΤΑΝΟΥΝ

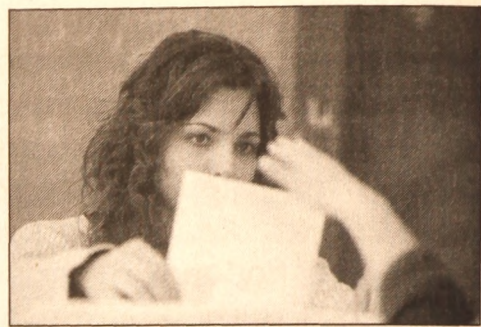
ΜΕ ΕΠΙΓΝΩΣΗ όλων αυτών πάντως, η υπουργός Εξωτερικών κ. Μπακογιάννη φρόντισε να στείλει από την Κύπρο ένα ισχυρό μήνυμα ότι η ενταξιακή πορεία της Τουρκίας προς την Ευρώπη, αν βεβαίως εξακολουθεί να την ενδιαφέρει, εξαρτάται αποκλειστικά από την ίδια και από την προσαρμογή της στις αρχές και τους κανόνες που διέπουν την Ένωση. Παράλληλα, με την ευκαιρία αυτή αναφέρθηκε και στις συνεχιζόμενες στρατιωτικές προκλήσεις της Τουρκίας στο Αιγαίο, στέλνοντας σαφή προειδοποίηση για τις πολυάριθμες παραβιάσεις και παραβάσεις στον ελληνικό εναέριο χώρο. Το τι θα γίνει όμως στην περίπτωση που η Άγκυρα αποφασίσει ότι δεν την ενδιαφέρει τελικά η ευρωπαϊκή πορεία, είναι, φυσικά, μια άλλη συζήτηση.

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Η σημαντικότερη είδηση της προηγούμενης βδομάδας, όπως αξιολογήθηκε από την πλειοψηφία της κουρελαρίας που φέρει και τον τίτλο ΜΜΕ, ήταν η χειραψία του Αντώνη και της Ντόρας!
- Δηλαδή του κ. Σαμαρά και της κ. Μπακογιάννη.
- Οι αναλύσεις και οι προσεγγίσεις στα κίτρινα ταμπλόιντ ήταν τόσο εμβριθείς που θα απασχολήσουν πανεπιστήμια και ιδρύματα Τύπου του εξωτερικού για το τι σημαίνει ρεπορτάαζ, που λέει κι ο μέγκας αναλυτής κ. Τράγκας, του μεγάλου καναλιού
- Και μη χειρότερα.
- Ο κύριος Μάκης (Τριανταφυλλόπουλος) απεκατέστησε τον κύριο Χρήστο (Πάχτα) στο σώου του.
- Όπως διαβάσαμε στην κυριακάτικη εφημερίδα *Παρόν*, ο κύριος Στέγγος απέσυρε την αγωγή εκατοντάδων εκατομμυρίων που είχε καταθέσει ενάντια στο δημοσιογράφο.
- Όμορφος κόσμος ηθικός, ακόμα και σε μια ζούγκλα...

ΤΟ ΦΑΝΤΑΧΤΕΡΟ ΠΑΡΤΥ

Εγιναν και οι φετινές φοιτητικές εκλογές αλλά δεν άγγιξαν κανέναν. Αν μάλιστα δεν υπήρχαν τα γνωστά παρατράγουδα με την ομιλία Βουλγαράκη, θα περνούσαν στα μονόστηλα των εφημερίδων. Την ώρα που έκλεινε η ύλη του περιοδικού δεν είχαν βγει ακόμα τα αποτελέσματα. Η εκτίμηση πάντως ήταν ότι, αν και πρώτη όπως συμβαίνει την τελευταία 20ετία, η φοιτητική παράταξη της Νέας Δημοκρατίας θα έχανε κάποιες ποσοστιαίες μονάδες από τη δύναμή της.

Σε μια δύσκολη, από κάθε άποψη, συγκυρία για το κυβερνών κόμμα, και με κύριο σύνθημα όλων των παρατάξεων την αύξηση των κονδυλίων για τα πανεπιστήμια και την αντίθεση στην ιδιωτική ανώτατη εκπαίδευση, θα πρέπει να θεωρείται μεγάλη

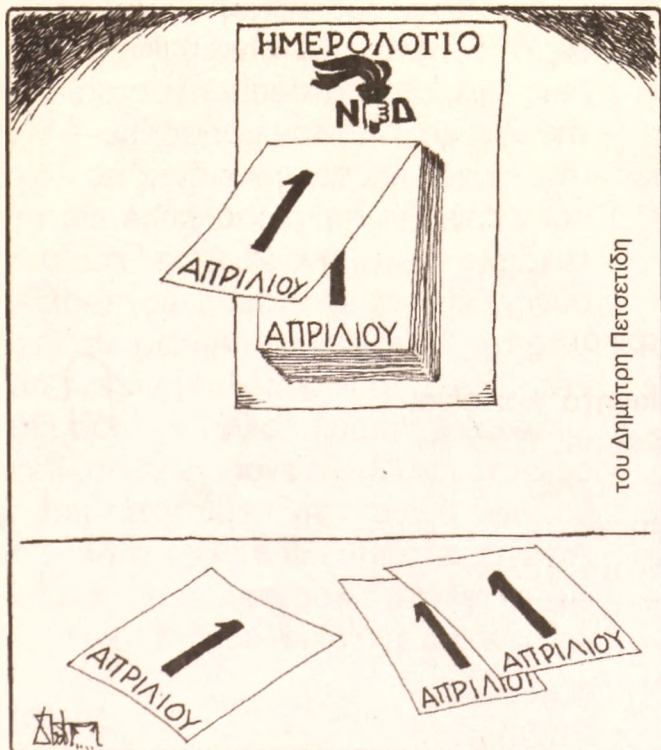
νίκη της ΔΑΠ η πρωτιά με τόσο υψηλά ποσοστά και ταυτόχρονα τεράστια η ήττα των αντιπολιτευόμενων κομμάτων των οποίων ο λόγος δεν μπορεί, απ' ό,τι φαίνεται, να φτάσει στη νέα γενιά.

Τα κόμματα της αριστεράς θα πρέπει επιτέλους να προβληματιστούν από την κατάσταση που διαιωνίζεται τόσα χρόνια, ξεφεύγοντας από τη μακαριότητά τους, ώστε να μπορέσουν να έχουν ξανά λόγο στη νεολαία.

Γιατί αν παραμείνουν στα κλισέ της δεκαετίας του '70 και δεν μπορέσουν να αρθρώσουν ουσιαστικό και σύγχρονο λόγο που να άπτεται των σημερινών προβλημάτων της νεολαίας, ώστε να πετύχουν κάποια αξιοπρεπή ποσοστά στις επόμενες έστω φοιτητικές εκλογές, τα πράγματα θα είναι πολύ δυσάρεστα.

Μ.Τ. θέματα τεχνογνωσίας;) **Σως**

Για όσους δεν το πήραν είδηση, είχαμε φοιτητικές εκλογές αυτή την εβδομάδα. Για άλλη μια χρονιά αναμένεται η καθεμία παράταξη να εκδώσει δική της ανακοίνωση επί των αποτελεσμάτων. Θλιβερή καρικατούρα των πολιτικών γεννητόρων τους, οι νεολαίοι του ΠΑΣΟΚ και της ΝΔ φροντίζουν εδώ και χρόνια για την ποιοτική υποβάθμιση της διαδικασίας. Στις αφίσες τους κακούγουστα συνθήματα πλαισιώνονται από δελεαστικές προτάσεις για φανταχτερά πάρτυ και εκδρομές στην Αράχωβα. Στη Θεσσαλονίκη πάντως πρωτοτύπησαν. Κάλεσαν τον ομοσπονδιακό προπονητή Όττο Ρεχάγκελ να δώσει τα φώτα του στο κοινό. Αυτό θα πει πλήρης «ποδοσφαιροποίηση» της πολιτικής! (Δεν καλείτε και τον Κόκκαλη να ομιλήσει για θέματα τεχνογνωσίας;) **Σως**

του Δημήτρη Πετσειτίδη

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΕΣ ΦΥΛΑΚΕΣ

Ο πρόσφατος θάνατος δύο κρατουμένων στον Κορυδαλλό από εκδήλωση πυρκαγιάς έφερε στο προσκήνιο τις άθλιες συνθήκες διαβίωσης στις φυλακές. Από πού ν' αρχίσεις για να καταγράψεις τις ελλείψεις! Είναι τόσο παλιά τα κτήρια, μέσα πυρανίχνευσης δεν υπάρχουν, τα ναρκωτικά κυκλοφορούν ελεύθερα και μόνον όποιος έχει χρήματα βρίσκει τρόπο να περνάει καλύτερα. Έως και αυτοσχέδια αποστακτήρια οινοπνεύματος έχουν εγκαταστήσει στα κελιά προκειμένου να χρησιμοποιούν το αλκοόλ για ανάμειξη με χάπια και άλλες ναρκωτικές ουσίες.

Οι υγιείς αναμειγνύονται με τους άρρωστους αφού δεν υπάρχει διαχωρισμός, οι βιασμοί είναι και αυτοί συχνό φαινόμενο. Ο αριθμός των κρατουμένων ξεπέρασε τις 10.000 και είναι υπερδιπλάσιος της αντοχής και της χωρητικότητας των σωφρονιστικών καταστημάτων. Από τις εξεγέρσεις των κρατουμένων στα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του '90 έως σήμερα φαίνεται σαν να μην κύλησε μια μέρα. Ο Μεσαίωνας ζει και βασιλεύει στα κάτεργα της ευρωπαϊκής Ελλάδας. Μόνον οι προεκλογικές υποσχέσεις συνεχίζουν να παραμένουν ίδιες κι απαράλλαχτες...

Σ. Λέτσιος

ΕΛΛ.
ΣΗΚΟ ΒΗΣΣΑΡΙΩΝΑ
ΣΕ ΘΕΛΕΙ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ
ΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑ
ΣΤΟΝ ΔΙΑΛΟΓΟ
ΓΙΑ ΤΟ
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ

του Χρ. Παπανίκου

ΤΖΟΓΑΔΟΡΟΙ, ΕΜΠΡΟΣ

Πάλι έκαναν την εμφάνισή τους στα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων οι διαφημίσεις του ΟΠΑΠ για το νέο «τζακπότ» του τζόκερ, που έφτασε αισίως στα 2 εκατομμύρια ευρώ, κάπου 700 εκατομμύρια δραχμές για τους παλιότερους. Ένα τεράστιο καπέλο θαυματοποιού και βέβαια το κεντρικό του σύνθημα (σλόγκαν, απλοελληνιστί) «Δεν θα ξέρεις τι έχεις».

Στα λαχεία έχουν δοθεί κατά καιρούς διάφοροι χαρακτηρισμοί, με ακραίους το φόρος βλακείας και αγορά ελπίδας· αυτό όμως που συμβαίνει, ειδικά με το τζόκερ, το οποίο σε κάθε κλήρωση μοιράζει τουλάχιστον 400.000 ευρώ, είναι πως, όταν περάσει τα 2.000.000, σχηματίζονται... ουρές στα πρακτορεία του ΟΠΑΠ. Δεν είναι «κανονικοί» τζογαδόροι όλοι αυτοί, κάτι άλλο συμβαίνει αφού... δεν τους αρκούν οι 400 χιλιάδες αλλά περιμένουν τα 2 εκατομμύρια για να «μπούν στο παιχνίδι»...

Ν.Π.

ΚΑΙ ΟΛΙΓΟΝ ΑΠΟ ΤΕΛΕΣΤΕΤ!

Μπορεί η Vodafone να βγάζει σκάνδαλα, η Telestet όμως βγάζει γέλιο (ώσπου να βγάλει κι αυτή σκάνδαλα). Τα παρακάτω έχουν καταγραφεί από τις τηλεφωνήτριες της Telestet...

– Πείτε μου, παρακαλώ, το όνομά σας.
– Νικολάου.

– Το μικρό;
– Κοιμάται...
– Το κατάστημά μας στο Μαρούσι είναι απέναντι από το μέγαρο του ΟΤΕ, δίπλα από την τράπεζα Eurobank.
– Σε ποια; Σε αυτή που πήρα το δάνειο;
– Σε ποια περιοχή είσαστε;
– Εδώ, πίσω από το κατάστη-

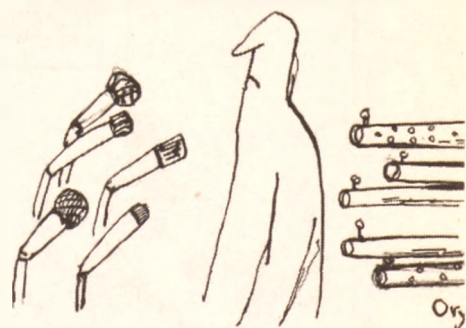
μα με τα ηλεκτρικά!

– Έχουμε 5 κινητά και είναι ακόμη στο Personal. Πότε θα μας βάλετε στο ForAll;
– Το έχετε ζητήσει;
– Όχι, αφού είναι για όλους! Και εμείς ΤΕΤΕΛΕΣΤΕΤ!

Μανωλάκης
ο Βομβιστής

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Συντηρητική η εξέγερση των φοιτητών στη Γαλλία.
- Ποιος το είπε;
- Ο σοσιαλφιλελεύθερος κύριος Ανδριανόπουλος!
- Δηλαδή το προοδευτικό, για τον εν λόγω κύριο, θα ήταν το νομοσχέδιο να συμπεριλάβει όλους τους εργαζόμενους και όλοι μαζί να διαδηλώνουν υπέρ των συγκεκριμένων μέτρων στη Σορβόνη και τη Βενσέν με μπροστάρηδες τον Σαρκοζί και τον Λεπέν.
- Βέβαια τα ίδια είχε πει κι ο Giorgos στο Λαύριο, οπότε...
- Αλήθεια ο κ. Χατζησαριπόλος του «Άλφα» δεν άκουσε και δε διάβασε κάτι σχετικό από τις δηλώσεις του βουλευτή επικρατείας του ΠΑΣΟΚ για ν' ανοίξει κανένα παραθυράκι;
- Φανταστείτε να έλεγε κάτι παρόμοιο ο Αλογοσκούφης, τι θα γινόταν!
- Και μια για τα ιδιωτικά κανάλια ο λόγος, δεν ξεπερνά το 1% η προβολή του ΚΚΕ και του ΣΥΝ, την ίδια στιγμή που ο ΛΑΟ-πρόβλητος κ. Καρατζαφέρης πλησιάζει το διψήφιο νούμερο.
- Νομίζουμε ότι στο ερώτημα ποιος κυβερνάει αυτόν το τόπο, ελάχιστοι θα απαντούσαν: η ΝΔ.

Ογ

ΙΣΩΣ ΑΓΙΟΣ ΕΝ ΚΑΙΡΩ

Ίσως άγιος εν καιρώ να ανακηρυχθεί ο μοναχός Βησσαρίων. Αυτό απεφάνθη η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος. Και το άλλο: χαρακτήρισε «σημείον εξ ουρανού» όσα συμβαίνουν το τελευταίο διάστημα στη Μονή Αγάθωνος με το σκήνωμα του αγαθού μοναχού. Αποφάσισε όμως και το πιο σπουδαίο: Τι θα γίνει με τα χρήματα που εισρέουν καθημερινά στο παγκάρι της εκκλησίας. Θα συσταθεί, λένε, ένα Ίδρυμα στο όνομα του ταπεινού γέροντα, που θα φροντίζει να δίδονται υποτροφίες, να βοηθούνται όσοι έχουν ανάγκη κ.λπ. Καλό ακούγεται. Βεβαίως οι ιστορίες για τη διαχείριση της εκκλησιαστικής περιουσίας είναι ατελείωτες και αμαρτωλές. Θου Κύριε!

Αν δούμε το ζήτημα προσεκτικά, προβάλλει δυστυχώς το υποκριτικό και αδηφάγο πνεύμα της Εκκλησίας της Ελλάδος. Διότι το πρώτο που σκέφτηκαν ήταν οι τρόποι για να «αξιοποιηθούν» τις εισρέουσες προσφορές. Προφήτευσαν κιόλας ότι «ίσως εν καιρώ να ανακηρυχθεί άγιος» ο ταπεινός μοναχός κι έδωσε η δουλειά. Ίσως ενοχλεί ο τόνος του σημειώματος, αλλά η καλογερική μαγειρική και η υποκρισία των Μητροπολιτάδων είναι γνωστή.

ΗΤΑΝΕ ΣΤΡΑΒΟ ΤΟ ΚΛΙΜΑ...

Δεν φτάνουν τα προβλήματα που ήδη αντιμετωπίζει στη γη η Ολυμπιακή Αεροπορία, έπρεπε να μπει και σε ουράνιες περιπέτειες. Η πρώτη από δύο Φάντομ που, στο πλαίσιο κάποιας άσκησης, εκτελούσαν πτήση πάνω από το Αιγαίο και βρέθηκαν ξαφνικά μπροστά στο πολιτικό αεροσκάφος, κάτι που, όπως αποκάλυψαν πιλότοι της πολιτικής αεροπορίας, γίνεται πολύ συχνά. Πράγμα που σημαίνει ότι από θαύμα δεν έχει σημειωθεί μέχρι τώρα κάποιο τραγικότερο συμβάν.

Η δεύτερη: Ταυτόχρονα με τις ακροβασίες πάνω από το Αιγαίο, έγινε γνωστό ότι η πολιτεία αποφάσισε να ματαιώσει μια πτήση της Ολυμπιακής προς Νέα Υόρκη, για σταλεί το αεροσκάφος στην Καμπούλ –δηλαδή σε εμπόλεμη ζώνη– προκειμένου να μεταφέρει ελληνικές στρατιωτικές δυνάμεις στο Αφγανιστάν! Δεν είμαστε καλά...

Τ.Κ.Δ.

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Ένας τέως και ένας δυνάμει δήμαρχος στο επίκεντρο της συζήτησης στη Βουλή πριν από λίγες μέρες.
- Θα μπορούσαμε να μιλήσουμε και για μαύρη διαφήμιση από τους πατέρες του έθνους.
- Ζείτε το μύθο σας, είπε ο Giorgos στον πρωθυπουργό, παραπέμποντας εμμέσως πλην σαφώς στο ευφυές διαφημιστικό σποτ του καγκελάρου κ. Αβραμόπουλου.
- Αλλά μύθος είναι και... η μπύρα του κεντροαριστερού υποψηφίου Θεσσαλονίκης κ. Μπουτάρη.
- Είστε τουρίστας, απάντησε ο πρωθυπουργός -ατάκα που έγραψε- και η κυρία Πετραλιά έτριβε τα χέρια της για τη συζήτηση που μπήκε έστω κι από τσόντα στα δικά της χωράφια.
- Το ίδιο ευχαριστημένοι οι τουριστικοί πράκτορες και οι ξενοδόχοι.
- Βέβαια το θέμα ήταν οι υποκλοπές.
- Τις προηγούμενες μέρες τα εντεταλμένα γυμνοσαλίγκαρα καλλιεργούσαν κλίμα για βόμβα Giorgos που θα σκάσει στη συζήτηση.
- Μόνο που δεν ακούσαμε την παραμικρή αποκάλυψη.
- Για άλλη μια φορά ζούφιος ο πρόεδρος της σοσιαλιστικής διεθνούς.

ΤΗΛΕΠΑΤΕΣ Η ΤΗΛΕΦΩΝΟΠΑΤΕΣ;

Ο κ. Χρησιτίδης πέρασε από δίκη και τιμωρήθηκε για ένα απατηλό «παιχνίδι» που είχε στήσει στο κανάλι του.

Κέρδιζες, λέει, 5.000 ευρώ, αν απαντούσες σε κάποιες, κατά κανόνα βλακώδεις ή απλώς πανεύκολες, ερωτήσεις. Κι αυτό γινόταν τηλεφωνικά, με χρονοχρέωση βεβαίως, όπου ο καλούμενος (η εταιρεία του κ. Χρησιτίδη) έπαιρνε ένα ποσοστό από τον ΟΤΕ για κάθε τηλεφώνημα που δέχονταν.

Όσους όμως έπαιρναν το κανάλι του κ. Χρησιτίδη, τους «κολλούσαν» στο ακουστικό με διάφορες προφάσεις για να γράψει αρκετά λεφτά ο μετρητής, και στο τέλος τους ξεφορτώνονταν ευσχήμως. Και ανήγγειλαν από την τηλεόραση ονόματα τυχερών είτε φανταστικά είτε συγγενικά τους είτε υπαλλήλων του καναλιού κ.λπ.

Για αυτά καταδικάστηκε ο κ. Χρησιτίδης. Ο ΟΤΕ όμως; Δεν θα έπρεπε κι αυτός να καταδικαστεί ως συνεργός;

Για να είμαστε όμως ακριβοδίκαιοι τη «φάμπρικα» δεν την ξεκίνησε ο ΟΤΕ αλλά η *Ελευθεροτυπία*, πριν κάπου είκοσι χρόνια. Τότε τα κέντρα του ΟΤΕ ήταν «αναλογικά» και όχι «ψηφιακά», δεν μπορούσαν να μετρήσουν τις εισερχόμενες κλήσεις αλλά μόνο τις εξερχόμενες, δεν μπορούσε να μετρηθεί η πελατεία που του έφερναν τέτοιοι συνδρομητές του, για να τους δώσει «αντιπαροχή». Εμφανίστη-

κε λοιπόν στην *Ελευθεροτυπία* μια πρωτοσέλιδη, δίστηλη κίολας, διαφήμιση η οποία έλεγε πως αν έπαιρνες τον αριθμό 00613+...+... και μετά τα ψηφία, ας πούμε, 1-3 θα μάθαινες το ωροσκόπιο του αιγόκερω κ.λπ.

Πέρα από το τι κολοσσιαία (και παγκόσμια) απάτη είναι τα ωροσκόπια, στη διαφήμιση αυτή υπήρχε μία ακόμα απάτη: Το 00613+... ήταν τηλέφωνο... Μεμβούρνης, πλήρωνες τα μαλλιοκέφαλά σου δηλαδή. Εκεί τα τηλέφωνα ήταν από τότε ψηφιακά, μπορούσε να καταγραφεί ο αριθμός των εισερχομένων κλήσεων και να πάρει το ποσοστό του ο επιχειρηματίας της αστρολογίας. Και πρέπει να έπαιρνε πολλά για να μπορεί να πληρώνει δίστηλη πρωτοσέλιδη διαφήμιση στην *Ελευθεροτυπία* καθημερινά. Αργότερα εμφανίστηκαν κι άλλοι τέτοιοι αριθμοί, με σεξουαλική κατεύθυνση, όπως 0056+..., δηλαδή Χιλή.

Και προφανώς πήγαν καλά οι αντίστοιχες επιχειρήσεις, αφού... ξεσκίστηκαν αργότερα μέσω του εκσυγχρονισθέντος ΟΤΕ και των γραμμών του 090+... (τώρα 901+...)

Μήπως τελικά **πρέπει** να δικαστεί και ο ΟΤΕ και οι διαφημιζοντες (κανάλια και εφημερίδες) ως συνεργοί; Υπήρχε ένα αδίκημα που λέγονταν «διευκόλυνση αλλότριας ακολασίας». Έχει καταργηθεί, κύριοι Εισαγγελείς;

Ν.Α. Λάμπης

ΤΑ ΟΚΤΩ «ΚΑΡΦΙΑ» ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑΣ

Οι κυβερνήσεις ΠΑΣΟΚ και Νέας Δημοκρατίας έχουν βρει τον μπελά τους με τη Διεθνή Αμνηστία. Σε νέα της έκθεση που δόθηκε την περασμένη Τετάρτη στη δημοσιότητα, με τίτλο «ΗΠΑ - Κάτω από τον ορίζοντα του ραντάρ: Μυστικές πτήσεις προς τα βασανιστήρια και την "εξαφάνιση"», η Διεθνής Αμνηστία παρέχει εκτενείς πληροφορίες για τις πτήσεις «αποδόσεων» και περιγράφει

τις συνθήκες κράτησης των θυμάτων.

Μάλιστα υποστηρίζει ότι στο αεροδρόμιο της Αθήνας προσγειώθηκαν τα αεροπλάνα της CIA τουλάχιστον οκτώ φορές. Η οργάνωση ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανέλυσε τις κινήσεις αεροσκαφών μεταξύ των ετών 2001 και 2005 που συνδέονται ευθέως με τη CIA, και συγκεκριμένα των αεροσκαφών που μετέφεραν πασίγνωστα θύματα

«έκνομης» μεταγωγής, όπως τον Χάλεντ αλ-Μάσρι, τον Μαχέρ Αράρ και τον Αμπού Ομάρ.

Τώρα μην μας πουν ότι δεν ήξεραν και γι' αυτό τίποτα, όπως για τις υποκλοπές, γιατί τότε ας παραδώσουν το κράτος στην υπερατλαντική σύμμαχό μας, να ξέρουμε τουλάχιστον με ποιους έχουμε να κάνουμε!

Μ.Τ.

Ω ΝΤΟΡΑ, ΝΤΟΡΑ!

... Έμεινα εδώ στο νοίκι μιας χαμηλοτάβανης εσωτερικής πατριδογνωσίας.

Κική Δημουλά, Χλόη Θερμοκηπίου, 2005

Αυτή τη φορά είμαι υποχρεωμένος –και το κάνω με πολλή χαρά– να συμφωνήσω με την κ. Μπακογιάννη, την νέα υπουργό Εξωτερικών. Και αναφέρομαι στην περίπτωση του τζαμιού Τζισταράκη στην πλατεία Μοναστηρακίου, ενός ιστορικού κτίσματος όπου σήμερα φιλοξενεί το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης (εγκατεστημένο πάντως εκεί εδώ και 90 χρόνια όπως μας πληροφορεί η διευθύντριά του κ. Ελένη Καρασταμάτη).

Χτίστηκε γύρω στο 1750 και πήρε τ' όνομά του από τον βοεβόδα Τζισταράκη. Λίγο πιο πάνω μάλιστα, εντός της ρωμαϊκής αγοράς, είναι το τέμενος Φετχιέ που έκτισε ο Μωάμεθ Β' γύρω στο 1460 όταν κατέλαβε την Αθήνα. Γιατί όχι λοιπόν; Ποια πατριδογνωσία μπορεί να στηριχτεί μόνο στον φόβο και την απόρριψη; Ν' αποδοθεί το τέμενος στην αρχική λειτουργία του και να βρεθεί για το Μουσείο με-

γαλύτερο και επαρκέστερο κτήριο. Εξάλλου το Μοναστηράκι ανέκαθεν ήταν πολυπολιτισμικό και πολυθρησκευτικό! Όπως και σήμερα. Μην ξεχνάτε πως λίγο πιο κάτω, στην πλατεία Ασωμάτων, βρίσκεται η Συναγωγή και ένα γύρω σωρός οι βυζαντινές και οι μεταβυζαντινές εκκλησίες. Ποιος φοβάται έναν Θεό και μια θρησκεία; Ποιος αρνείται να εφαρμόσει το Σύνταγμα που επιτρέπει την ελεύθερη έκφραση του όποιου θρησκευτικού συναισθήματος; Ποιοι άλλοι παρά οι επαγγελματίες της θρησκείας και της μικροπολιτικής; Το τζαμί του 18ου αι. ξανά τζαμί. Θέλετε να το πάω μακρύτερα; Η θολοκατασκευή του αποτελεί εξέλιξη της βυζαντινής ναοδομίας. Με τους τρόπους που ο Σινάν αξιοποίησε για το τέμενος του Σουλεϊμάν του Μεγαλοπρεπούς τη μνήμη της Αγίας Σοφίας. Τι μέγιστο λοιπόν διπλωματικό επιχείρημα πολλών χρήσεων και προς πολλές κατευθύνσεις! Όπως π.χ. προς την επαναλειτουργία της Σχολής της Χάλκης...

Μάνος Στεφανίδης

ΚΑΤΙ ΞΕΡΕΙ

Το είπε ο υπουργός Άμυνας Μεϊμαράκης, για να «ρίξει στα μαλακά» τις εντυπώσεις από τα χυδαία συνθήματα σε βάρος του αρχηγού του ΠΑΣΟΚ, εκ μέρους μελών της ΔΑΠ-ΝΔΦΚ στη Θεσσαλονίκη: «Σήμερα –είπε– στα πανεπιστήμια δεν πέφτει πια ξύλο. Ήλθε η ΝΔ στα πράγματα και έφερε έναν άλλο πολιτικό πολιτισμό». Δηλαδή, έφερε τον «άλλο» πολιτικό πολιτισμό, μόνο και μόνο επειδή ήλθε στα πράγματα. Γιατί, αν δεν ερχόταν... Αλλά για ποιον πολιτισμό μιλάμε; Γιατί, αυτό που είδαμε στις τηλεοπτικές μας οθόνες, δεν ήταν άλλο από τον πολιτισμό των... γηπέδων!

Τ.Κ.Δ.

Η ΚΡΗΤΗ ΤΗΣ... ΝΤΟΜΑΤΑΣ

Από την εφημερίδα Μήνυμα των Χανίων μεταφέρουμε σχόλιο που αναφέρει ότι: Ο... Νέστορας Μητσοτάκης και ο Κεφαλογιάννης «για να μην μείνουν χωρίς φάρμακα τα νησιά» έστειλαν τους απεργούς στα στρατοδικεία και στα ντοματοδικεία των αφιονισμένων συντέκνων τους. Και συνεχίζει:

Στο σπάσιμο της απεργίας των ναυτεργατών η πίεση λόγω «καταστροφής» των κηπευτικών της Κρήτης έπαιξε καταλυτικό ρόλο για να πέσει στα μαλακά η επιστράτευση των απεργών. Είκοσι άτομα στη Σούδα, άλλα πενήντα στην περιφέρεια και δέκα αγροτικά στα μπλόκα της εθνικής βαφτίστηκαν από κυβερνητικούς και κανάλια ευθύς αμέσως «αγρότες της Κρήτης» και ντοπαρισμένοι ξεχύθηκαν να σπάνε (μπροστά στις κάμερες;!!) την περιφέρεια και να δέρνουν άνανδρα απεργούς και υποστηρικτές της απεργίας στη Σούδα. Τι κι αν οι εκπρόσωποι της ΓΕΣΑΣΕ και των παραγωγών της Κουτούρας διαβεβαίωναν πως «δεν έχουν καμιά

αντίθεση με τους ναυτεργάτες»; Αυτοί, περιέφεραν τον «μεροκαματιάρη» φασισμό τους που δήλωνε «αντρίστικα» ότι «τι δικαιώματα και μπούρδες, αν δεν κινήσουνε τα καράβια θα τους σαπίσουμε στο ξύλο». Εδώ, οι εκπρόσωποι της εξουσίας δεν είδαν τις «οργανωμένες μειοψηφίες» που βλέπουν σε κάθε διαμαρτυρία. Τρυγούσαν την επικοινωνιακή ευκαιρία να συκοφαντήσουν την απεργία. Στο μεταξύ για άλλη μια φορά η Κρήτη και οι Κρητικοί ταύτιστηκαν με κάτι τυφλά «σαμπουκαλεμένο», ανίκανο να ακούσει, μα και να κρίνει οτιδήποτε πέρα από αυτό που λέει η κεφαλή του. Αυτή η φρικτή καρικατούρα του Κρητικού ήταν το μόνο που έμεινε, γιατί τα άλλα έγιναν σκόνη. Και χωρίς απεργία η κρητική ντομάτα συνεχίζει να πηγαίνει κατά διαόλου και τα νησιά του Αιγαίου εξακολουθούν να βλέπουν τα πλοία να δένουν στα άθλια λιμάνια όποτε γουστάρει ο επιδοτούμενος ή «εποχιακός» εφοπλιστής της «Δημητρούλας»...

ΔΧ

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

• Μήπως κάποιιοι τον θέλουν έτσι τον Γιωργάκη, για να βάλουν τον Βαγγέλα τον Μακεδονομάρχη μετά τις επόμενες εκλογές, αν τις χάσουν;

• Ό,τι κι αν συμβαίνει, όπως λέγαμε και στο δημοτικό σχολείο: μηδέν από μηδέν μάς κάνει μηδέν.

• Κι αυτός ο κανόνας δεν ισχύει μόνο στα μαθηματικά, αλλά και στην πολιτική.

• Α, και κάτι άλλο.

• Γιατί, ενώ είχε την ευκαιρία, δε ζήτησε εκλογές ο μεγάλος, αφού είναι σίγουρος ότι όποτε κι αν γίνουν θα τις κερδίσει;

• Κύριε Γερουλοαθανασάκη μας, παράλειψη ή ψυχραιμότερες σκέψεις για πιθανό κάζο; • Βράζανε τα παιδιά και έκαναν λίπασμα οι Κινέζοι.

• Τάδε έφη Σίλβιο Μπερλουσκόνι σε προεκλογική του ομιλία.

• Σε κάποιους αναλυτές της πρωινής του Συγκροτήματος το χαμόγελο έφτασε ως τ' αφτιά.

• Όταν ακούνε για κομμουνισμό, παίρνουν την πρώτη πτήση για Ζυρίχη με σκοπό την υποστήριξη της ψυχικής τους υγείας...

• Οι καημένοι!

• Πασοκονεοδημοκράτες φόρα παρτίδα υπέρ των ιδιωτικών πανεπιστημίων, αν και σε περίοδο φοιτητικών εκλογών.

• Να γιατί το καρτέλ των γαιουράδων έχει ανεβάσει κατακόρυφα τις τιμές.

• Προστατεύει τους αγαπημένους τους νεολαίους!

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Τρίτος πόλος από Μάνο-Ανδριανόπουλο;
- Ερε γλέντια!
- Η Ελλάδα παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα, σύμφωνα με κάποιους απιθανοαπίθανους της ΕΕ.
- Εδώ και τώρα τραπέζια με τον κ. Κουναλάκη!
- Η αλήθεια είναι ότι μας έχει λείψει, και η βραδινή ζώνη είναι τόσο πληκτική...
- Πότε θα εμπεδώσουν οι καναλάρχες ότι έχουμε ανάγκη γνήσιων ψυχαγωγικών εκπομπών;
- Νισάφι πια.
- Ο κόσμος το 'χε τούμπανο κι αυτοί κρυφό καμάρι.
- Ο λόγος για την αποκάλυψη των σχέσεων AGB, διαφημιστικών εταιρειών και ιδιωτικού καναλιού.
- Αντανακλαστικά Ραν Ταν Πλαν από τους καθ' ύλην αρμόδιους.
- Και να 'ταν μόνον αυτοί!
- Εδώ ολόκληρη χώρα κινείται με αυτόματο πιλότο και ελεγκτές εναέριας κυκλοφορίας τους νταβατζήδες της διαπλοκής!

N. Μολ.

Ο ΓΙΓΑΣ ΤΟΥ ANTENNA

Είδατε πώς και πόσο αναβίωσε το ολυμπιακό πνεύμα, το ευ αγωνίζεσθαι, η ευγενής άμιλλα και η παγκόσμια εκχειρία με τους σύγχρονους Ολυμπιακούς Αγώνες; Ε, ακόμη καλύτερα θα ξαναμανααναβιώσει με την αναμόρφωση του αρχαίου σταδίου στη Ολυμπία, την χλοοταπήτσή του με χλοοτάπητα βάρους 120 τόνων και την απόδοσή του σε σύγχρονα ολυμπιακά αγωνίσματα οργανωμένα από την ΔΟΕ και το ελληνικό κράτος. Έτσι το αρχαίον κάλλος θ' αναμορφωθεί σύμφωνα με το μοντέρνο επιχειρηματικό πνεύμα κι ολόκληρη η περιοχή θα γνωρίσει καινούργια τουριστικά μεγαλεία· αφήστε που όλα τα ΜΜΕ θα στραφούν προς την Ήλιδα. (Μαζί βέβαια με τους εργολάβους, τους οικοπεδοφάγους, τους εμπρηστές και τους λοιπούς επιχειρημα-

τίες της ανάπτυξης. Α, ξέχασα και τον στρατό των πορνών που ακολουθεί κάθε μεγάλο αθλητικό γεγονός όπως η Μάνα Κουράγιο τον στρατό του Βάλενσταϊν).

Και ποιος είναι ο ιθύνων νους αυτού του μεγαλόπνευστου εγχειρήματος; Μα ο κ. Μίνως Κυριακού, ο αθάνατος, ο πρόεδρος του Πανελληνίου, ο εκπορθητής του Πεδίου του Άρεως, ο ολυμπιονίκης των καλλιστείων, ο φίλαθλος και πρωταθλητής του άλματος επί κοντώ. Ο ιδιοκτήτης του Θέμου, της Τατιάνας και των λοιπών ομόσταυλων! Ο οποίος μάλιστα κατάφερε να μετατεθεί η έφορος της περιοχής ώστε να μην δημιουργήσουν περαιτέρω προβλήματα οι αρχαιολόγοι στα σχέδιά του. Εύγε του!

Τζιμ Μπούκης

ΝΕΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΔΙΟΔΙΩΝ

Δεν ξέρουμε πόσοι αναγνώστες μας εφάρμοσαν τις υποδείξεις μας (Αντί τ. 841) για το πώς να αποφεύγουν νόμιμα τα παράλογα, πολλές φορές, δρόμια, όπως αυτά Κορίνθου-Πατρών π.χ., τα οποία πληρώνουμε επί 30 χρόνια χωρίς στο δρόμο να έχει γίνει ούτε καν η ελάχιστη

βελτίωση. Σίγουρα όμως διάβασε το άρθρο μας το Υπουργείο Δημ. Έργων και αντί να προγραμματίσουν και εκτελέσουν έργα διαπλάτυνσης, ως αήθεις φορομπήχτες που μόνον την είσπραξη έχουν κατά νου, εκτέλεσαν έργα νέων σταθμών διοδίων, όπως π.χ. στο «Νεράκι» μετά

το Λουτρόπυργο.

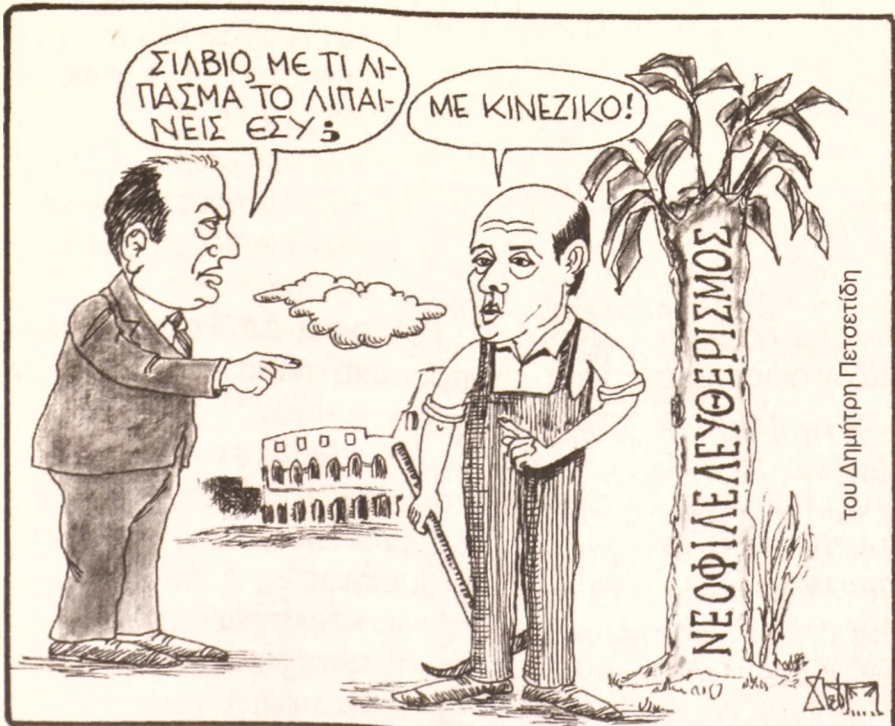
Άριστα, κ. Σουφλιά! Έτσι θα βρουν δουλειά και μερικά ακόμα «δικά μας» παιδιά... έστω κι αν από τα εισπραττόμενα δεν θα καλύπτεται ο μισθός τους. Αυτός δεν ήταν ο λόγος που είχαν καταργηθεί οι ενδιάμεσοι σταθμοί στο Κιάτο και τον Ερινέο; **N.Π.**

ΑΓΚΑΘΙΑ ΣΤΟΝ ΚΑΜΠΟ

Στον θεσσαλικό κάμπο πέφτουν κορμιά, καθότι σοβεί η διαμάχη ανάμεσα στα αγροτοσυνδικαλιστικά στελέχη της ΝΔ και τα κυβερνητικά στελέχη.

Στα χρόνια της αντιπολίτευσης ο κ. Μπασιάκος δεν άφηνε εκδήλωση για εκδήλωση στο Κιλελέρ που να μην παραβρεθεί και να βγάλει τους φιλιππικούς του ενάντια στην πολιτική του ΠΑΣΟΚ. Ως υπουργός Γεωργίας έβαλε πλώρη για να κερδίσει τον τίτλο του πρώτου υπουργού Γεωργίας που στο πρώτο μισό της θητείας του δεν πάτησε το πόδι του στο θεσσαλικό κάμπο! Αυτά βλέπει και ο γνωστός αγροτοπατέρας Κοκκινούλης και εξαπολύει κεραυνούς για την κυβέρνηση σηκώνοντας το λάβαρο της αντίστασης.

Όσο για τις Κασσάνδρες, αυτές προβλέπουν μείωση των ποσοστών της ΝΔ στις εκλογές του Οκτωβρίου στον αγροτικό πληθυσμό.

Αισθητική

του Μάνου Στεφανίδη

Εγώ και πάλι που ζητώ το γνήσιο.
Στον άθλιο τόπο αυτόν τον πιθηκίσιο.

Νίκος Φωκάς

Ας μιλήσουμε λοιπόν για λίγο για την μικροαισθητική της καθημερινότητάς μας, γιατί το ζήτημα είναι εξόχως πολιτικό: Δευτέρα μεσημέρι και από την Κλαυθμώνος ακόμη ακούγεται ένας τεράστιος σαματάς που έρχεται από το κτήριο της Νομικής. Αλαφιάζομαι καθώς τα Προπύλαια του πανεπιστημίου αντηχούν από μεγα-φονικά μπουζούκια, λες και τα τσιφτετέλια της τηλεόρασης εξαπλώθηκαν live στην πόλη και κατέλαβαν την καρδιά του άστεος. Ανεβαίνω τρέχοντας για ν' ανακαλύψω τον πυρήνα του κακού και βρίσκομαι εμπρός στη συμπαγή αθλιότητα μιας συναυλίας(;) που δίνεται στον πεζόδρομο της Μασσαλίας και μεταδίδεται από κτηνώδεις εγκαταστάσεις. Περί τίνας πρόκειται; Δύο μέρες πριν από τις φοιτητικές εκλογές η ΔΑΠ κάλεσε την αιδό(;) κ. Μερκούρη –αγνώστων λοιπών στοιχείων– για να συμβάλει κι αυτή με τον τρόπο της στο φοιτητικό κίνημα, στην ακαδημαϊκή ελευθερία και στην αναβάθμιση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Και βέβαια δεν είναι η πρώτη φορά. Οι νεολαίες των κομμάτων εξουσίας προετοιμάζουν τα μέλη τους για ν' αναλάβουν αύριο κυβερνητικά πόστα με το να τα ψυχαγωγούν στην Πέγκυ Ζήνα –την αυθεντική, όχι την άλλη–, τον Σάκη Ρουβά, την Άννα Βίση ή τον Νότη Σφακιανάκη (οι πιο ψαγμένοι).

Έτσι, εντελώς αβίαστα η χυδαία αισθητική που κυριαρχεί στα ιδιωτικά κανάλια, διαποτίζει σαν υγρασία και τα κρατικά (ο κ. Τζων Καλημέρης επέστρεψε όπως πληροφορούμαι στην Αγία Παρασκευή. Κύριε Ρουσόπουλε, καληνύχτα σας!) κι έπειτα εξαπλώνεται σ' ολόκληρη την κοινωνία. Το εύ-

κολο και το αγοραίο καθίστανται περίλαμπρο επικοινωνιακό πλεονέκτημα με τους νέους περισσότερο ευάλωτους, ευεπίφορους και ευχειραγώγητους προς αυτό. Πνευματικά μεγέθη του ύψους ενός Μίνως Κυριακού ή Δημήτρη Κοντομηνά ή Σταύρου Ψυχάρη εξανδραποδίζουν συστηματικά και ευσυνείδητα τον τόπο με απόλυτα εργαλεία τελειότητας και αποδοτικότητας τους *χατζηπρετεντερούτσικους* υπαλλήλους τους (γέλια αλλά και κλάματα).

Έπειτα τα κανάλια τους γίνονται και σπόνσορες –«επικοινωνιακοί» μόνον, για να εξηγούμαστε, δηλαδή χωρίς λεφτά– σε κάποια θεατρική παράσταση –πάντα του mainstream, για να μην πολυπροβληματίζεται και το κοινό– ή μοιράζουν από τις φυλλάδες τους τον Παπαρρηγόπουλο μαζί με το *Βασικό Ένστικτο*. Επειδή, για το προχωρημένο marketing, η «κουλτούρα» είναι το κερασάκι στην τούρτα-φόλα που καλείται να καταναλώσει ο σαστισμένος μικροαστός. Το άλλοθι όλων των λοιπών μικρών ή μεγάλων εγκλημάτων. Ένα μικρό «Μέγαρο», μ' άλλα λόγια, στην πλαστική συσκευασία κάθε εφημερίδας που πουλάει άλλοτε νερό του Καματερού, άλλοτε σκηνώμα του Βησσαρίωνος μαζί με βυσσοδομούσες αναλύσεις που εκθειάζουν το new age και το αναπότρεπτο, οι βρωμούσες, της νεοφιλελεύθερης δικτατορίας.

Και μάλιστα όλοι αυτοί οι σαρκοζήδες της υποτέλειας και οι σαπιοκοιλίες του πλέον ετοιματζήδικου εκσυγχρονισμού προβάλλουν ως μείζον πειστήριο της αντικειμενικότητάς τους, όπως ο Μάκης την κρυφή του κάμερα, το αριστερό παρελθόν τους. Λες και η αριστεροσύνη είναι ειδικότης κτηθείσα εν τω στρατεύματι που σ' ακολουθεί εσαεί σαν το πιστοποιητικό Ι 5.

Ποιος ευθύνεται λοιπόν γι' αυτή τη συνεχιζόμενη κατρακύλα; Η κότα, το

αβγό, ο σκύλος ή μήπως το κυνο-κοινοβούλιο το ίδιο, το οποίο όλο και περισσότερο υιοθετεί αισθητικές και γλώσσα τηλεοπτικής μπαλαφάρας; Η εύκολη ατάκα συνιστά, άραγε, πολιτικό επιχείρημα ή επιβεβαιώνει απλώς τον διανυθέντα κατήφορο;

Όπως μας πληροφορεί με ένα συνταρακτικό αποδεικτικό υλικό το περιοδικό *Άρδην* στο τελευταίο του τεύχος, πολιτική πλέον παράγουν και ασκούν όχι οι εκλεγμένοι εκπρόσωποι του έθνους, αυτοί οι αξιοθρήνητοι «στρατοί» που λιβανίζουν τις εγχώριες βασιλικές φαμίλιες, αλλά οι «Μη Κυβερνητικές» οργανώσεις οι οποίες προωθούν τη βούληση και τα κελεύσματα της Νέας Τάξης σε όλη την υφήλιο (π.χ. το περίφημο Ίδρυμα Σόρος, το CDRSEE ήγουν το Κέντρο για τη Συμφιλίωση και τη Δημοκρατία στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, το Ίδρυμα για την Ανοιχτή Κοινωνία –που επίσης χρηματοδοτεί ο Σόρος– αλλά και το ημέτερο ΕΛΙΑΜΕΠ). Και εδώ πλέον η κακομοίρα Αισθητική ή τα προτάγματα της γνώσης, της κοινωνίας της πληροφορίας και της δραστηριοποίησης των πολιτών χρησιμοποιούνται ως εύκολα αναχώματα για να αποκρυβούν τα κυνικότερα των πολιτικοστρατηγικών συμφερόντων. Και πάντα με το (χρυσοπληρωμένο) αζημίωτο. Όμοια όπως χρησιμοποιεί η αδίσταχτη εγχώρια showbiz το εύρημα του Fame Story και περιουσιακό στοιχείο του Antenna, τη δυστυχή Καλομοίρα. Την οποία κατά τ' άλλα μπορεί να καλέσει η ΔΑΠ για τα επινίκια σε προσεχή πολιτικοπολιτιστική της εκδήλωση.

Γιατί είπαμε: το ζήτημα είναι πρωτίστως πολιτικό και η αισθητική είναι πάνω απ' όλα ένας τρόπος ν' αποκαλύψουμε τις δυσπλασίες ή την ανεπάρκεια τόσο των πολιτικών υπηρεσίας όσο και των πολιτικών που με περισσή επιπολαιότητα διεκπεραιώνουν.

ΠΕΜΠΤΗ 23.3.2006 - ΤΕΤΑΡΤΗ 5.4.2006

ΠΕΜΠΤΗ 23.3.2006

- Διαδηλώσεις φοιτητών και εργατών σε Αθήνα και Παρίσι για μόρφωση και δουλειά. Μπροστά στον μπαμπούλα της ανεργίας η νέα γενιά ξαναβγαίνει στους δρόμους τράζοντας τα βαλτωμένα νερά της γηραιάς ηπείρου.
- Διχασμένο το ΠΑΣΟΚ για τον χαρακτήρα της ανώτατης παιδείας. Ιδιωτική ή δημόσια; Ας ρωτήσουν τον αρχηγό τους. Αν έχει άποψη και δεν έχει μπερδευτεί τελείως...
- Απελευθερώνονται οι ακτοπλοϊκές υπηρεσίες πριν το Πάσχα. Τα γραμμάτια αρχίζουν να ξεπληρώνονται.
- Θέλουν να τέλεσουν αγώνες στίβου στην αρχαία Ολυμπία, με έπαθλο δολάρια, τοποθετώντας υποδομή βάρους 125 τόνων στο αρχαίο στάδιο. Αιδώς Αργείοι!
- Μονομερή «κατάπαυση του πυρός» κήρυξε η ETA στην Ισπανία. Η διαμάχη είχε ξεκινήσει με τον Φράγκο που απαγόρευσε ακόμα και την ομιλία της βασικικής γλώσσας. Ας ελπίσουμε να είναι ένα καλό παράδειγμα για τις υπόλοιπες εθνικιστικές διαμάχες της Ευρώπης.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 24.3.2006

- Αργά το βράδυ, παραμονή εθνικής επετείου, η κυβέρνηση κατέθεσε στη Βουλή τροπολογία για την άμεση ένταξη των τραπεζοϋπαλλήλων στο ΙΚΑ. Όσο πάει, αυτή η κυβέρνηση όλο και περισσότερο θυμίζει ΠΑΣΟΚ. Ή μήπως όχι;
- Διάλογος κωφών για το όνο-

μα της γείτονος. Με τον ομόλογο του Βλάντο Μπούτσκοφσκι συναντήθηκε ο πρωθυπουργός Κ. Καραμανλής στις Βρυξέλλες. Ο Κ. Καραμανλής επανέλαβε ότι η κοινά αποδεκτή λύση στο θέμα της ονομασίας αποτελεί κριτήριο για την ευρωπαϊκή πορεία της γειτονικής χώρας, ενώ ο Μπούτσκοφσκι μίλησε για συνταγματικό δικαίωμα της χώρας του στο όνομα.

- «Εχθρός της Ελλάδας όποιος εκφράζει τη βεβαιότητα ότι ο Τσαλικίδης αυτοκτόνησε», δήλωσε στον ΣΚΑΪ ο δικηγόρος της οικογένειας κ. Σοφός. Θα πρέπει να γνωρίζει ότι ο βερμπαλισμός δεν είναι η σοφότερη τακτική για την υπόθεση για την οποία αγωνίζεται και στην οποία συμπαραστεκόμεθα ολοψύχως!
- Νέο -δεύτερο- «όχι» του Δημοτικού Συμβουλίου Ευόσμου στην εγκατάσταση ξενώνα του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης στα όριά του. Δεν είναι προς τιμήν τους αυτή η απόφαση. Ας το ξαναδούν!

ΣΑΒΒΑΤΟ 25.3.2006

- Επέτειος της εθνικής παλιγγενεσίας σήμερα. Οι σημαίες κυματίζουν στα μπαλκόνια. Όλοι βγάζουν λόγους για την επανάσταση. Κανένας όμως δεν μιλάει για το πραγματικό '21. Ο Φωτιάδης και ο Σκαρίμπας δυστυχώς δεν λένε σήμερα τίποτα σε κανένα!
- Παρά την περιέργη θερμότητα που εξέπεμπε η συνάντηση Κοντολίζας-Ντόρας, τα ανοιχτά ζητήματα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής φαί-

νεται ότι είναι φιλά γράμματα για τη μεγάλη μας υπερατλαντική φίλη. Έλεγα κι εγώ: τόση οικειότητα;

ΚΥΡΙΑΚΗ 26.3.2006

- Μία ώρα μπροστά τα ρολόγια, χρόνια πίσω η χώρα.
- Η τούρκικη εξωτερική πολιτική σε όλο της το μεγαλείο. Καθώς δεν μπορεί να λύσει τις εκκρεμότητες σε σχέση με την ένταξή της στην ΕΕ, επιτίθεται στην Ελλάδα για τις συνθήκες ζωής των μουσουλμάνων της Θράκης. Καταντάει βαρετό το ίδιο έργο εκατό χρόνια τώρα!

Ακόμα και η ΔΑΠ πήρε στο φιλό την κυβέρνηση για τους χειρισμούς της στο θέμα των υποκλοπών.

ΔΕΥΤΕΡΑ 27.3.2006

- Απεργία των τραπεζικών για την τροπολογία της Παρασκευής. Πρωτοστατούν τα στελέχη της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Φαίνεται ότι το αλτσχάιμερ έχει κυριεύσει το «κίνημα».
- Μεγάλη και «αγνή» γαλακτοβιομηχανία μεταχρονολογούσε την ημερομηνία παστερίω-

σης των προϊόντων της. Από πότε άραγε;

- Μετάγγιση θανάτου σε 17χρονο κορίτσι. Δεν έλεγξαν το αίμα που έδωσε δότης φορέας του αίτς. Η εκ προθέσεως δολοφονία πώς είπατε ότι λέγεται;
- «Αν μιλούσα, δεν θα γίνονταν Ολυμπιακοί Αγώνες», είπε ο κ. Βουλγαράκης. Χάσαμε την ευκαιρία να είναι σε καλύτερη κατάσταση η οικονομία μας. Τι σπούδαζε, ήθελα να 'ξερα, αυτό το παιδί τόσα χρόνια εκεί κάτω στον Πειραιά;
- Η υπουργός επί των Εξωτερικών μας δήλωσε ότι θα αναλάβει πρωτοβουλία για να ανοίξει το τζαμί στο Μοναστηράκι. Μήπως θα έπρεπε οι Αθηναίοι να αναλάβουν πρωτοβουλία να μεταφερθεί και η Μητρόπολη στην Παιανία, για να τελειώνουμε μια και καλή με τις μονοθεϊστικές θρησκείες;

ΤΡΙΤΗ 28.3.2006

- Ολική έκλειψη ηλίου σήμερα, ορατή επί ευρωπαϊκού εδάφους μόνο από το Καστελλόριζο. Την επόμενη, του 2088, θα τη δούμε από ψηλά!
- Γενική απεργία σήμερα στη Γαλλία. Δημόσιοι και ιδιωτικοί υπάλληλοι στο πλευρό των νέων. Εκατομμύρια κόσμος στους δρόμους καταδικάζει το «δημιούργημα» Ντε Βιλπέν. Στην Ελλάδα οι κρατικοδίαιτες συνδικαλιστικές ηγεσίες δεν μπορούν να κατεβάσουν ούτε μερικές χιλιάδες. Τι άλλο πρέπει να γίνει για να παραιτηθούν;
- Μπάχαλο τα έκαναν πάλι τα σαΐνια της κυβέρνησης με τον ΦΠΑ στην πρώτη κατοικία. Ήθελα να 'ξερα, η «σκέψη» πώς λέγεται στα νεοδημοκρατικά;
- Η αρχαιολογική σκαπάνη ανακάλυψε το ανάκτορο του Αίαντα του Τελαμώνιου στη Σαλαμίνα. Με αυτούς που μας κυβερνούν, μόνον οι πρόγονοί μας μας έμειναν. Πάλι καλά.

ΤΕΤΑΡΤΗ 29.3.2006

- Σκληρή η αντιπαράθεση στη Βουλή μεταξύ όλων των πολι-

τικών παρατάξεων για την οικονομία και το ασφαλιστικό. Καλά, ετούτοι εδώ φοβούνται και τον ίσκιο τους – οι πασόκοι γιατί μιλούν; Δεν τους έφτανε το φαγοπότι 20 χρόνων;

- Οι Ιταλοί μάς κάλεσαν να παραλάβουμε τον Βαβύλη. Ρώτησαν τους πολιτικούς αν τον θέλουν;

ΠΕΜΠΤΗ 30.3.2006

- Μέχρι και την τηλεθέαση έλεγχε το βαθύ κράτος του ΠΑΣΟΚ. Όχι, θα πήγαιναν τσάμπα τα μαθήματα Κουτσόγιωργα!

- Έδωσαν τα χέρια Ντόρα και Σαμαράς στη Ρώμη. Γνήσιο τέκνο του Μητσοτακείου η υπουργός μας. Μπρος στην αρχηγία τι είναι η οικογένεια!

- 54 χρόνια από την εκτέλεση του Νίκου Μπελογιάννη. Για να θυμόμαστε πώς θα μπορούσε να ήταν η χώρα μας σήμερα αν δεν έτρωγε τα πιο άξια τέκνα της!

- Συνταγματικός κρίθηκε ο νόμος Ντε Βιλπεν. Σε θέση μάχης όλη η γαλλική κοινωνία, ανοίγει το δρόμο για μια άλλη Ευρώπη.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 31.3.2006

- Η ΕΥΠ διαθέτει το παλαιό σύστημα παρακολούθησης των σταθερών αναλογικών τηλεφωνικών επικοινωνιών, το οποίο αδυνατεί να καταγράψει συνομιλίες που γίνονται με κινητά τηλέφωνα ή με σταθερά που χρησιμοποιούν ψηφιακές συνδέσεις. Αυτό «αποκάλυψε» στη Βουλή ο υπουργός Δημόσιας Τάξης Β. Πολύδωρας.

- Στην Ιταλία ο Γιωργάκης, για να ενισχύσει τον υποψήφιο της Κεντροαριστεράς. Το σκέφτηκε πολύ ο κ. Πρόντι όταν τον καλούσε;

- Με πρωτοβουλία της Γαλλίας και της Γερμανίας, η Ευρώπη αποφασίζει να ορθώσει το ανάστημά της στην κυριαρχία της αμερικανικής Google στο διαδίκτυο. Η μηχανή αναζήτησης Quaero («αναζητώ» στα λατινικά) αναμένεται να είναι online στα τέλη του 2006, με την προοπτική να προσφέ-

ρει πρωτοποριακές υπηρεσίες.

- Η ViaGen, μια εταιρία βιοτεχνολογίας στο Τέξας, ανακοίνωσε ότι δημιούργησε τους πρώτους κλώνους αλόγου για την αγορά ιπποδρομιών. Φοβάμαι όλα όσα θα γίνουν για μένα χωρίς εμένα!

- Ράις... go home! Με έντονες αποδοκimasίες έγινε δεκτή η υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Κοντολίζα Ράις στο Μπλάκμπερν της Βρετανίας, όπου διαδηλωτές αντιτιθέμενοι στον πόλεμο του Ιράκ την έλουσαν με όχι και τόσο κόσμια κοσμητικά επίθετα.

ΣΑΒΒΑΤΟ 1.4.2006

- Για μια ακόμα φορά έκαψαν την ΑΣΟΕ οι γνωστοί άγνωστοι. Και να σκεφτεί κανείς ότι είχαν αναγγείλει το πάρτι τους εδώ και μέρες.

ΚΥΡΙΑΚΗ 2.4.2006

- Νέα επίθεση Χριστόδουλου σε όσους ζητούν διαχωρισμό κράτους και Εκκλησίας. Δεν βάζει μυαλό ο Αρχιεπίσκοπος!

- Ανταρσία στον κάμπο από βουλευτές και στελέχη του κυβερνώντος κόμματος που διαμαρτύρονται για την πολιτική του υπουργείου επί των Αγροτικών. Και πού να πλησιάσουν οι βουλευτικές!

ΔΕΥΤΕΡΑ 3.4.2006

- Έδωσαν τελικά τα χέρια συνδικάτα και εργοδότες, υπογράφοντας τη νέα γενική συλλογική σύμβαση εργασίας, μετά από πολύωρες διαπραγματεύσεις. Η σύμβαση είναι διετής, για την περίοδο 2006-2007, και οι αυξήσεις θα δοθούν σε τρεις δόσεις: 2,9% από 1/1/06, 2,9% από 1/9/06 και 5,1% από 1/5/07.

- Κίλερ χαρακτηρίζει τον Γιωργάκη ο κ. Ανδρουλάκης σε συνέντευξή του στα Νέα. Μήπως έμαθε ότι ο πρόεδρος δεν θα τον βάλει στη λίστα επικρατείας στις επόμενες εκλογές και τον «γλείφει» γιατί ξέρει ότι δεν πρόκειται να πάρει ούτε την ψήφο του;

- Σε αποκλίνουσα πορεία από

Τι μας θυμίζει άραγε αυτό το σκηνικό με τα τσάμικα;

την ευρωπαϊκή φαίνεται ότι βρίσκεται η Τουρκία, καθώς κλιμακώνεται επικίνδυνα η βία στη χώρα με επίκεντρο το Κουρδικό. Ο αριθμός των νεκρών από τις καθημερινές πλέον διαδηλώσεις έφθασε τους 10, ενώ ο τούρκος πρωθυπουργός σκληραίνοντας τη στάση του προειδοποίησε πως οι δυνάμεις ασφαλείας θα είναι αμείλικτες.

ΤΡΙΤΗ 4.4.2006

- Δεν πάμε καθόλου καλά. Αεροσκάφος της Ολυμπιακής έκανε επικίνδυνους ελιγμούς πάνω από τη Σκύρο για να αποφύγει –τι νομίζετε;– ελληνικά μαχητικά! Καλά, είπαμε να πουλήσει την εταιρεία η κυβέρνηση, αλλά όχι και να κάνει στόχους τα αεροσκάφη της για να την απαξιώσει γρηγορότερα.

- Το ότι ζούμε στη χώρα του απέραντου μπάχαλου επιβεβαιώνεται καθημερινά. Το υπουργείο Οικονομικών, 3 μήνες μετά την ανακοίνωση των νέων τιμών αντικειμενικών αξιών και συντελεστών εμπορικότητας, δημοσίευσε χθες διορθώσεις σε τουλάχιστον 100 περιπτώσεις. Ούτε επί Χριστοδουλάκη δεν γινόντουσαν αυτά!

- Σε δυναμική εξαγορά της ένατης μεγαλύτερης τουρκικής τράπεζας προχώρησε η Εθνική. Είδατε η μεγάλη μας φίλη;

- Φωτογραφίες κρατουμένων που βασανίστηκαν σε υπό βρε-

τανική διοίκηση στρατόπεδο συγκέντρωσης στην Ανατολική Γερμανία δημοσιεύει η *Guardian*. Εκεί το 1946 κρατούνταν κυρίως συνεργάτες των Σοβιετικών αλλά και πρώην στελέχη του ναζιστικού καθεστώτος. Τι δεν μας είπαν καλά οι σύμμαχοι;

ΤΕΤΑΡΤΗ 5.4.2006

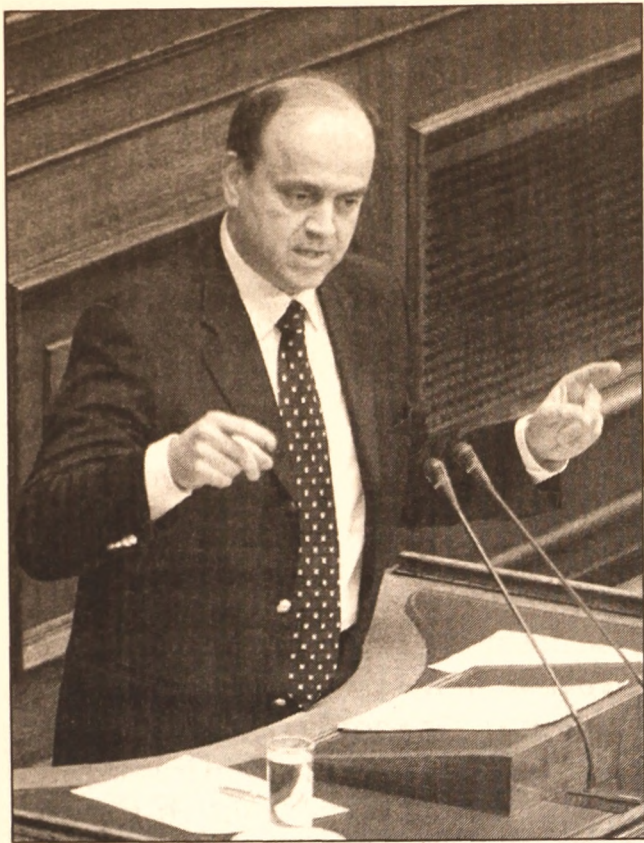
- Λίστα δημοσιογράφων των οποίων τα κινητά παρακολουθούσε η ΕΥΠ κατατέθηκε στην ΑΔΑΕ. Η ΕΣΗΕΑ σε ανακοίνωσή της επιτίθεται στον κ. Πολύδωρα, που χαρακτήρισε το θέμα σκευωρία, αναφέροντας ότι προκαταλαμβάνει τη δικαιοσύνη. Συνάδελφοι, προσοχή, όποιος μπλέκει με τα πίτουρα...

- Φοιτητικές εκλογές σήμερα, με φόντο τα γεγονότα στο Παρίσι. Η ΕΦΕΕ υπάρχει ακόμα ή την ιδιωτικοποίησαν κι αυτή;

- Τα ερωτήματα που άφησαν αναπάντητα οι τεχνικοί της Vodafone και της Ericsson οι οποίοι κλήθηκαν από την ΑΔΑΕ να δώσουν εξηγήσεις σχετικά με το παράνομο λογισμικό ήταν πάρα πολλά. Δεν φαίνεται ότι θα βγει εύκολα απ' αυτό τον λαβύρινθο η πολιτική ζωή.

- «Θέλημα θεού» ο Βησσαρίων, ανακοίνωσε η Ιερά Σύνοδος. Σα δε ντρέπονται να κοροϊδεύουν τον κόσμο! Τώρα θα μου πείτε, αυτοί κοροϊδεύουν, οι άλλοι που τους πιστεύουν;

ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ Δ'
Ο «ΠΛΟΥΣΙΟΣ»

Η ελληνική οικονομία βρίσκεται στο χειρότερο επίπεδο σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα προβλήματα πολλά – μεταξύ των κυριότερων η ανεργία, η οποία ιδίως στους νέους και τις γυναίκες κινείται σε πολύ υψηλά επίπεδα, και το ασφαλιστικό σύστημα που έχει φτάσει – αν δεν τα έχει ξεπεράσει – στα όρια της αντοχής του. Ο Υπουργός Απασχόλησης κ. Σάββας Τσιτουρίδης, στη συνέντευξη που παραχώρησε στο Αντί, προσπαθεί να περιγράψει τη σημερινή

κατάσταση και να θέσει το πλαίσιο στο οποίο θα δοθούν οι λύσεις από την επόμενη κυβέρνηση, όποιου κόμματος και αν είναι, υποστηρίζοντας ότι αυτές δεν μπορεί παρά να παρθούν μέσα σε συναινετικό κλίμα.

ζας, κυρίως όμως διασφαλίζονται τα ασφαλιστικά δικαιώματα, τουλάχιστον για μία περίοδο 30 ετών, των εργαζομένων στην τράπεζα αυτή.

• Ένα άλλο θέμα που τέθηκε είναι ότι η λύση που προωθείται για το ασφαλιστικό των τραπεζοϋπαλλήλων, ανοίγει την πόρτα για την «τακτοποίηση» του ασφαλιστικού όλων των εργαζομένων...

– Έχω υπόψιν μου αυτές τις ανησυχίες και τις αιτιάσεις. Ας ξεκαθαρίσουμε όμως τα πράγματα. Δεν πρόκειται να αλλάξουμε τον χαρακτήρα του ασφαλιστικού συστήματος στην Ελλάδα. Ο χαρακτήρας παραμένει δημόσιος, υποχρεωτικός και αναδιανεμητικός. Αυτό είναι το πρώτο. Το δεύτερο, είμαστε εδώ ως πολιτεία – και εκτιμώ και οι μελλοντικές κυβερνήσεις στη χώρα μας, όσο μπορούμε να δούμε μπροστά στην πολιτική – για να εγγυόμαστε το σύστημα της κοινωνικής ασφάλισης. Τρίτον, έχουμε χρέος, και αυτή είναι η διάθεση

Σάββας Τσιτουρίδης: Κατεβείτε στους

Τη συνέντευξη πήραν οι Τάκης Διαμαντής και Τάσος Μπάρλας

• Θα θέλαμε να μας μιλήσετε για ορισμένα ζητήματα που τέθηκαν κατά τη συζήτηση της περασμένης Πέμπτης στη Βουλή σχετικά με το νομοσχέδιο για τις τράπεζες. Κατ' αρχάς υποστηρίχθηκε ότι η όλη προσπάθεια γίνεται από την κυβέρνηση ώστε να απαλλαγούν οι τράπεζες από κάποια βαρίδια και στη συνέχεια να πουληθούν ευκολότερα...

– Πρέπει να πω ότι η κυβέρνηση δεν διαθέτει πολλές τράπεζες προς πώληση. Στην παρούσα φάση αποφασίσαμε την ιδιωτικοποίηση της Εμπορικής και την πώληση μέρους της Αγροτικής Τράπεζας, η οποία θα παραμείνει δημόσιου χαρακτήρα. Δεν υπάρχει τίποτε άλλο στον ορίζοντα. Η διαδικασία για την Εθνική έχει ολοκληρωθεί. Η απόφαση για ιδιωτικοποίηση της Εμπορικής είναι κυβερνητική. Η ρύθμιση του

ασφαλιστικού των τραπεζών είναι ανεξάρτητη διαδικασία. Το ασφαλιστικό των τραπεζών υπάγεται στη γενικότερη αγωνία μας για το πώς θα πορευτεί το ασφαλιστικό στον τόπο. Όσον αφορά την τροπολογία, η οποία έχει πλέον ψηφιστεί, μου κάνουν εντύπωση οι διαστάσεις που έλαβε το όλο θέμα. Η τροπολογία αυτή δεν κάνει τίποτε περισσότερο και τίποτε λιγότερο από το να εφαρμοστεί στο χώρο αυτό την ισχύουσα νομοθεσία, όπως διαμορφώθηκε το 1992, το 2002 και το 2005. Θα είναι μάλιστα πρώτη φορά που μια τράπεζα της οποίας το μετοχικό κεφάλαιο είναι ακόμα κατά πλειοψηφία του Δημοσίου, έρχεται να δώσει τόσο μεγάλη «προίκα» σε ένα ταμείο, η ίδρυση του οποίου έχει προκύψει από προηγούμενες νομοθετικές ρυθμίσεις. Μπορώ δε να σας διαβεβαιώσω ότι με αυτή τη ρύθμιση διασφαλίζεται πλήρως η λειτουργία της τράπε-

της κυβέρνησης αλλά και όλων μας, να εκσυγχρονίσουμε ένα ασφαλιστικό σύστημα το οποίο απαξιώθηκε στα τελευταία πολλά χρόνια.

• Τι εννοείτε μ' αυτό;

– Εννοώ ότι έχουμε δεκάδες ταμεία, χωρίς ένα κεντρικό σύστημα ελέγχου στα ταμεία αυτά, επί πολλά χρόνια. Τα ταμεία επί δύο περίπου δεκαετίες υπέστησαν το κόστος μιας δήθεν κοινωνικής πολιτικής των κυβερνήσεων που πέρασαν στο διάστημα αυτό. Είναι φυσικό να θέλεις να κάνεις κοινωνική πολιτική – και ποιος δεν θέλει όταν κυβερνά; – όμως αυτή η κοινωνική πολιτική έγινε με υπερχρέωση των ταμείων, όπως έγινε και αγροτική πολιτική με υπερχρέωση του συνεταιριστικού κινήματος και των συνεταιρισμών. Όλα ετούτα δημιουργούν απαξίωση των θεσμών. Είδαμε επίσης, την περίοδο «άνθησης» του χρηματιστηρίου, πώς με κυβερνητικές και κρατικές εντολές εισήλθε σ' αυτό η περιουσία των ταμείων και χάθηκαν πολλά χρήματα, χρήματα εν

τέλει των ασφαλισμένων. Τι λέμε εμείς ως κυβέρνηση: Πρέπει να εφαρμόσουμε την ισχύουσα νομοθεσία. Μια νομοθεσία την οποία βρήκαμε και η οποία διαμορφώθηκε και ολοκληρώθηκε το 2002. Πρέπει να ενοποιήσουμε τα ταμεία στα πλαίσια της ισχύουσας νομοθεσίας, να τα νοικοκυρέψουμε, να αξιοποιήσουμε την περιουσία τους, να ξανακάνουμε τη λίστα των βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελμάτων, να στήσουμε ένα κεντρικό σύστημα μηχανοργάνωσης. Να δούμε επίσης τι κάνουμε με το μεγάλο πρόβλημα της εισφοροδιαφυγής ώστε να δημιουργήσουμε σταθερές, επί των οποίων θα «πατήσουν» στέρεες αναλογιστικές μελέτες που θα μας δείξουν το μέγεθος του προβλήματος.

- Δεν υπάρχουν αναλογιστικές μελέτες; – Υπάρχουν σε μερικά ταμεία, αλλά σίγουρα χρειάζεται επικαιροποίηση, γιατί οποιαδήποτε αναλογιστική μελέτη του χθες είναι σήμερα ξεπερασμένη.

Εμείς θα μπορούσαμε, όπως κάθε κυ-

δρόμους

βέρνηση νομιμοποιείται, να πούμε ότι κάνουμε διάγνωση του προβλήματος. Έχουμε την Εθνική Αναλογιστική Αρχή, η οποία δουλεύει προς αυτή την κατεύθυνση και θα εντείνει την προσπάθειά της. Όμως δεν θέλουμε να το κάνουμε μόνοι μας αυτό. Δείτε τον θόρυβο και τις αντιδράσεις που ξέσπασαν για το ζήτημα της απογραφής που διενήργησε η κυβέρνηση. Η απογραφή έγινε με τους κανόνες της Eurostat και καλώς έγινε, λέμε εμείς. Όμως, δύο χρόνια μετά, η αντιπολίτευση μας κατηγορεί γιατί δεν συνεννοηθήκαμε μαζί της, ώστε να κάνουμε από κοινού την απογραφή. Τι λέμε λοιπόν στο ασφαλιστικό: Για να μην είναι η διάγνωση του Καραμανλή, του Παπανδρέου, της Παπαρήγα ή του Αλαβάνου, ζητούμε από τα κόμματα και τους κοινωνικούς εταίρους να ορίσουν από έναν εκπρόσωπό τους, ώστε η διάγνωση να γίνει πέρα από κόμματα και κοινωνικούς εταίρους, οι οποίοι ωστόσο θα μετέχουν σε αυτή την επιτροπή. Να κάνουμε μία στέρεα διάγνωση, ώστε η κυβέρνηση της επόμενης τετρα-

ετίας –θέλουμε και θα αγωνιστούμε να είμαστε εμείς– να μη χάσει και άλλα χρόνια ψάχνοντας πού βρίσκεται το πρόβλημα. Μπορώ να σας πω επίσης ότι, με το νοικοκύρεμα των ταμείων, την αξιοποίηση της περιουσίας τους και την επιτυχία στον αγώνα κατά της εισφοροδιαφυγής, είμαι βέβαιος ότι οι επόμενες κυβερνήσεις δεν θα χρειαστεί να πειράξουν οτιδήποτε σε όρια ηλικίας, σε εισφορές και σε ύψος συντάξεων. Με τα υψηλά όρια ηλικίας συνταξιοδότησης και τις χαμηλές συντάξεις που έχουμε σήμερα, δεν νομίζω ότι οι μέλλουσες κυβερνήσεις θα μπορούσαν να κάνουν κάτι επώδυνο για τους πολλούς Έλληνες.

- Για τους πολλούς όχι, αλλά για τους συνταξιούχους των ΔΕΚΟ;

– Η κυβέρνηση αυτή δεν έχει καμία πρόθεση να αλλάξει όρια ηλικίας και ύψος συντάξεων. Είμαι βέβαιος ότι η διάγνωση του προβλήματος θα επιβεβαιώσει την τωρινή διαπίστωση, ότι δηλαδή κανένας δεν πρέπει να έχει τέτοια πρόθεση στη χώρα. Σε ό,τι αφορά τώρα ορισμένους, οι οποίοι όλα αυτά τα χρόνια έχουν ενδεχομένως κάποια πρόνομια, θέλω να άρω μία παρεξήγηση: Δεν δέχομαι ότι προνομιούχοι Έλληνες είναι αυτοί που παίρνουν 100 ή 200 ευρώ παραπάνω από άλλους μη προνομιούχους. Θέλω να πω ότι οι προνομιούχοι Έλληνες βρίσκονται έξω από τον χώρο αυτών που εργάζονται και αγωνιούν για το σήμερα και το αύριο της οικογένειάς τους και των παιδιών τους. Πέρα από αυτό, πιστεύω ότι βρισκόμαστε σε μια εποχή που θα πρέπει να συνταιριάξουμε δύο πολύ σημαντικούς στόχους, που είναι το πώς η οικονομία και η κοινωνία μας θα μπορέσουν να είναι ανταγωνιστικές σε έναν κόσμο όπου ο ανταγωνισμός εντείνεται όλο και περισσότερο, καθώς θα πρέπει πλέον να πορευόμαστε με ορίζοντα τον πλανήτη, κρατώντας παράλληλα το υψηλότερο δυνατό επίπεδο του αξιακού και κοινωνικού μας μοντέλου. Η επίτευξη αυτού του διπλού στόχου δεν είναι καθόλου εύκολη. Γι' αυτό χρειάζεται ιδιαίτερη ευθύνη. Απαιτούνται μεταρρυθμίσεις σε πολλά μέτωπα. Πιστεύουμε όμως ότι καμία ουσιαστική μεταρρύθμιση δεν μπορεί να γίνει ερήμην της κοινωνίας.

- Ωστόσο η συζήτηση αυτή για το ασφαλιστικό –και δεν είναι μόνο το ασφαλιστικό, καθώς αυτό συνδυάζεται και με άλλες παραμέτρους που έχουν διαμορφωθεί στην κοινωνία– δεν προέκυψε εν κενώ. Έχουν ήδη διαμορφωθεί συνθήκες, και μάλιστα τόσο φορτικές, που επιβάλλουν μια λύση το συντομότερο δυνατό, πράγμα για το οποίο ασκούνται πιέσεις και από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

– Επειδή η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετωπίστηκε στον τόπο μας επί τρεις δεκαετίες περίπου φοβικά, ας μην την αδικούμε στον τομέα αυτό. Δεν είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση που επιβάλλει συγκεκριμένο μοντέλο κοινωνικής ασφάλισης. Το κάθε κράτος είναι ελεύθερο να έχει τη δική του πολιτική. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, εφόσον επιλέξαμε να είμαστε στο σκληρό πυρήνα της, «νοιάζεται» –και όλοι νοιαζόμαστε– να μπορούμε να προχωρούμε προσαρμοσμένοι δημοσιονομικά – αναφέρομαι στα χρέη, στα ελλείμματα, στον πληθωρισμό. Και είναι βέβαιο ότι η κατάσταση στο ασφαλιστικό σύστημα τροφοδότησε χρέη και ελλείμματα. Δεν είναι ακριβές ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση μας πιέζει να κάνουμε οτιδήποτε στο ασφαλιστικό. Η ορθή λογική επιβάλλει να προχωρήσουμε στο ασφαλιστικό. Επιβάλλει να βρούμε, διατηρώντας τον χαρακτήρα του ασφαλιστικού συστήματός μας, μια λύση που θα είναι κοινωνικά δίκαιη, οικονομικά ορθολογική και θα έχει μακρά προοπτική, διότι θα αφορά κατ' ελάχιστον και τη γενιά που έρχεται. Γι' αυτό έχει σημασία να μπορέσουμε να συνεννοηθούμε κόμματα και κοινωνικοί εταίροι. Είναι βέβαιο ότι δεν θα συμφωνήσουμε σε πολλά πράγματα, όταν θα φτάσουμε σε συγκεκριμένες λύσεις. Όμως στα βασικά θα συνεννοηθούμε.

- Το κόστος του ασφαλιστικού όμως είναι τεράστιο και αυτό μαζί με τα χρέη του παρελθόντος, είτε το θέλετε είτε όχι, έχουν έλθει σε σας, που σημαίνει ότι κάποια στιγμή αναγκαστικά θα πρέπει να δώσετε μια πρώτη λύση. Για παράδειγμα, οι συνταξιούχοι των ΔΕΚΟ που θα περάσουν στο ΙΚΑ και οι οποίοι παίρνουν πολύ υψηλές συντάξεις, πώς θα πληρωθούν όταν τα ταμεία τους είναι ήδη άδεια;

— Είναι βέβαιο ότι οι δημόσιες επιχειρήσεις θα συμμετέχουν στο κόστος του ασφαλιστικού, όπως γίνεται και με τον ΟΤΕ τώρα.

• *Ναι, αλλά μετά την 1/1/2008 τι θα γίνει;*

— Η προικοδότηση κάποιων ταμείων, όπως το ταμείο των υπαλλήλων της Εμπορικής Τράπεζας, είναι επαρκής, ώστε να βλέπουμε τη χρηματοδότηση με προοπτική αρκετών δεκαετιών. Σε κάθε περίπτωση όμως, για να μην μπούμε σε λεπτομέρειες, αυτά είναι ζητήματα που θα μας απασχολήσουν στο άμεσο μέλλον. Θα ξαναπώ μόνον ότι η πολιτεία και η παρούσα κυβέρνηση θα διασφαλίζουν τη βιωσιμότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Θα παραμείνει δημόσιος ο χαρακτήρας. Έτσι πρέπει να είναι.

• *Είστε λοιπόν αποφασισμένοι να ανοίξετε το ζήτημα.*

— Όσον αφορά τον ορίζοντα των επόμενων εκλογών, νοικοκυρεύουμε και κάνουμε τη διάγνωση. Μετά τις εκλογές, η επόμενη κυβέρνηση, που εκτιμούμε ότι θα είμαστε εμείς, θα πάρει την πρωτοβουλία να προχωρήσει σε ουσιαστικές αλλαγές, έχοντας πάντα ως στόχο ένα ασφαλιστικό σύστημα κοινωνικά δίκαιο. Και λέω κοινωνικά δίκαιο, γιατί υπάρχει η αίσθηση, βάσιμη στον τόπο μας, ότι, στους καιρούς που έρχονται, στα δύσκολα πρέπει όλοι να συμβάλουμε. Για να μην παρεξηγηθώ με το όλοι, κάποιοι ό,τι ήταν να δώσουν το έδωσαν, κάποιοι μπορούν να δώσουν παραπάνω και κάποιοι σίγουρα μπορούν να δώσουν πολλά. Η ευθύνη του πολιτικού συστήματος είναι να επιμερίσει δίκαια αυτό που όλοι πρέπει να δώσουμε στη δύσκολη πορεία.

• *Εκτός από το ασφαλιστικό υπάρχει και το τεράστιο θέμα της ανεργίας, που βεβαίως συνδέεται με το ασφαλιστικό.*

— Δημιουργεί βεβαίως αισιοδοξία ότι υπάρχει μια πτωτική τάση στην ανεργία. Πριν από δύο χρόνια, τον Μάρτιο του 2004, ήμασταν στο 11,3%, σήμερα είμαστε στο 9,7%. Αυτό όμως δεν σημαίνει τίποτα για τον κάθε άνεργο. Εκείνος το πρόβλημα το έχει 100%. Κατανοώ πλήρως την οργή που μπορεί να αι-

σθάνεται ένας άνεργος όταν ακούει τους πολιτικούς να λένε ότι η ανεργία μειώνεται. Παρ' όλα αυτά, είναι θετικό ότι η ανεργία μειώνεται. Μηδενική ανεργία δεν υπάρχει σε κανένα κράτος του κόσμου, αυτό είναι απλώς το όραμα. Σε μια οικονομία που πηγαίνει καλά, ο στόχος πρέπει να είναι η ανεργία να μην ξεπερνά το 2-3%. Τουλάχιστον έτσι συμβαίνει στα περισσότερα κράτη. Στην Ελλάδα υπάρχουν βεβαίως τα δομικά προβλήματα, είναι όμως σημαντικό ότι και το 2005 καταφέραμε να κρατήσουμε ρυθμούς ανάπτυξης υπερδιπλάσιους από εκείνους των κρατών της ευρωζώνης. Και εκτιμώ ότι και το 2006 θα είναι μια καλή χρονιά για την ανάπτυ-

Μπορώ να σας πω άφοβα πως θα ήμουν πολύ πιο αισιόδοξος αν στη χώρα μου έβλεπα ένα, δύο ή τρία εκατομμύρια ανθρώπους να κατεβαίνουν στο δρόμο για τα κοινωνικά ζητήματα.

ξη. Το λέω αυτό γιατί την εργασία ή την ανεργία δεν την δημιουργεί προφανώς το υπουργείο Απασχόλησης. Το υπουργείο δέχεται καθημερινά την ανεργία, υπό μορφήν πορείας, υπό μορφήν αντιδράσεων, υπό μορφήν συλλογικών διαπραγματεύσεων. Το υπουργείο αυτό χρεώνεται και πιστώνεται τα αποτελέσματα της γενικότερης πολιτικής και της πορείας της οικονομίας. Εάν η οικονομία πάει καλά και έχουμε υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, θα έχουμε όλο και καλύτερα αποτελέσματα στον τομέα της εργασίας. Αυτό που μας απασχολεί πολύ είναι ότι σε δύο κατηγορίες, τις γυναίκες και τους νέους, τα ποσοστά της ανεργίας είναι πολύ υψηλά στη χώρα μας, υψηλότερα από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Προσπαθούμε με την όλο και μεγαλύτερη και καλύτερη επιμόρφωση και κατάρτιση των νέων να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα. Υπάρχουν προγράμματα για τους νέους που τα τελευ-

ταία δύο χρόνια καλύπτουν έναν υπερτριπλάσιο αριθμό σε σχέση με το 2002. Όλα αυτά είναι θετικά.

• *Αρκούν όμως αυτά;*

— Όχι, δεν αρκούν. Τίποτα δεν αρκεί. Όταν υπάρχει ανεργία στους νέους, τίποτα δεν αρκεί. Όσο υπάρχει ένας άνεργος νέος, θα είναι ντροπή για όλους μας. Δυστυχώς δεν υπάρχουν μαγικές συνταγές. Δεν λύνονται τα προβλήματα με μαγικό ραβδί...

• *Ωραία τα μέτρα που αναφέρατε, αλλά, αν δεν υπάρχουν επενδύσεις, για ποιο μέλλον μιλάμε;*

— Έχετε δίκιο. Η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας μας είναι αυτή που θα φέρει επενδύσεις, οι οποίες θα δημιουργούν θέσεις εργασίας. Ήδη έχουμε θετικά αποτελέσματα, στον τομέα της εφαρμογής του αναπτυξιακού νόμου, σε ότι αφορά τις θέσεις εργασίας. Πρέπει να επισημάνω ότι το 2004, το 2005 και το 2006 οι θέσεις που χάνονται στη χώρα μας είναι λιγότερες από τις θέσεις που δημιουργούνται. Και στο πλαίσιο του αναπτυξιακού νόμου και γενικότερα στις ιδιωτικές επενδύσεις. Αν συνεχίσουμε με το ρυθμό αυτό, πιστεύω ότι και το 2006 θα είναι μια καλή χρονιά στο μέτωπο της εργασίας και στην αντιμετώπιση της ανεργίας. Έτσι θα πορευτούμε. Δεν υποσχεθήκαμε ποτέ ότι το μεγάλο αυτό πρόβλημα θα μπορέσουμε να το λύσουμε σε ένα ή δύο χρόνια. Θα συνεχίσουμε την προσπάθεια της ορθολογικής πορείας της οικονομίας μας, για να έχουμε αποτελέσματα.

• *Το θέμα της ανεργίας το συζητάμε πολλά χρόνια στο πλαίσιο και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά λύσεις δεν βρίσκονται.*

— Να σας πω γιατί δεν είναι εύκολες οι λύσεις. Διότι, στον ανοικτό κόσμο, όταν έρχονται τα προϊόντα χωρών που έχουν κοινωνικό μοντέλο πολύ χαμηλότερο από το δικό μας, τότε τα πράγματα δεν είναι ούτε απλά ούτε εύκολα.

• *Αντίθετα, τα πράγματα θα γίνουν ακόμα πιο δύσκολα.*

— Είναι χρέος του παλαιού δυτικού κόσμου να αντιμετωπίσει την πρόκληση αυτή. Δεν μπορούμε να έχουμε ως

προοπτική να χαμηλώνουμε ή να διαλύσουμε το κοινωνικό μας μοντέλο. Αυτό δεν μπορεί να είναι προοπτική για την Ευρώπη. Γι' αυτό πρέπει να συνδυάσουμε την αγορά με την αλληλεγγύη. Θα ήμουν ευτυχής αν είχα μια συνταγή. Σε όλη την Ευρώπη υπάρχει ένας προβληματισμός σε σχέση με τον συνδυασμό δύο παραγόντων στο χώρο της εργασίας, της ασφάλειας και της ευελιξίας. Με τον νόμο που ψηφίσαμε το 2005, πιστεύω ότι οι νέοι και οι γυναίκες μπορούν να βρουν ευκολότερα εργασία. Στο πλαίσιο αυτό, ό,τι ήταν να κάνουμε ως κυβέρνηση το κάναμε. Το λέω αυτό γιατί κάποιιοι, στα πλαίσια της τρομολαγνίας, θεμιτής η αθέμιτης, προσπαθούν να χρεώσουν στην ελληνική κυβέρνηση αυτό που πάει να κάνει η γαλλική. Κάποιοι επιχειρούν να μας χρεώσουν την πρόταση του κ. Παπανδρέου για ανασφάλιστη εργασία των νέων. Τώρα σε ό,τι αφορά τη Γαλλία, πολλά θα πρέπει να μας προβληματίσουν. Πιστεύω ότι η πορεία των μεταρρυθμίσεων επιβάλλει τη μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στα μεγάλα αυτά ζητήματα. Στη χώρα μας έχουμε ένα πρόβλημα: πολλές φορές το κοινωνικό σύστημα έσυρε προς τα κάτω το ρόλο των κοινωνικών εταίρων και πολλές φορές ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων έσυρε προς τα κάτω το πολιτικό σύστημα. Έχουμε ευθύνη όλοι. Πιστέψτε με, μετέχοντας στο πολιτικό γίγνεσθαι και ως μέλος μιας κυβέρνησης, μπορώ να σας πω άφοβα πως θα ήμουν πολύ πιο αισιόδοξος αν στη χώρα μου έβλεπα ένα, δύο ή τρία εκατομμύρια ανθρώπους να κατεβαίνουν στο δρόμο για τα κοινωνικά ζητήματα. Νομίζω ότι αυτό θα αύξανε την ευθύνη όλων μας και θα μας έκανε πιο προσεκτικούς στο τι λέμε και στο τι κάνουμε. Γιατί είναι πολύ εύκολο να λαϊκίζεις όταν είσαι αντιπολίτευση ή να κλείνεις στο καβούκι σου όταν είσαι κυβέρνηση. Το πολύ δύσκολο είναι να αισθανθούμε ότι πρέπει καθημερινά να λογοδοτούμε με ρεαλισμό στην κοινωνία.

• Η Ελλάδα αυτή τη στιγμή βρίσκεται σε έναν κλοιό: Από τις χώρες που αναπτύσσονται και δημιουργούν προβληματισμό σε παγκόσμιο επίπεδο,

όπως η Κίνα, η Ινδία και άλλες, από τη συντηρητική νοοτροπία που υπάρχει στη χώρα μας και μας κρατά 20-30 χρόνια πίσω, από την παραοικονομία που ανθεί, από την περίεργη σχέση κράτους-πολίτη, από τις επενδύσεις που δεν γίνονται ούτε από το κεφάλαιο ούτε από το κράτος, από τις ελληνικές επιχειρήσεις που μετακινούνται προς φτηνότερες χώρες. Μέσα σ' αυτό το τοπίο, η Ελλάδα τι προοπτικές έχει να βγει από τη δύσκολη θέση που βρίσκεται;

— Η πορεία προσαρμογής των κρατών της ΕΕ στα νέα δεδομένα θα διαρκέσει χρόνια. Δεν πρέπει όμως να αντιμετωπίζουμε φοβικά τη νέα παγκόσμια πραγματικότητα. Έχουμε τη δύναμη, ως Ευρώπη, το αξιακό και κοινωνικό μας μοντέλο να είναι το ισχυρό μας όπλο σε αυτό τον νέο κόσμο. Εάν πούμε ότι το ευκολότερο θα ήταν να πάμε στα ημερομίσθια του ενός δολαρίου που έχουν κάποιες άλλες κοινωνίες, αυτό θα είναι πολύ μεγάλο λάθος. Από την άλλη πάλι, κανείς δεν μπορεί να υποστηρίξει, αν έχει αίσθημα δικαίου, ότι πρέπει να αποκλείσουμε εκείνους που επί πολλές δεκαετίες ήταν πιο αδύναμοι από εμάς. Με τι αίσθημα ευθύνης θα απορρίψουμε ένα κράτος που έχει περισσότερα προβλήματα από εμάς; Οφείλουμε να νοιαστούμε και να έχουμε ορίζοντα τον σύμπαντα κόσμο. Είμαι αισιόδοξος. Θα περάσουμε δύσκολους καιρούς, δεν είμαστε πλέον στην εποχή των παχιών αγελάδων. Αλλά, αν πιστεύουμε στο αξιακό μας μοντέλο, στα χρόνια που έρχονται θα μπορέσουμε να πορευτούμε ασφαλώς. Αλίμονο αν δεν το πίστευα – γιατί αν κάποιος δεν το πιστεύει, δεν υπάρχει λόγος να ασχολείται με την πολιτική.

• Ωραία η θεωρία· αλλά στην πράξη; Γιατί υπάρχουν περιοχές της Ελλάδας

όπου η ανεργία φτάνει σε τεράστια ύψη.

— Πράγματι, πολλές περιοχές της χώρας έμειναν για πολλά χρόνια πίσω. Θεωρώ θετικό ότι με ορίζοντα το 2013 πάνω από 45 δισ. ευρώ από την κοινή αγροτική πολιτική και από το Δ' πακέτο θα πάνε στην περιφέρεια, καθώς η εποχή των μεγάλων ολυμπιακών έργων στην Αθήνα τελείωσε. Τα χρήματα αυτά είναι πολύ σημαντικοί πόροι, αν αξιοποιηθούν σωστά για την περιφερειακή ανάπτυξη. Αυτό είναι το ένα. Επίσης η μείωση των φορολογικών συντελεστών, για την οποία κατηγορήθηκε η κυβέρνηση αυτή, εκτιμώ ότι καθιστά ελκυστικότερη τη χώρα μας σε ξένες επενδύσεις. Μας επέκριναν διότι μειώσαμε τους συντελεστές. Μα όταν οι γειτονικές μας χώρες έχουν ελκυστικότερο φορολογικό περιβάλλον, πώς μπορούμε να αναζητούμε ξένες επενδύσεις; Μετρήσαμε ήδη ότι η μείωση των φορολογικών συντελεστών από την πρώτη χρονιά προσέδωσε ένα 0,8% στους ρυθμούς ανάπτυξης. Από το 2007 μειώσαμε και τους συντελεστές για τα φυσικά πρόσωπα. Από το 2008, 7 εκ. Έλληνες θα πληρώνουν σημαντικά μικρότερη φορολογία από το 2003 και το 2004. Πρέπει να συνεχίσουμε την προσπάθεια της οικονομικής και κοινωνικής σύγκλισης μέσα στα σύνορα της δικής μας χώρας. Λυπούμαι πολύ που σε περιόδους αφθονίας και πλούτου για τον δυτικό κόσμο, στην Ελλάδα αποκλίναμε και κοινωνικά και περιφερειακά. Τώρα πρέπει να συγκλίνουμε σε εποχές δύσκολες για όλο τον πλανήτη. Αυτό είναι μεγάλη πρόκληση στην πολιτική. Πρέπει όμως να συνεχίσουμε τις μεταρρυθμίσεις. Σε πολλά πράγματα είχε χαθεί η ορθή λογική. Να φέρουμε την κοινή λογική στο δημόσιο βίο με αίσθημα κοινωνικής ευθύνης.

Οι εργαζόμενοι οδηγούνται σε ατομικές λύσεις

Η κυβέρνηση και οι εργοδότες κήρυξαν τον πόλεμο στους εργαζόμενους, στους άνεργους, στους νέους και στα συνδικάτα

του Δημήτρη Στρατούλη

Ο ΣΕΒ πρόσφατα κατά την έναρξη των διαπραγματεύσεων για την υπογραφή της Εθνικής Γενικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας (ΕΓΣΣΕ) για το 2006/2007 αμφισβήτησε την εφαρμογή των ετήσιων αυξήσεων της σε ορισμένες περιοχές με υψηλή ανεργία, σε προβληματικούς κλάδους της οικονομίας και στους νεοπροσλαμβανόμενους. Μία τέτοια βέβαια εξέλιξη ανοίγει το δρόμο ώστε αύριο να αμφισβητηθεί ο ίδιος ο θεσμός της ΕΓΣΣΕ, αλλά και ο ρόλος και η χρησιμότητα της ΓΣΕΕ, αφού δεν θα μπορεί να ενοποιεί την εργατική τάξη ούτε για το ζήτημα των κατώτερων μισθών και των γενικών όρων εργασίας.

Αμέσως μετά και μέχρι σήμερα μία σειρά δημόσιων και ιδιωτικών τραπεζών αρνήθηκε να διαπραγματευθεί με την ΟΤΟΕ την κλαδική σύμβαση εργασίας των τραπεζοϋπαλλήλων –παρότι επί 30 χρόνια το έκαναν μέσω της Ένωσης των Τραπεζών– επιδιώκοντας με αυτό τον τρόπο να περιθωριοποιήσουν ένα ισχυρό θύλακα του ελληνικού εργατικού συνδικαλιστικού κινήματος.

Στον ΣΕΒ και στις Τράπεζες τον δρόμο τον άνοιξε η κυβέρνηση της ΝΔ, που πρώτη παραβίασε τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας αυτού του χώρου με τις ρυθμίσεις για το ασφαλιστικό των τραπεζοϋπαλλήλων. Επίσης με

τον πρόσφατο νόμο 3429/2005 για τις ΔΕΚΟ κατήργησε τις συλλογικές συμβάσεις όσον αφορά την αλλαγή των κανονισμών εργασίας που θα μπορεί να γίνεται με νόμους στις ΔΕΚΟ που παρουσιάζουν ελλείμματα και όσον αφορά τους μισθούς σε όλες τις ΔΕΚΟ, όπου πλέον απλά θα αντιγράφεται η εκάστοτε κυβερνητική εισοδηματική πολιτική, που για φέτος προσδιορίστηκε από τον Υπουργό Οικονομίας στο 3%.

Στόχος της κυβέρνησης και των επιχειρήσεων είναι να περιθωριοποιηθούν η ΕΓΣΣΕ και οι κλαδικές συλλογικές συμβάσεις εργασίας προς όφελος των επιχειρησιακών και των ατομικών συμβάσεων εργασίας. Κατά συνέπεια να μειωθεί ο ρόλος της ΓΣΕΕ και των κλαδικών συνδικαλιστικών ομοσπονδιών. Προσπαθούν δηλαδή να επιδράσουν στην ίδια τη μορφή οργάνωσης του εργατικού συνδικαλιστικού κινήματος.

Μακροπρόθεσμος στόχος των επιχειρήσεων είναι η «εξατομίκευση» της εργασιακής σχέσης, δηλαδή η αντικατάσταση της συλλογικής σύμβασης εργασίας από την ατομική και της συλλογικής διαπραγμάτευσης μεταξύ συνδικάτου-εργοδοτών από την ατομική απευθείας διαπραγμάτευση του εργαζόμενου με τον εργοδότη του.

Στην ίδια κατεύθυνση κινούνται οι ετήσιες εκθέσεις των διεθνών οικονομικών οργανισμών, για την ελληνική, για την ευρωπαϊκή και την παγκόσμια οικονομία καθώς και οι ετήσιες εκθέσεις του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας.

Οι επιχειρήσεις με την κατάργηση των ΕΓΣΣΕ και των κλαδικών συλλογικών συμβάσεων εργασίας επιδιώκουν την αύξηση της παραγόμενης από τους εργαζόμενους υπεραξίας και την διάρρηξη της ενότητας της εργατικής τάξης.

Η εφαρμογή των ατομικών συμβάσεων εργασίας επενδύεται ιδεολογικά με τις αξίες του νεοφιλελευθερισμού για την αξία του ατόμου και για την πρωταρχικότητα του ατομικού σε σχέση με το συλλογικό συμφέρον κ.λπ. Είναι χαρακτηριστικό το σλόγκαν πολλών επιχειρήσεων, ότι «όλα τα δάκτυλα του χεριού δεν είναι ίδια».

Η επέκταση της αμοιβής με ατομικές συμβάσεις εργασίας οδηγούν στην άμβλυνση της αντίστασης των εργαζόμενων στις εργοδοτικές αυθαιρεσίες, και στην έμπρακτη αμφισβήτηση του συστήματος των συλλογικών συμβάσεων εργασίας. Διευκολύνει συνήθως την ανάπτυξη τεχνικών αντιθέσεων ανάμεσα στους εργαζόμενους που εργάζονται σε επιχειρήσεις και κλάδους με διαφορετικά επίπεδα και δυνατότητες αύξησης της παραγωγικότητας.

Δημιουργούνται οι προϋποθέσεις, για να κυριαρχήσουν στους εργαζόμενους οι θεωρίες της αναποτελεσματικότητας των κοινωνικών αγώνων. Ότι δηλαδή με τα συνδικάτα και τους κοινωνικούς αγώνες είναι πολύ δύσκολο να αυξηθούν οι αποδοχές τους, ενώ με τις ατομικές συμβάσεις εργασίας είναι ευκολότερο να «τακτοποιηθούν» ατομικά, να πάρουν κάτι περισσότερο, εάν εντείνουν ατομικά τους ρυθμούς της

Ο Δημήτρης Στρατούλης είναι μέλος της Π.Γ. του ΣΥΝ και Αντιπρόεδρος της ΓΣΕΕ.

εργασίας τους. Κατά συνέπεια οι εργαζόμενοι οδηγούνται στις ατομικές λύσεις, στην ταύτιση με τα συμφέροντα των εργοδοτών και σε απομάκρυνση από τις συλλογικές δράσεις και το συνδικαλιστικό κίνημα.

Με την απαξίωση των συλλογικών συμβάσεων εργασίας προς όφελος των ατομικών οι επιχειρήσεις επιδιώκουν την αντικατάσταση της παλιάς κλασικής αγοράς της εργατικής δύναμης, όπου οι συλλογικές συμβάσεις εργασίας εξασφάλιζαν στον εργαζόμενο κάποιες στοιχειώδεις εγγυήσεις για το κατώτερο επίπεδο του βασικού μισθού και των όρων εργασίας, από μία νέα αγορά εργασίας «ευλύγιστη» και «ελαστική». Με χαρακτηριστικό της την προσωρινότητα, την ανασφάλεια, την αβεβαιότητα για το μέλλον. Για να εξασφαλιζεται πιο εύκολα η αύξηση του βαθμού εκμετάλλευσης των εργαζομένων και η ενσωμάτωσή τους στη λογική και τους στόχους των επιχειρήσεων.

Οι πρόσφατες νομοθετικές ρυθμίσεις της κυβέρνησης της ΝΔ για το ωράριο των καταστημάτων και για τις εργασιακές σχέσεις στον ιδιωτικό τομέα και εν συνεχεία για τις ΔΕΚΟ, που ήλθαν ως συνέχεια αντίστοιχων ρυθμίσεων των κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ την περίοδο 1998-2002, είναι ακραία νεοφιλελεύθερες, βαθύτατα ταξικές και οπισθοδρομικές. Καταργούν ουσιαστικά το 8ωρο και βάζουν δυναμίτιδα στα θεμέλια της εργατικής οικογένειας, που ο καθημερινός τρόπος ζωής της στηρίζεται σ' αυτό.

Μετατρέπουν τους εργαζόμενους σε «ανθρώπινους διακόπτες που τους ανοιγοκλείνουν κατά βούληση οι επιχειρήσεις», μειώνουν τα εισοδήματά τους, αυξάνουν την ανεργία. Προσφέρουν νέα κέρδη στις επιχειρήσεις.

Ο ΣΕΒ, και μαζί του οι Τραπεζίτες, με ανοιγμένη την όρεξη από τις εφαρμοζόμενες κυβερνητικές πολιτικές σε όφελός τους (κατάργηση του 8ωρου, μείωση της αμοιβής των υπερωριών, διεύρυνση του ωραρίου λειτουργίας των καταστημάτων, διάκριση παλιών-νέων εργαζομένων στις ΔΕΚΟ κ.λπ.), αλλά και από την ουσιαστική συναίνεση ή και σιωπή του ΠΑΣΟΚ, απαιτούν πλέον την κατάργηση των εθνικών και

κλαδικών συλλογικών συμβάσεων εργασίας, την πλήρη απελευθέρωση των απολύσεων, το ξεπούλημα όσης από τη δημόσια περιουσία απέμεινε, τη συνέχιση της λιτότητας στα εισοδήματα των εργαζομένων, την κατεδάφιση της δημόσιας κοινωνικής ασφάλισης.

Επομένως η επίθεση της κυβέρνησης και των εργοδοτικών φορέων στα συνδικάτα είναι στρατηγικής σημασίας. Γι' αυτό το λόγο θα πρέπει να υπάρξει μαζική, αγωνιστική και ενωτική αντίσταση από όλους τους εργαζόμενους. Ακόμα κι από όσους έχουν αυστηρή κριτική στάση για τον τρόπο που λειτουργούν και δρουν σήμερα τα συνδικάτα κάτω από την επίδραση του κυβερνητικού ή του εργοδοτικού ή του κομματικού συνδικαλισμού. Γιατί η ιστορική εμπειρία και πρακτική δεν έχει ακόμα εφεύρει χρησιμότερα από αυτά «κοινωνικά εργαλεία» για τη συλλογική υπεράσπιση των συμφερόντων των εργαζομένων.

Οι εργασιακές σχέσεις δεν χρειάζονται απορρύθμιση, αλλά μια νέα ρύθμιση που να τις αναβαθμίζει, ώστε να προστατεύονται τα θεσμοθετημένα δημοκρατικά, εργασιακά και ασφαλιστικά δικαιώματα των εργαζομένων, που σήμερα καταπατούνται βάνουσα

από τους εργοδότες, και να ενισχύεται η σταθερή και πλήρης απασχόληση σε βάρος της ελαστικής και ανασφάλιστης εργασίας.

Μόνο στη βάση του τετράπτυχου: «βιώσιμη ανάπτυξη - πλήρης απασχόληση - δραστική μείωση του χρόνου εργασίας χωρίς μείωση των αποδοχών - αναδιανομή εισοδήματος υπέρ των εργαζομένων» μπορεί να γίνεται λόγος για συνολική αναβάθμιση της ποιότητας των εργασιακών σχέσεων και της θέσης του εργαζόμενου γενικότερα.

Οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές μπορούν να ηττηθούν από ισχυρά συνδικάτα που θα τα εμπιστεύονται οι εργάτες και θα τα φοβούνται τα αφεντικά και οι κυβερνήσεις. Από μαζικά κοινωνικά κινήματα με ενισχυμένη την Αριστερά και την κοινή δράση της.

Ο φόβος που εμπνέει στις κυρίαρχες δυνάμεις της Ευρώπης και του πλανήτη η εξέγερση στη Γαλλία των φοιτητών και των μαθητών και η κοινή τους δράση με τους εργάτες ενάντια στις επισφαλείς και ελαστικές μορφές εργασίας μάς βοηθάει να κατανοήσουμε ποιο δρόμο πρέπει να ακολουθήσουμε. Σε κάθε περίπτωση σήμερα πρέπει να νιώθουμε όλοι Γάλλοι - όλοι ανασφαλείς - όλοι αλληλέγγυοι.

Η αποτυχία Βουλγαράκη είναι αποτυχία της κυβερνητικής στρατηγικής

του Βασίλη Ζήση

Απαντώντας την προηγούμενη εβδομάδα στον Γ. Παπανδρέου, κατά την εκτός ημερησίας διατάξεως συζήτηση στη Βουλή, ο πρωθυπουργός Κ. Καραμανλής είπε μεταξύ άλλων τα εξής: «*Αν γίνονταν συνακροάσεις, αν υπήρχαν μηχανήματα, τότε και ποιος τα προμηθεύτηκε; Ρωτήστε και τους διοικητές της ΕΥΠ που είχατε διορίσει. Είναι άλλωστε γνωστό ότι το 90% των εργαζομένων στην ΕΥΠ διορίστηκαν από κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ*».

Δεν νομίζω ότι υπάρχει στην πρόσφατη τουλάχιστον ιστορία παρόμοιο παράδειγμα πλήρους κυβερνητικής αποτυχίας στον κρίσιμότερο τομέα των μυστικών υπηρεσιών και πληροφοριών. Ο ίδιος ο πρωθυπουργός ομολογεί ότι ύστερα από δύο χρόνια παραμονής της κυβέρνησής του στην εξουσία, το άντρο τόσων και τόσων σκευωριών παραμένει ως είχε επί τις δύο δεκαετίες του ΠΑΣΟΚ. Αλώβητο και ανεπηρέαστο από κάθε κυβερνητική παρέμβαση.

Προς άρση πάσης παρεξηγήσεως:

δεν μιλάμε για διώξεις αντιφρονούντων, ούτε για κομματικές επεμβάσεις· μιλάμε για την πέρα από κάθε έννοια λογικής και πολιτικού πραγματισμού επιβίωση και κυριαρχία ενός άκρως ζωτικού για την εσωτερική έννομη τάξη τμήματος του «συστήματος ΠΑΣΟΚ». Δηλαδή, ενός άκρως ρεβανιστικού συστήματος που παραπλάνησε επί δεκαετίες τους Έλληνες με μύθους και ψευδαισθήσεις μόνο και μόνο για να εκθρέψει τη διαπλοκή. Η κυβέρνηση Καραμανλή όφειλε από την πρώτη στιγμή να εκκαθαρίσει τουλάχιστον τους πιο κρίσιμους για το εθνικό και

δημόσιο συμφέρον τομείς από τους στυλοβάτες του «συστήματος» αυτού. Όμως όχι μόνον δεν τον έκανε, αλλά έπραξε το εντελώς αντίθετο. Το διατήρησε και προσπάθησε να το προσεταιριστεί στο πλαίσιο μιας λίαν αμφιλεγόμενης πολιτικής που ονομάστηκε «συναίνεση» και αποδείχθηκε στην πραγματικότητα «παράδοση». Τα αποτελέσματα τα είδαμε και τα βλέπουμε καθημερινά, αλλά δυστυχώς ουδείς στην ηγεσία της ΝΔ δεν φαίνεται να αντιλαμβάνεται την πραγματικότητα.

Η ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

Προ ετών κατά τη διάρκεια «παρουσίασης των δράσεων της ΕΥΠ στον τομέα της ασφάλειας πληροφοριακών συστημάτων» ο Γ. Μαρινάκης, Προϊστάμενος του Τμήματος Ασφάλειας Επικοινωνιών της Ε' Διεύθυνσης της ΕΥΠ, έλεγε ότι «*σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 360/92 η Ε' Διεύθυνση της ΕΥΠ είναι αρμόδια για την ασφάλεια των*

Και άλλα ερωτηματικά για το θάνατο Τσαλικίδη

Στο προηγούμενο τεύχος του Αντί εκφράσαμε ορισμένες αμφιβολίες για τον τρόπο θανάτου του ατυχούς Τσαλικίδη, στηριζόμενοι σε ασφαλείς πληροφορίες σύμφωνα με τις οποίες αγόρασε ο ίδιος το σκοινί με το οποίο ανέβηκε στο υπερπέραν. Ποιος είδε τον Θεό και δεν τον φοβήθηκε. Πριν καλά καλά κυκλοφορήσει το περιοδικό στα περίπτερα, ο δικηγόρος της οικογένειάς του έσπευσε να δηλώσει από ραδιοφώνου ότι όποιος μιλάει για αυτοκτονία βλάπτει

τα... εθνικά συμφέροντα.

Ακολούθησε, όλως τυχαίως φυσικά, ένα όργιο φημολογίας με αφορμή μια «ανώνυμη επιστολή» που στάλθηκε στον ίδιο δικηγόρο από «αυτόπτη μάρτυρα» που πήρε ήδη μυθικές διαστάσεις.

Σύμφωνα με όσα είδαν το φως της δημοσιότητας, στην επιστολή του ο «άγνωστος» εμπλέκει στην υπόθεση των υποκλοπών αντισυνταγματάρχη της ΕΥΠ, τον οποίο κατονομάζει, λέγοντας ότι γνώριζε τα τεκταινόμενα, ενώ παροτρύνει

τους συγγενείς του εκλιπόντος να προχωρήσουν σε εκταφή, καθώς κατά την άποψή του είναι πιθανόν κάποιος να χορήγησε στον Τσαλικίδη δηλητήριο, και συγκεκριμένα κουράρε. Ο ανώνυμος επιστολογράφος υποδεικνύει μάλιστα, να εστιαστεί η έρευνα στις τελευταίες συνομιλίες του Τσαλικίδη, ενώ ως προς το παράνομο λογισμικό υποστηρίζει ότι υπάρχουν αποθηκευμένες συνομιλίες σε ηλεκτρονικό αρχείο και σε DVD, που θα πρέπει να αναζητηθούν.

Δεν θα ασχολιόμασταν με όλα αυτά τα απίθανα αν η υπόθεση δεν ήταν πολύ σοβαρή. Οφείλουμε όμως να επισημάνουμε ότι ορισμένοι, και κυρίως η Vodafone, πρέπει να αφήσουν τις «τσιριμόνιες» για τον θάνατο του Κώστα Τσαλικίδη. Προ μηνός ήταν τα τετράδια Τσαλικίδη, τα οποία δεν ήξερε πού βρίσκονταν αλλά αίφνης τα βρήκε και τα έδωσε στον εισαγγελέα. Στην αρχή τα κέντρα παρακολουθήσεων ήταν δύο, μετά έγιναν τρία και τελευταία τέσσερα. Πρώτα μάθαμε για το «σκοινί»

Εθνικών Επικοινωνιών» και συνέχισε: «Στα πλαίσια αυτά υποστηρίζει τους Δημόσιους φορείς στην εκπόνηση μελετών και κανονισμών, διεξαγωγή τεχνικών ελέγχων και παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης σε θέματα ασφαλείας επικοινωνιών. Βασική αρμοδιότητά της είναι η αξιολόγηση από πλευράς ασφαλείας των κρυπτογραφικών συστημάτων τα οποία πρόκειται να προμηθευτούν οι Δημόσιες Υπηρεσίες (κυρίως τα υπουργεία Εθνικής Άμυνας, Εξωτερικών και Δημόσιας Τάξεως)».

Επί κ. Βουλγαράκη όμως και όπως διαπιστώσαμε απαξάπαντες, η ΕΥΠ όχι μόνο δεν μπορούσε να εξασφαλίσει την ασφάλεια των επικοινωνιών του πρωθυπουργού, δηλαδή των εθνικών επικοινωνιών, αλλά δεν ήταν σε θέση ούτε να διαπιστώσει καν ότι παρακολουθούσαν το τηλέφωνο του κ. Καραμανλή. Αν δεν είναι συνένοχη στην υπόθεση του υποκλοπών, η ΕΥΠ πιάστηκε απλά στον ύπνο· και δεν μπορούσε να γίνει διαφορετικά όταν το τελευταίο που θα ενδιέφερε είναι η προστασία του επικεφαλής μιας αντίπαλης ιδεολογικά κυβέρνησης.

Η ΕΥΘΥΝΕΣ ΤΟΥ κ. ΒΟΥΛΓΑΡΑΚΗ

Όλος ο θόρυβος που έχει δημιουργηθεί σήμερα οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στην ανικανότητα του πρώην υπουργού Δημόσιας Τάξης Γιώργου Βουλγαράκη να επιβάλει κανόνες διαφάνειας και αξιοκρατίας σ' αυτή την πλήρως διαβρωμένη από το ΠΑΣΟΚ

υπηρεσία. Την αντιμετώπισε εξ αρχής –όπως άλλωστε και τα υπόλοιπα θέματα του υπουργείου Δημόσιας Τάξης– ως παιχνίδι δημοσίων σχέσεων, επιδιώκοντας μόνο μια αβλαβή διέλευση από το υπουργείο. Γιατί να τα βάλει με ανθρώπους του προηγούμενου συστήματος; Για να δει το όνομά του να διασύρεται από τα έντυπα της αντιπολίτευσης; Γιατί να τα χαλάσει με το «σύστημα ΠΑΣΟΚ», όταν αυτό αποδεικνύεται παντοδύναμο και επικίνδυνο για όποιον θέλει να ασχοληθεί μαζί του; Αυτό που μετράει είναι μόνο τα γκάλοπ και τα ύψη δημοτικότητας. Αλλά μετά την κατάρρευση του μύθου των Ολυμπιακών Αγώνων ήρθε και η κατάρρευση των μετρήσεων τηλεθέασης. Όλα βασίζονται δηλαδή σε ένα ψέμα. Καλοσερβιρισμένο, είναι αλήθεια.

Είδαμε πού οδήγησε αυτή η νοοτροπία στην περίπτωση του κ. Βουλγαράκη. Εκεί ακριβώς που θα οδηγηθεί και η υπόλοιπη κυβέρνηση αν δεν συνέλθει. Προεκλογικά το Πρόγραμμα της Νέας Δημοκρατίας για τη Δημόσια Τάξη έλεγε πολλά και διάφορα, ορισμένα από τα οποία ήταν ορθά. Ο περίγυρος όμως του κ. Βουλγαράκη, αποτελούμενος κυρίως από αυλοκόλακες (τα ονόματα στη διάθεση παντός ενδιαφερομένου), αντί να ασχοληθεί με το πρόγραμμα της Νέας Δημοκρατίας, με την αποκατάσταση δηλαδή της νομιμότητας και διαφάνειας στον πλέον κρίσιμο τομέα του δημόσιου βίου,

ασχολούνταν μόνο με τη λατρεία του ανερχόμενου τότε «δελφίνου» της ΝΔ και το θάψιμο των εσωκομματικών αντιπάλων του διά των γνωστών διαρροών προς τον Τύπο.

Ας μην μιλήσουμε για την επιλογή στελεχών – όχι μόνο στην ΕΥΠ αλλά και αλλού. Οι περισσότερες διευθυντικές θέσεις στελεχώθηκαν από άτομα μειωμένου επαγγελματισμού, αφού το κύριο προσόν επιλογής τους για την παρέα στον 7ο όροφο της Κατεχάκη ήταν το... λιβάνι. Θα μου πείτε, το ίδιο δεν έγινε και σε σειρά άλλων υπουργείων της σημερινής κυβέρνησης, με αποτέλεσμα να κυβερνώνται σήμερα από τυχάρπαστους και ανύπαρκτους στις μεγάλες συγκρούσεις που προηγήθηκαν της ανόδου της ΝΔ στην εξουσία; Το μοναδικό ερώτημα είναι αν έχει συνειδητοποιήσει την πραγματική έκταση του φαινομένου ο ίδιος ο πρωθυπουργός.

Παρά τα προβλήματα της ηγεσίας του, το ΠΑΣΟΚ διέβλεψε έγκαιρα την ανικανότητα του «υψηλοτάτου» της οδού Κατεχάκη και τον άφησε να δρέψει τις δάφνες των «ασφαλών Ολυμπιακών» (ο Θεός, η CIA και η MI6 τον φύλαξαν). Σιγά σιγά όμως υπονόμεισε όχι μόνο τον Γ. Βουλγαράκη αλλά όλη τη Νέα Δημοκρατία, η οποία βρίσκεται σήμερα εκτεθειμένη, να απολογείται προς το ΠΑΣΟΚ αντί να είναι αυτή ο κατηγορούμενος. Πώς γύρισε έτσι ο κόσμος ανάποδα κ. Καραμανλή μέσα σε δύο μόνο χρόνια;

του Τσαλικίδη, αλλά τώρα μαθαίνουμε και για έναν άλλο τρόπο «εκτέλεσης», το κουράρε, το οποίο σε κάθε περίπτωση δεν ανιχνεύεται καθώς εντοπίζεται μόνο στους μυς.

Εάν όμως ο ατυχής Τσαλικίδης αυτοκτόνησε ή δολοφονήθηκε, επειδή κατά κάποιον τρόπο γνώριζε για τις υποκλοπές, ανακάλυψε το κύκλωμα ή εμπλεκόταν –ως εκτελεστικό όργανο– ο ίδιος σε αυτό, τότε θα αρχίσει το μεγάλο, το πραγματικά χοντρό παιχνίδι. Κι αυτό γιατί θα πρέπει να δοθούν σα-

φείς απαντήσεις εάν είχε εντολές από προϊσταμένους του στη Vodafone ή ο ίδιος, ξέχωρα από την εταιρεία του, είχε έλθει σε επαφή με το κύκλωμα και εκτελούσε... διατεταγμένη υπηρεσία. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο και ο δικηγόρος της οικογένειας Τσαλικίδη, ο κ. Σοφός, θα πρέπει να κάνει σοβαρούς χειρισμούς και να περιορίσει τις κινήσεις εντυπωσιασμού.

Πάντως, ήδη η ΑΔΑΕ ανακάλυψε ότι ο Τσαλικίδης ήταν ένας από τους ελάχιστους που είχαν πρόσβαση στο κέντρο

όπου είχε τοποθετηθεί το παράνομο λογισμικό. Κάτι που δεν αποτελεί απόδειξη εμπλοκής του, αλλά σίγουρα τον βάζει στη λίστα των ανθρώπων που πρέπει να εξεταστεί ο ρόλος τους. Είναι προφανές ότι εάν οι υποκλοπές μέσω των κοριών που έχουν βρεθεί στα τέσσερα κέντρα της Αττικής (ακόμα δεν έχει ερευνηθεί καν η Θεσσαλονίκη) προγραμματίζονταν από τα κεντρικά της Vodafone, κάτι που θεωρείται σχεδόν βέβαιο, αλλάζει άρδην το σκηνικό. Κι αυτό διότι οι έρευνες θα επικε-

ντρωθούν στα στελέχη και υπαλλήλους της Vodafone που είχαν πρόσβαση στο «κουτί» (σύστημα «νομίμων» υποκλοπών) στην έδρα της εταιρείας στο Χαλάνδρι. Έτσι θα βρεθεί ποιος «έβαζε χέρι» εκεί και από ποιον, εντός ή εκτός Vodafone, έπαιρνε εντολές. Σε αυτή την περίπτωση η υπόθεση Τσαλικίδη θα γίνει η άκρη του νήματος για να ξετυλιχτεί το κουβάρι των υποκλοπών. Δεν είναι έτσι, κύριε Διώτη; Όσο είναι καιρός λοιπόν, ας μιλήσουν Vodafone και Ericsson.

Π.Π.

Η «βαλίτσα» των υποκλοπών πάει μακριά

Τις τελευταίες ημέρες γίνεται μεγάλος ντόρος από τον «αποκαλυπτικό» Τύπο για διάφορους «ταγματάρχες» και «αντισυνταγματάρχες» της ΕΥΠ και του Πενταγώνου που πρωταγωνίστησαν υποτίθεται στις υποκλοπές. Ονόματα κυκλοφορούν παντού, δημοσιεύονται όμως μόνον τα αρχικά, για το φόβο προφανώς των Ιουδαίων, αλλά και εξαιτίας μιας δαπανηρής και υπόγειας εκστρατείας «δημοσίων σχέσεων» εμπλεκόμενης εταιρείας. Ποια είναι ωστόσο η πραγματική αλήθεια για τους «ταγματάρχες» με τα «βαλιτσάκια» και άλλους μύθους;

Το σύστημα GSM-XP, γνωστό ως «βαλιτσάκι υποκλοπών», για το οποίο πολύς ντόρος έγινε τις τελευταίες ημέρες, δεν χρησιμοποιήθηκε μόνον κατά τους Ολυμπιακούς όπως έχει γραφτεί. Υπήρχε στην ΕΥΠ τουλάχιστον από την αρχή του 2002 και το λειτουργούσαν κατά κόρον οι ΚΥΠατζήδες και η αντιτρομοκρατική για να παρακολουθούν υποθέσεις ελληνικής τρομοκρατίας, εθνικής ασφάλειας, κοινού εγκλήματος (απαγωγές) κ.λπ. Μετά την εξάρθρωση τμημάτων της 17N, μεταξύ των παρακολουθούμενων ήταν και δικηγόροι των κατηγορουμένων της οργάνωσης.

Για πρώτη φορά τέτοιο μηχανήμα χρησιμοποιήθηκε τον Ιανουάριο του 2002 για την ανακάλυψη των απαγωγών του γιου του επιχειρηματία Κ. Ζώνα, Γιάννη. Οι απαγωγείς εντοπίστηκαν, παρότι επικοινωνούσαν με καρτοκινητό «B-free Telestet», το οποίο ως γνωστόν δεν προδίδει τον κάτοχό του. Ο εξοπλισμός μεταφέρθηκε στη Θεσσαλονίκη από την Ιταλία. Άγνωστο παραμένει αν αυτό το μηχανήμα ήταν «δανεικό» και επιστράφηκε ή έμεινε στις ελληνικές δικωτικές αρχές.

Υποκλοπές με τέτοια συστήματα, αλλά και μέσω εταιρειών κινητής τηλεφωνίας, άρχισαν να γίνονται μετά τη δολοφονία του βρετανού στρατιωτικού ακολούθου Σόντερς από τη 17N το 2000. Από εκείνη τη στιγμή είναι γνω-

στό ότι άρχισε η παρέλαση των βρετανών πρακτόρων στην Ελλάδα. Τότε τα αμερικανικά «βανάκια» σάρωναν την Αθήνα, ενώ την ίδια στιγμή άπαντες γνώριζαν για τα εγγλεζάκια και τους ΚΥΠατζήδες με τις «βαλίτσες». Ακόμα και ο Μ. Χρυσοχοϊδης δεν έκρυβε τη χαρά του για τα ευρήματα από τις υποκλοπές και διέδιδε ότι έχουν εντοπιστεί τρομοκράτες από τις τηλεφωνικές παρακολουθήσεις.

Το συγκεκριμένο «βαλιτσάκι» που χρησιμοποιήθηκε και στους Ολυμπιακούς, είχε έλθει στην Ελλάδα κατόπιν απευθείας επαφής της ΕΥΠ με την CIA και χρησιμοποιούνταν τακτικότερα από την περίοδο που υπουργός Δημόσιας Τάξης ήταν ο κ. Χρυσοχοϊδης. Αυτός ήταν που «παρέδωσε» τη βαλίτσα στον Γ. Βουλγαράκη, ο οποίος συνέχισε τη δουλειά του προκατόχου του. Οι «γαλάζιοι» της Κατεχάκη διαρρηγνύουν τα ιμάτιά τους ότι η συσκευή GSM-XP ήταν στην ΕΥΠ από τον Απρίλιο του 2003. Αυτοί, λέγουν, απλά κατέβαλαν τα χρήματα για την αγορά στις ΗΠΑ την άνοιξη του 2004. Η «βαλίτσα» χρησιμοποιήθηκε επίσης στη λεωφορειοπειρατεία, στο τέλος του 2004, και σε ορισμένες περιπτώσεις στην υπόθεση απαγωγής των Πακιστανών. Αυτά τα μηχανήματα πάντως είναι μικρών δυνατοτήτων και ουδεμία σχέση έχουν με τα συστήματα που σύντομα θα προμηθευτεί η ΕΥΠ για τις παρακολουθήσεις

κινητών και σταθερών τηλεφώνων μέσω των εταιρειών.

Στα συστήματα υποκλοπών, μεταξύ αυτών και στη «βαλίτσα», είχε εκπαιδευτεί ομάδα 5 ατόμων της ΕΥΠ. Κατά πληροφορίες, επικεφαλής της ήταν ο «πράσινος» ταγματάρχης διαβιβάσεων του στρατού, αποσπασμένος από το 1998(!) στην ΕΥΠ, **Σ. Κατσούλης**. Μετά τις εκλογές του 2004, στην ομάδα εντάχθηκε με καθοριστικό ρόλο ο «γαλάζιος» ταγματάρχης του στρατού **Ν. Θεοφανόπουλος**. Η ομάδα ανήκε οργανικά στη Γ' Διεύθυνση Αντικατασκοπίας.

Εδώ αρχίζουν τα ενδιαφέροντα. Οι πασόκοι κατηγορούν τους νεοδημοκράτες ότι η ΕΥΠ έχει στήσει μηχανισμό παρακολουθήσεων και, εμμέσως πλην σαφώς, δείχνουν τον Γ. Βουλγαράκη ως εγκέφαλο. Οι νεοδημοκράτες του Πενταγώνου από την πλευρά τους, επί Σπηλιωτόπουλου, τις πρώτες ημέρες μετά την αποκάλυψη του σκανδάλου των υποκλοπών, «έβγαλαν στη σέντρα» τον Κατσούλη. Τότε το Πεντάγωνο άφησε να διαρρεύσουν έγγραφα για τον αξιωματικό και την ΕΥΠ, ρίχνοντας λάδι στη φωτιά και αφήνοντας να εννοηθεί ότι κάποια σχέση με τις υποκλοπές έχει ο μηχανισμός της ΕΥΠ για τις τηλεφωνικές παρακολουθήσεις. Μάλιστα έριχναν μεγάλες ευθύνες στον Γ. Βουλγαράκη και τον νέο διοικητή της ΕΥΠ, πρέσβη Κοραντή, ότι προστάτευαν το σύστημα που δημιουργήθηκε στην ΕΥΠ από το ΠΑΣΟΚ και τον προηγούμενο διοικητή της, διπλωμάτη Π. Αποστολίδη.

Για να ενισχυθεί αυτή η πεποίθηση, το Πεντάγωνο άφησε να διαρρεύσουν όλα τα σχετικά έγγραφα, από τα οποία φαινόταν ότι, αν και το ΥΕΘΑ ζητούσε επίμονα τον Κατσούλη πίσω, οι Βουλγαράκης και Αποστολίδης αρνούσαν, με το επιχείρημα ότι «συμμετείχε σε

σοβαρές επιχειρησιακές δραστηριότητες που άπτονται θεμάτων εθνικής ασφαλείας». Τα έγγραφα για τον Κατσούλη δόθηκαν σε φιλοκυβερνητική εφημερίδα δύο τρεις μέρες μετά την αποκάλυψη του σκανδάλου, μέσα από το γραφείο υψηλού παράγοντα του υπουργείου Αμύνης. Το υπουργείο ωστόσο απέφυγε να διοχετεύσει στον Τύπο την επιστολή Κοραντή. Ο τελευταίος, λίγες ημέρες αφού ανέλαβε την ΕΥΠ (22-11-04), έστειλε δισέλιδη αρνητική απάντηση στο αίτημα του Πενταγώνου για τον Κατσούλη. Κάτι που έκανε πυρ και μανία τους στρατιωτικούς, οι οποίοι άρχισαν να λένε ότι ο Κοραντής προστατεύει τους μηχανισμούς του Αποστολίδη (πρέσβης που τοποθετήθηκε επικεφαλής της ΕΥΠ μετά το σκάνδαλο Οτσαλάν). Πάντως ο Κοραντής, ο οποίος χρημάτισε πρέσβης στην Τουρκία και η τελευταία «δυσμενής» μετάθεσή του –επί ΠΑΣΟΚ– ήταν στις Βρυξέλλες (το 1974-77 ήταν στη μόνιμη αντιπροσωπεία NATO), δεν κρύβει τη «συμπάθειά» του για τον Αποστολίδη. Αναλαμβάνοντας την ΕΥΠ, έπλεκε το εγκώμιο του προκατόχου του: «*Παραλαμβάνω μια Υπηρεσία, όπου ο προκάτοχός μου, φίλος και συνάδελφος Πρέσβης κ. Παύλος Αποστολίδης, έβαλε τη σφραγίδα του και ψηλά τον πήχη*».

Ο κ. Κοραντής πάντως υποβαθμίζει τις κατηγορίες για εμπλοκή της ΕΥΠ –και κατ' επέκταση της ομάδας Κατσούλη– στην υπόθεση των υποκλοπών. Αντίθετα, πληροφορίες εμφανίζουν τον διοικητή να εξαιρεί τον ρόλο του Κατσούλη στο σύστημα επικοινωνιών «Κένταυρος». Πρόκειται για σύστημα που δημιούργησε η ΕΥΠ, έναντι 300.000 ευρώ, στο κτήριο της Κατεχάκη, προκειμένου να επικοινωνεί στη διάρκεια των Ολυμπιακών με τις υπόλοιπες αρχές ασφαλείας της χώρας και να ανταλλάσσει πληροφορίες με αυτές. Είναι το Κέντρο Πληροφοριών Ολυμπιακών Αγώνων (ΚΕΠΟΑ). Το σύστημα αποδείχθηκε ιδιαίτερα χρήσιμο, αφού το αντίστοιχο που έπρεπε να κατασκευάσει η αμερικανική SAIC, στο πλαίσιο του ηλεκτρονικού συστήματος ασφαλείας (C4I), ουδέποτε λειτούργησε. Η διοίκηση της ΕΥΠ εκθειάζει μάλιστα τον Κατσούλη, γιατί κατάφερε να

αποσπάσει ευρωπαϊκά κονδύλια που προορίζονταν για το ελληνικό παράρτημα της ομάδας OLAF (ευρωπαϊκή ομάδα δίωξης απάτης) ώστε να χρησιμοποιηθούν για να εξοπλιστεί με ηλεκτρονικά συστήματα –υποκλοπών– η ΕΥΠ.

Οι νεοδημοκράτες του Χολαργού όμως διαδίδουν τα εντελώς αντίθετα. Μάλιστα λένε ότι ο Γ. Βουλγαράκης ενημερώθηκε από το Πεντάγωνο για το κύκλωμα των υποκλοπών στην ΕΥΠ, αλλά πάντα απαντούσε αρνητικά στα αιτήματα Σπηλιωτόπουλου να διώξει, ξαναδίνοντάς τους πίσω στο στρατό, τους ΚΥΠατζήδες που κατά το Πεντάγωνο εμπλέκονταν σ' αυτές. Λαλίστατοι όμως δεν είναι μόνον για τον Κατσούλη αλλά και για τον Θεοφανόπουλο. Για τον «γαλάζιο» ταγματάρχη διαβίβασεν του στρατού, ο οποίος μετά τις εκλογές του 2004 και πριν από τους Ολυμπιακούς, με παρέμβαση όπως λέγεται της Ρηγίλλης, αποσπάστηκε από τις Ένοπλες Δυνάμεις στον κλάδο υποκλοπών της ΕΥΠ. Ο ίδιος φέρεται να είχε στενή συνεργασία με συνεργάτες του Γ. Βουλγαράκη. Και αν στην περίπτωση Κατσούλη το Πεντάγωνο που τον ζητούσε επειδή ήταν ΠΑΣΟΚ και άνθρωπος του Αποστολίδη, «δικαιολογείται» ως έναν βαθμό, στην περίπτωση του Θεοφανόπουλου γιατί το έκανε; Πολύ περισσότερο, γιατί όταν αυτός επέστρεψε και αποσπάστηκε στο Πεντάγωνο, τον έδιωξαν άρον-άρον για το Χαϊδάρι, όπου υπηρετεί έως σήμερα; Υπήρχε κάτι που δεν ήθελαν ή φοβούνταν από το «γαλάζιο παιδί» οι άνθρωποι του Σπηλιωτόπουλου; Ο Θεοφανόπουλος, ο οποίος είχε δύο τάξεις διαφορά με τον Κατσούλη στη Σχολή Ευελπίδων, και λέγεται ότι δούλεψε μαζί του στις υποκλοπές, έφυγε από την ΕΥΠ το φθινόπωρο του 2005 –δηλαδή λίγο πριν από τον Κατσούλη.

Υψηλόβαθμοι κύκλοι του υπουργείου Αμύνης ακόμα και σήμερα επιμένουν ότι είχαν δίκιο που απαιτούσαν να «ξηλωθούν» οι δύο αξιωματικοί της ΕΥΠ. Ο Κατσούλης, ταγματάρχης τάξεως '86, γεννημένος το 1964, λένε ότι ήταν προστατευόμενος του πρώην διοικητή της ΕΥΠ Αποστολίδη, άνθρωπος του, που λογοδοτούσε αποκλειστικά σ' αυτόν. Τυπικά, ήταν στο γρα-

φείο του διοικητή, υπεύθυνος για θέματα πληροφορικής και τεχνολογίας. Ο Κατσούλης από τον Οκτώβριο 1992 έως τον Σεπτέμβριο 1993 έκανε μεταπτυχιακό στην Πληροφορική (σχολή διοικητικών επιστημών και εφαρμογών των ηλεκτρικών υπολογιστών) στο Πανεπιστήμιο Cranfield του Λονδίνου, στο οποίο στέλνονται βρετανοί και ξένοι στρατιωτικοί. **Κατά διαβολική σύμπτωση, την ίδια ακριβώς περίοδο που ο Τσαλικίδης (στέλεχος της Vodafone που φαίνεται ότι αυτοκτόνησε) έκανε μεταπτυχιακό στο King's College του Λονδίνου, στις τηλεπικοινωνίες.** Πάντως, δεν έχει διαπιστωθεί κάποια σχέση μεταξύ των δύο στην Αγγλία.

Από το 1994 έως το 1998 ο Κατσούλης δίδασκε στη Σχολή Ευελπίδων. Το 1998 αποσπάστηκε στην ΕΥΠ (οι περισσότεροι πάνε εκεί με ρουσφέτι), όπου συνήθως οι στρατιωτικοί μένουν 5-6 χρόνια. Αν και δεν είχε κλείσει τόσο καιρό, το ΥΕΘΑ άρχισε να πιέζει για να τον πάρει πίσω ήδη από τον Αύγουστο του 2004. Μετά από βομβαρδισμό αιτημάτων και αρνήσεις της ΕΥΠ, το Πεντάγωνο τα κατάφερε μόλις στο τέλος του 2005. Ο Κατσούλης είναι ένας εκ των ελαχίστων αξιωματικών που έκανε ασφαλιστικά μέτρα κατά της απόφασης του Πενταγώνου (Σεπτέμβριος 2004). Η τελεσίδικη απόφαση του Εφετείου ήταν σε βάρος του και έτσι από τον Ιανουάριο του 2006 πήρε φύλλο πορείας για το Διδυμότειχο.

Όπως και να' χει, ουδείς γνωρίζει μέχρι στιγμής εάν πράγματι αυτά τα δύο πρόσωπα, καθώς και 3-4 άτομα της ίδιας ομάδας παρακολουθήσεων και ορισμένα ακόμα στελέχη της ΕΥΠ, σχετίζονται με το σκάνδαλο των υποκλοπών ή όχι. **Στο Πεντάγωνο, τέλος, λένε ότι η επίθεση με χειροβομβίδα που έγινε στο Χολαργό το Δεκέμβριο του 2005 σχετίζεται με υποθέσεις υποκλοπών στην ΕΥΠ. Από τη χειροβομβίδα χτυπήθηκε το φαρμακείο του ισογείου.** Στον πρώτο όροφο όμως έμενε αξιωματικός της ΕΥΠ (προερχόμενος από τον στρατό) που ανήκε μάλλον στην υποδιεύθυνση για τις παρακολουθήσεις. Ο αξιωματικός, κατά τις ίδιες πληροφορίες, μετά από αυτό ζήτησε και έφυγε από την ΕΥΠ.

Τα επτά βαν με κοριούς στην Κατεχάκη

του Ρεπόρτερ

Το σκάνδαλο των υποκλοπών άρχισε το 2002. Αυτό είναι πλέον σίγουρο. Όμως, ενώ άπαντες ασχολούνται με το λογισμικό-κοριό στη Vodafone, ουδείς θίγει τα όσα συνέβησαν κατά την περίοδο των Ολυμπιακών και προηγουμένως, όταν οι διάφοροι «εξολοθρευτές» της τρομοκρατίας κατεδίωκαν την 17N. Κι όμως, εκεί βρίσκεται το κλειδί του σκανδάλου των υποκλοπών, όπως έχει από την αρχή επισημάνει το Αντί. Γιατί ο μηχανισμός των παρακολουθήσεων είχε στηθεί ήδη από το 2000, ανεξάρτητα με το ποιοι και πώς συνέχισαν να τον εκμεταλλεύονται.

Τον Ιούλιο του 2004 στο προαύλιο του υπουργείου Δημόσιας Τάξης, στο μέγαρο της Κατεχάκη, εγκαταστάθηκαν 7 βαν. Σε αυτά κατέληγε, ύστερα φυσικά από κατάλληλη επεξεργασία, μεγάλος όγκος πληροφοριών που συγκεντρωνόταν στις έδρες της NSA (National Security Agency) και της CIA στις ΗΠΑ. Παράλληλα, μέσω του συστήματος δορυφόρων «Εσελον», οι Αμερικανοί συγκέντρωναν κάθε πληροφορία για το τι συνέβαινε σε στεριά, θάλασσα και εναέριο χώρο της Ελλάδας. Όμως, κατά παράβαση κάθε έννοιας εθνικής κυριαρχίας, δεν υπήρχε κανένας έλεγχος και καμία πρόσβαση του ελληνικού κράτους στα βαν. Η εθνική κυριαρχία περιορί-

στηκε τότε στα CD που παρέδιδαν κάθε τόσο οι ξένοι πράκτορες, με όποιες πληροφορίες ήθελαν, στον «σύνδεσμο» της ΕΥΠ. Η τελευταία υποτίθεται ότι έπρεπε να επεξεργαστεί αυτό το υλικό. Με άλλα λόγια, η ΕΥΠ αποτελούσε τότε το «υπηρετικό προσωπικό» των αμερικανών πρακτόρων.

Για την επεξεργασία των δεδομένων που επέλεγαν να μας δίνουν οι Αμερικανοί, έλληνες πράκτορες εκπαιδεύτηκαν σε σεμινάρια για υποκλοπές που οργάνωσε το FBI υπό την υψηλή εποπτεία της πανίσχυρης NSA, της υπηρεσίας δηλαδή γέννημα-θρέμμα της οποίας είναι το περιβόητο «Εσελον». Στα σεμινάρια που έφεραν την «κομψή» ονομασία «Διεθνή Σεμινάρια Τηλεπικοινωνι-

ών των Αρχών Επιβολής του Νόμου», η Ελλάδα συμμετείχε τουλάχιστον το 1994 στη Βιέννη και το 1995 στην Καμπέρα της Αυστραλίας.

Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, πριν από τους Ολυμπιακούς αεροσκάφος των ΗΠΑ με αμερικανικό προσωπικό «σάρωσε» και αποτύπωσε με λείζερ όλη την Αθήνα. Στη συνέχεια έφυγε για αμερικανική βάση στη Γερμανία. Η ηλεκτρονική αποτύπωση της Αθήνας έγινε προκειμένου να χρησιμοποιηθεί για τις ανάγκες ασφαλείας στους Αγώνες. Ωστόσο, παρότι σε κάθε τέτοιου είδους καταγραφές παρών πρέπει να είναι έλληνας αξιωματικός, ουδεμία ελληνική παρουσία υπήρχε στο αεροπλάνο. Βέβαιο είναι επίσης ότι πρά-

κτορες της NIMA (Γεωγραφική Υπηρεσία ΗΠΑ), μιας πανίσχυρης υπηρεσίας που «χαρτογραφεί» και κατασκοπεύει δορυφορικά κάθε γωνιά του πλανήτη και μέχρι πριν από μερικά χρόνια κινούνταν στο απόλυτο σκοτάδι, έδρασαν εκείνη την περίοδο στην Ελλάδα. Επιπλέον, έχει αναφερθεί ότι οι Αμερικανοί κατάφεραν να αποσπάσουν από τις τράπεζες δεδομένων των ελληνικών αρχών ασφαλείας τους φακέλους χιλιάδων διαπιστευμένων στους Αγώνες. Να σημειωθεί πάντως ότι πολλές από τις διαπιστεύσεις έγιναν απευθείας στην αμερικανική εταιρεία Alem (έδρα: Κολοράντο), κατόπιν συμφωνίας που έκλεισαν τα «τζιμάνια» της διοργανώτριας «Αθήνα 2004».

Η VODAFONE ΜΑΣ ΕΜΠΑΙΖΕΙ

Με άλλα λόγια, με την έγκριση του κ. Βουλγαράκη και του προκατόχου του κ. Χρυσοχοϊδη η Αθήνα είχε μετατραπεί τότε σε πασαρέλα πρακτόρων και ατζέντηδων πώλησης συστημάτων «ασφαλείας». Σε συνθήκες λοιπόν πλήρους ασυδοσίας των ξένων πρακτόρων και των «ελλήνων υπαλλήλων» τους, τι πιο φυσιολογικό από το να φυτρώσουν λογισμικά υποκλοπών κάθε είδους και να παραμένουν ακόμα «φυτεμένα»; Λογισμικά για τα οποία στελέχη της ΕΥΠ είναι πλέον πεπεισμένα ότι δεν τοποθετήθηκαν μόνον στη Vodafone αλλά και στις άλλες δύο εταιρείες κινητής τηλεφωνίας (Cosmote, TIM). «Απλά δεν έχουν αποκαλυφθεί –λένε– επειδή δεν έχουμε τα τεχνικά μέσα για να το κάνουμε ή οι εταιρείες φρόντισαν να εξαφανίσουν κάθε ίχνος τους». Τα ίδια στελέχη εμφανίζονται άκρως επιφυλακτικά ως προς το εάν το λογισμικό-κοριός λειτούργησε για πρώτη φορά στους Ολυμπιακούς. Δεν αποκλείουν μάλιστα την πιθανότητα να ήταν «κοριασμένες» οι εταιρείες χρόνια πριν.

Η υπόθεση των υποκλοπών, εκτός από την ασυδοσία των ξένων και ντόπιων πρακτόρων και τους «yes men» υπουργούς και κυβερνήσεις, ανέδειξε και την ασυδοσία των πολυεθνικών που λειτουργούν στη χώρα μας. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της Vodafone, η οποία αντί να απολογηθεί, συμπεριφέρεται με θράσος που ξεπερνά τα όρια της πρόκλησης. Πώς αλλιώς να ερμηνευθεί το γεγονός ότι ένα χρόνο μετά το σκάνδαλο, μόλις τώρα «ανακαλύ-

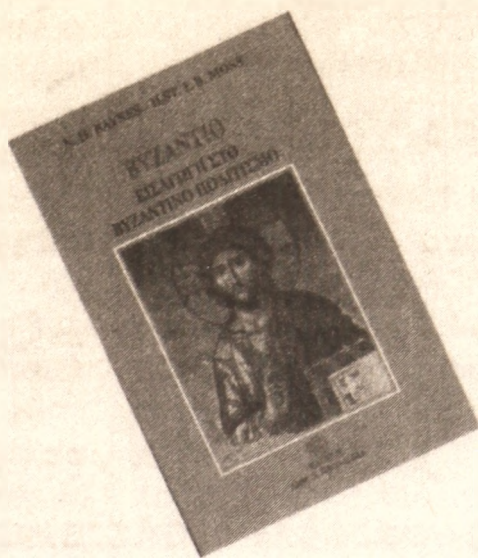
πτει» νέα στοιχεία γι' αυτό;

Ωστόσο δεν είναι μόνον επιστήμονες της ΑΔΑΕ που κάνουν λόγο για κοροϊδία και για συστηματική απόκρυψη στοιχείων. Με τη Vodafone έχουν γίνει έξαλλοι και στην Κατεχάκη. Θεωρούν μάλιστα ότι αν ο Γ. Κορωνιάς δεν είχε απενεργοποιήσει τον κοριό, σε δύο-τρεις μέρες θα είχαν βρεθεί οι υποκλοπείς. Είναι πεπεισμένοι επίσης ότι ο Γ. Κορωνιάς πήρε αυτή την απόφαση κατόπιν συνεννοήσεως με τη μητρική στο Λονδίνο. Κάποιοι μάλιστα, που διαφωνούν με την εκδοχή ότι πίσω από τις υποκλοπές βρίσκονται οι Αμερικανοί, μιλούν για παραπλάνηση της κυβέρνησης από τη Vodafone. Κι αυτό διότι, όπως λένουν, θεωρούν αδιανόητο να μην έπαιρναν μέτρα οι Αμερικανοί, ώστε εάν «έσπαγε ο διάολος το ποδάρι του» να μην οδηγού-

νταν οι ελληνικές αρχές στην αμερικανική πρεσβεία. «Τα στοιχεία ότι τα καρτοκινητά-δέκτες των υποκλοπών βρίσκονταν εντός του δικτύου των κεραιών κινητής τηλεφωνίας που είναι κοντά στην αμερικανική πρεσβεία, μας έδωσε η Vodafone», λένουν. Και προσθέτουν: «Μα είναι τόσο ανόητοι οι Αμερικανοί, για να "καρφώνονται" τόσο πολύ; Άλλωστε, είχαν κουβαλήσει όλο το "Εσελον" στην Ολυμπιάδα. Γιατί να βάλουν κοριούς στις εταιρείες κινητής τηλεφωνίας;»

Λογική η υπόθεση, αλλά εύλογα γεννάται το ερώτημα: Τότε για ποιο λόγο κατέδειξε τη Vodafone η κυβέρνηση; Διότι αν δεν έβγαζε τα στοιχεία της Vodafone, θα της τα έβγαζαν άλλοι (πιθανώς η αντιπολίτευση) και θα εξετίθετο πολιτικά – είναι η πιθανότερη απάντηση. Ακόμα κι αν γινόταν κάτι τέτοιο όμως, είναι ποτέ δυνατόν

μία ελληνική κυβέρνηση, έτσι απλά, επειδή κινδυνεύει να την εκθέσει ο κάθε Κορωνιάς, να φωτογραφίσει τους Αμερικανούς, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί πρόβλημα στις ελληνοαμερικανικές σχέσεις; Είναι δύσκολο να πιστέψει κανείς μια τέτοια εκδοχή. Ανεξαρτήτως όλων αυτών, η κυβέρνηση πρέπει να ρίξει το γάντι στη Vodafone, καθιστώντας έτσι σαφές ότι ουδείς, ακόμα και η μεγαλύτερη πολυεθνική κινητής τηλεφωνίας στον κόσμο, δεν μπορεί να αλωνίζει ατιμώρητος στην Ελλάδα όταν πρόκειται για μείζον ζήτημα εθνικού συμφέροντος και ασφάλειας. Αντί γι' αυτό όμως είδαμε τον κ. Βουλγαράκη να υπερασπίζεται με πάθος τον Γ. Κορωνιά, ενώ άλλοι, που στην αρχή τόλμησαν να ψελλίσουν κάτι, τώρα κάνουν την πάπια. Είναι πολλά τα λεφτά, Άρη...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

N. H. BAYNES - H. ST. L. B. MOSS

Καθηγητές - Βυζαντινολόγοι

BYZANTIO

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ BYZANTINO ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

Μετάφραση: Δημητρίου Σακκά, δ.φ. Με 48 εικόνες εκτός κειμένου, Βιβλιογραφία, πίνακες προσώπων, τόπων, εννοιών, πραγμάτων, χριστιανικών ναών, βυζαντινών αυτοκρατόρων και χρονολογικό πίνακα των σημαντικότερων γεγονότων της Βυζαντινής Ιστορίας.

Σελίδες 643

Το συλλογικό τούτο έργο αποτελεί ουσιαστική συμβολή στη μελέτη του Βυζαντινού πολιτισμού. Τα επί μέρους κεφάλαιά του έγραψαν διαπρεπείς Βυζαντινολόγοι, όπως οι ίδιοι οι εκδότες N. Baynes και H. Moss, οι A. Ανδρεάδης, H. Gregoire, C. Diehl, W. Ensslin, A. Vasiliev, S. Runciman και άλλοι. Το έργο διακρίνεται για την προπότυπη ανάλυση, την περιεκτική διατύπωση και την αντικειμενική παρουσίαση όλων των πτυχών της πνευματικής, πολιτιστικής και οικονομικής ζωής και δράσης του Βυζαντίου. Ένα ιδιαίτερο κεφάλαιο εξετάζει τις σχέσεις του Βυζαντίου με το Ισλάμ, ενώ τα τρία τελευταία κεφάλαια αναφέρονται στη διαμόρφωση και την ανάπτυξη των λαών της Βαλκανικής και των Ρώσων καθώς και την επίδραση του Βυζαντίου σε αυτούς. Η όγδοη έκδοση του έργου με την άψογη μετάφραση και τη συμπληρωματική εργασία του μεταφραστή, σηματοδοτεί την ποιότητα των εκδόσεών μας και την προσφορά τους στον πολιτισμό και την παιδεία.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Προσφορά στον Πολιτισμό και στην Παιδεία
Ιπποκράτους 8 Αθήνα Τηλ.: 210.36.27.318
www.papadimasbooks.gr • papadimas@atp.gr

Πώς η Ντόρα ανάγκασε τον Χριστόδουλο να υποχωρήσει για το τζαμί

του Ρεπόρτερ

Η πρόταση της Ντόρας Μπακογιάννη για επαναλειτουργία του τζαμιού στο Μοναστηράκι πέρασε σχεδόν στα ψιλά της ειδησεογραφίας, η οποία είχε να ασχοληθεί με άλλα, σοβαρότερα θέματα, όπως ο θέμος. Πίσω όμως από την κίνηση αυτή της Ντόρας κρύβεται ένα βαθύ διεθνές παρασκήνιο κι ένα παιχνίδι γεωπολιτικής που είναι ζήτημα αν το έχουν αντιληφθεί οι ένοικοι του Μαξίμου.

Όλα τα 'χαμε, το θέμα του τζαμιού μάς έλειπε. Προφανώς γι' αυτό και η Ντόρα Μπακογιάννη πρότεινε, από τις ΗΠΑ όπου βρισκόταν, να επαναλειτουργήσει το τζαμί για τις ανάγκες των εν Αθήναις μουσουλμάνων (σήμερα είναι εκθεσιακός χώρος-μουσείο στο Μοναστηράκι). Είχε προηγηθεί η έκθεση του Στέιτ Ντιπάρτμεντ για τα «ανθρώπινα δικαιώματα», όπου οι Αμερικανοί μάς μέμφονται, επειδή λέει «καταπατώνται οι θρησκευτικές ελευθερίες στην Ελλάδα». Λίγο δε πριν από τις δηλώσεις Μπακογιάννη, ο τούρκος πρωθυπουργός Ερντογάν, με ασυνήθιστα επιθετική φρασεολογία, ζητούσε δικαιώματα για την «τουρκική μειονότητα» στην Ελλάδα.

Το τουρκικό αίτημα για τζαμί είναι παλαιό· μάλιστα, εκτός από το τζαμί στο

Μοναστηράκι, οι Τούρκοι ενδιαφέρονται και για το «Φετχίε Τζαμί» στους Αέρηδες, δίπλα στη Ρωμαϊκή Αγορά. Η πρόταση για το Μοναστηράκι είχε τεθεί για πρώτη φορά πριν από 12-13 χρόνια, αλλά είχε ναυαγήσει. Πριν από 4 χρόνια ο Ερντογάν έθεσε εκ νέου το θέμα στον πρώην υπουργό Εξωτερικών και σημερινό πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ. Όπως όμως αναφέρουν καλά πληροφορημένες διπλωματικές πηγές, ο Γ. Παπανδρέου έκανε τότε ότι δεν άκουσε και προσπέρασε το θέμα.

Με άλλα λόγια, η Ντόρα επαναφέρει το θέμα από ελληνικής πλευράς. Το ερώτημα είναι με τίνος πρωτοβουλία. Αποκλειστικά δική της ή και της κυβέρνησης; Το ερώτημα είναι σοβαρό, γιατί μέσα στο κλίμα που έχει διαμορφωθεί τελευταία στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, η τοποθέτηση της υπουργού μοι-

άζει με παραφωνία. Προφανώς, είτε ήθελε να δείξει στους Αμερικανούς ότι μπορούν να βασίζονται σ' αυτή περισσότερο από τον Γιωργάκη, είτε ήθελε να κάνει αβάντα στον Ερντογάν. Και στη μια και στην άλλη περίπτωση, η κίνησή της ενισχύει τις υποψίες –αν όχι τη βεβαιότητα– ότι θέλει να χαράξει δική της πορεία στην ελληνική εξωτερική πολιτική, ανεξάρτητα από το εάν συμφωνεί με το Μαξίμου ή όχι σε αρκετά άλλα θέματα. Κάτι τέτοιο θα διαφοροποιήσει την επί Μολυβιάτη κατάσταση, κατά την οποία, αν και ο γηραιός πολιτικός είχε την εν λευκώ εξουσιοδότηση Καραμανλή, τα πάντα γίνονταν σε συνεργασία με το Μαξίμου.

Όμως οι «πρωτοβουλίες» του ΥΠΕΞ επί Ντόρας δεν σταματούν εδώ. Υψηλόβαθμοι διπλωμάτες λένουν ότι παράγοντες του ΥΠΕΞ έφτασαν στο σημείο να παρέμβουν στον Χριστόδουλο, με αποτέλεσμα να ματαιωθεί –προς το παρόν– η κίνησή του να φτιαχτεί τζαμί στην Αθήνα (να και κάτι σημαντικό που ήθελε να κάνει). Η πρωτοβουλία θα ήταν εντυπωσιακή. Θα ερχόταν μάλιστα στην Ελλάδα ηγέτης ισλαμικής χώρας της Βορείου Αφρικής, η οποία, από μαύρο πρόβατο που ήταν παλιότερα για τη Δύση, τώρα έχει ανοίξει διάπλατα τις πόρτες της στις δυτικές πολυεθνικές.

Ο συγκεκριμένος ηγέτης –που έχει διεθνή απήχηση– θα ανακοίνωνε από κοινού με τον Χριστόδουλο πακέτο προγραμμάτων για τους μουσουλμάνους που ζουν στην Ελλάδα. Ένα από αυτά θα ήταν το τζαμί. Ωστόσο, το ελληνικό ΥΠΕΞ αντέδρασε και ο κατά τα λοιπά «μαχητικός» Χριστόδουλος ενέδωσε στις πιέσεις. Έτσι η επίσκεψη αναβλήθηκε (ή ματαιώθηκε;), με σημαντικό πολιτικό κόστος για την Ελλάδα, όπως σημειώνουν οι διπλωμάτες. Κι

όμως, μια τέτοια κίνηση θα έφερνε πολλαπλά οφέλη. Και το κυριότερο, θα έδειχνε διεθνώς ότι μετριοπαθείς μουσουλμάνοι και χριστιανοί, όταν συνεργάζονται, μπορούν να αμβλύνουν τις θρησκευτικές-πολιτισμικές εντάσεις και να λειτουργήσουν ως γέφυρα ανάμεσα στον χριστιανικό και τον μουσουλμανικό κόσμο.

Η υπόθεση του τζαμιού στην Αθήνα, είναι πολύ παλιά και δεν σκοντάφτει μόνον στα εμπόδια που θέτει η Εκκλησία ή μια μεγάλη μερίδα των πολιτικών και της κοινής γνώμης στη χώρα μας. Το ποιος θα έχει το πάνω χέρι εκεί, προκαλεί έντονες τριβές και μεταξύ των μουσουλμάνων που ζουν στην Ελλάδα. Όσοι προέρχονται από χώρες του μετριοπαθούς Ισλάμ (π.χ. Αίγυπτος, Λιβύη και άλλες αραβικές χώρες) επ' ουδενί θέλουν να έχουν τον έλεγχο του τζαμιού οι σκληροπυρηνικοί ουαχαμπίτες Σαουδάραβες. Ούτε βέβαια οι Τούρκοι, με τους οποίους οι Άραβες για ιστορικούς και πολιτικούς λόγους έχουν μεγάλες διαφορές. Πόσο μάλλον καθώς οι Τούρκοι θεωρούνται από τους πλέον στενούς συμμάχους των ΗΠΑ.

Η Ελλάδα, η οποία ουδέποτε είδε με ιδιαίτερα καλό μάτι τη δημιουργία τζαμιού στην Αθήνα, προσπαθούσε να εκμεταλλευτεί τις εσωτερικές έριδες και να ροκανίσει το χρόνο. Και μέχρι τώρα, παρότι το αίτημα υπάρχει εδώ και 30 χρόνια, ακόμη δεν έχει χτιστεί το τζαμί. Το αρνητικό κλίμα σε βάρος του τζαμιού επιδεινώθηκε μετά την 11η Σεπτεμβρίου 2001, οπότε διαπιστώθηκε ότι πολλά τζαμιά και «ισλαμικά πολιτιστικά κέντρα» που είχαν ιδρύσει οι Σαουδάραβες στη Δ. Ευρώπη και τις ΗΠΑ, λειτουργούσαν ως κέντρα ισλαμικής κατήχησης και δεξαμενές στρατολόγησης υποψήφιων καμικάζι της αλ-Κάιντα.

Αναμφισβήτητα, η συγκυρία ωφελούσε την ελληνική επιθυμία για ένα τζαμί, το οποίο όμως θα ελεγχόταν από χώρα φιλική προς την Ελλάδα. Κατά πληροφορίες, προς το τέλος της δεκαετίας του 1990 είχε εκδηλωθεί ενδιαφέρον για το τζαμί από την Αίγυπτο. Το 1998 μάλιστα φαίνεται ότι επήλθε συμφωνία μεταξύ της ελληνικής κυβέρνησης και του Συνδέσμου των Αραβικών Πρε-

σβειών στη χώρα μας, σύμφωνα με την οποία ο ιμάμης που θα τοποθετούνταν στο τζαμί θα προερχόταν από την Αίγυπτο. Ωστόσο τίποτα δεν έγινε.

Βέβαια οι ελληνικοί φόβοι για το τζαμί δεν έχουν να κάνουν τόσο με τη λεγόμενη διεθνή ισλαμική τρομοκρατία, όσο με την πιθανή επιρροή που θα ασκήσει η Τουρκία στους μουσουλμάνους που ζουν στην Ελλάδα μέσω ενός τέτοιου θεσμού. Να σημειωθεί πως η γείτων, ιδιαιτέρως στην προοπτική της σταδιακής ένταξής της στην ΕΕ, προσπαθεί να καλλιεργήσει την εικόνα του εκφραστή των μουσουλμάνων όλης της Ευρώπης. Κάτι που έχει εξαγριώσει κυρίως το Βατικανό, αλλά προκαλεί και έντονες αντιδράσεις μεταξύ όλων των πολιτικών χώρων της Ευρώπης, ιδιαιτέρως όμως των Χριστιανοδημοκρατών. Δεν είναι τυχαία η ψυχρή αντιμετώπιση του Ερντογάν όταν πριν από χρόνια επισκέφθηκε για πρώτη φορά τη Γαλλία. Τότε ο Ερντογάν είχε εκμυστηρευτεί σε έλληνα πολιτικό αρχηγό με τον οποίο συναντήθηκε στην Τουρκία, ότι μπροστά στον Ζακ Σιράκ γάλλος δεξιός πολιτικός τού είπε: «Δεν πρόκειται να σε αφήσουμε να μπεις στην ΕΕ για να γίνεις ηγέτης των μουσουλμάνων της Ευρώπης».

Ενδιαφέρον ωστόσο παρουσιάζουν και οι πληροφορίες σύμφωνα με τις οποίες οι Σαουδάραβες –οι πρώτοι που κίνησαν προ τριακονταετίας θέμα τζαμιού– συνεργάστηκαν σε πολλές περιπτώσεις στενά με τους Τούρκους. Είναι γνωστό άλλωστε ότι κατ' επανάληψη τουρκικές «ισλαμικές δραστηριότητες» στην Ευρώπη ενισχύθηκαν οικονομικά από τη Διεθνή Ισλαμική Ομοσπονδία, η οποία βρίσκεται στη σφαίρα επιρροής της Σαουδικής Αραβίας. Διπλωματικοί κύκλοι λοιπόν εμφανίζονται πεπεισμένοι ότι η απαίτηση για ίδρυση τζαμιού και «πολιτισμικού-θρησκευτικού ιδρύματος» αποτελεί κοινή τουρκο-σαουδαραβική πρωτοβουλία.

Οι δραστηριότητες του «τουρκικού Ισλάμ» στην Ευρώπη και, τα τελευταία χρόνια, σε χώρες της πρώην ΕΣΣΔ, ελέγχονται απευθείας από την Άγκυρα και ειδικότερα από την «Ντιγιανέτ», δηλαδή τη Διεύθυνση Θρησκευμάτων του υπουργείου Εσωτερικών. Αρμόδι-

οι για τις υποθέσεις της Διεύθυνσης είναι υπάλληλοι που βρίσκονται στις τουρκικές προξενικές αρχές όλων των ευρωπαϊκών χωρών. Η κινητικότητα αυτής της Διεύθυνσης είναι θεαματική στη μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης. Όσον αφορά τους Σαουδάραβες, είναι πασίγνωστη η διεθνής δράση τους προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης του ουαχαμπίτικου Ισλάμ. Στα Βαλκάνια χρηματοδότησαν με τεράστια ποσά μουτζαχεντίν που πολεμούσαν κατά των Σέρβων, καθώς και την ίδρυση εκατοντάδων τζαμιών στη Βοσνία, στο Σαντζάκι της Σερβίας, στο Κόσοβο και στην Αλβανία. Εξάλλου και η Τουρκία στήριξε τους ισλαμιστές στους πολέμους κατά των Σέρβων.

Όπως και να 'χει, ένα τζαμί πρέπει να δημιουργηθεί στην Αττική. Τώρα πια ούτε και η Εκκλησία αντιδρά. Άλλωστε μεγαλύτερους κινδύνους εγκυμονούν τα δεκάδες «παράνομα τζαμιά» που υπάρχουν σε όλη την Αθήνα απ' ό,τι ένα νόμιμο τζαμί. Με την προϋπόθεση ο χώρος να μην μετατραπεί σε βραδυφλεγή βόμβα εις βάρος της χώρας μας και προς όφελος των τουρκικών κρατικών και παρακρατικών κέντρων, καθώς και των σκληροπυρηνικών ουαχαμπίτων. Πολύ περισσότερο, μια τέτοια κίνηση να μην ανοίξει την όρεξη της γείτονος, η οποία κατά την πάγια τακτική της όπου ανακαλύπτει «οθωμανική κληρονομιά» –ως τέτοια θεωρεί τα τζαμιά στο Μοναστηράκι– και «τουρκική μειονότητα», στη συνέχεια εγείρει νέες αξιώσεις.

Το τζαμί θα πρέπει να αποτελεί σύμβολο θρησκευτικής συνύπαρξης, αλλά και σεβασμού της χώρας η οποία το φιλοξενεί. Κάτι τέτοιο δεν μπορούν να το εξασφαλίσουν παρά μόνον χώρες που διατηρούν διαχρονικά φιλικούς δεσμούς με την Ελλάδα. Χώροι για τζαμί υπάρχουν και πολλοί έχουν προταθεί στο παρελθόν. Και μπορεί να βολεύει πρακτικά τους μουσουλμάνους ένας λατρευτικός χώρος στο κέντρο της Αθήνας. Όμως φαντάζει εξωπραγματικό και αδιανόητο, για παράδειγμα κατά την περίοδο του Μπαϊράμιού, να πλημμυρίζει η τουριστική καρδιά της πρωτεύουσας, η πλατεία Μοναστηρακίου, με 10.000-20.000 πιστούς, οι οποίοι σίγουρα δεν είναι δυνατόν να χωρέσουν εκεί.

Οι διπλομισθοδοσίες και οι απαντήσεις/συσκοτίσεις του Υπουργείου

Απάντηση αξιώθηκε να δώσει το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης όχι στο Αντί, το οποίο επί δύο χρόνια το βομβαρδίζει με ερωτήματα, αλλά στην ερώτηση 8395/2-3-2006 του Βουλευτή κ. Μ. Έβερτ. Δεν μπορούσε να κάνει κι αλλιώς. Αλλά ας δούμε την απάντηση/συσκότιση του υφυπουργού κ. Αθ Νάκου:

ΣΥΜΦΩΝΑ με το άρθρο 49 του Δημοτικού & Κοινοτικού Κώδικα (Π.Δ. 410/1995) ο δήμαρχος μπορεί να ασκεί την επαγγελματική του δραστηριότητα, εφόσον δεν παρακωλύεται η πλήρης εκτέλεση των δημαρχιακών του καθηκόντων.

Επιπλέον, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 173 του Δημοτικού & Κοινοτικού Κώδικα (Π.Δ. 410/1995), καθώς και με την παράγραφο 1 του άρθρου 65 του Κώδικα Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (Π.Δ. 30/1996) το αξίωμα του δημάρχου, του αντιδημάρχου, του προέδρου κοινότητας, του δημοτικού ή κοινοτικού συμβούλου, του Νομάρχη, και των προέδρων των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων και των Ν.Ε. και του Ν.Σ. είναι τιμητικό και άμισθο. Οι λόγοι καταβολής των εξόδων παράστασης σε συγκεκριμένες κατηγορίες αιρετών των ΟΤΑ α' και β' βαθμού απορρέουν από την ανάγκη κάλυψης των εξόδων τους, λόγω των αυξημένων καθηκόντων τους και του ειδικού ρόλου που έχουν ως αιρετοί άρχοντες της τοπικής κοινωνίας και όχι λόγω προνομιακής μεταχείρισης.

Για τους αιρετούς που είναι παράλληλα και υπάλληλοι του δημοσίου τομέα, επισημαίνεται ότι η υπαλληλική τους σχέση με τον φορέα τους δεν αναστέλλεται με την εκλογή τους στα αιρετά αξιώματα των ΟΤΑ α' και β' βαθμού, και επομένως, ο μισθός της θέσης τους στον δημόσιο τομέα, από τον οποίο προέρχονται οι αιρετοί, καταβάλλεται στους δικαιούχους, διότι με αυτό τον τρόπο διασφαλίζονται πέραν των άλλων και τα ασφαλιστικά τους δικαιώματα.

Εξάλλου, στο σχέδιο του νέου Δημοτικού & Κοινοτικού Κώδικα που συνέταξε η αρμόδια Επιτροπή και πρόκειται σύντομα να κατατεθεί προς ψήφιση στη Βουλή, προβλέπεται ότι, με προεδρικό διάταγμα, το οποίο εκδίδεται ύστερα από πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης

& Αποκέντρωσης, Οικονομίας και Οικονομικών και Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας μετά από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων, καθορίζεται οικονομική αποζημίωση και ασφαλιστική κάλυψη των Δημάρχων και Προέδρων Κοινοτήτων (άρθρο 135, περ. δ).

Ωστόσο μέχρι την έκδοση του ανωτέρω διατάγματος, οι Δήμαρχοι, οι Αντιδήμαρχοι, οι Πρόεδροι και Αντιπρόεδροι Κοινοτήτων και οι Πρόεδροι Δημοτικών Συμβουλίων, θα δικαιούνται εξόδων παράστασης τα οποία θα καταβάλλονται από τον Δήμο ή την Κοινότητα.

Όμως τα ανωτέρω πρόσωπα, εφόσον είναι δημόσιοι υπάλληλοι ή υπάλληλοι του δημοσίου τομέα και λαμβάνουν ειδική άδεια από την υπηρεσία τους καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας τους ως αιρετοί, θα επιλέγουν είτε τα έξοδα παράστασης ή τον μισθό της θέσης τους.

**Ο υφυπουργός
Αθ. Νάκος**

Το δικό μας σχόλιο/απάντηση στα όσα ισχυρίζεται ο κ. υφυπουργός:

ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ να επαινεθεί κατ' αρχήν ο βουλευτής της Ν.Δ. και πρώην αρχηγός της κ. **Μιλτιάδης Έβερτ** για την ευαισθησία που επέδειξε με την ερώτησή του προς τον υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης κ. **Προκόπη Παυλόπουλο** με την οποία τον ερωτά (τον ψέγει στην πραγματικότητα) για την κατ' εξακολούθηση προνομιακή μεταχείριση μιας κατηγορίας Δημάρχων αλλά και αντιδημάρχων, προέδρων Κοινοτήτων, προέδρων Δημοτικών Συμβουλίων, Προέδρου ΕΝΑΕ, Νομαρχών, αντινομαρχών, προέδρων Νομαρχιακών Συμβουλίων με τη διπλή μισθοδοσία των που προσβάλλει βάνουσα τη συνταγματική και την κοινωνική και ηθική τάξη.

Δυστυχώς δεν μπορεί να επαινεθούν το ίδιο ο υφυπουργός Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης κ. **Αθ. Νάκος** και ο προϊστάμενός του υφυπουργός κ. Προκόπης Παυλόπουλος για την απάντηση που έδωσαν στον ερωτώντα κοινοβουλευτικό.

ΕΤΟΙΜΑΣΤΗΚΑΝ ΑΚΟΜΗ ΔΥΟ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ ANTI (2004)

Είναι έτοιμοι και διατίθενται από τα γραφεία του περιοδικού (Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21) δυο ακόμα τόμοι του ANTI που συμπεριλαμβάνουν τα τεύχη 804 έως και 833 (Ξ) και 821 έως και 833 (ΞΑ) Θα βρείτε επίσης τους τόμους των προηγούμενων ετών

Δεν δικαιούνται δε επαίνου τα στελέχη του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης γιατί, απλούστατα, προσπαθούν με την απάντησή των να συσκοτίσουν τα πράγματα και να αποκρύψουν τις ευθύνες των εμπλεκόμενων στο σκάνδαλο κατ' εξακολούθηση Δημάρχων, Νομαρχών κ.λπ. που δέχθηκαν, προκειμένου να προσπορισθούν ένα οικονομικό όφελος που δεν το δέχεται ούτε ο συνταγματικός ούτε ο κοινός νομοθέτης αλλά ούτε η κοινωνική ευπρέπεια και η ηθική τάξη, να παραβιάσουν βάρναυσα τους νόμους που ορκίσθηκαν να τηρούν όταν ανέλαβαν τα καθήκοντά των.

Προσπαθούν, επίσης, τα στελέχη του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης στην ίδια απάντηση να αποσεισουν και τις δικές των ευθύνες, εξίσου σημαντικές, που συνίστανται στη συνεργία των για μια φαύλη ρύθμιση.

Ο Νόμος, πράγματι, 2738 του έτους 1999 στο άρθρο 35 ανέφερε επί λέξει τα παρακάτω:

«οι Δήμαρχοι, αντιδήμαρχοι ... υποχρεούνται να επιλέξουν τις αποδοχές της θέσης από την οποία προέρχονται ή τα έξοδα παράστασης της θέσης στην οποία υπηρετούν. Η παρούσα διάταξη εφαρμόζεται και για τους Δημάρχους ... που θα εκλεγούν κατά τις επόμενες δημοτικές εκλογές...».

Και σήμαινε με απλά λόγια αυτό που όριζε η παραπάνω νομοθετική ρύθμιση ότι οι προνομιούχοι Δήμαρχοι κ.λπ. όφειλαν με μια δήλωσή των εφ' απλού χάρτου να μας πουν

ότι διάλεγαν το μισθό της Εθνικής, της Εμπορικής Τράπεζας ή της ΔΕΗ και του ΟΤΕ κ.ο.κ. και άφηναν στην άκρη τα έξοδα παράστασης (ή αντιστρόφως).

Δεν το έκαναν, όμως, και η Διοίκηση ανέχθηκε την ανυπακοή των και τους έδιδε κάθε χρόνο και μια παράταση, τονίζοντας υποκριτικά ότι θα είναι αυτή η τελευταία.

Έχουμε έτσι δυο παρατάσεις που έδωσε ο κ. Κώστας Σκανδαλίδης, ενεργώντας ως υπουργός Εσωτερικών κ.λπ. και τρεις που έδωσε ο ομόλογός του κ. Προκόπης Παυλόπουλος, μια για το 2004, άλλη για το 2005 και την τελευταία για το 2006.

Και τι μας λένε τώρα με την απάντηση που έδωσαν στον κ. Μιλτιάδη Έβερτ ο κ. Προκόπης Παυλόπουλος και ο κ. Αθ. Νάκος;

Ότι στον νέο Δημοτικό και Κοινοτικό Κώδικα που ψηφίζεται οσονούπω προβλέπεται η έκδοση προεδρικού διατάγματος που θα καθορίζει μια οικονομική αποζημίωση που θα καταβάλλεται στους σημερινούς προνομιούχους Δημάρχους κ.λπ. για να πληρώνουν τα ασφάλιστρα στα οποία υποχρεούνται για τον μισθό που εισπράττουν.

Ενώ δεν αποκλείεται να εμφανισθεί κάποια στιγμή ένα άλλο αίτημα των προνομιούχων: να πρέπει να ρυθμισθεί το καθεστώς των εισφορών στις οποίες υποχρεούνται για τα έξοδα παράστασης που λαμβάνουν.

Είναι αυτό που λέει εύγλωττα ο λαός μας για την (κακή) νοικοκυρά που δεν θέλει να ζυμώσει και κοσκινίζει με τις μέρες.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΑΙΝ ΜΑΡΤΕΝ

Λαμπράκηδες. Ιστορία μιας γενιάς

Το βιβλίο που συγκεντρώνει το υλικό πρωτογενούς έρευνας για μια κρίσιμη περίοδο της νεότερης ιστορίας. Άγνωστα στοιχεία που καταγράφουν την οργανωτική δομή της Νεολαίας Λαμπράκη, τις αδυναμίες αλλά και το νεό πνεύμα που έφερε αυτό το κίνημα.

Εκδόσεις Πολύτυπο

Κεντρική διάθεση: τηλ.: 210-72.32.819

68ο τεύχος

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

Χ. Πίντερ: Ομιλία κατά την απονομή του βραβείου Νόμπελ. **ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΝ ΚΩΣΤΑ ΒΑΡΝΑΛΗ:** Δ. Γληνός: Ο ποιητής Κώστας Βάρναλης - Θ. Μιχαηλίδου: Ο

«εαυτός» και οι «άλλοι». Αισθητικά-κριτικά της δεκαετίας 1910 - Β. Αλεξίου: Ετερολογία και «συμμόρφωση» στη δημιουργική δεκαετία του Κώστα Βάρναλη (Ατελείς στοχασμοί σε μια ημιτελή ποιητική) - Γ. Λαδογιάννη: Ζητήματα αισθητικής συνάφειας και ποιητικής στο *Φως που καίει* - Μ. Μαροπούλου: Κώστας Βάρναλης: Υλικός πόνος και μητρικός θυμός. Αναγνωστικό σχόλιο στο *Φως που καίει* - Θ. Γκιούρας: Ο Στυλίας του Βάρναλη - μια σπουδή - Γ. Δάλλας: Κώστας Βάρναλης: η πραγματική έξοδος του Μεσολογγιού (η αξία και η σημασία ενός ανέκδοτου κειμένου) - Ε. Μπιτσάκης: Η αληθινή Απολογία του Σωκράτη - Ε.Αρ. Ντάτση: Ο Βάρναλης ως τιμητής της λόγιας παράδοσης - Κ. Φρονιάκης: Η κριτική υποδοχή των δύο εκδοτικών μορφών του *Φωτός που καίει* - Π. Νούτσος: Κ. Βάρναλης και Μ. Αυγέρης: Πτιγές μιας διαφωνίας - Κ. Βάρναλης: Ο ξυλογράφος Γιάννης Κεφαλληνός. **ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ:** Δ. Μπελαντίης: Για το μνημόνιο εγκλημάτων του κομμουνισμού - Δ. Σαραφianός: Προς ένα παγκόσμιο παρακράτος: **ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ. ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ:** Έργα του χαράκτη Γ. Κεφαλληνού.

Κεντρική διάθεση: ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ζωοδ. Πηγής και Τσαβέλλα 1 • Αθήνα • Τηλ.: 210 33.02.003

Οι απεργίες παραλύουν την Ευρώπη

Ένα φάντασμα πλανάται πάνω από την Ευρώπη. Όχι, δεν πρόκειται για το φάντασμα του κομμουνισμού, κατά την ιστορική φράση του Καρλ Μαρξ, αλλά γι' αυτό των απεργιών. Εν μέσω των διαρκών και συνεχιζόμενων απεργιών στη Γαλλία για το «Συμβόλαιο Πρώτης Απασχόλησης» και άλλες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις συμπάσχουν με την κυβέρνηση Ντε Βιλπέν, αφού και εκείνες δοκιμάζονται από εξίσου μαζικές απεργιακές κινητοποιήσεις. Και το φαινόμενο αυτό δε μετρά μερικές μόνο εβδομάδες. Από τη δύση του 2005 το συνδικαλιστικό κίνημα είχε δείξει ότι διαθέτει ακόμη οξέα αντανakλαστικά και είχε καλλιεργήσει το έδαφος για την τωρινή «παράλυση» της Ευρώπης.

Αιτία της απεργίας στη Βρετανία ήταν η πρωτοβουλία της κυβέρνησης του Τόνι Μπλερ να αυξήσει τα όρια συνταξιοδότησης των δημοτικών υπαλλήλων κατά 5 ολόκληρα χρόνια, από τα 60 στα 65 έτη. Η Γηραιά Αλβιόνα παρέλυσε στις 28 του περασμένου μήνα, καθώς δεκάδες χιλιάδες εργαζόμενοι βγήκαν στους δρόμους για να προασπίσουν τα δικαιώματά τους. Χιλιάδες σχολεία, νηπιαγωγεία, δημόσιες υπηρεσίες και δημόσιες συγκοινωνίες σταμάτησαν να λειτουργούν, ενώ η απεργία της 28ης Μαρτίου ήταν η μεγαλύτερη που γνώρισε η χώρα μετά τη γενική απεργία του 1926.

«Δε θα αφήσουμε την κυβέρνηση να καταργήσει το νόμο 85», έγραφαν σε τεράστια πανό. Πρόκειται για το νόμο εκείνο που επιτρέπει σε ορισμένες κατηγορίες υπαλλήλων να παίρνουν πλήρη σύνταξη στα 60 χρόνια τους, αν το άθροισμα της ηλικίας τους και των χρόνων εργασίας τους ισούται το λιγότερο με 85. Αν έχουν δηλαδή ασφαλιστεί για 25 χρόνια τουλάχιστον.

Μία ημέρα αργότερα, στις 29 Μαρτίου, ο πρόεδρος του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος της Γερμανίας, αντικαγκελάριος Φραντς Μίντερφέρνηγκ εξήγγειλε πως θα εισαχθεί και στη Γερμανία ένας εργασιακός νόμος ανάλογος με εκείνον του γάλλου πρωθυπουργού Ντομινίκ Ντε Βιλπέν. Οι νεοπροσλαμβανόμενοι θα δοκιμάζονται

για 2 χρόνια, αντί για 6 μήνες που ισχύει σήμερα, ανεξαρτήτως μάλιστα ηλικίας.

Τα αντανakλαστικά των συνδικαλιστών αποδείχθηκαν άριστα, καθώς αμέσως μετά την εξαγγελία του αντικαγκελαρίου, χιλιάδες εργαζόμενοι σε τεράστιες βιομηχανίες, όπως η Μπος, η Όπελ, η Ντέμλερ, η BMW, η Φορντ, απήργησαν προειδοποιητικά. «Δεν το συζητάμε καν», ήταν η απάντησή τους στις κυβερνητικές εκκλήσεις για διάλογο.

Επιπλέον, οι απεργοί ζητούν αυξήσεις της τάξης του 5% από τους βιομηχανικούς, ενώ εκείνοι δεν δίνουν περισσότερο από 1,5%.

Άλλωστε, οι απεργίες στις μεγάλες βιομηχανίες-ατμομηχανές της γερμανικής οικονομίας ήρθαν στον απόηχο της γενικής απεργιακής κινητοποίησης των δημοσίων υπαλλήλων, το δεύτερο δεκαήμερο του Φεβρουαρίου. Τότε, τουλάχιστον 10 από τα 16 κρατίδια της Γερμανίας είχαν παραλύσει, καθώς οι δημόσιες υπηρεσίες ήταν κλειστές. Ο λόγος ήταν η απόφαση της καγκελαρίου να αυξήσει τις εβδομαδιαίες ώρες εργασίας από 38,5 στις 40, την ώρα μάλιστα που η ανεργία στη χώρα έχει φτάσει το 12,1%. Αν εφαρμοστεί το μέτρο, μέσα στα επόμενα χρόνια, 250.000 θα χάσουν τις θέσεις τους.

Και σαν να μην έφταναν αυτά, με απεργιακές κινητοποιήσεις κατά τη διάρκεια του Παγκοσμίου Κυπέλλου

Ποδοσφαίρου απειλούν και οι ελεγκτές εναέριας κυκλοφορίας της Γερμανίας, αντιδρώντας στα σχέδια της κυβέρνησης να ιδιωτικοποιήσει το δίκτυο εναέριας κυκλοφορίας.

Κι όμως, η συχνή χρήση του όπλου της απεργίας από το συνδικαλιστικό κίνημα δεν είναι πρόσφατο φαινόμενο.

Στις αρχές του χρόνου, τα μεγάλα ευρωπαϊκά λιμάνια παρέλυσαν εξαιτίας της απεργίας των ναυτεργατών, που αντιτέθηκαν στα σχέδια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να απελευθερώσει τις λιμενικές υπηρεσίες.

Στις 28 Οκτωβρίου του 2005 η γενική απεργία στο Βέλγιο κατέβασε στους δρόμους περισσότερους από 100.000 διαδηλωτές, που διαμαρτύρονταν ενάντια στα σχέδια της κυβέρνησης να αυξήσει τα όρια συνταξιοδότησης, ενώ στις 15 του ίδιου μήνα, όλη η Ευρώπη έζησε στο ρυθμό των διαδηλώσεων ενάντια στην οδηγία Μπόλκενσταϊν.

Το Νοέμβριο, οι οδηγοί φορτηγών, οι ψαράδες, οι αγρότες και οι εργάτες ορυχείων προχώρησαν σε διαδοχικές κινητοποιήσεις, δημιουργώντας τους πρώτους κλυδωνισμούς της νεόκοπης σοσιαλιστικής κυβέρνησης Θαπατέρο στην Ισπανία.

Επίσης, στα τέλη του χρόνου και η γειτονική Ιταλία είχε την τιμητική της, όταν δεκάδες χιλιάδες φοιτητές είχαν βγει στους δρόμους για να διαδηλώσουν ενάντια στο νέο εκπαιδευτικό σύστημα, ταξικού χαρακτήρα, που δημιουργεί σχολεία «δύο ταχυτήτων».

Είναι γνωστό σε όλους όσους ασχολούνται με τα ευρωπαϊκά θέματα ότι η Ευρώπη παίρνει εδώ και μια δεκαετία μία νεοφιλελεύθερη στροφή. Την ίδια ώρα όμως, και το συνδικαλιστικό κίνημα φαίνεται να παίρνει μία στροφή. Εκείνη που οδηγεί στους δρόμους, στις απεργίες και στη δυναμική διεκδίκηση των κεκτημένων. Και το ερώτημα που προκύπτει; «Μήπως πάμε για πόλεμο;»

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΕΛΙΓΓΩΝΗΣ

Ο νέος «ευρωκομμουνισμός» φλερτάρει την εξουσία

του Δημήτρη Δεληολάνη

Σκηνή: περιτριγυρισμένος από τους σωματοφύλακές του, ο Σίλβιο Μπερλουσκόνι οδηγείται στο θωρακισμένο αυτοκίνητό του. Είχε μόλις εκφωνήσει μια από τις έξαλλες και ασυνάρτητες ομιλίες που τον χαρακτήρισαν στην τελευταία φάση του προεκλογικού αγώνα. Όταν κάθισε στις δερμάτινες πολυθρόνες της ιδιόκτητης BMW, πέρασε δίπλα του ένας νεαρός και του φώναξε κοροϊδευτικά: «Βιττόριο Μάνγκανο!» Είναι το όνομα του νονού της Κόζα Νόστρα που ο Καβαλιέρε προσέλαβε ως σταβλίτη στη βίλα του στο Άρκορε από το 1974 έως το 1976. Ο Μπερλουσκόνι διατάσσει αμέσως τον οδηγό να σταματήσει. Βγαίνει από το αυτοκίνητο και δίνει την απάντησή του στον χλευασμό του νεαρού: «Stronzo!»

Οχι, το πολιτικώς ορθό δεν θεωρείται πλέον ικανό και κατάλληλο εργαλείο για την προεκλογική εκστρατεία του Καβαλιέρε. Απεναντίας μάλιστα. Ο Μπερλουσκόνι διαπίστωσε ότι οδηγείται προς βέβαιη ήττα. Κι έβγαλε τα συμπεράσματά του. Το πρώτο είναι ότι μπορεί κάλλιστα να λει ό,τι θέλει σε εχθρούς και φίλους. Έτσι κι αλλιώς δεν μπορεί να μετακινήσει ούτε μία ψήφο. Κατά κανόνα είναι ξεσπάσματα πηγαία, που περίμεναν χρόνια για να εκδηλωθούν: Οι βιομήχανοι; «Είσαστε θύματα εκβιασμού από μέρους της αριστεράς, γι' αυτό οι εφημερίδες σας μου επιτίθενται!». Ο γραμματέας του Δημοκρατικού Κόμματος της Αριστεράς Πιέρο Φασίνο; «Μοιάζει με νεκροθάφτη». Ο Ρομάνο Πρόντι; «Αχυράνθρωπος χωρίς καμία εξουσία». Οι δικαστές; «Κομμουνιστές». Ο σύμμαχός του Πιερ Φερντινάντο Καζίνι; «Δειλός καιροσκόπος». Και ούτω καθ' εξής.

Μέσα από αυτόν τον καταγισμό ύβρεων και κατηγοριών διαφαίνεται εντούτοις και κάποιο σενάριο για την μεταμπερλουσκονική περίοδο. Ο χαρισματικός ηγέτης του Φόρτσα Ιταλία

θέλει να υπογραμμίσει ήδη από τώρα ορισμένες σταθερές της μελλοντικής αντιπολιτευτικής του στάσης. Πρώτα απ' όλα ότι ο ίδιος θα παραμείνει ο ηγέτης του κεντροδεξιού Οίκου της Ελευθερίας. Στην προεκλογική περίοδο αυτό το πρωτείο του για πρώτη φορά αμφισβητήθηκε, διακριτικά μεν αλλά σταθερά. Ο πρόεδρος της μεταφασιστικής Εθνικής Συμμαχίας Τζανφράνκο Φίνι έθεσε υποψηφιότητα να ηγηθεί της συμμαχίας σε περίπτωση που το κόμμα του ξεπεράσει σε ψήφους το Φόρτσα Ιταλία. Ενώ από καιρό οι δεξιοί χριστιανοδημοκράτες του Καζίνι επαναλαμβάνουν ότι «ο Μπερλουσκόνι από απόθεμα μετατράπηκε σε πρόβλημα για την κεντροδεξιά». Και σίγουρα η αλλαγή του εκλογικού συστήματος, με την υιοθέτηση της ενισχυμένης αναλογικής αλά ελληνικά, ευνόησε τις φιλοδοξίες των μικρότερων κομμάτων της κεντροδεξιάς.

ΟΙ ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΕΙΣ

Οι δημοσκοπήσεις βεβαίως θεωρούν δεδομένη την σοβαρή πτώση του Φόρτσα Ιταλία: άλλες λένε στο 19%, άλλες μάλιστα στο 17%. Αν, όπως είναι πιθα-

νό, οι ψήφοι αυτές μετακομίσουν στα άλλα κόμματα της κεντροδεξιάς, τότε η προοπτική του προσπεράσματος δεν είναι και τόσο απίθανη. Ιδού λοιπόν γιατί ο Καβαλιέρε αποφάσισε να ενδιαφερθεί προπαντός για τους δικούς του ψηφοφόρους και να μιλήσει τη δική τους γλώσσα. Μια γλώσσα προπολιτική, ή μάλλον αντιπολιτική, που στηρίζεται στο πρωτογενές αξίωμα που ο Καβαλιέρε ανήγγειλε ευθύς εξαρχής το 1994, με την περίφημη κάθοδό του στον στίβο: *Είμαι ένας πετυχημένος επιχειρηματίας και θυσιάζω τα επιχειρηματικά μου συμφέροντα για να σώσω τη χώρα από μια χρεοκοπημένη πολιτική τάξη. Γι' αυτό αδιαφορώ για την «εκστρατεία μίσους» που εξαπέλυσαν εναντίον μου οι επίφοβοι κομμουνιστές και σας λεω ένα μόνο πράγμα: μαζί μου χαρήκατε φοροαπαλλαγές, αμνηστίες και νομιμοποιήσεις αυθαιρέτων. Όταν θα έρθουν οι άλλοι, θα σας τσακίσουν.*

Έχει απήχηση αυτό το μήνυμα; Περιορισμένη. Σίγουρα εκείνα τα πέντε εκατομμύρια «κωδικοί ΦΠΑ» που παραδοσιακά αποτελούν τον προνομιακό συνομιλητή του Φόρτσα Ιταλία δεν βρίσκονται πλέον στην ίδια οικονομική κατάσταση με το 2001. Και αυτή η πενταετία κεντροδεξιάς κυβέρνησης υπήρξε πραγματικά καταστροφική για την ιταλική οικονομία. Ίσως να είχε δίκιο ο παλαίμαχος (και δεξιότατος) δημοσιογράφος Ίντρο Μοντανέλι όταν έλεγε ότι μια κυβερνητική θητεία του Καβαλιέρε αρκούσε για να εμβολιάσει τους Ιταλούς από τη νόσο του μπερλουσκονισμού.

Ένα άλλο χαρτί που ο Μπερλουσκόνι θέλει να παίξει αφορά τις προεδρικές εκλογές. Η θητεία του τωρινού προέδρου Κάρλο Ατζέλιο Τσάμπι λήγει στα τέλη Μαΐου. Ο Καβαλιέρε σε κάποια

φάση άφησε να διαρρεύσει ότι δεν θα τον δυσαρεστούσε η εγκατάστασή του στο Κυρηνάλιο Μέγαρο, στον πιο ψηλό λόφο της Ρώμης. Για την αριστερά, πρόσθεσε με σημασία, θα ήταν ένας εύκολος τρόπος να τον ξεφορτωθεί. Το σχέδιο όμως δεν φαίνεται να προχώρησε. Μόνον ο Μάσιμο Ντ' Αλέμα έδειξε ενδιαφέρον, στο πλαίσιο της γνωστής στρατηγικής που ο πρώην πρωθυπουργός ακολουθεί με συνέπεια την τελευταία δεκαετία (και που προκάλεσε πριν από τρία χρόνια την οξύτατη διαμαρτυρία του σκηνοθέτη Νάνι Μορέτι: «Με αυτή την ηγεσία, η αριστερά θα μείνει στην αντιπολίτευση στα επόμενα 20 χρόνια»). Ο Ντ' Αλέμα θεωρεί επιζήμια κάθε «δαιμονοποίηση» του Μπερλουσκόνι. Φρονεί αντίθετα ότι ο ίδιος θα φθαρεί μόνον αν αναγκαστεί να αναμετρηθεί με τα πραγματικά προβλήματα και αντιμετωπιστεί ως φυσιολογικός πολιτικός αντίπαλος. Ότι ο Μπερλουσκόνι ως πρόεδρος της Δημοκρατίας θα προκαλεί προβλήματα σε κάθε του δημόσια εμφάνιση, δεν υπάρχει καμία αμφιβολία. Μπορεί όμως μια χώρα σε βαθιά κρίση όπως η Ιταλία να το αντέξει; Μπροστά σε αυτό το ερώτημα, ακόμη και οι σύμμαχοι του Καβαλιέρε προτίμησαν να αφήσουν να πέσει η υποψηφιότητά του.

Η ΚΕΝΤΡΟΔΕΞΙΑ

Ένα από τα προσφιλή επιχειρήματα της κεντροδεξιάς σε αυτόν τον προεκλογικό αγώνα αφορά την ετερογένεια της αντίπαλης εκλογικής συμμαχίας.

Σε αυτό δεν έχει άδικο. Η κεντροαριστερή συμμαχία δεν ονομάζεται πλέον Ελιά αλλά Ένωση και περιλαμβάνει στις τάξεις της και νέους συμμάχους: πρώτα απ' όλα την Κομμουνιστική Επανάσταση, που προκάλεσε την ανατροπή του Πρόντι το 1997, αλλά και τους πρώην χριστιανοδημοκράτες του Κλεμέντε Μαστέλα, που την περασμένη δεκαετία ήταν με την κεντροδεξιά. Ένα φάσμα ευρύτατο όσο και προβληματικό. Ο Ρομάνο Πρόντι, με άλλα λόγια, ετοιμάζεται να κυβερνήσει στη βάση ενός ογκώδους προγράμματος, που όμως συστηματικά αποφεύγει να θίξει τα πιο σημαντικά ζητήματα. Αρχίζοντας από την παρουσία ιταλικών στρατευμάτων στο Ιράκ. Το πρόγραμμα μιλά για «άμεση αποχώρηση σε συνεννόηση με τις δημοκρατικές αρχές του Ιράκ». Οι οποίες όμως έσπευσαν να μηνύσουν στην Ρώμη ότι αν οι Ιταλοί εγκαταλείψουν την Νασιρίγια, υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να πάρουν τη θέση τους οι συμμορίες του αλ-Ζαρκάουι. Ούτε υπάρχει η δυνατότητα η νέα ιρακινή αστυνομία να πάρει στα χέρια της την κατάσταση πριν από το τέλος της δεκαετίας.

Άλλο πρόβλημα: η Κομμουνιστική Επανάσταση έβαλε σε εκλόγιμη θέση την transgender Βλαντιμίρ Λουξούρια, με δεδηλωμένο στόχο να προωθήσει στο Κοινοβούλιο κάποιου είδους αναγνώριση για τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια. Κάτι που προκαλεί την οργή του Βατικανού και, ακολούθως, και των καθολικών κομμάτων της Ένωσης.

Τρίτο πρόβλημα: οι Πράσινοι και μεγάλο μέρος της αριστεράς υποστήριξαν αυτούς τους μήνες το μαζικό κίνημα που στο Πεδεμόντιο αντιτάχτηκε στην κατασκευή μιας νέας υπερταχείας που θα ενώνει το Τορίνο με την Λυών. Τα αίτια της διαμαρτυρίας δεν είναι απολύτως ξεκάθαρα: ορισμένοι αντιτίθενται για λόγους αρχής («Φτάνει με τις τρύπες στις Άλπεις»), άλλοι για οικονομικούς λόγους («Τα εκατομμύρια της νέας σιδηροδρομικής γραμμής πρέπει να επενδυθούν καλύτερα»). Τίθεται όμως ένα γενικότερο ερώτημα: το έργο αυτό (εν μέρει χρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση) εντάσσεται στο ευρύτερο σχέδιο υποδομών που προώθησε η κυβέρνηση Μπερλουσκόνι, λίγο για να εκσυγχρονίσει τη χώρα και περισσότερο για να καταπολεμήσει την ανεργία. Τι θα κάνει η κεντροαριστερή κυβέρνηση; Θα συνεχίσει αυτή την κεντριστανή μέθοδο ή θα ρίξει το κύριο βάρος στον ιδιωτικό τομέα; Ουδείς μπορεί να δώσει μια απάντηση.

ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ

Σίγουρα το κακό προηγούμενο της κυβερνητικής κρίσης του '97 έγινε μάθημα στην Κομμουνιστική Επανάσταση και στα υπόλοιπα κόμματα της κεντροαριστεράς, άρα δύσκολα θα ξαναδούμε εκείνο το θλιβερό θέαμα με θνησιγενείς κυβερνήσεις του ενός έτους. Οπωσδήποτε όμως ο Πρόντι θα αναγκαστεί να κινηθεί με μεγάλη προσοχή, διαμεσολαβώντας μονίμως ανάμεσα στις διάφορες «ψυχές» της κυβερνητικής του πλειοψηφίας. Με το επιπρόσθετο μειονέκτημα ότι ο μελλοντικός πρωθυπουργός, σε αντίθεση με τον καναλάρχη αντίπαλό του, δεν διαθέτει δικό του κόμμα.

Όσο προς αυτό το τελευταίο ζήτημα είναι αλήθεια ότι έγιναν σοβαρά βήματα προς τα μπρος. Η παλιά Ελιά έχει ήδη μπει στη διαδικασία να μετατραπεί σε ενιαίο κόμμα. Αυτή τη στιγμή συμμετέχουν σε αυτήν τα δύο μεγαλύτερα κόμματα της εκλογικής συμμαχίας, δηλαδή η καθολική Μαργαρίτα του Φραντσέσκο Ρουτέλι και το Δημοκρατικό Κόμμα της Αριστεράς. Στις εκλογές της 9ης Απριλίου μάλιστα τα δύο αυτά κόμματα παρουσιάζονται ήδη ως Ελιά

με κοινό ψηφοδέλτιο, για την Κάτω Βουλή. Ο τρίτος υποψήφιος για το ενιαίο κόμμα, το μικρό σοσιαλιστικό κόμμα SDI, αντίθετα, άλλαξε γνώμη και προτίμησε να κατεβάσει ενιαίο ψηφοδέλτιο με τους Ριζοσπάστες, σε έντονη πολεμική με τους «παπικούς» της συμμαχίας. Το κόμμα της Ελιάς πάντως θα έχει ενιαία κοινοβουλευτική ομάδα στην Κάτω Βουλή και σίγουρα μπορεί ήδη από τώρα να λειτουργήσει ως ένα ιδιότυπο «κόμμα του Πρόντι». Στο βαθμό τουλάχιστον που ο Πρόντι δεν φιλοδοξήσει να κάνει του κεφαλιού του, αγνοώντας τις «φιλικές συμβουλές» των πιο σημαντικών συμμάχων του.

ΑΠΟΚΗΡΥΞΕΙΣ

Επίσης σημαντικές είναι οι αλλαγές που δρομολογούνται και στους πιο ριζοσπαστικούς τομείς της ιταλικής αριστεράς. Με την ίδρυση του Κόμματος της Ευρωπαϊκής Αριστεράς, ο Φάουστο Μπερτινότι κατέστησε σαφές πως ο ίδιος εννοεί την «επανάδρυση του κομμουνισμού». Πέρυσι είχαμε την επίσημη και καταστατική αποκήρυξη όχι μόνον του σταλινισμού αλλά και των λενινιστικών κομματικών αρχών. Φέτος έσπευσε αμέσως να βγάλει από το ψηφοδέλτιο τον υποψήφιο του υπεραριστερού εσωκομματικού ρεύματος που ζητωκραύγαζε υπέρ της «ιρακινής αντίστασης». Και λίγο πριν από τις εκλογές έφτασε στο σημείο να μιλήσει

για μια νέα πολιτική «εκπροσώπηση» της αριστεράς: όχι μόνον και όχι πλέον κυρίως των ταξικών συμφερόντων της εργατικής τάξης, όσο της «κοινωνίας» και των δικαιωμάτων της. Πολλοί συνδικαλιστές στραβομουτσούνισαν και περίπου 600 μέλη της οργάνωσης στην κόκκινη συνοικία Κουάρτο Οτζάρρο του Μιλάνου εγκατέλειψαν την Κομμουνιστική Επανάδρυση και προσχώρησαν στο Κόμμα των Ιταλών Κομμουνιστών των Κοσούτα και Ντιλιμπέρτο, που θεώρησαν ότι δίνει μεγαλύτερες εγγυήσεις μαρξιστικής ορθοδοξίας. Αλλά είναι μάχες οπισθοφυλακής, που δεν ανατρέπουν την αναζήτηση μιας νέας ταυτότητας για τους «κομμουνιστές» της νέας χιλιετίας.

Στην πραγματικότητα, ο Μπερτινότι, παλιά αλεπού του συνδικαλισμού, απέδειξε ότι κατανόησε κάτι το πολύ πιο σημαντικό από την ιστοριογραφική πλέον συζήτηση περί μοντέλου σοσιαλισμού. Ότι η πορεία προς την οικοδόμηση του ενιαίου κόμματος της Ελιάς (ή «Δημοκρατικό Κόμμα», όπως το αποκαλούν πολλοί) αφήνει μεγάλο περιθώριο στις πιο ριζοσπαστικές δυνάμεις της αριστεράς. Αρχίζοντας από τις εσωτερικές διαδικασίες μέσα στο Δημοκρατικό Κόμμα της Αριστεράς. Το μεγαλύτερο κόμμα της κεντροαριστερής συμμαχίας πραγματοποίησε το τελευταίο του συνέδριο πριν από τρία χρόνια. Ο Ντ' Αλέμα κα-

τάλαβε τότε ότι μετά τους νατοϊκούς βομβαρδισμούς στο Κοσσυφοπέδιο και την κωμικοτραγική περιπέτεια του Οτσαλάν, δεν είχε πολλές ελπίδες να πείσει τους συντρόφους του ότι ήταν ο κατάλληλος ηγέτης. Γι' αυτό περιορίστηκε στο τιμητικό αξίωμα του προέδρου και προώθησε στη γραμματεία τον στενό συνεργάτη του Φασίνο. Η αριστερή εσωκομματική αντιπολίτευση, με επικεφαλής τον Λουίτζι Μπερλιγκουέρ (αδελφό του Ενρίκο), κέρδισε ένα πρωτοφανές 40%. Τι θα κάνουν αυτοί οι σύντροφοι όταν το ιταλικό πρώην Κ.Κ. θα συγχωνευτεί με τους πρώην χριστιανοδημοκράτες; Το πιο πιθανό είναι να αναζητήσουν κοινή στέγη με τα άλλα κόμματα της αριστεράς. Το σχέδιο, που υποστηρίζουν σθεναρά οι τρεις ημερήσιες εφημερίδες της αριστεράς (η *Unita*, η *Manifesto* και η *Liberazione*), προβλέπει δυο πυλώνες στήριξης της κεντροαριστερής συμμαχίας. Αφενός την ενιαία Ελιά, αφετέρου ένα ενιαίο κόμμα της αριστεράς, που να περιλαμβάνει και την αριστερή αντιπολίτευση του Δημοκρατικού Κόμματος της Αριστεράς. Μια πολιτική δύναμη σε θέση να διεκδικήσει το 15% των ψήφων και να επηρεάσει σε βάθος την κυβερνητική πολιτική. Τόσο που ορισμένοι μιλούν ήδη από τώρα όχι για κεντροαριστερή αλλά για «αριστεροκεντρώα» κυβέρνηση.

ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ: Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η Μεγάλη Ιδέα

Το κορυφαίο σύγγραμμα της Έλλης Σκοπετέα που εξετάζει το ιστορικό υπόβαθρο του εθνικισμού όπως διαμορφώθηκε στην Ελλάδα και τη Σερβία τον 19ο και τον 20ό αιώνα.

Ένα προφητικό βιβλίο που παραμένει σύγχρονο και αναλύει τις αιτίες των σημερινών εξελίξεων στην βαλκανική χερσόνησο.

Εκδόσεις Πολύτυπο
Κεντρική διάθεση: Δημοχάρους 60, Αθήνα
τηλ.: 210-72.32.819

Ο Μπερλουσκόνι και οι ιταλικές εκλογές: Το τέλος μιας ανωμαλίας;

του Σαλβατόρε Κολουτσέλλο

Είναι πολλές οι χώρες των οποίων τα πολιτικά συστήματα αντικατοπτρίζουν περισσότερο το παρελθόν παρά το παρόν τους. Όμως η ιταλική περίπτωση είναι ασυνήθιστα δυσνόητη, ιδιαίτερα δε αφότου επανεξελέγη ο Μπερλουσκόνι το 2001 και κατέστη, από τον Απρίλιο του 2004 και μετά, ο μακροβιότερος πρωθυπουργός στην ιστορία της ιταλικής δημοκρατίας. Ο κύριος λόγος γι' αυτό είναι βεβαίως ο λαϊκισμός του αρχηγού της Φόρτσα Ιτάλια και η τριπλή ιδιότητά του ως του πλουσιότερου πολίτη, μονοκράτορα των ΜΜΕ και κατόχου του ισχυρότερου πολιτικού αξιώματος της χώρας. Το «πρόβλημα Μπερλουσκόνι», όπως το αποκάλεσε το 2002 ο πολιτικός επιστήμονας Τζοβάνι Σαρτόρι, αφορά την αμφισβητούμενη διεθνή νομιμότητα της Ιταλίας και τη διάχυτη στον υπόλοιπο κόσμο εντύπωση ότι ο πρωθυπουργός της αποτελεί μια «άκρως ύποπτη ανωμαλία που παραβιάζει τους θεμελιώδεις κανόνες της δημοκρατίας».

Ο Μπερλουσκόνι ωστόσο επέφερε μια αξιοσημείωτη πολιτική σταθερότητα σε μια χώρα διαβόητη για την αστάθειά της. Όμως η Ευρώπη θέλει να φύγει ο Μπερλουσκόνι, και έχει πολλούς λόγους να το επιθυμεί. Παρ' όλα αυτά, ο ίδιος ελάχιστα ενδιαφέρεται για όσα σκέφτονται γι' αυτόν οι άλλοι ευρωπαίοι πρωθυπουργοί (εκτός ίσως απ' τον στενό του σύμμαχο και φίλο Τόνι Μπλερ) και προτιμά αντιθέτως να λαμβάνει μακρόσυρτα χειροκροτήματα από το αμερικανικό Κογκρέσο, όπως συνέβη στην Ουάσιγκτον τον περασμένο μήνα όταν ανέγνωσε τα λόγια

ετούτα: «Όταν κοιτάζω την αμερικανική σημαία, δε βλέπω απλά το σύμβολο μιας χώρας· βλέπω ένα σύμβολο ελευθερίας και δημοκρατίας». Γι' αυτό, ο πρόεδρος Μπους, τουλάχιστο, τον αποκαλεί «φίλο» του.

Κατόπιν όμως ένας αμερικανός δημοσιογράφος τον ρωτούσε: «και η Ευρωπαϊκή σημαία»; Μετά από μια σύντομη παύση ο Μπερλουσκόνι απάντησε στοχαστικά: «υπό κατασκευή». Όπως έγραψε όμως ο Κρις Ντίκεϋ στο *Newsweek*, ακούγοντας κανείς τη «μαϊνιώδη μικροπολιτική του 69χρονου δισεκατομμυριούχου-πολιτικού κατά των Βρυξελλών και του ευρώ, θα νόμιζε μάλλον πως το υπό καταστροφήν θα ήταν καταλληλότερο». Ως ένα βαθμό, η ΕΕ θέλει ν' απαλλαγεί απ' το μοναδικό ταλέντο της κυβέρνησής της στο να εξοργίζει τους Ευρωπαίους, περιλαμβανομένων και μιας σειράς ατοπημάτων, με διασημότερο εκείνο του Ιουλίου 2003, όταν στο ξεκίνημα της ιταλικής προεδρίας ο Μπερλουσκόνι παρομοίασε έναν γερμανό ευρωβουλευτή με αρχηγό στρατοπέδου συγκέντρωσης. Αλλά και πριν από τρεις βδομάδες ένας υπουργός του παραλληλίστη νομιμοποίηση της ευθανασίας στην Ολλανδία με την ευγονική των Ναζί.

Ο ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Τον Απρίλιο του 2001, λίγο πριν από τις προηγούμενες βουλευτικές εκλογές, το περιοδικό *Economist* διεκήρυξε ότι ο Μπερλουσκόνι είναι ακατάλληλος να κυβερνήσει εξαιτίας της σωρείας των διώξεων που είχαν ασκηθεί εις βάρος των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του και της σύγκρουσης συμφερόντων ανάμεσα στις πολιτικές φιλοδοξίες του και στην ιδιοκτησία τριών τηλεοπτικών δικτύων από τον

ίδιο. Σύμφωνα με το περιοδικό, η Ιταλία είχε ανάγκη από μια ισχυρή δόση φιλελεύθερων μεταρρυθμίσεων, ιδιωτικοποιήσεων και αναδιάρθρωσης της δημόσιας διοίκησης, πράγματα τα οποία ο Μπερλουσκόνι είχε τότε υποσχεθεί. Η πλειονότητα των ιταλών ψηφοφόρων, με τη στήριξη της εγχώριας επιχειρηματικής τάξης, φάνηκε πρόθυμη να παραγνωρίσει και τις εμπλοκές του σε δικαστικές υποθέσεις και τη σύγκρουση συμφερόντων, δίνοντάς του την ευκαιρία να μεταρρυθμίσει τη χώρα. Έτσι, το Μάιο του 2001 ο συνασπισμός Οίκος της Ελευθερίας απέσπασε καθαρή εκλογική νίκη και στις δύο αίθουσες του κοινοβουλίου. Αυτή ήταν η στιγμή που περίμεναν οι ιταλοί επιχειρηματίες: μια συμμαχία της Δεξιάς, με επαρκές πολιτικό κύρος για την υλοποίηση των ήδη πολύ καθυστερημένων μεταρρυθμίσεων.

Σύντομα όμως έμελλε να απογοητευτούν. Ο Οίκος της Ελευθερίας περιόρισε τις μεταρρυθμίσεις του σε λίγους μόνο τομείς, αφήνοντας έτσι ανεξέλεγκτες την ήδη κακή απόδοση της οικονομίας και την ισχνή ανταγωνιστικότητά της. Από τέταρτη σε μέγεθος στην Ευρώπη, η ιταλική οικονομία κατάντησε έτσι να γίνει ο ασθενέστερος κρίκος της. Τα δημόσια ελλείμματα συγκρατούνταν με έκτακτα μέτρα, αλλά κι αυτά ακόμη δεν απέδωσαν. Αξιοπίστοι υπολογισμοί τοποθετούν το δημόσιο έλλειμμα για τον επόμενο χρόνο στο 4% του ΑΕΠ, δηλαδή πάνω από το επιτρεπόμενο όριο του 3% για τις χώρες της ευρωζώνης, ενώ το δημόσιο χρέος έχει πλέον ξεπεράσει το ποσοστό του 120% του ΑΕΠ. Από ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης στο 1,8% το 2001, η Ιταλία έφθασε πέρσι να έχει ανάπτυξη 0,0%! Στον ετήσιο δείκτη ανταγωνιστικότητας, το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ

Ο Σαλβατόρε Κολουτσέλλο είναι επίκουρος καθηγητής Ιταλικών Σπουδών στη Βρετανία.

έδειξε πέρσι τη χώρα στην 47η θέση, τη χαμηλότερη στην ΕΕ των 25, με μόνη εξαίρεση την Πολωνία. Σαν αποτέλεσμα, όλο και περισσότεροι Ιταλοί βλέπουν τα εισοδήματά τους είτε να παραμένουν στάσιμα είτε να συρρικνώνονται. Ταυτόχρονα, το κόστος διαβίωσης έχει αυξηθεί, ιδιαίτερα σε κλάδους όπως τα ακίνητα, ενώ μόνο το 57% των ατόμων ηλικίας 15-64 κατέχουν σήμερα θέσεις εργασίας – ποσοστό πολύ χαμηλότερο από τα αντίστοιχα 74% για την Ολλανδία και 73% για τη Βρετανία.

Οι κακές αυτές επιδόσεις έχουν δεχτεί διαφορετικές ερμηνείες. Η πρώτη θεωρεί πως, εξ αρχής, η κυβέρνηση Μπερλουσκόνι απέσπασε πολύ χρόνο και ενέργεια σε μέτρα που αφορούσαν τα συμφέροντα του ίδιου του πρωθυπουργού, κυρίως για να τον απαλλάξουν από τις δικαστικές διώξεις που εκκρεμούσαν εναντίον του. Αυτά περιλάμβαναν νόμους υποβάθμισης του αδικήματος της πλαστογράφησης λογιστικών βιβλίων, παρακώλυσης της χρήσης αποδεικτικών στοιχείων από το εξωτερικό, της διευκόλυνσης προσφυγής σε άλλο δικαστήριο αν οι δικαστές θεωρηθούν ύποπτοι μεροληψίας, και συντόμευσης της περιόδου αυτόματης παραγραφής παλιών αδικημάτων.

Μια άλλη εξήγηση ωστόσο ίσως να είναι πιο διαφωτιστική: ο κ. Μπερλουσκόνι δεν είναι ένας ειλικρινής οπαδός της ελεύθερης αγοράς. Η δική του επιχειρηματική επιτυχία οικοδομήθηκε μέσω της ημι-μονοπωλιακής κυριαρχίας των εταιρειών του, που αντί να παταχθούν από τις αντιμονοπωλιακές αρχές, ωφελήθηκαν ιδιαίτερα από τις σχέσεις τους με τους πολιτικούς. Αν και ο ίδιος αρέσκεται στο να θαυμάζει δημοσίως τον Ρόναλντ Ρήγκαν και τη Μάργκαρετ Θάτσερ, συνάμα υπήρξε κάθε άλλο παρά διατεθειμένος να ακολουθήσει τα χνάρια τους. Η απορρύθμιση της ιταλικής αγοράς απαιτεί τη σύγκρουση με ισχυρά διαπλεκόμενα συμφέροντα, αλλά η κυβέρνησή του δεν είχε ποτέ τα κότσια να την κάνει. Οι μόνες δομικές μεταρρυθμίσεις που επιχείρησε, αφορούσαν το σύστημα συντάξεων, αλλά κι αυτές κληρονομήθηκαν από την προηγούμενη κυβέρνη-

ση της κεντροαριστεράς. Μια μεταρρύθμιση για τα διοικητικά συμβούλια των επιχειρήσεων τής επιβλήθηκε από το σκάνδαλο Παρμαλάτ, ενώ οι αλλαγές στους εργασιακούς νόμους με στόχο την προώθηση βραχυπρόθεσμων συμβολαίων για τους νέους, δεν απείλησαν τα προνόμια ορισμένων κατόχων θέσεων εργασίας. Σύμφωνα με τον καθηγητή Μποέρι της Σχολής Επιχειρήσεων του Μιλάνο, ο Μπερλουσκόνι «δεν έκανε τίποτα για να άρει τη δομική ανελαστικότητα της ιταλικής αγοράς εργασίας».

«ΟΙ ΜΟΝΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΗΤΑΝ ΤΟ ΤΡΑΒΗΓΜΑ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΚΑΙ Η ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΣΗ ΜΑΛΛΙΩΝ»!

Αυτό το ανέκδοτο, που κυκλοφορεί ευρέως μεταξύ των βουλευτών της Ελιάς, αποκαλύπτει ταυτόχρονα ένα βαθύτερο παράδοξο. Στις εκλογές της 10ης Απριλίου, πολλοί από τους δυσανεσθημένους οπαδούς του Μπερλουσκόνι προσβλέπουν τώρα στη νίκη της κεντροαριστεράς για να πραγματοποιήσει αυτή όσα απέτυχε να υλοποιήσει εκείνος! Όμως η Ελιά διαθέτει πολλούς δελφίνους, όπως παρατηρεί ο καθηγητής Πασκουίνο, κι αυτό περιορίζει την εξουσία του αρχηγού της, Ρομάνο Πρόντι, πρόβλημα που αντιμετώπισε και στο παρελθόν, όταν οδήγησε τον ίδιο συνασπισμό στη νίκη το 1996.

Αυτά τα προβλήματα ίσως επανεμφανιστούν, εκτός και αν η Ελιά προβάλλει τις τελευταίες μέρες πριν από τις εκλογές μία εικόνα ενότητας ικανή να διατηρήσει το προβάδισμά της στις δημοσκοπήσεις – ένα επισφαλές 3,5-5%. Βεβαίως, στις περιφερειακές εκλογές

του 2005 η Αριστερά σημείωσε μεγάλες νίκες. Από την άλλη, ο Μπερλουσκόνι αντικατέστησε το ισχύον πλειοψηφικό σύστημα, που εισήγαγε ο ίδιος κατόπιν λαϊκού αιτήματος, με μια μορφή απλής αναλογικής. Εμπειρογνώμονες του κόμματός του τον έπεισαν πως με το εκλογικό σύστημα αυτό οι εσωτερικές διαμάχες ανάμεσα στα κόμματα της Ελιάς θα εντεινόνταν, ευνοώντας έτσι τον δικό του συνασπισμό. «Νόμος που συνελήφθη και συνετάχθη μυστικά», διαμαρτυρήθηκε ο Πρόντι. Ωστόσο η Αριστερά δεν έκανε τίποτα για να συμπαρατάξει τις δυνάμεις της κατά του νόμου αυτού, συμβάλλοντας έτσι στην επιστροφή των παλιών βυζαντινών μεθόδων λήψης αποφάσεων, με όλο τον πολιτικό κατακερματισμό και την αστάθεια που τις συνόδευαν.

Σε κάθε περίπτωση όμως, είναι σαφές πως η έκβαση των εκλογών θα κριθεί εντέλει από το ποσοστό προσέλευσης στις κάλπες. Αλλά για το σκοπό αυτό ο Πρόντι και η συμμαχία του δεν έχουν θέσει στο επίκεντρο της προεκλογικής τους εκστρατείας ούτε το πρόβλημα του Νότου, ούτε τους μη προνομιούχους, αφήνοντας έτσι πολλά ακόμη να κριθούν την ενδεκάτη ώρα.

Ως τότε όμως, ας θυμηθούμε το κλείσιμο της όπερας του Λεονκαβάλλο *Οι παλιάτσοι*, όπου ο Κάνιο, ο κλόουν που μόλις είχε μαχαιρώσει τη γυναίκα του και τον εραστή της, γυρίζει να πει στο κοινό: «Η κωμωδία τέλειωσε». Το ίδιο ευχόμαστε να πούμε κι εμείς στις 10 Απριλίου, διότι είναι πια καιρός η σοβαρότητα να επιστρέψει και πάλι στην ιταλική πολιτική σκηνή.

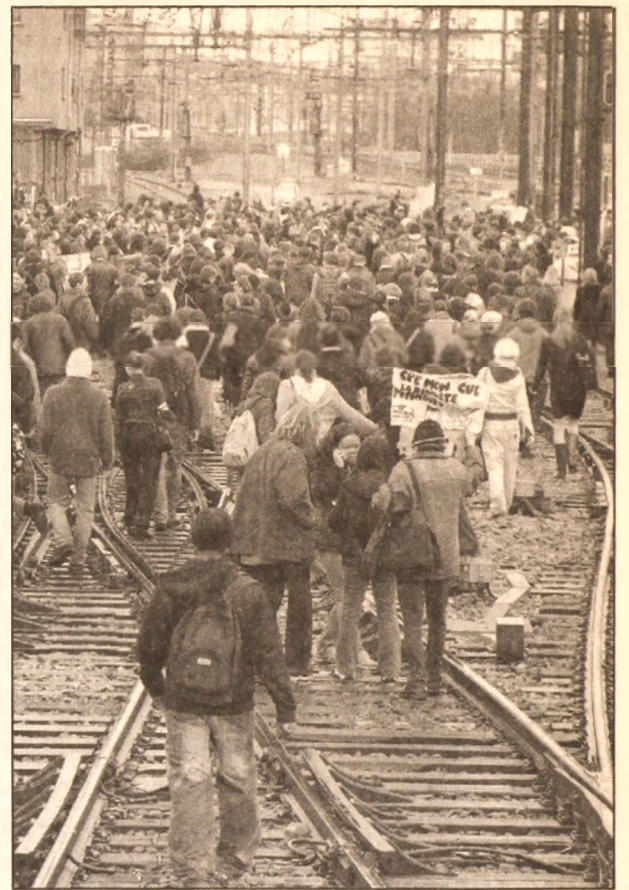
Η γαλλική άνοιξη της κοινωνικής Αριστεράς και ο χειμώνας του Σαρκοζί

του Γιάννη Ανδρουλιδάκη

Η κοινωνική κρίση στη Γαλλία αρχίζει να παίρνει τα χαρακτηριστικά μιας γλυκιάς ρουτίνας. Εδώ και σχεδόν τρεις μήνες, από τη στιγμή που σε ελάχιστη στην αρχή πανεπιστήμια ξεκίνησαν οι κινητοποιήσεις ενάντια στο νόμο για τη Σύμβαση Πρώτης Πρόσληψης (CPE), η κυβερνητική εκτίμηση, καθώς και η εκτίμηση μερίδας του τύπου, επαναλαμβάνεται μονότονα σαν σήμα ραδιοφωνικού σταθμού: «Η κατάσταση οδεύει προς εκτόνωση». Εκτόνωση στην εκτόνωση, οι διαδηλωτές έφθασαν την περασμένη Τρίτη τα 3,5 εκατομμύρια σε όλη τη Γαλλία και οψόμεθα για τη συνέχεια.

Η γαλλική δεξιά έχει αρχίσει να καίει έναν-έναν τους ηγέτες της. Η πρωτοβουλία Σιράκ με το διάγγελμα της περασμένης εβδομάδας, όχι απλά δεν καθυσάχασε τους γάλλους φοιτητές και εργαζόμενους, αλλά προσέδωσε στην κρίση χαρακτηριστικά πολιτικού κενού εξουσίας. Ο γάλλος πρόεδρος εκφώνησε έναν εντελώς συγκεχυμένο λόγο, στον οποίον περίπου είπε ότι επικυρώνει το νόμο, αλλά μπλοκάρει την εφαρμογή του, προκειμένου να ψηφιστεί άμεσα ένας δεύτερος βελτιωμένος νόμος που θα εφαρμοστεί ταυτόχρονα με την έναρξη διαλόγου των κοινωνικών εταίρων, ο οποίος θα καταλήξει στην ψήφιση ενός τρίτου νόμου, ακόμα πιο βελτιωμένου. Το αποτέλεσμα ήταν στη γαλλική κοινωνία να δημιουργηθούν σοβαρές αμφιβολίες για το κατά πόσο υπάρχει στην κυβέρνηση ένα οποιοδήποτε συνεκτικό σχέδιο διαχείρισης της κρίσης. Μια ημέρα μετά το διάγγελμα το μαθητικό συνδικάτο FIDL γελοιοποίησε εντελώς την προεδρική διαβεβαίωση περί μπλοκαρίσματος εφαρμογής του νόμου, προσλαμβάνοντας και απολύοντας μέσα σε μία ώρα (χωρίς αποζημίωση και χωρίς αιτιολόγηση) τον γενικό γραμματέα του ως υπάλληλο στα γραφεία του. Η απόλυση αυτή φυσικά εγκρίθηκε βάσει του νόμου CPE.

Την υπόθεση πήρε πλέον στα χέρια του ο διαβόητος Σαρκοζί, όχι υπό την ιδιότητά του του υπουργού Εσωτερικών, αλλά ως αρχηγός της συμπολίτευσης στο κοινοβούλιο. Ο Σαρκοζί από την αρχή του κινήματος αλλάζει θέσεις με το ρυθμό που οι χαμαιλέοντες αλλάζουν χρώμα. Αρχικά πρότεινε την αντικατάσταση όλων των συμβάσεων εργασίας από το λεγόμενο CTU (Ενιαία Σύμβαση Εργασίας), κάτι το οποίο με απλά λόγια σήμαινε επέκταση του μέτρου για την απελευθέρωση των απολύσεων σε όλες τις επιχειρήσεις για όλους τους εργαζόμενους. Δεδομένου ότι υπό τις παρούσες συνθήκες ένα τέτοιο μέτρο στη Γαλλία θα μπορούσε να οδηγήσει την κοινωνία σε επανάληψη δοξασμένων στιγμών που η Ευρώπη έχει να ζητήσει από... το μεσοπόλεμο, η θέση αυτή διορθώθηκε από την πρόταση να παγώσει η εφαρμογή οποιουδήποτε μέτρου για 6 μήνες. Καθώς όμως το μέτρο εφαρμόζεται ήδη, ο Σαρκοζί, ο οποίος ηγείται πλέον της κοινοβουλευτικής διαδικασίας αναθεώρησης του νόμου, επιχειρεί να μεταδώσει ένα κλίμα, σύμφωνα με το οποίο υπεύθυνη για την κρίση είναι η γενιά των «παλιών γκολικών» (στους οποίους συγκαταλέγονται τόσο ο Σιράκ όσο και ο πρωθυπουργός Ντε Βιλπέν) που είναι ανίκανοι να συλλάβουν τις νέες ανάγκες των καιρών και

να διαχειριστούν κρίσεις. Βέβαια, προηγουμένως ο Σαρκοζί είχε χαιρετίσει το διάγγελμα Σιράκ ως δικαίωση των θέσεων του και ουσιαστικό τέλος του CPE, ενώ λίγο αργότερα, αφουγκραζόμενος τις αντιδράσεις, ζήτησε νέα μεταρρύθμιση του νόμου, μετά από διάλογο όλων των εταίρων, επαναφέροντας και το αίτημα για πάγωμά του.

Από την εμφάνιση Σαρκοζί στο προσκήνιο προκύπτουν δύο βασικά ζητήματα. Το πρώτο έχει να κάνει με τη δημοκρατική νομιμότητα. Από την εποχή της πτώσης των ανατολικών δικτατοριών, ποτέ στην Ευρώπη ο πρόεδρος του κυβερνώντος κόμματος δεν είχε αναλάβει εκτελεστικές αρμοδιότητες ως τέτοιος. Το ότι συχνά ο πρόεδρος του κυβερνώντος κόμματος είναι και πρωθυπουργός είναι άλλης τάξεως ζήτημα, απόλυτα συμβατό με τους κανόνες της δημοκρατίας. Ο Σαρκοζί όμως δεν είναι πρωθυπουργός, παρότι συνταγματικά θα ήταν πολύ απλό να ορισθεί ως τέτοιος από τον Σιράκ. Η μετάθεση επομένως στον Σαρκοζί των εκτε-

λεστικών αρμοδιοτήτων του Ντε Βιλπέν συνιστά επιστροφή στις εποχές των «ισχυρών ανδρών», οι οποίοι αντλούν την ισχύ τους όχι από την κοινωνία ή έστω τις κοινοβουλευτικές διαδικασίες αλλά από τον κομματικό μηχανισμό. Η εξέλιξη αυτή ξεσήκωσε θύελλα αντιδράσεων από την αριστερά, έτσι ώστε ακόμα και το νωθρό και αμήχανο Σοσιαλιστικό Κόμμα να βάλει γερά τις φωνές στο γαλλικό κοινοβούλιο. Ο πρώην υπουργός και νυν υποψήφιος για το προεδρικό χρίσμα των Σοσιαλιστών Ζακ Λανγκ κάλεσε μάλιστα μέσα στη Βουλή τον Ντε Βιλπέν «αν έχει μια στάλα αξιοπρέπεια, να σηκωθεί και να φύγει από το πρωθυπουργικό έδρανο, στο οποίο πλέον κάθεται απλά για να μην είναι όρθιος».

Το δεύτερο ζήτημα, που χωρίς αμφιβολία δεν είναι χωρίς σχέση με το πρώτο, έχει να κάνει με την ισχυροποίηση –στο πρόσωπο του Σαρκοζί– μιας συστημικής ακροδεξιάς, η οποία εκμεταλλευόμενη τα αδιέξοδα του πολιτικού συστήματος και ασφαλώς σε πολύ μεγάλο βαθμό και της κοινωνίας, κάνει χρήση της γνωστής τακτικής «του καρότου και του μαστιγίου» (με το μεν μαστίγιο να είναι προφανές, το δε καρότο να παραμένει άδηλο), προκειμένου να καταφύγει σε κάθε είδους εκτροπή. Ο ίδιος ο Σαρκοζί ανακοίνωσε περιχαρής στη γαλλική τηλεόραση ότι στις φοιτητικές, μαθητικές και συνδικαλιστικές πορείες συμμετέχουν πλέον «χιλιάδες αστυνομικοί με πολιτικά», ενώ η νέα του συνήθεια είναι μετά το τέλος των διαδηλώσεων να επισκέπτεται τον χώρο κατάληξής τους για να συγχαρεί σε ζωντανή μετάδοση έναν-έναν τους άνδρες των CRS (κάτι σαν γαλλικά ΕΚΑΜ), οι οποίοι συχνά έχουν αφήσει προηγουμένως και έναν διαδηλωτή στον τόπο, με τελευταίο θύμα έναν δύσμοιρο δημοσιογράφο που μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο με κρανιοεγκεφαλικό κάταγμα. Λίγο μετά ανακοίνωνε υπερήφανος ότι την Τρίτη έγιναν 300 συλλήψεις στο Παρίσι και 500 σε όλη τη Γαλλία και ότι με αυτό τον αριθμό οι συνολικές συλλήψεις από την αρχή του κινήματος φθάνουν τις 3.000, κάτι που τον κάνει να ελπίζει ότι σε λίγο καιρό το πρόβλημα της «αλητείας» θα έχει λυθεί!

Η ισχυροποίηση της ακροδεξιάς δεν είναι τυχαίο φαινόμενο. Είναι η ενστικτώδης αντίδραση ενός κοινωνικού συστήματος που βλέπει να καταρρέει το δίκτυο της πολιτικής του εκπροσώπησης. Είδαμε το ίδιο γεγονός να συμβαίνει δύο φορές στην Ιταλία (ας ελπίσουμε ότι το Σαββατοκύριακο δεν μας επιφυλάσσει μία ακόμη επανάληψη), αλλά εδώ έχουμε να κάνουμε με μια πολύ λιγότερο γκροτέσκα περίπτωση, μέσα στην καρδιά της ευρωπαϊκής ατμομηχανής. Είναι σημαντικό να τονισθεί ότι είναι λάθος να συγχέουμε το φαινόμενο αυτό με την ακροδεξιά «διαμαρτυρία» που εκφράζει στη Γαλλία ο Λε Πεν, στην Ελλάδα ο Καρατζαφέρης κ.ο.κ., διαμαρτυρία που συνιστά πίεση προς τα δεξιά για το πολιτικό σύστημα, αλλά όχι κατ' αρχήν προσπάθεια «άλωσής» του.

Η ΑΝΤΙΠΑΡΑΤΑΞΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

Απέναντι σε αυτή την κατάσταση γίνεται προφανές ότι δεν υπάρχει αυτή τη στιγμή αριστερό αντίπαλο δέος σε πολιτικό επίπεδο. Η κυβερνητική διαχείριση της αριστεράς (σοσιαλδημοκρατικής, πράσινης ή μετακομμουνιστικής) στην Ευρώπη, διατήρησε εάν δεν ενέτεινε το πρόβλημα. Η ουσία του βρίσκεται στη μονεταριστική (κοινώς νεοφιλελεύθερη) πολιτική, η οποία βασίζεται στη στασιμότητα ή την επιβράδυνση της παραγωγής, την κατάργηση θέσεων εργασίας και την αναδιανομή του εισοδήματος υπέρ των ισχυρών, μέσα από τις τράπεζες, το χρηματιστήριο και

την «τυφλή» διάλυση του κοινωνικού κράτους. Αν η πολιτική αριστερά δεν απαντήσει σε αυτό το πρόβλημα κινδυνεύει άμεσα με θάνατο. Μπορεί να κερδίσει τις εκλογές του 2007 στη Γαλλία, αλλά σύντομα δε θα έχει πραγματικό λόγο ύπαρξης. Και στην πραγματικότητα ουσιαστικός εναλλακτικός λόγος στην κοινωνική αποδόμηση δεν εκφέρεται από την αριστερά μέχρι σήμερα.

Τι υπάρχει; Υπάρχει μια κοινωνική αριστερά η οποία δείχνει αποφασισμένη να μην επιτρέψει να περάσει η κοινωνική απορρύθμιση της Ευρώπης πάνω από το πτώμα της.

Οι τεράστιες διαδηλώσεις και απεργίες των γάλλων νέων και εργαζόμενων (αλλά και οι μεγάλες απεργίες στη Βρετανία και τη Γερμανία, αν ρίξουμε το βλέμμα μας λίγο παραπέρα) στέλνουν ένα μήνυμα αρκετά καθαρό: οι κοινωνίες δεν έχουν καμία διάθεση –και με το δίκιο τους– να πληρώσουν το λογαριασμό μιας πολιτικής από την οποία έχουν μόνο να χάσουν. Τα γαλλικά συνδικάτα όμως –σε διαδικασία συνεχούς ενδυνάμωσης από το 1995– δεν έχουν συγκροτημένη πρόταση για την επόμενη μέρα. Ίσως θεωρούν επίσης πως δεν είναι η δουλειά τους να έχουν. Ως ένα βαθμό έχουν δίκιο. Δε χρειάζεται να έχεις στο μυαλό σου ένα συγκεκριμένο οικονομικό και παραγωγικό μοντέλο για να αντισταθείς στην απελευθέρωση των απολύσεων. Όμως η πρόκληση μπροστά στην οποία βρίσκεται η αριστερά σήμερα, ενισχυμένη από την γαλλική πλημμύρα, είναι μεγάλη: δεν αρκεί να ανακοπεί η διαδικασία απορρύθμισης της εργασίας. Χρειάζεται και η διατύπωση μιας νέας συνεκτικής πρότασης για την κοινωνία και την οικονομική και πολιτική της οργάνωση. Μέχρι σήμερα η κοινωνική αριστερά βρίσκεται στην κορυφή της αντιπαράταξης με το νεοφιλελευθερισμό και η πολιτική αριστερά ακολουθεί –όποτε ακολουθεί– ασθμαίνοντας. Μία από τις δύο πρέπει να πάρει και την επόμενη πρωτοβουλία. Συμφορούμενοι με το γκραμισιανό αξίωμα «απαισιόδοξοι στη σκέψη, αισιόδοξοι στη δράση», ας μη φοβηθούμε να το ομολογήσουμε: αν καμία από τις δύο δεν πάρει την πρωτοβουλία, σε λίγα χρόνια θα τις περιμένουν και τις δύο στη γωνία οι σαρκοζήδες...

Ερντογάν και «βαθύ κράτος» ακονίζουν τα μαχαίρια τους

Οι διαφορές της κυβέρνησης Ερντογάν και της ηγεσίας των ενόπλων δυνάμεων εκδηλώθηκαν για πρώτη φορά έντονα στις αρχές του 2003, όταν το Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας της Τουρκίας αρνήθηκε να επιτρέψει την διέλευση αμερικανικών στρατευμάτων από τη χώρα, για την προετοιμαζόμενη τότε εισβολή στο γειτονικό Ιράκ. Η άρνηση αυτή αντικατόπτριζε μεν τους φόβους των Τούρκων για τις διαφαινόμενες εξελίξεις στο θέμα των Κούρδων του Ιράκ, αλλά ενόχλησε την Ουάσιγκτον, με αποτέλεσμα να ψυχρανθούν οι σχέσεις των δυο χωρών. Ταυτόχρονα ωστόσο άνοιξε ένα ρήγμα ανάμεσα στην πολιτική και τη στρατιωτική ηγεσία της ίδιας της Τουρκίας.

Οι διαφορές γεφυρώθηκαν κάπως, όταν άρχισε η διαδικασία για την έναρξη των διαπραγματεύσεων με την Ευρωπαϊκή Ένωση, η πορεία προς την οποία αποτελεί έτσι κι αλλιώς έναν σαφή προσανατολισμό του κεμαλισμού. Εξάλλου στο πλαίσιο αυτό είχε ενταχθεί στο μεταξύ και η επίλυση του Κυ-

Η κρίση που εκδηλώθηκε πρόσφατα στην Τουρκία, στις σχέσεις της κυβέρνησης του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν με τη στρατιωτική ηγεσία της χώρας, γύρω από τις κατηγορίες εναντίον του αρχηγού του Στρατού, στρατηγού Γιασάρ Μπουγιούκανιτ, για εμπλοκή σε παρακρατικές δραστηριότητες, φάνηκε ότι είχε προς το παρόν ξεπεραστεί. Ωστόσο, το κλίμα της σύγκρουσης ανάμεσα στην κυβέρνηση Ερντογάν και τους στρατηγούς, που έχει αρχίσει να διαμορφώνεται εδώ και πάνω από ένα χρόνο, δεν δείχνει καθόλου να έχει καταλαγιάσει· αντίθετα, σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις, εντείνεται συνεχώς.

πριακού, με την περίφημη πρόταση του Κόφι Ανάν, γεγονός που έκανε τους στρατιωτικούς να ρίξουν μπόλικο νερό στο κρασί τους, στο βαθμό που η πολιτική του Ερντογάν δεν ερχόταν σε αντίθεση με τις βλέψεις του πολιτικο-στρατιωτικού κατεστημένου της Τουρκίας.

Εδώ και ένα χρόνο όμως, ορισμένα γεγονότα δείχνουν ότι έχουν ξαναρχίσει οι τριβές ανάμεσα στην κυβέρνηση και τους στρατηγούς, οι οποίοι φαίνονται απρόθυμοι να απεμπολήσουν τις εξουσίες που διαθέτουν και τα προνόμια που τους δίνει ο ιστορικά κεκτημένος ρόλος ρυθμιστικού παράγοντα που έχουν αναλάβει.

Στο πλαίσιο αυτό, σημαντική είναι μια έκθεση που δημοσιεύτηκε σε τουρκικές εφημερίδες στις αρχές του περασμένου Ιανουαρίου, όπου ως κύριο συμπέρασμα αναφέρεται ότι: «Η πορεία της Τουρκίας προς την ευρωπαϊκή ένταξη στηρίζεται κατά κύριο λόγο στην ισορροπία που έχει επιτευχθεί ανάμεσα στην πολιτική και τη στρατιωτική ηγεσία της χώρας. Μια ισορροπία

Ο πρωθυπουργός της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν (επάνω αριστερά) και ο στρατηγός Μπουγιούκανιτ, αρχηγός του τουρκικού ΓΕΣ, που κατηγορείται ότι εμπλέκεται στην υπόθεση της τοποθέτησης βόμβας σε κουρδικό βιβλιοπωλείο.

όμως η οποία εξαρτάται από τις αντοχές των τούρκων στρατηγών στις εντεινόμενες πιέσεις που ασκούνται αναφορικά με τις μεταρρυθμίσεις που η Ευρωπαϊκή Ένωση απαιτεί να υιοθετηθούν από την κυβέρνηση του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν».

Η έκθεση συντάχθηκε από δυο ανώτερους αξιωματικούς του τουρκικού στρατού –τον απόστρατο ταγματάρχη Nihat Ali Özkan και τον εν ενεργεία ταγματάρχη Dogan Akyaz– και τον Ersel Aydin, καθηγητή στο αμερικανικό πανεπιστήμιο Τζορτζ Ουάσιγκτον, οι οποίοι επισημαίνουν: «Η συμφωνία που έχει επιτευχθεί, μέχρι τώρα παραμένει ζωντανή. Όμως, με την απόφαση της ΕΕ, τον περασμένο Οκτώβριο, να αρχίσει ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Άγκυρα, η ανάγκη για μεταρρυθμίσεις, ειδικά σε ό,τι αφορά την πολιτική του στρατού στο θέμα του κουρδικού αλυτρωτισμού και το status της Κύπρου, απλώς θα ενταθεί. Και μένει να δούμε πόσο η τουρκική στρατιωτική ηγεσία είναι διατεθειμένη να κάνει παραπέρα υποχωρήσεις».

Η έκθεση με τίτλο «Η πορεία της τουρκικής στρατιωτικής ηγεσίας προς την Ευρώπη», η οποία δημοσιεύτηκε στο τεύχος Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου του περιοδικού *Εξωτερικές Υποθέσεις* που εκδίδει το Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής, αναφέρει ότι ο στρατός έχει συμφωνήσει να θυσιάσει μερικές από τις εξουσίες του, προκειμένου να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις της ΕΕ, για δύο λόγους:

α) Οι τούρκοι στρατηγοί αποδέχτηκαν την ευρωπαϊκή πορεία, διότι βλέπουν την ένταξη της χώρας στην ΕΕ ως το τελευταίο στάδιο μιας διαδικασίας εκσυγχρονισμού της Τουρκίας, την οποία έχουν υποστηρίξει για πάνω από έναν αιώνα. β) Πιστεύουν επίσης ότι η διαδικασία ένταξης είναι το καλύτερο μέσο για να αντιμετωπισθούν θεμελιώδη εσωτερικά ζητήματα-προκλήσεις, όπως ο ισλαμισμός και οι αποσχιστικές τάσεις των Κούρδων.

Ωστόσο, προσθέτει, με την ενταξιακή διαδικασία σε εξέλιξη, μετά την απόφαση του περασμένου Οκτωβρίου, η ΕΕ ασκεί εντεινόμενες πιέσεις για μεταρρυθμίσεις, ειδικά σε ευαίσθητους τομείς, όπως οι πολιτικές του στρατού στο κουρδικό ζήτημα και στην τύχη της Κύπρου, οι οποίες πιθανώς να σπρώξουν τον στρατό σε αναθεώρηση της στάσης του.

Στην εξέλιξη της νεότερης ιστορίας της Τουρκίας, από την κατάρρευση της οθωμανικής αυτοκρατορίας μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και την εγκαθίδρυση του νέου καθεστώτος υπό τον Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ, ο στρατός έπαιξε έναν καθοριστικό ρόλο, αρχικά ως μηχανισμός εφαρμογής και τήρησης των αρχών που επέβαλε η νέα πολιτική ελίτ, η οποία αντικατέστησε την κυριαρχία του σουλτάνου και, ταυτόχρονα, ως υπερασπιστής της χώρας από εσωτερικούς και εξωτερικούς εχθρούς. Στην πορεία μάλιστα, ιδιαίτερα μετά την κακοδιοίκηση των κυβερνήσεων της δεκαετίας του '60, κατέστη και ρυθμιστής του πολιτεύματος.

Στο τέλος της πορείας αυτής, όπως προσθέτει η έκθεση, ο στρατός πρόβαλε ως ο πλέον σοβαρός, καλά οργανωμένος και αποτελεσματικός θεσμός, ο μόνος που ήταν ικανός να ενεργήσει

αποφασιστικά, όταν οι πολιτικές ηγεσίες εμφανίζονταν αδύναμες να κυβερνήσουν. «Με αποτέλεσμα, για την τουρκική κοινή γνώμη ο στρατός να μη διαχωρίζεται από την ιδέα του έθνους», υπογραμμίζει η έκθεση, προσθέτοντας ότι αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο κύρια εντύπωση της κοινής γνώμης είναι πως ο στρατός, «όταν καταλαμβάνει την εξουσία, το κάνει μόνο για να την προστατεύσει».

Από την άλλη πλευρά, η έκθεση σημειώνει ότι το ίδιο το Γενικό Επιτελείο Στρατού, «προκειμένου να διατηρήσει την ισχύ και τη συνοχή του, έχει προσπαθήσει να απομονώσει τις τάξεις του από τις "λανθασμένες" τάσεις που αναπτύσσονται σε όλη την επικράτεια. Θεωρεί τη θρησκεία, τον σεχταρισμό και την εθνική διάσπαση –που σπρώχνουν τους ισλαμιστές εναντίον των κοσμικών, τους σουνίτες εναντίον των αλεβιτών και τους Τούρκους εναντίον των Κούρδων– ως κινδύνους τους οποίους πρέπει να κρατά συνεχώς στην γωνία».

Σύμφωνα με την έκθεση, η ανώτατη στρατιωτική ηγεσία πιστεύει ότι η Τουρκία δεν έχει ακόμα αναπτυχθεί σε

μία συνεκτική κοινωνία, καθώς και ότι διάφορα «λόμπι» μπορούν να επηρεάσουν υπερβολικά τις πολιτικές επιλογές των ψηφοφόρων, όπως επίσης τους δημόσιους διορισμούς και την κατανομή των κυβερνητικών πόρων. Για το λόγο αυτό «είναι πρόθυμη να ανεχθεί όλες τις κοινωνικές διαιρέσεις, με την προϋπόθεση ότι μια φρουρά σαν αυτή που εκφράζει η ίδια θα μπορεί να τις επιτηρεί, βεβαίως στο βαθμό που αυτές δεν θα την υπονομεύουν».

Επίσης η έκθεση ξεκαθαρίζει ότι η ηγεσία του τουρκικού στρατού, παρά τις εκτιμήσεις ότι είναι χωρισμένος σε μετριοπαθείς και ριζοσπάστες, στην πραγματικότητα ομιλεί πάντα με μια φωνή, αποτέλεσμα της σθεναρής επιμονής της στις βασικές αρχές της «απόλυτης πίστης» και της αυστηρής τήρησης της ιεραρχίας.

Εξάλλου, στην προσπάθεια να παραμείνει ισχυρή, η ηγεσία του στρατού πέτυχε, μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '90, «να διατηρήσει την αποφασιστική παρουσία της σε πολιτικούς θεσμούς οι οποίοι στις περισσότερες δημοκρατικές χώρες κανονικά λειτουργούν αποκλειστικά από πολιτι-

κούς», όπως είναι το Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας, το Ανώτατο Εκπαιδευτικό Συμβούλιο (το οποίο ιδρύθηκε στη δεκαετία του '80 για «να βάλει τάξη στα πανεπιστήμια»), το Ανώτατο Συμβούλιο Ραδιοφωνίας και Τηλεόρασης κ.ά.

Αποτέλεσμα της παρουσίας αυτής, ιδιαίτερα μετά την υιοθέτηση του Συντάγματος του 1982, ήταν να αποκτήσει ο στρατός μια σταθερή θέση στα πολιτικά πράγματα της χώρας, έχοντας τη δυνατότητα να παρακολουθεί τις όποιες διεργασίες και να αντιλαμβάνεται έγκαιρα πιθανούς αναδυόμενους κινδύνους.

Στα τέλη της δεκαετίας του '90, το πολιτικό και στρατιωτικό κατεστημένο της Τουρκίας βρήκαν έναν κοινό σκοπό, για τον οποίο και οι δυο θα μπορούσαν να παίξουν έναν αποφασιστικό ρόλο, να προετοιμάσουν δηλαδή τη χώρα για την ένταξή της στην ΕΕ. Συμφώνησαν έτσι για το χρόνο που θα έμπαιναν οι βάσεις για κάποιες ριζοσπαστικές αλλαγές, οι οποίες θα συνέβαλαν στην επιτυχή πορεία της Τουρκίας προς την ευρωπαϊκή ένταξη. Ιδιαίτερα μάλιστα αλλαγές που είχαν να κάνουν με την πάλη της κυβέρνησης εναντίον παράνομου κουρδικού PKK, τις

σχέσεις της κυβέρνησης με την Ελλάδα, αλλά και με τις δομές εξουσίας του τουρκικού κράτους.

Κατά τους συντάκτες της έκθεσης μάλιστα, ο τουρκικός στρατός, παρά τις προκλήσεις που έφερνε η πορεία προς την Ευρώπη, υποχρεώθηκε να αντιμετωπίσει το θέμα με περισσότερο πραγματισμό, καθώς ένα από τα κύρια επιχειρήματα που έπεισαν τους στρατιωτικούς να δεχτούν την πορεία αυτή, αν και θεωρούμενη «ύπουλη», ήταν ότι θα οδηγούσε στην επίλυση ορισμένων από τα σημαντικότερα προβλήματα της Τουρκίας.

Προβλήματα όπως το κουρδικό ζήτημα, η άνοδος του ισλαμισμού, η χειροτέρευση των σχέσεων με την Ελλάδα, οι χρόνιες οικονομικές δυσκολίες, εσωτερικές ασυμφωνίες για την αμερικανική πολιτική στο Ιράκ και ακόμα ο φόβος της πιθανότητας να μείνει η Τουρκία έξω από την αναπτυσσόμενη τότε κοινή ευρωπαϊκή πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας και τη σχεδιαζόμενη ανεξάρτητη ευρωπαϊκή στρατιωτική δύναμη ταχείας επέμβασης.

Η συμφωνία αυτή, μεταξύ πολιτικών και στρατιωτικών, αποτέλεσε μια «μεγάλη συναίνεση», η οποία διατηρήθηκε και μετά τη νίκη, στις εκλογές του

2002, του Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης του Ερντογάν, ενός κόμματος με ρίζες στο πολιτικό ισλάμ. Πόσο όμως μπορεί να διαρκέσει αυτή η συνεργασία μεταξύ της στρατιωτικής ηγεσίας και της κυβέρνησης Ερντογάν;

Στην έκθεση υποστηρίζεται ότι «δεν υπάρχει ισχυρός λόγος για να σκεφτεί κανείς ότι ο στρατός θα υπαναχωρήσει σύντομα από την αποδοχή των μεταρρυθμίσεων». Τονίζεται ωστόσο ότι η επίπτωση των μεταρρυθμίσεων στην ακεραιότητα του στρατού και της κοινωνίας, όπως και η ειλικρίνεια της δέσμευσης της ΕΕ για την τουρκική ένταξη, μπορεί να αποδειχθούν καθοριστικής σημασίας.

Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι η απόφαση της ΕΕ, τον περασμένο Οκτώβριο, να αρχίσει τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Τουρκία, αποτελεί ένα θετικό σημάδι. Όμως, τα προβλήματα δεν έχουν απομακρυνθεί και η άρνηση της Άγκυρας να αναγνωρίσει την Κυπριακή Δημοκρατία, η άνοδος της δύναμης των ισλαμιστών και οι αποσχιστικές τάσεις των Κούρδων, είναι δυνατό να αποδειχθούν σοβαρά εμπόδια στην τελική ένταξη.

Για παράδειγμα, αν οι Κούρδοι δεν καταφέρουν να δουν το μέλλον τους στο πλαίσιο μιας ευρωπαϊκής Τουρκίας και εξακολουθήσουν να καταφεύγουν στη βία, τότε είναι βέβαιο ότι ο στρατός θα στηριχθεί στα προνόμια που του απομένουν στο όνομα της εθνικής ασφάλειας. Επίσης, αν οι ισλαμιστές αρχίσουν να καλύπτουν τα κενά που θα μείνουν στους κρατικούς θεσμούς με την αποχώρηση των στρατιωτικών, το Γενικό Επιτελείο είναι δυνατό να αποφασίσει να χρησιμοποιήσει και πάλι τη δύναμή του.

Σε κάθε περίπτωση πάντως, η έκθεση δείχνει να «πετά το μπαλάκι» στην ΕΕ, υποστηρίζοντας ότι αν τελικά η Ευρώπη δεν δείξει να ανταποκρίνεται στη δέσμευσή της για την τουρκική ένταξη, ή αν η ένταξη δεν επιτευχθεί για οποιουδήποτε λόγους, τότε «είναι βέβαιο ότι ο στρατός της Τουρκίας –και όχι οι πολιτικοί της– θα μείνει για να κρατήσει όρθια μια περισσότερο διαιρεμένη χώρα».

Αυτός είναι άλλωστε και ο λόγος για

τον οποίο –κατά την έκθεση– η ηγεσία του στρατού περιμένει ίσως περισσότερες αποδείξεις ότι η πορεία της Τουρκίας προς την ευρωπαϊκή ένταξη θα καταστεί μη αναστρέψιμη, ώστε να παραδώσει περισσότερα από τα παραδοσιακά του προνόμια.

Η έκθεση όμως αποφεύγει να αναφερθεί στο γεγονός ότι ο στρατός της Τουρκίας, μέσω ενός ειδικού ταμείου –«Ταμείο Αλληλοβοηθείας», όπως αποκαλείται– με την επωνυμία ΟΥΑΚ, το οποίο ιδρύθηκε το 1961 και από τότε –χάρη στα ειδικά προνόμια που απολαμβάνει, στη συνεχή εισροή κεφαλαίων από την υποχρεωτική εισφορά των αξιωματικών και του κράτους, καθώς και στο επιχειρηματικό δαιμόνιο των στρατηγών–, έχει μεταβληθεί σε έναν οικονομικό κολοσσό, με τεράστιες επενδύσεις σε διάφορους τομείς, που παίζει σημαντικό ρόλο στην οικονομία της χώρας.

Επίσης, αποφεύγει να κάνει λόγο για τα γεγονότα που σημειώνονται τον τελευταίο χρόνο και αποτελούν σαφή δείγματα μιας υποβόσκουσας κρίσης στις σχέσεις της κυβέρνησης Ερντογάν και των τούρκων στρατηγών. Την κρίση αυτή συνιστούν:

α) Η φανερή πρόθεση του τούρκου πρωθυπουργού να απαλλαγεί από τη δαμόκλειο σπάθη των εξουσιών της στρατιωτικής ηγεσίας και να στείλει τον στρατό στους στρατώνες του –σύμφωνα άλλωστε και με τις ευρωπαϊκές αρχές– ώστε ο έλεγχος των πολιτικών εξελίξεων στη χώρα να περάσει στα χέρια της πολιτικής εξουσίας, με ό,τι αυτό συνεπάγεται, ιδιαίτερα στην περίπτωση που ισχύουν οι φήμες που θέλουν τον ίδιο τον Ερντογάν να προαλείφεται για την προεδρία της Δημοκρατίας, το 2007.

β) Οι φόβοι των στρατηγών, οι οποίοι βλέπουν από τη μια τις επιβαλλόμενες από την ΕΕ μεταρρυθμίσεις να αγγίζουν «επικίνδυνα» τα θεωρούμενα ευαίσθητα εθνικά θέματα της Τουρκίας και από την άλλη τον πρωθυπουργό Ερντογάν να προωθεί, αργά αλλά σταθερά, νόμους και κανόνες που απορρέουν από τις αρχές του πολιτικού ισλάμ.

Η κρίση αυτή εξάλλου, με αφορμή τον σάλο που ξέσπασε πρόσφατα με

τις κατηγορίες κατά του στρατηγού Μπουγιούκανιτ, υποχρέωσε τον πρωθυπουργό Ερντογάν να τηρήσει κάποιες ισορροπίες και να «χαϊδέψει» τα αφτιά των στρατηγών, ενώ το υπουργείο Δικαιοσύνης άσκησε δίωξη κατά του τοπικού εισαγγελέα που «τόλμησε» να προσβάλει τον στρατηγό και άρα να τα βάλει με το κοσμικό κράτος.

Από την άλλη πλευρά, άρχισαν να κλιμακώνονται οι κινητοποιήσεις των Κούρδων, σε διάφορες πόλεις, μεταξύ των οποίων και η Κωνσταντινούπολη, με δυναμικές διαδηλώσεις στις οποίες κυριαρχούν αποσχιστικά συνθήματα, αλλά και φονικές συγκρούσεις με την αστυνομία, με αποτέλεσμα να αναλάβει πρωτοβουλία ο στρατός, με επικεφαλής τον ίδιο τον Μπουγιούκανιτ, πολέμιο του ισλαμικού κράτους και των Κούρδων, ο οποίος πρόσφατα είχε δηλώσει ότι η Τουρκία μετατρέπεται σε Λίβανο. Πολύ περισσότερο μάλιστα καθώς εδώ και μια εβδομάδα σημειώνονται επεισόδια στο γειτονικό Ιράν, εκ μέρους των Κούρδων της περιοχής που γειτνιάζει με την Τουρκία και το Ιράκ, για τους οποίους υπάρχουν έντονες φήμες ότι εκπαιδεύονται και εξοπλίζονται από το Ισραήλ.

Και βεβαίως, η έκθεση των τριών, έχο-

ντας επίκεντρο τη στάση της στρατιωτικής ηγεσίας, δεν αναφέρει τη δεινή θέση στην οποία βρίσκεται ο πρωθυπουργός Ερντογάν, καθώς αντιμετωπίζει μια συνεχώς επιδεινούμενη οικονομική κατάσταση, που προκαλεί έντονες κοινωνικές αντιδράσεις από μεγάλη μερίδα πολιτών, οι οποίοι θεωρούν ότι η νέα κυβέρνηση δεν πραγματοποίησε όσα υποσχόταν προεκλογικά, το 2003, γεγονός που έχει αρχίσει να μειώνει αισθητά την επιθυμία των Τούρκων για την πορεία ένταξης στην ΕΕ.

Το όραμα της ένταξης φαίνεται μάλιστα ότι έχει αρχίσει να ξεθωριάζει ακόμα και για τον ίδιο τον Ερντογάν, ο οποίος θεωρεί ότι, πολλά από τα κριτήρια που έχουν τεθεί από την Ένωση, μόνο προβλήματα δημιουργούν στη χώρα του. Έτσι, δείχνοντας ότι τα περιθώρια ελιγμών του περιορίζονται επικίνδυνα, ο τούρκος πρωθυπουργός στρέφεται περισσότερο προς τις αραβικές και τις βορειοαφρικανικές χώρες, προκαλώντας τις κατηγορίες πολλών αντιπάλων του ότι μετατρέπει την Τουρκία σε ισλαμικό κράτος και παράλληλα διακινδυνεύοντας να περιπέσει σε πλήρη απομόνωση από την ΕΕ.

ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΟΣΧΟΝΗΣΙΟΣ

ΙΡΑΝ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΗΣ ΓΑΤΑΣ ΜΕ ΤΟ ΠΟΝΤΙΚΙ

Στον αέρα εξακολουθεί να βρίσκεται το θέμα του ιρανικού πυρηνικού προγράμματος, γεγονός που επιτρέπει στην Τεχεράνη και στη Δύση να συνεχίζουν το παιχνίδι της γάτας με το ποντίκι που έχουν ξεκινήσει από τον περασμένο χρόνο, καθώς στο μεταξύ άρχισε η αντίστροφη μέτρηση για το τελεσίγραφο των 30 ημερών που έδωσε την περασμένη εβδομάδα το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ για τον τερματισμό των πειραμάτων εμπλουτισμού ουρανίου που πραγματοποιεί το Ιράν.

Νέα ένταση δημιούργησε την περασμένη εβδομάδα μια στρατιωτική άσκηση του ιρανικού στρατού στον κόλπο του Ορμούζ, στον Περσικό, στο πλαίσιο της οποίας έγινε δοκιμή δυο νέων όπλων που διαθέτει το Ιράν, ενός ρωσικής κατασκευής ταχύτατου υποθαλάσσιου πυραύλου, ικανού να διαφεύγει τα ραντάρ και να καταστρέφει υποβρύχια, καθώς και ενός συμβατικού πυραύλου, ικανού να μεταφέρει πολλαπλές κεφαλές, σχετικά με τον οποίο το Ιράν προειδοποίησε ότι μπορεί να πλήξει το Ισραήλ αλλά και τις ΗΠΑ.

Αναλυτές υποστηρίζουν ότι με την ενέργεια αυτή το Ιράν προσπαθεί να κάνει απλώς επίδειξη δύναμης, με σκοπό να λειτουργήσει αποτρεπτικά, στην περίπτωση που η Δύση θα σκεπτόταν μια στρατιωτική επίθεση εναντίον του. Άλλοι αναλυτές ωστόσο εκτιμούν ότι μια τέτοια επίδειξη επιτείνει

τον εκνευρισμό της Ουάσιγκτον και των συμμάχων της, που επιμένουν ότι το Ιράν επιδιώκει να κατασκευάσει πυρηνικά όπλα.

Σύμφωνα με την άποψη αυτή μάλιστα, δεν αποκλείεται τέτοιες ενέργειες να εκληφθούν σαν προκλήσεις και να δώσουν την πρόφαση που αναζητούν όσοι τάσσονται υπέρ μιας σκληρότερης στάσης έναντι του Ιράν.

Ήδη οι ΗΠΑ δείχνουν ότι επιμένουν μεν στη διπλωματική λύση για το αδιέξοδο που έχει δημιουργηθεί, δεν αποκλείουν όμως και το ενδεχόμενο μιας στρατιωτικής επίθεσης κατά του Ιράν, για την οποία εδώ και πολύ καιρό καταστρώνονται διάφορα σχέδια από τις αμερικανικές μυστικές υπηρεσίες.

Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται εξάλλου και η φημολογία που αναπτύσσεται για πιθανή δράση –και μάλιστα σύντομα– τρομοκρατικών ομάδων που καθοδηγούνται από την Τεχεράνη και οι οποίες θα πλήξουν στόχους σε διάφορα σημεία του πλανήτη, περιλαμβανομένης και της Ευρώπης.

ΙΣΡΑΗΛ ΨΑΧΝΟΥΝ ΓΙΑ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Το κόμμα Καντίμα, που ίδρυσε πριν από μερικούς μήνες στο Ισραήλ ο Αριέλ Σαρόν, κέρδισε μεν τις εκλογές, αντιμετωπίζει ωστόσο έντονο πρόβλημα στον σχηματισμό κυβέρνησης, καθώς οι συνομιλίες με το δεύτερο σε δύναμη Εργατικό Κόμμα έχουν οδηγηθεί σε αδιέξοδο, εξαιτίας της διάστασης απόψεων των ηγετών των δυο κομμάτων, η οποία έχει μετατραπεί σε έντονη διένεξη, με απρόβλεπτες διαστάσεις.

Στο πλαίσιο αυτό, νέα ένταση δημιουργήθηκε από δημοσιεύματα ισραη-

λινών εφημερίδων που έφεραν τον ηγέτη των Εργατικών Αμίρ Πέρετς να έχει επαφές με το εθνικιστικό δεξιό Λικούντ του Βενιαμίν Νετανιάχου και τα ακροδεξιά κόμματα που πέρασαν στη Βουλή, για τον σχηματισμό κυβερνητικού συνασπισμού.

Την πληροφορία αυτή, που φαίνεται ότι προκάλεσε έντονο εκνευρισμό στον ηγέτη του Καντίμα και προσωρινό πρωθυπουργό Εχούντ Ολμέρ, έσπευσε να διαψεύσει ο ίδιος ο Πέρετς, ενώ συνεργάτες του υποστηρίζουν ότι ο Πέρετς προσπαθεί απλώς

να κάνει τακτικές κινήσεις που θα αυξήσουν τη διαπραγματευτική του ισχύ.

Γίνεται φανερό ωστόσο ότι ο Πέρετς επιθυμεί μεν τη συνεργασία με το Καντίμα, προσπαθεί όμως να αποφύγει τα λάθη του προκατόχου του, ιστορικού ηγέτη των Εργατικών Σιμόν Πέρετς, ο οποίος συνήθιζε να ακολουθεί το παντοδύναμο παλιότερα Λικούντ χωρίς ουσιαστικά ανταλλάγματα. Για τον λόγο αυτό επιδιώκει με διάφορα τεχνάσματα να εξασφαλίσει περισσότερα οφέλη και να δημιουργήσει συνθήκες ουσιαστικότερης συνεργασίας

ΟΥΚΡΑΝΙΑ Η «ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ» ΣΚΟΝΤΑΨΕ

Ενοχλημένη σφόδρα πρέπει να είναι η Ουάσιγκτον από την αποτυχία των «δικών της παιδιών» στην Ουκρανία, όπου στις πρόσφατες εκλογές η «πορτοκαλί επανάσταση» σημείωσε παταγώδη αποτυχία, με τον πρόεδρο Βίκτορ Γιούσενκο να έχει χάνει καταλαμβάνοντας την τρίτη θέση με 15% των ψήφων, ενώ δεύτερη με 22,4% ήλθε η πρώην πρωθυπουργός του Γιούλια Τιμοσένκο, με πρώτο νικητή τον φιλορώσο πρώην πρόεδρο Βίκτορ Γιανούκοβιτς, με 30% των ψήφων.

Το πρόβλημα ωστόσο του Γιανούκοβιτς είναι ότι, παρά τη μεγάλη νίκη του, δεν μπορεί να σχηματίσει μόνος κυβέρνηση και το πιθανότερο είναι να καταφύγει στη βοήθεια της Γιούλια Τιμοσένκο, η οποία βεβαίως θα ζητήσει ισχυρά ανταλλάγματα, με πρώτο να ορισθεί και πάλι πρωθυπουργός.

Σε μια τέτοια περίπτωση όμως, το ερώτημα είναι αν ο Γιανούκοβιτς θα καταφέρει να κάνει τη μεγάλη στροφή και να επιστρέψει στις καλές σχέσεις της χώρας του με τη Μόσχα, από την οποία, εκτός των άλλων, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό στον τομέα της ενέργειας, όπως έδειξε ο τελευταίος χειμώνας.

Από την άλλη πλευρά, η νίκη του Γιανούκοβιτς προσφέρει μια μεγάλη ικανοποίηση στη Ρωσία, καθώς συνδυάζεται με την εκλογική νίκη που σημείωσε και ένας άλλος παλιός σύμμαχός της, ο πρόεδρος της Λευκορωσίας Αλεξάντερ Λουκασένκο, ο οποίος, πα-

ρά τις συντονισμένες προσπάθειες των Δυτικών να δημιουργήσουν κλίμα μιας νέας έγχρωμης «επανάστασης», κατάφερε να κερδίσει με ποσοστό που ξεπέρασε το 80% των ψήφων.

Γεγονός, μάλιστα, που προκάλεσε έντονο εκνευρισμό στις ΗΠΑ και ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες, οι οποίες με κάθε τρόπο προσπάθησαν να παρουσιάσουν το εκλογικό αποτέλεσμα ως προϊόν νοθείας, ζητώντας, χωρίς επιτυχία, την επανάληψη της εκλογικής διαδικασίας.

σε μια κυβέρνηση συνασπισμού.

Από την άλλη πλευρά, στο παλαιστινιακό στρατόπεδο, η οργάνωση Χαμάς, μετά και την ψήφο εμπιστοσύνης στην κυβέρνηση που κατάφερε να σχηματίσει, προσπαθεί τώρα να βάλει σε μια τάξη την Παλαιστινιακή Αρχή, να επιβάλει τον έλεγχο της στην αστυνομία και να κατευνάσει τα πνεύματα ανάμεσα στις ένοπλες ομάδες ανταρτών, προκειμένου να αρχίσει την επεξεργασία των πολιτικών κινήσεων της προς το Ισραήλ, στο πλαίσιο μιας νέας προσπάθειας για προσέγγιση, με στόχο την επίτευξη κάποιων μίνιμουμ συμ-

φωνιών που θα δημιουργήσουν κλίμα ηρεμίας και ειρήνης.

Βεβαίως η ηγεσία της Χαμάς, η οποία πάντως εξακολουθεί να αρνείται την αναγνώριση του Ισραήλ, δεν τρέφει αυταπάτες σε σχέση με τις επιλογές της ισραηλινής κυβέρνησης, ακόμα και με τη νέα μορφή που θα πάρει αυτή μετά τις πρόσφατες εκλογές. Για τον λόγο αυτό επιδιώκει να δημιουργήσει ερείσματα σε τρίτες χώρες, κυρίως στον αραβικό κόσμο, καθώς επίσης στη Ρωσία, στην Τουρκία, στην Ινδία, αλλά και σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως κυρίως η Γαλλία.

ΝΑΤΟ ΠΑΝΤΟΥ...

Το ρόλο του ΝΑΤΟ ως παγκόσμιου χωροφύλακα, τον οποίο μεθοδεύουν εδώ και περίπου μια δεκαετία, προσπαθούν να ενισχύσουν οι Αμερικανοί, με τη βοήθεια παραγόντων της Συμμαχίας που ευθυγραμμίζονται με την Ουάσιγκτον, στο πλαίσιο του «διαρκούς πολέμου» που έχει κηρύξει ο πρόεδρος Τζορτζ Μπους σε διάφορα μέρη του πλανήτη όπου διακυβεύονται ζωτικά συμφέροντα των ΗΠΑ.

Συγκεκριμένα οι Αμερικανοί σχεδιάζουν την επέκταση των στρατηγικών και στρατιωτικών δεσμών του ΝΑΤΟ, με την ένταξη σε αυτό χωρών που βρίσκονται στην Ευρώπη μεν αλλά εκτός του ΝΑΤΟ ή σε άλλες ηπείρους και οι οποίες ήδη θεωρούνται σύμμαχοι των Αμερικανών ή ταυτίζονται με τα αμερικανικά στρατηγικά συμφέροντα.

Στο πλαίσιο αυτό, οι Αμερικανοί αποσκοπούν στον προσεταιρισμό ευρωπαϊκών χωρών όπως είναι η Σουηδία και η Φινλανδία, αλλά και της Αυστραλίας, τη Νέας Ζηλανδίας και ακόμα της Ιαπωνίας και της Νότιας Κορέας.

Σύμφωνα με άρθρο των *Φαϊνάνσιαλ Τάιμς*, στόχος του εγχειρήματος αυτού είναι να δημιουργηθούν ισχυρότεροι δεσμοί με χώρες που έχουν εγκατεστημένη δημοκρατία και καλά οργανωμένους στρατούς και μπορούν να βοηθήσουν το ΝΑΤΟ στην κινητοποίηση στρατευμάτων σε δύσκολες αποστολές, όπως για παράδειγμα στο Αφγανιστάν.

«Χρειαζόμαστε όσες περισσότερες χώρες γίνεται που να έχουν τις ίδιες αξίες και αποτελεσματικές δυνάμεις, για να αντιμετωπίσουμε όλες τις προκλήσεις που βλέπουμε σε μέρη όπως το Αφγανιστάν», δήλωσε εκπρόσωπος της Συμμαχίας.

Τα σχέδια αυτά μάλιστα πρόκειται να συζητηθούν και επίσημα στη συνάντηση των υπουργών Εξωτερικών του ΝΑΤΟ, που θα πραγματοποιηθεί αυτό το μήνα στη Σόφια, αλλά και στη Διάσκεψη Κορυφής που θα ακολουθήσει τον ερχόμενο Νοέμβριο στη Ρίγα, όπου ο Τζορτζ Μπους ελπίζει ότι, παρά την αντίδραση που εκδηλώνεται από διάφορες χώρες με επικεφαλής τη Γαλλία, θα πετύχει την υιοθέτηση συμφωνίας για μια πιο ευέλικτη «παγκόσμια συνεργασία» της Συμμαχίας με χώρες από άλλα σημεία του πλανήτη που συνεργάζονται μαζί του.

ΕΠΙΣΗΜΑΪΝΟΥΜΕ

Χορηγίες

Δος μοι πα στω και την γην κινήσω.
Υπόσχομαι μάλιστα πως δεν θα μιλήσω
Αρχιμήδης Β'

Θα το πω ευθέως: Τρέφω τεράστια καχυποψία και δεν έχω καμία εμπιστοσύνη στους χορηγούς, στις χορηγίες και στον τρόπο που αυτές δίνονται. Επίσης αντιμετωπίζω με αυξανόμενο σκεπτικισμό όλο αυτό το δούναι και λαβείν που τζιράρει πολιτιστικό χρήμα, έχει (υπο)καταστήσει το ΥΠΠΟ σε τράπεζα που μοιράζει κονδύλια «κουλτούρας» και παράλληλα έχει φιμώσει κάθε εργάτη της τέχνης ώστε αυτολογοκρινόμενος να παραγάγει μόνο ό,τι επιθυμεί το κυρίαρχο γούστο. Δηλαδή το κράτος του ωραίου και οι φιλόμουσες πολυεθνικές. Η χορηγία προς την τέχνη ενέχει την ίδια αντίφαση που εντοπίζεται ανάμεσα στον συνδικαλιστή και τον εργοδότη του. Όσο είναι παράλογο στην καπιταλιστική ηθική να δίνει μισθό ο επιχειρηματίας σ' αυτόν που τον αμφισβητεί δρώντας ενάντια στα συμφέροντά του, άλλο τόσο είναι τρελό τα κυβερνητικά ή μη ιδρύματα και οι εισηγμένες στο χρηματιστήριο επιχειρήσεις να χρηματοδοτούν εκείνους που a priori έχουν ως στόχο την κριτική, την γελοιοποίηση και την υπέρβαση του ισχύοντος συστήματος. Δηλαδή αυτών των ίδιων. Αλλιώς, υπηρετούμε όλοι με θεία υποκρισία μια κοινή παράνοια. Και βέβαια ουδόλως προάγουμε την τέχνη, όπως ουδόλως προάγουμε εαυτούς ως ελεύθερα υποκείμενά της. Και έσται η εσχάτη πλάνη χείρων της πρώτης. Εφόσον ως το άπαν της τέχνης εκλαμβάνεται εκείνο το «προϊόν» που αφυδατωμένο, ανοσοποιημένο, απολυμανθέν, λοβοτομημένο και αρκούντως αυτολογοκριμένο έχουν αποδεχτεί να χορηγήσουν τράπεζες, εταιρείες, οργανισμοί και κρατικά ιδρύματα ως εκπρόσωπο των ιδίων τους συμφερόντων αλλά και ως μέγιστο άλλοθι για όσα, υπόγεια και παράνομα και έκνομα, βυσοδομούν. Από το ίδρυμα Ford ως τα εγχώρια πολύφερνα και πολυπράγμονα ιδρύματα με τα δόλια συμφέροντα και τους δολιότερους επικεφαλής. Όσες φορές ενεπλάκην στη διαδικασία χορηγιών, είχα πάντα την ίδια δυσάρεστη επίγευση στα χείλη. Το ίδιο μισοδιατυπωμένο υπονοούμενο της συναλλαγής και του συμβιβασμού. Δείτε για παράδειγμα τα πανό των χορηγών έξω από το Μέγαρο για να συνειδητοποιήσετε την αισθητική όλων των εμπλεκομένων. Αλλά και τις μύχιες προθέσεις τους. Ο Σούμπερτ πηγαίνει στην άκρη για να προβληθεί με πηχυαίους τίτλους η Intracom, η Intralot, οι 120 Ενωμένοι Εργολάβοι, η Mafia Bank, η Karabatsos Security.

Και φτάσαμε στο σημείο το αποκρατικοποιημένο υπουργείο Πολιτισμού με τον ιδιωτικοποιούμενο ταχύτατα πολιτισμό του και τα άδεια του ταμεία να εγκαταλείπει ως άχθος αρούρης όλους τους τομείς ευθύνης του μετατρέποντας τους υπεύθυνούς τους είτε σε αχθοφόρους των ποικίλων χορηγικών βίτσιων ή σε ταπεινωμένους επαίτες. Βλέπετε, αν το ημερήσιο κόστος λ.χ. του Νέου Μουσείου Μπενάκη είναι 3.000 ευρώ και η κρατική ενίσχυση είναι ανύπαρκτη, ανοίγει ο δρόμος σε κάθε φέρελπιδα πολιτιστικό businessman να μετατρέψει αυτό το κόσμημα καλλιτεχνικής παιδείας σε οίκο εμπορίου και showroom το οποίο δείχνει τα πάντα, χωρίς κριτήρια, αρκεί να «τα φέρνει». Πρόσφατα η Εθνική Τράπεζα απέρριψε αίτηση χορηγίας μιας πολύ σημαντικής έκθεσης που θα παρουσιάσει ολόκληρο το έργο ενός μεγάλου έλληνα καλλιτέχνη της Διασποράς με το αιτιολογικό πως το 95% των χρημάτων που διατίθενται για χορηγίες έχουν κατεύθυνση το Μέγαρο Μουσικής! (sic). Ο ΟΜΕΠΟ πάλι, που υποτίθεται ότι θα μοίραζε ορθολογικά τις χορηγίες διατυπώνοντας το θεσμικό τους πλαίσιο, απλώς κατάντησε θεραπαινίδα του κ. Χρήστου. Ο Βενιζέλος, τέλος, κατήργησε νομοθετικά τις φοροαπαλλαγές των χορηγών, με αποτέλεσμα να μειωθούν δραματικά οι γαλαντόμοι φιλότεχνοι! Σήμερα την πίτα μοιράζουν αδιαφανώς και κατά το δοκούν ειδικοί - ανίδεοι σύμφωνα με τη βούληση των αφεντικών τους και τα δικά τους συμφέροντα ή επιλογές επιπέδου περιπτέρου ή λαϊκής αγοράς. Είναι γνωστό στους εμπλεκομένους πως αν δεν ξέρεις τη δείνα ή τον τάδε, χορηγία δεν παίρνεις. Και βέβαια ο καθείς έχει και την τιμή του. Αυτά είναι πράγματα που εμπεδώσαμε από την εποχή του εκσυγχρονισμού. Το θέμα όμως είναι τεράστιο και θα επανέλθουμε. Και μην ξεχνάτε: άλλο χρήματα κι άλλο χρώματα.

Μάνος Στεφανίδης

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

• Απόψε και αύριο το βράδυ (7 και 8/4, στις 11 μ.μ.) οι **Χειμερινοί Κολυμβητές** θα εμφανιστούν στη μουσική σκηνή «Στον Αέρα», στην Πετρούπολη (Κάσσου 11). Θα παρουσιάσουν τραγούδια από τον τελευταίο τους δίσκο *Η μαστοράντζα του Ερντεμπίλ*, κι από το παλαιότερο ρεπερτόριό τους (κρατήσεις θέσεων, πληροφορίες στο τηλ. 210 5056199).

• Στο **Μουσείο Μπενάκη** της οδού Πειραιώς εγκαινιάζονται τις ερχόμενες ημέρες οι εξής ενδιαφέρουσες εκθέσεις: α) «**Κώστας Τσόκλης**

- **Συμπερασματικός Οιδίπους**» (εγκαίνια 10/4, ώρα 20.00 - διάρκεια ως 28/5).

β) «**Ελληνική Κεντητική, 17ος-19ος αιώνας**» με έργα από τις συλλογές του Μουσείου Victoria & Albert (εγκαίνια 11/4, ώρα 20.00 - διάρκεια έως 28/5). γ) «**Γιάννης Γαϊτής**» (εγκαίνια 13/4, ώρα 20.00 - διάρκεια έως 4/6).

• Έκθεση **γελοιογραφίας** με τη συμμετοχή των **Στάθη Σταυρόπουλου, Ανδρέα Πετρουλάκη, Κώστα Μητρόπουλου, Μιχάλη Κουντούρη, Ηλία Μακρή, Βασιλή Μητρόπουλου** και **Χρήστου Παπανίκου** οργάνωσε και εγκαινιάζει αύριο Σάββατο 8/4, στις 9 μ.μ., το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αγρινίου στο Παπαστράτειο Μέγαρο στο Αγρίνιο (έως 15/4).

• **Επισκεφθείτε** την ωραία έκθεση χαρακτηριστικής «**Αστικά Τοπία**» που διοργάνωσε στην Πινακοθήκη του (πλ. Κουμουνδούρου) ο Δήμος Αθηναίων σε συνεργασία με την Ένωση Ελλήνων Χαρακτών. Διαρκεί μέχρι 30/6.

• **Στις γκαλερί:** δείτε την έκθεση ζωγραφικής της **Βάνας Φερτάκη**, που γίνεται στη γκαλερί «το Μήλο» (Αμύντα 11, πλ. Προσκόπων) στο Παγκράτι, έως 4/5· τη ζωγραφική του **Γιάννη Κόπτη** στη «Ζουμπουλάκη» (πλ. Κολωνακίου) έως 6/5· την πρώτη ατομική της ζωγράφου **Βερονίκης Δαμιανίδου** στη «Χρυσόθεμη» (25ης Μαρτίου 20, Χαλάνδρι - έως 4/5).

• **Μέχρι 14/4** διαρκεί η έκθεση φωτογραφίας «**VIP's**» του **Αριστοτέλη Σαρρηκώστα**, φωτορεπόρτερ με μακρά καριέρα, που γίνεται στην Ελληνοαμερικανική Ένωση (Μασσαλίας 22).

Χρύσα Ρωμανού, Κομψότητα και στοχασμός

Προχτές Τετάρτη κηδεύτηκε στο Α΄ Νεκροταφείο η Χρύσα Ρωμανού, η σύζυγος του Νίκου Κεσσανλή που έφυγε το καλοκαίρι του 2004. Ήσαν εκεί όλα τα «παιδιά» της, δηλαδή οι σπουδαστές του Ε΄ Εργαστηρίου της ΑΣΚΤ: ο Πάνος Χαραλάμπους, η Θάλεια Χιώτη, ο Γιώργος Χαρβαλιάς, ο Γιώργος Καζάζης, ο Γιώργος Ηλιάδης, ο Νίκος Τρανός, αλλά και ο Δανιήλ, ο Ιάσων Μολφέσης, ο Χρίστος Κάρρας, η Γιούλια Γαζετοπούλου και πολλοί φίλοι που επί χρόνια απολάμβαναν τη φιλοξενία και το κέφι των Κεσσανλήδων στη Νορμανδία, το Παρίσι, τα Βριλήσσια. Εμφανώς όμως πολύ λιγότεροι από τον πραγματικό αριθμό των φιλοξενηθέντων.

Κατ' ουσίαν με τη Χρύσα τελείωσε μια ολόκληρη εποχή: η εποχή της υπέρβασης κατά την άνοιξη του '60, η ελληνική συμμετοχή στον γαλλικό Μάη του '68, η δικτατορία και η αντίσταση, η εικαστική μεταπολίτευση και η ολοκλήρωση της ηρωικής, πρώτης *avant-garde* της Ελλάδος.

Η Χρύσα Ρωμανού διεκδίκησε την κομψότητα της ύπαρξης και κέρδισε κομψότητα ακόμη και κατά την ύστατη στιγμή του θανάτου της. Έφυγε πραγματώνοντας το τελευταίο της έργο. Αφού το ταξίδι και το αίνιγμά του, η περιπέτεια της φυγής και η διαφάνεια της μελαγχολίας και της καθαρτήριας δράσης της στις ευαίσθητες ψυχές αποτελούσε τον πυρήνα της έρευνάς της: Λαβύρινθοι, Λούνα-Παρκ, Καζινό, Σκοποβολές, Χάρτες, κ.λπ. Δηλαδή συνθέσεις στις οποίες κυριαρχεί η διαφάνεια, η πολιτικοποιημένη άποψη και η σταθερά γυναικεία ματιά απέναντι σ' έναν κόσμο κυριαρχούμενο από άντρες. Η Χρύσα (1931-2006), κόρη του Γιόχαν Ρωμανού, υπήρξε η θηλυκή πλευρά, μαζί με την Καναγκίνη, την Γαζετοπούλου και την Ζούνη, της πολύ δυναμικής

γενιάς του '60, τρόπον τινά η γυναικεία της συνείδηση. Απέναντι στον μαξιμαλισμό των αρρένων συναδέλφων της η ίδια απαντούσε με έργα ανάλαφρα, γεμάτα από κομψότητα, ευαισθησία και στοχασμό.

Το 2001 στην πρόταση που είχα υποβάλει στο ΥΠΠΟ για την Biennale Βενετίας, είχα προτείνει την Χρύσα Ρωμανού και τον Νίκο Ναυρίδη. Η τότε ηγεσία του ΥΠΠΟ κράτησε την επιλογή μου αλλά με απέπεμψε χωρίς αιτιολογία ορίζοντας άλλο, κομματικό, κομισάριο. Είναι θλιβερό ότι στη συνέχεια ζητήθηκε από την Χρύσα να περιορίσει τα έργα της συμμετοχής της με αποτέλεσμα η ίδια, παρότι είχε επιλεγεί επισήμως, να παραιτηθεί από αξιοπρέπεια. Τι κρίμα. Πάντως τη στάση της αυτή προσωπικά την προσμετρώ ως ένα από τα σημαντικά της έργα.

ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

Ποια θα είναι τελικά η μοίρα της βίλας Ιόλα;

Σε επιστολή του κ. Γιάννη Σταθόπουλου, μέλους του Δημοτικού Συμβουλίου της Αγίας Παρασκευής, προς τον υπουργό Πολιτισμού Γιώργο Βουλγαράκη θίγεται ένα θέμα της περιοχής, με ευρύτερη όμως σημασία. Πρόκειται για την τύχη της βίλας Ιόλα. Η βίλα Ιόλα βρίσκεται στην Αγία Παρασκευή στην περιοχή Κοντόπευκο. Το κτήριο, 1.250 τ.μ., αναπτύσσεται σε κτήμα 7 στρεμμάτων και χαρακτηρίστηκε το 1998 διατηρητέο ιστορικό μνημείο με την απόφαση 2095/27.07.98 του υπουργείου Πολιτισμού. Μετά από δυο χρόνια, με άλλη απόφαση, όλη η έκταση χαρακτηρίστηκε από το ΥΠΕΧΩΔΕ ως Κέντρο Πολιτιστικών Δραστηριοτήτων, και έγινε τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου κατόπιν αποφάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου Αγ. Παρασκευής στα πλαίσια των αναγκών της περιοχής σε χώρους πολιτισμού.

Το 2002 το υπουργείο Πολιτισμού δήλωσε την πρόθεσή του να απαλλοτριώσει το ακίνητο για τους σκοπούς της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας, κάτι που όμως δεν έγινε πράξη για λόγους που δεν έχουν τώρα πια σημασία. Ωστόσο, το καλοκαίρι του 2004 η τότε ηγεσία του

ΥΠΠΟ έκρινε ως πιο σύντομη και αποτελεσματική λύση την εξαγορά του. Μάλιστα τα μέλη του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων ψήφισαν ομόφωνα τον Αύγουστο του 2004 υπέρ της απευθείας εξαγοράς.

Τι ακολούθησε; Σε αναλυτικό ρεπορτάζ της *Ελευθεροτυπίας* (8.2. 2006) αναφέρεται:

«Επιτροπή εκτίμησης του Δημοσίου έκρινε την αξία του ακινήτου περίπου στα 6 εκατομμύρια ευρώ. Το δικαστήριο όμως για τις ανάγκες της απαλλοτρίωσης (που δεν ευοδώθηκε) επιδίκασε τιμή που έφτανε στα 9 εκατομμύρια ευρώ. Η διαφορά αυτή των 3 εκατομμυρίων ευρώ οδήγησε σε αδιέξοδο τις διαπραγματεύσεις ανάμεσα στο ΥΠΠΟ και το νέο πλέον ιδιοκτήτη του ακινήτου, κατασκευαστή κ. Γεωργίου. Έτσι, και πάλι “ναυάγησε” το σχέδιο του ΥΠΠΟ να αγοράσει τη βίλα Ιόλα».

Η ηγεσία του ΥΠΠΟ, συνειδητοποιώντας για άλλη μια φορά ότι δεν έχει τα χρήματα που ζητεί ο ιδιοκτήτης για να αγοράσει το ακίνητο, παρέπεμψε την υπόθεση στην Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου. Η ΚΕΔ οφείλει, σύμφωνα με

την «κυβερνητική εντολή», να εξασφαλίσει τη βίλα Ιόλα με ανταλλαγή ακινήτων.

Όλες οι λύσεις που προτάθηκαν έφτασαν σε αδιέξοδο. Ο ιδιοκτήτης της βίλας δεν έχει δεχθεί κανένα από τα ακίνητα που του προσφέρουν ως αντάλλαγμα. Κι έτσι η ΚΕΔ αναζητεί τώρα λύση στην ακίνητη περιουσία υπουργείων, μεταξύ των οποίων και του ΥΠΠΟ. «Η ανταπόκριση στο κάλεσμά μας είναι πολύ θετική και θεωρώ ότι σε ένα χρονικό διάστημα τριών μηνών θα έχουμε βρει τη λύση», δήλωσε στην *Ελευθεροτυπία* ο αρμόδιος κ. Ξηραδάκης.

Τώρα καλείται ο νέος υπουργός να βρει λύση. Θα πρέπει η ηγεσία του ΥΠΠΟ να βρει τρόπο για να καλύψει τη διαφορά των 3 εκατομμυρίων ευρώ που επιδίκασε το δικαστήριο ή να αναζητήσει άλλη λύση. Το σπίτι του Ιόλα «σαπίζει» όπως επισημαίνει στο γράμμα του ο κ. Γιάννης Σταθόπουλος και όπως έχουν δει πολλοί συνέλληνες ακόμα και σε τηλεοπτικά ρεπορτάζ. Είναι δυνατόν να μετατραπεί και η βίλα Ιόλα σε πολυκατοικία; Ο εργολάβος αυτό επιθυμεί και γι' αυτό έχει κάνει αίτηση στην αρμόδια Διεύθυνση Πολεοδομικού.

Ε.Χ. ΓΟΝΑΤΑΣ (1924-2006)

Ο Ε.Χ. Γονατάς, ο συγγραφέας της εξαιρεσεως, έφυγε από τη ζωή με τον διακριτικό τρόπο που έζησε. Από τον *Ταξιδιώτη* του 1945 και την *Κρύπτη* του 1959 στο *Βάραθρο* και τις *Αγελάδες* του 1963 οδηγήθηκε στο σημαντικότερό του έργο το 1986 με τον *Φιλόξενο καρδινάλιο*. Ακολούθησε η *Προετοιμασία* το 1991, ενώ το τελευταίο του βιβλίο θα κυκλοφορήσει σύντομα από τις εκδόσεις «στιγμή». Το πλούσιο μεταφραστικό του έργο τού επεφύλαξε το κρατικό βραβείο το 1994 για την *Επιλογή από τις Voces* του Αντόνιο Πόρτσια. Τιμώντας την εξαιρετική του παρουσία στα γράμματα δημοσιεύουμε αποσπάσματα από ομιλία της **Φραγκίσκης Αμπατζοπούλου**, η οποία έχει μελετήσει συστηματικά το έργο του.

Ο Ε.Χ. Γονατάς είναι μια ιδιαίτερη περίπτωση στα γράμματά μας. Τα πρώτα βιβλία του αντιμετωπίστηκαν με αμηχανία από την κριτική. Τον συγγραφέα τον ανέφεραν πότε ως ποιητή, πότε ως πεζογράφο, και εν τέλει τον τίμησαν με κρατικό βραβείο ως μεταφραστή. Θα προτιμήσω τον όρο δημιουργός, γιατί θεωρώ ότι το έργο του, στηριγμένο σε ένα ενιαίο όραμα, εκφρασμένο μέσα από μια αριστοτεχνικά δομημένη σύνθεση, συνιστά έναν συνεχή διάλογο με τις ειδολογικές διακρίσεις, τις αμφισβητεί και τις υπονομεύει.

Το έργο αυτό, οργανωμένο σαν ένας κόσμος ιδιαίτερος, με τους μυστικούς του δρόμους, τους φωτισμούς και τις σκιές του, προσελκύει, επιβάλλεται, προκαλεί, ανεξάρτητα από την επίδραση των μέσων μαζικής ενημέρωσης, όπως δείχνει η αγάπη ενός περιορισμένου ίσως, αλλά πιστού κοινού. Ο Ε.Χ. Γονατάς έχτισε έναν τέτοιο κόσμο στα κείμενά του αργά, προσεκτικά, συστηματικά, τα τελευταία 55 χρόνια, από την πρώτη παρουσία του στα γράμματά μας το 1945 με τον *Ταξιδιώτη*, μέχρι την τελευταία, με τις δημιουργικές μεταφράσεις των βιβλίων του Antonio Porchia *Φωνές*, και του Πιερ Μπετενκούρ *Τα πλοία βγήκαν στο σεργιάνι*.

Αυτό που ενδεχομένως ξεχωρίζει τον Γονατά από άλλους ομοτέχνους του, είναι ότι αντιλαμβάνεται την τέχνη ως συνολική κατάσταση, ως τρόπο ζωής.

Για το λόγο αυτό θα έλεγα ότι βρίσκεται κοντά στους ρομαντικούς, και τους απογόνους τους, τους υπερρεαλιστές, που μίλησαν για την τέχνη ως πράξη, για το ποίημα-αντικείμενο, και για την τέχνη ως τρόπο αφύπνισης και εγρήγορσης. Το έργο του Γονατά είναι, πριν από οποιαδήποτε ταξινόμηση, έργο βαθύτατα διδακτικό. Μας θυμίζει ότι η τέχνη είναι άσκηση διά βίου. Γιατί η τέχνη είναι πρωτίστως σύμμαχος στους πιο σκληρούς εχθρούς του βίου, τη μοναξιά, το χρόνο, τη φθορά.

Στις διάφορες ευκαιρίες συνεργασίας με τον Ε.Χ. Γονατά έχω δει τα άπειρα σημειώματα που κατακλύζουν καθημερινά το γραφείο του, τις τσέπες του, την περίφημη τσάντα που παντού κουβαλάει μαζί του. Ωστόσο, αυτός ο γραφομανής, έχει δημοσιέψει ελάχιστα βιβλία. Πολύ περισσότερες σε όγκο είναι οι επιστολές του προς στον Νίκο Καχτίτση. Και φυσικά τα σχέδια αφηγημάτων και μεταφράσεων, δημοσιευμένων και αδημοσίευτων. Η ολιγογραφία του Γονατά είναι αποτέλεσμα των επιλογών του, οι οποίες διαμορφώθηκαν από πολύ νωρίς. Ενωώ την προτίμησή του για τη συντομία, τις σύντομες μορφές, στην ποίηση ή την πεζογραφία.

Με ένα σύντομο αφήγημα πρωτοπαρουσιάζεται το 1945, τον *Ταξιδιώτη*, και με σύντομα κείμενα συνεχίζει στην *Κρύπτη*, τα πιο σύντομα αφηγήματα της ελληνικής γλώσσας. Ο Γονατάς μπορεί να αναπτύξει μια ποιητική μετα-

φορά σε μεταμόρφωση και προσωποποίηση, και από αυτήν να φτιάξει μια μικρή ιστορία, με πρόσωπα και πλοκή.

Η συντομία έχει ρίζες βαθιές στη δυτική παράδοση, από τα επιγράμματα και τους στοχασμούς μέχρι τα αποσπάσματα των ρομαντικών και τις ποιητικές πρόζες των σύγχρονων, ενώ παρεμβάλλονται οι μύθοι, οι χαρακτήρες, τα ανέκδοτα. Οι σύντομες μορφές ιστορικά είναι είδος συνδυασμένο με τον διδακτισμό, όμως, από μια παράξενη αλλά και ελέγξιμη τροπή, εξελίχθηκαν σε είδος ανατρεπτικό, είδος που διδάσκει μεν, αλλά διδάσκει τα διδάγματα των αγίων της μη-συμμόρφωσης, όπως θα έλεγε ο Εμπειρικός.

Ο Γονατάς υιοθέτησε τη συντομία, στην εκδοχή εκείνη που προώθησαν οι ρομαντικοί, δηλαδή σε αφηγήματα που αμφισβητούν τις ειδολογικές ταξινομήσεις και εισάγουν στην πρόζα την ποιητικότητα – δηλαδή το μέγιστο βαθμό απόκλισης από την χρηστική γλώσσα και τη συμβατική, αληθοφανή αφήγηση. Στόχος των ρομαντικών ήταν η αμφισβήτηση της λογοκρατίας. Για το σκοπό αυτό ανέτρεξαν στο όνειρο, στις φανταστικές ιστορίες, στο γκροτέσκο, κι επίσης καλλιέργησαν την αποσπασματικότητα. Φέρνω ως παράδειγμα τον Νοβάλις, τον Ζαν-Πωλ Ρίχτερ, τον Τικ, τον Λίχτενμπεργκ, τον φον Κλάιστ. Ακολούθησαν οι Γερμανοί και Γάλλοι του 19ου αιώνα που καλλιέργησαν το φανταστικό διήγημα (*Χόφμαν*, *Νερβάλ*, *Γκωτιέ*, αλλά επίσης ο *Μπαλζάκ της Σεραφίτας* και του *Άγνωστου αριστουργήματος*). Ας θυμηθούμε και τους Ρώσους, παλιότερους όπως ο Γκόγκολ και ο Ντοστογιέφσκι, και νεότερους όπως ο Γκριν. Γι' αυτό άλλωστε πολλοί κριτικοί συνδέουν τον Γονατά με το φανταστικό, αν και ο ίδιος δεν καλλιέργησε ποτέ αυτό το είδος συστηματικά, αλλά απλώς κινήθηκε στο ευρύτερο φάσμα μιας λογοτεχνίας με τις παραπάνω τάσεις, που έχει ρίζες στην αρχαιότητα και φτάνει μέχρι σήμερα.

Ο Γονατάς με το συνδυασμό συντομίας και απόκλισης θέτει προσδοκίες ρεαλισμού, δεδομένου ότι στην αρχή του αφηγήματος κάνει αναφορές σε πρόσωπα και τόπους, αλλά εν συνεχεία τις ανατρέπει, γιατί οι τόποι εν τέλει αποδεικνύονται μη αναγνωρίσιμοι και τα πρόσωπα δεν είναι ευκολοταύτιστα. Έτσι μας εισάγει στον κόσμο της υποψίας. Στη σύντομη μορφή ή στο απόσπασμα η όποια αλήθεια παρουσιάζεται σε μορφή ατελή, διότι λανθάνει ένα είδος υπαινιγμού ή υπενθύμισης ότι η αλήθεια έχει πολλές όψεις, πολλά πρόσωπα. Ο αναγνώστης γίνεται αποδέκτης μιας μορφής βίας, που τεμαχίζει την ενότητα των πραγμάτων, γεννά αμφιβολίες, κλονίζει την όποια ισχυρογνωμοσύνη.

Άλλωστε είναι προφανές ότι η συντομία και η αποσπασματικότητα δημιουργούν ένα κλίμα ανησυχίας. Μεταδίδουν το αίσθημα του ανείπωτου, του απαγορευμένου, εκείνου που δεν λέγεται γιατί κάποιος κίνδυνος ελλοχεύει, κάποια απαγόρευση απειλεί. Ταυτόχρονα όμως δίνεται και ένα ισχυρό ερέθισμα στη σκέψη, για να λύσει το μυστήριο.

Με τον συνδυασμό αυτό συντομίας και αφηγηματικής απόκλισης, προκαλεί την ενεργή συμμετοχή του αναγνώστη, ο οποίος μπορεί να συμπληρώσει μόνος του την ιστορία, κυρίως να την ερμηνεύσει με τον άλφα ή βήτα τρόπο. Όμως έτσι ο Γονατάς δίνει στη γλώσσα μας, κατά τη γνώμη μου, τα πλέον δραστικά δείγματα αναστοχασμού: με άλλα λόγια, θέτει το ίδιο το πρόβλημα της γραφής. Αυτά τα σύντομα, αποσπασματικά και αποκλίνοντα αφηγήματα, λόγω του μη εντάξιμου χαρακτήρα τους που μοιάζει να κυμαίνεται μεταξύ ποίησης και πεζού, υποβάλλουν το ερώτημα: τι είναι ποίηση; τι είναι πρόζα; Τι είναι εν τέλει η γραφή; Τι μπορεί να είναι; Νομίζω πως η σύντομη πρόζα υπό ορισμένες συνθήκες μπορεί να θέτει το πρόβλημα της γραφής πολύ πιο δραστικά απ' ό,τι άλλα, εκτενής κείμενα. Τέλος, η σύντομη μορφή μοιάζει να είναι η ιδεώδης μορφή μέσω της οποίας μπορεί να πραγματοποιηθεί η ανοικείωση, να λειτουργήσει ο λόγος ειρωνικά, να δραστηριοποιηθεί η αποστασιοποίηση.

Από όσο είμαι σε θέση να γνωρίζω, ο Γονατάς μετέφραζε σχεδόν από τότε που άρχισε να γράφει. Μετέφραζε τους ξένους συγγραφείς που αγαπούσε. Όταν τύχαινε να διαβάσει ένα κείμενο που του άρεσε, το μετέφραζε για να το χαρούν και οι φίλοι του. Η μετάφραση στη μικρή λογοτεχνική συντροφιά τους, την οποία αποτελούσαν ο ίδιος, ο Γιώργος Μακρής, ο Άγγελος Καρακάλος, ήταν ένας τρόπος επικοινωνίας, οι μεταφράσεις ποιημάτων ήσαν μικρά καθημερινά δώρα στους φίλους. Έτσι μετέφρασε Μπωντλαίρ, ολόκληρες τις *Fusées*, Λωτρεαμόν, Πόε. Θα μπορούσαμε εδώ να πούμε ότι η μετάφραση είναι μια προετοιμασία για τη συγγραφή.

Όμως εν τέλει ο Γονατάς επέλεξε να δημοσιεύσει μεταφράσεις κειμένων με σύντομη μορφή και αφηγηματική απόκλιση. Ακόμη και τα δυο κείμενα του Φλωμπέρ, η *Βιβλιομανία* και η *Σπείρα*, είναι μικρά αφηγήματα στα οποία τηρούνται οι παραπάνω όροι. Διάλεξε δηλαδή να ασχοληθεί περισσότερο με το είδος που ο ίδιος καλλιεργεί: θα έλεγε κανείς ότι μεταφράζοντας αναζητά συνοδοιπόρους. Η επιλογή του έργου γίνεται με ένα βέβαιο κριτήριο, την εκλεκτική συγγένεια. Προφανώς ο Γονατάς δεν σκέφτηκε ποτέ να μεταφράσει έναν συγγραφέα αποκλειστικά για λόγους παιδευτικούς. Αντίθετα τον κινούσε η πνευματική μοναξιά, η ανάγκη επικοινωνίας.

Ο Γονατάς δουλεύει το μεταφραζόμενο κείμενο και παρακολουθεί όλα τα στάδια της παραγωγής του βιβλίου με την αυστηρότητα και την προσοχή που δίνει στα δικά του κείμενα. Η φροντίδα δεν σταματά στο κείμενο, αλλά επε-

κτείνεται στη συνολική παρουσίαση του βιβλίου. Αυτό που φτάνει στα χέρια του αναγνώστη είναι εν τέλει ένα βιβλίο-αντικείμενο, στο οποίο έχει συντελεστεί μια συνάντηση, του συγγραφέα και του μεταφραστή, και το ίδιο αντικείμενο γίνεται τόπος συνάντησης και για αυτούς τους δύο με τον αναγνώστη.

Ο Γονατάς, όταν μπορεί, επανέρχεται στο κείμενο, το ξαναδουλεύει και το αναδημοσιεύει, με διορθώσεις, αλλαγές, προσθήκες κειμένων.

Τα μικρά βιβλία που έχει παρουσιάσει μέχρι σήμερα ο Γονατάς, με δικά του κείμενα ή κείμενα άλλων ομοτέχνων του, έχουν όλα το εξής κοινό γνώρισμα: είναι σαν τα υπερρεαλιστικά *roème-objet*, δηλαδή ποιήματα-αντικείμενα. Κάθε βιβλίο του Γονατά είναι ένα μικρό αντικείμενο στο οποίο συγκεντρώνονται σε μικρογραφία ή υπαινικτικά διάφορες τέχνες, της γλώσσας και του ματιού: η ποίηση, η πεζογραφία, η ζωγραφική, η φωτογραφία και φυσικά η τέχνη της τυπογραφίας.

Αυτά τα μικρά βιβλιαράκια μπορείς να τα κρατήσεις με το ένα χέρι, να τα βάλεις στο τσεπάκι: είναι επίσης κατάλληλα για δωράκια, γιατί έρχονται πολύ κοντά στον χαρακτήρα του προσωπικού, του οικείου.

Σ' αυτά τα βιβλιαράκια περιλαμβάνονται τα προσωπικά του κείμενα, οι μεταφράσεις του, καθώς και μια μικρή ανθολογία Ελλήνων διηγηματογράφων με τίτλο *Ασυνήθιστες ιστορίες*, και όλα διακρίνονται για την ενότητά τους, αποτελούν σώμα συμπαγές, έτσι που το ένα βιβλίο να παραπέμπει στο άλλο, να αποτελεί μέρος του άλλου. Σαν έκκληση για επικοινωνία.

Τα Ελληνικά Ντοκιμαντέρ

8ο ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ: «ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΟΥ 21ου ΑΙΩΝΑ»

Στο προηγούμενο τεύχος του *Αντί* επιχειρήσαμε μια γενικότερη παρουσίαση της φετινής διοργάνωσης του Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ στη Θεσσαλονίκη καθώς και της ξένης συμμετοχής. Όπως είχαμε υποσχεθεί, σήμερα θα προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε την ελληνική συμμετοχή. Οι αριθμοί, επί του προκειμένου, λένε ότι σε 6 αίθουσες της Θεσσαλονίκης προβλήθηκαν 78 ελληνικά ντοκιμαντέρ. Αριθμός εντυπωσιακός, που θα δείξει καλύτερα το μέγεθός του αν θυμηθούμε ότι στην πρώτη διοργάνωση του δεσμού, τον Μάρτιο του 1999, η ελληνική συμμετοχή ήταν μόλις 14 ντοκιμαντέρ, συν 7 που περιελάμβανε η αναδρομή στο έργο του Δημήτρη Μαυρίκιου. Οι 78 αυτές ταινίες κατατάχτηκαν σε 4 κατηγορίες: Μόλις 9 εντάχθηκαν στα πάγια θεματικά προγράμματα του διεθνούς τμήματος. Στο «Ελληνικό Πανόραμα» (το πρόγραμμα της επόμενης αξιολογικής κλίμακας) «περάσανε» 25 ντοκιμαντέρ, ενώ 24, όσα η «κρησάρα» της επιλογής τα κατακράτησε, συμπεριλήφθηκαν στο πρόγραμμα «Ανοιχτή Οθόνη». Το «κερασάκι στην τούρτα» της εγχώριας κινηματογραφικής πραγματικότητας στην περιοχή του ντοκιμαντέρ ήταν ένα διόλου ευκαταφρόνητο υπόλοιπο από 20 ντοκιμαντέρ με τον τίτλο «Τηλεοπτικά πορτρέτα». Κι έτσι έκλεισε ο κύκλος των 78.

Τώρα από την πλευρά της διάρκειάς τους, τα 24 ήταν έως 30 λεπτά, τα 34 έως 60 λεπτά, και 20 μεγαλύτερα των 60 και πολύ περισσότερο. Από πλευράς, τέλος, παραγωγής, 39 ήταν παραγωγές ή συμπαραγωγές της ΕΡΤ. Η παρουσία του Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου περιορίστηκε στη σκιάδη συμμετοχή του σε 4 συμπαραγωγές με την ΕΡΤ, ενώ μόνο 1 (ένα)! ντοκιμαντέρ ήταν αποκλειστικά δική του παραγωγή. Έτσι για να επαληθευτεί το ευφυολόγημα ότι από τον τίτλο της διοργάνωσης ορθώς απουσιάζει ο επιθετικός προσδιορισμός: Φεστιβάλ (κινηματογραφικού) Ντοκιμαντέρ. Αυτό δεν πάει να πει ότι δεν κάνει καλά η ΕΡΤ για τη σημαντική βοήθεια που δίνει στη συντήρηση του είδους. Παρ' όλα αυτά,

αν υπήρξε κάποια έκπληξη στην παράθεση αυτών των αριθμών, αυτή ήταν στο ότι 34(!) ντοκιμαντέρ ήταν ανεξάρτητες παραγωγές. Και η έκπληξη γίνεται πιο ενδιαφέρουσα όταν διαπιστώνουμε ότι μέσα σ' αυτές συμπεριλαμβάνονται μερικά από τα καλύτερα (όχι τηλεοπτικά) δείγματα θεματογραφίας.

Ερώτημα: Όταν η περσινή, 46η διοργάνωση της Θεσσαλονίκης παρουσίασε 21 ταινίες μυθοπλασίας, σε ποια πραγματικότητα ακουμπάει ο εντυπωσιακός αριθμός των 78 ντοκιμαντέρ, έστω τα 54, αν αφαιρέσουμε τα πολύ μικρής διάρκειας; Με απόλυτο κυρίαρχο των κανόνων του οπτικοακουστικού παιχνιδιού την τηλεόραση, μόνο σημάδια αδιεξόδου και επαγγελματικής απόγνωσης –και όχι δημιουργικής έξαρσης– έδειχνε το δείγμα που είδα-

με φέτος στη Θεσσαλονίκη. Η θεματολογική ρουτίνα της μικρής οθόνης των κρατικών καναλιών μετακόμισε τα προϊόντα της στις μεγάλες οθόνες της Θεσσαλονίκης. Στη συνάντηση που πραγματοποίησαν, με πρωτοβουλία του ΕΚΚ, στη διάρκεια του φεστιβάλ, δημιουργοί και παραγωγοί στο χώρο του ντοκιμαντέρ, φάνηκε τρισδιάστατα αυτό που ονομάσαμε σύγχυση. Ορολογία θεωρίας και επαγγελματικά προβλήματα συμπλέχτηκαν σαν μονόπρακτο του Ιονέσκο. Δημιουργικό ντοκιμαντέρ από τη μια και τράνσφερ από την άλλη, και όλοι μαζί γιατί η ΕΡΤ κάνει τόσους μήνες να πληρώσει... Στο μεταξύ στις αίθουσες ο Δημήτρης Ειπίδης πρόβαλε το ένα μετά το άλλο τα αριστουργήματα της ριζοσπαστικής θεματολογίας, και κανένας από τους δικούς μας δεν τόλμησε να θέσει ένα όποιο ζήτημα αυτοκριτικής για τις ταινίες, για τα βίντεο, γι' αυτά που με τέτοιο ναρκισσισμό και αυταρέσκεια διεκδικούν το δημόσιο χρήμα.

Σήμερα το ντοκιμαντέρ ολοένα και περισσότερο στρατεύεται εθελοντικά από ευαισθητοποιημένους δημιουργούς στην υπηρεσία των μεγάλων θεμάτων της «διακεκαυμένης κοινωνικής ζώνης» και δεν σπαταλιέται σε αδιάφορες φλυαρίες π.χ. «τηλεοπτικών πορτρέτων». Διαθέτει, αναρωτιέται κανείς, διαθέτει η Ελλάδα τόσες σύγχρονες διασημότητες όσες χρόνια τώρα τους αφιερώνονται σειρές από «κεφάλια που μιλάνε», όπως προσφυώς έχει πει γνωστή Ελληνίδα ντοκιμαντερίστρια; Στειρότητα.

* * *

Πολύ σωστά έπραξε ο Δημήτρης Ειπίδης προβάλλοντας όλες τις ταινίες

και τα βίντεο που υποβλήθηκαν στο Φεστιβάλ. Να ξέρουμε για τι πράγμα μιλάμε όταν αναφερόμαστε στο ελληνικό ντοκιμαντέρ. Και μόνο το γεγονός ότι τελικά μόνο 9 (από τα 78) έκρινε ότι είχαν τα κότσια να συνυπάρξουν με τις ξένες θεματικές επιλογές, λέει πολλά. Κατά τη δική μας άποψη, 17 τουλάχιστον ταινίες δικαίως αποκαλούνται ντοκιμαντέρ, έστω και με διαφορετικό μέτρο το καθένα και από διαφορετική κατεύθυνση αξιολογικής προσέγγισης. Αλλά και αυτά χωρίζονται σε δύο ομάδες, επίσης αξιολογικής διαλογής. Στην πρώτη ξεχωρίζουμε το επικής εικονοποίησης, άμεσης ποιητικής ευαισθησίας και πιστής καταγραφής *Οι δρόμοι των κοπαδιών* του Ηλία Ιωσηφίδη. Την πλούσια σε υλικό, σωστική αρχειογράφηση, δουλειά του Αντώνη Μποσκοίτη *Ζωντανοί στο Κύπταρο - σκηνές ροκ*. Το μοναδικό χτες και το σήμερα των Ελλήνων ροκάδων στα χρόνια της Χούντας. Την άρτια βιογράφηση *Γιάννης Μόραλης* του Στέλιου Χαραλαμπόπουλου, με διερευνήσεις της ζωής και της προσωπικότητας του μεγάλου εικαστικού στα όρια του πλήρους και του οριστικού. Τους *Ικέτες* (ευρηματικός ο τίτλος) του καταξιωμένου ντοκιμενταρίστα Σταύρου Ιωάννου - μια ακόμα καταγραφή της ατέλειωτης περιπέτειας των ανθρώπινων ναυαγίων, πιο γνωστών με τον χαρακτηρισμό «λαθρομετανάστες». Με τις *Μαθήτριες Λυκείου* ο Γιώργος Κεραμιδιώτης κερδίζει επάξια την αναγνώριση ως του μόνου δημιουργού της φετινής διοργάνωσης ο οποίος κατέγραψε «ζεστό» κοινωνικό θέμα στην επαρχιακή Ελλάδα διατηρώντας σταθερή τη θερμοκρασία και την αντικειμενικότητα της αφήγησής του. Επίσης, το *Βασίλης Ζαχάρωφ, ο μυστηριώδης Έλληνας της Ευρώπης* (πιο γνωστός ως Σερ Μπαζιλ Ζαχάρωφ) του Άγγελου Αμπάζογλου, για το εντυπωσιακό και σπάνιο υλικό που παρέθεσε αναζητώντας το πραγματικό πρόσωπο του «βασιλιά» του εμπορίου όπλων. Ασφαλώς η ταινία εκτιμάται ως καθρέφτης της εποχής της και όχι μόνο ως πορτρέτο.

Στη δεύτερη καταγραφή περιλαμβάνονται: Το *Κουρσάλ* του Νίκου Θεοδοσίου, με τις παράλληλες ανθρώπινες ιστορίες που τις ενώνει το «αδειανό

Στέλιος Χαραλαμπόπουλος, *Γιάννης Μόραλης*.

Ηλίας Ιωσηφίδης, *Οι δρόμοι των κοπαδιών*.

πουκάμισο» μιας μάταιης αναζήτησης: το *Άη-Μάμα Παναΐρ* της Ελένης Στούμπου, ένα από τα καλύτερα λαογραφικά ντοκιμαντέρ, με σπαρταριστά ενσταντανέ, αν όμως είχε περιορίσει δραστικά τον αφηγητή: το μουσικοποιητικό ταξίδι *Αθήνα - συμφωνία μιας πόλης* του Τζορτζιτσιέφ Σπανίβλοφ: το νευρώδες, σαρκαστικό, αλλά και απομυθοποιητικό *Who's on first?* της Βάλερυ Κοντάκος: την ποιητική οικολογική ευαισθησία του Γιώργου Κουρμούζα στο *Αν ήταν μουσικός*: τις απαιτητικές *Εξορίες* της Ηρώς Σιαφλιάκη: το *Σαν παραμύθι: Δημήτρης Λιαντίνης* του Νίκου Παπαθανασίου για την προσπάθεια «διάσωσης» μιας αδιευκρίνιστης αλλά και «δυσανάγνωστης» στην υπερβολή της ανθρώπινης περιπέτειας: το αντιδογματικό βλέμμα πάνω στο παθιασμένο «ιδεολόγημα» του καιρού μας: καπνιστής - αντικαπνιστής, όπως

το απέδωσαν στο *Ένα τσιγάρο δρόμος* οι Πέτρος Κουμπλής και Έμυ Δημητρακοπούλου: το *Για μια θέση στο χορό* της Μαριάννας Οικονόμου, παρ' όλο που «έχασε» την ευκαιρία να εστιάσει την προσοχή της, δίνοντας περισσότερο χώρο στην αφήγησή της στην πρωτότυπη περίπτωση της μοναξιάς: το ίδιο και για το *Sugar Town - οι γαμπροί* του Κίμωνα Τσακίρη, γιατί μετέτρεψε σε χοντρή παρωδία ένα σπουδαίο θεματικό εύρημα: και τέλος την πολύτιμη, στη σωστική της αξία, περιβαλλοντική καταγραφή *Κηφισσός, πρόσκαιρη νάρκη* της Διονυσίας Κοπανά.

Αναγκαία σημείωση: Εκτός από 4, προσπαθήσαμε και είδαμε όλα τα ελληνικά ντοκιμαντέρ. Με αγάπη, και του χρόνου, καλά να είμαστε.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Σε τι διαφέρουν η κοινωνία, ο έρωτας και η πολιτική...

ΕΡΜΑΝΟ ΟΛΜΙ, ΑΜΠΑΣ ΚΙΑΡΟΣΤΑΜΙ, ΚΕΝ ΛΟΥΟΥΤΣ: TICKETS

Τρεις σπουδαίοι –όχι Αμερικανοί– δημιουργοί του κινηματογράφου, ο 75χρονος βετεράνος του νεορεαλισμού Ερμάνο Όλμι, ο γνωστός και μη εξαιρετέος Αμπάς Κιαροστάμι και ο κορυφαίος άγγλος εκπρόσωπος του κοινωνικού ρεαλισμού Κεν Λούουτς, συναντήθηκαν σε ένα τρίπτυχο, δοσμένο τόσο ευρηματικά ώστε να δίνει την αίσθηση ενιαίας ταινίας. Ταινία απάντηση της «γηραιάς» Ευρώπης, του απόλυτα δικού της τρόπου να βλέπει και να περιγράφει την πολύτιμη στη μοναδικότητά της ευρωπαϊκή καθημερινότητα μέσα από «ήσσονα» περιστατικά, πίσω όμως από τα οποία διακρίνεις –κατά το βαθμό ευαισθητοποίησης του καθενός μας– τις «ανιάτες» ασθένειες του κοινωνικού καιρού μας.

Το τρένο διασχίζει την Κεντρική Ευρώπη με προορισμό τη Ρώμη. Στο πρώτο επεισόδιο ένας ηλικιωμένος καθηγητής ο οποίος ελέγχει εταιρεία για τις παρενέργειες αντιφλεγμονώδους φαρμάκου αναγκάζεται να επιστρέψει στη Ρώμη σιδηροδρομικώς. Στον πολύβουο σταθμό τον συνοδεύει η νέα και όμορφη γραμματέας της εταιρείας η οποία του κρατάει συντροφιά στην ολιγόλεπτη καθυστέρηση αναχώρησης της αμαξοστοιχίας. Το περιστατικό αναστατώνει συναισθηματικά τον ευγενή και ηλικιωμένο επιστήμονα, γεγονός όμως αδιανόητο για να έρθει στο

φως. Το αναπολεί στο ταξίδι αλλά η εικόνα στο τρένο και κυρίως η αυταρχική συμπεριφορά του επικεφαλής μονάδας Άμεσης Δράσης (η οποία κάνει ελέγχους στις αποσκευές των ταξιδιωτών) σε δίχως θέση μετανάστρια με βρέφος στην αγκαλιά της θα αφυπνίσει τον καθηγητή. Το έμπειρο και οξύ σκηνοθετικό βλέμμα του Όλμι σαφώς παραπέμπει στην φασίζουσα Ιταλία του Μπερλουσκονισμού.

Στο δεύτερο επεισόδιο, που σκηνοθετεί ο Κιαροστάμι, ογκώδης και προχωρημένης ηλικίας χήρα ταξιδεύει για το μνημόσυνο του στρατηγού άντρα της. Τη συνοδεύει εντυπωσιακής

ομορφιάς νεαρός ο οποίος της προσφέρει, επ' αμοιβή, «κοινωνική υπηρεσία». Χαρακτήρας ακραία αυταρχικός η χήρα, υποδηλώνει τον απωθημένο σεξουαλισμό της με νευρωσική και απαξιωτική συμπεριφορά προς τον νέο άντρα. Αυτές της οι υπερβολές θα τον εξαναγκάσουν σε ακαριαία αντίδραση. Ο Κιαροστάμι, ώριμος όσο ποτέ, παραδίδει μάθημα κινηματογραφικού ύφους και σκηνοθετικής δεξιοτεχνίας σε ένα καθαρά ευρωπαϊκό αφηγηματικό στυλ.

Στο τρίτο επεισόδιο ο Κεν Λούουτς μας εξιστορεί με τους οξείς και νευρώδεις τρόπους του τις σε ανθρώπινα μέτρα περιπέτειες τριών νεαρών Βρετανών, υπαλλήλων σούπερ μάρκετ, οπαδών της «Σέλτικ», οι οποίοι με αιματηρές οικονομίες ταξιδεύουν για τη Ρώμη, όπου η αγαπημένη τους ομάδα θα δώσει αγώνα στο πλαίσιο του Champions League. Η χαβαλετζίδικη έναρξη του επεισοδίου θα μεταμορφωθεί, εξαιτίας του μπλεξίματος των τριών Βρετανών με μια τετραμελή οικογένεια Αλβανών συνταξιδιωτών, σε ένα συγγνωστό μελό, αγιογραφικό σχόλιο του προβλήματος των λαθρομεταναστών που αναστατώνει την ευημερούσα Ευρώπη.

Την συνιστούμε σαν μια από τις πιο ενδιαφέρουσες ταινίες της χρονιάς.

ΠΕΡ ΦΛΥ: ΑΝΘΡΩΠΟΚΤΟΝΙΑ

Καθηγητής της κοινωνιολογίας ο Κέρστεν, έχοντας περάσει τα 50, ζει με τη γυναίκα του σε προάστιο της Κοπεγχάγης. Έχει και ένα γιο μουσικό που ζει χώρια του. Ακαθόριστος ένταξης αριστερός (κάτι, ας πούμε, σαν τον δικό μας Βεργόπουλο) υπερασπίζεται τα ιδεολογήματα των γαλλικών ιδεολογιών των δεκαετιών του '60 και '70, προτρέπει δε με φλογερούς τρόπους τους μαθητές του να αντισταθούν (ενεργητικά;) κατά της εμπλοκής της Δανίας στον πόλεμο του Ιράκ. Αυτό ασπάζεται και η Νίνα, νεαρή και ευειδέστατη πρώην μαθήτριά του και νυν

Γιέσπερ Κρίστενσεν (Κέρστεν) και Περνίλια Όγκουστ (Νίνα): ο καθηγητής και το πάθος του. *Ανθρωποκτονία* του Περ Φλυ.

Ο Κεν Λόουτς ταξιδεύει τους τρεις φαν της Σέλτικ στη Ρώμη. Το πρόβλημα είναι με τα «Tickets»...

ερωμένη του. Μαζί με δυο συνομήλικούς της μπαίνουν μέσα σ' ένα εργοστάσιο που κατασκευάζει μέρη για πυραύλους που χρησιμοποιούν τα F16. «Βανδαλίζουν» (κατά την αστυνομική εκδοχή) τους χώρους αλλά μόλις ενεργοποιείται ο συναγερμός και στην προσπάθειά τους να διαφύγουν με το βαν, σκοτώνουν έναν αστυνομικό που επιχειρεί να τους σταματήσει. Οδηγός του βαν είναι η Νίνα και συνεπώς αυτή που σκότωσε τον αστυνομικό. Την επομένη τους συλλαμβάνουν στο εξοχικό σπίτι του καθηγητή όπου έχουν, εν αγνοία του, καταφύγει, αλλά κανείς τους δεν ομολογεί ποιος από τους τρεις ήταν ο οδηγός του αυτοκινήτου. Η κοπέλα εκμυστηρεύεται στον Κέρστεν ότι αυτή οδηγούσε, όμως εκείνος, τυφλωμένος περισσότερο από το ερωτικό του πάθος παρά από τις ιδέες του, την πιέζει να μην το ομολογήσει. Της συμπαραστέκεται με κάθε τρόπο, χάνοντας τη δουλειά του και εγκαταλείποντας το σπίτι και τη γυναίκα του. Το δικαστήριο θα αθώσει για το φόνο και τους τρεις αφού κανείς δεν ομολόγησε.

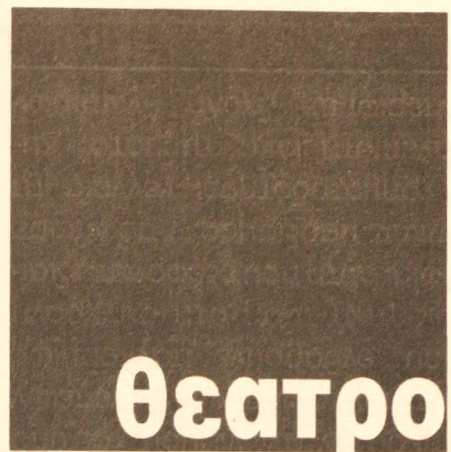
Όμως η ζωή ως βιωμένη πράξη και όχι ως ιδέα είναι αυτή που προηγείται, είναι η μοναδική υλοζωική πραγμάτωση. Η 20χρονη ερωμένη, υπερβαίνοντας ενοχές και τύψεις, επανεντάσσεται στην καθοδήγηση των ορμονών της. «Αδειάζει» τον καθηγητή –αν δεν τον άκουγε, θα έτρωγε το λιγότερο 16

χρόνια φυλακή– για χάρη του συνομήλικου καινούργιου εραστή της. Οι απόλυτες θυσίες του πρώτου μένουν διαμαρτυρημένα μεν αλλά ανεξόφλητα γραμμάτια. Η προσπάθειά του –η έσχατη υποχώρηση– να γίνει δεκτός από τη γυναίκα του, απορρίπτεται από αυτήν. Την ημιπαράφρονα κατάστασή του, την διαδέχεται ο εκμηδενισμός.

Η ταινία πιστή στη σπουδαία παράδοση της σκανδιναβικής δραματουργίας, προφασίζεται το πολιτικό παρασκήνιο, αφήνοντας ελεύθερο τον κοινωνικό χώρο για τις ανθρώπινες συγκρούσεις. Πρωταγωνιστούν οι ατομικές εντάσεις, οι ανατροπές και οι διαψεύσεις. Και δεν είναι οι ιδέες που μας διαψεύδουν, εμείς είμαστε που τις διαψεύδουμε. Η *Ανθρωποκτονία* είναι το τρίτο μέρος μιας πολύ ενδιαφέρουσας κοινωνικής τριλογίας που δημιούργησε, με ελεγχόμενους σκηνοθετικούς τρόπους, ο δανός σκηνοθέτης Περ Φλυ (Per Fly).

Τούτη είναι η πιο σημαντική. Ευεπίφορος καθώς είναι ο άνθρωπος –τουλάχιστον ο δυτικός homo sapiens– πρέπει να ελέγχει τις επιταχύνσεις του. Τι νόημα έχει να λέει («έτσι σοφός που έγινε») αργότερα ότι διαψεύστηκε; Το γνωστό ανέκδοτο της αυτοκριτικής. Πάντως η Νίνα, η ερωμένη του ώριμου καθηγητή άξιζε, ερωτικά, όσο όλοι οι «σοσιαλισμοί» μαζί.

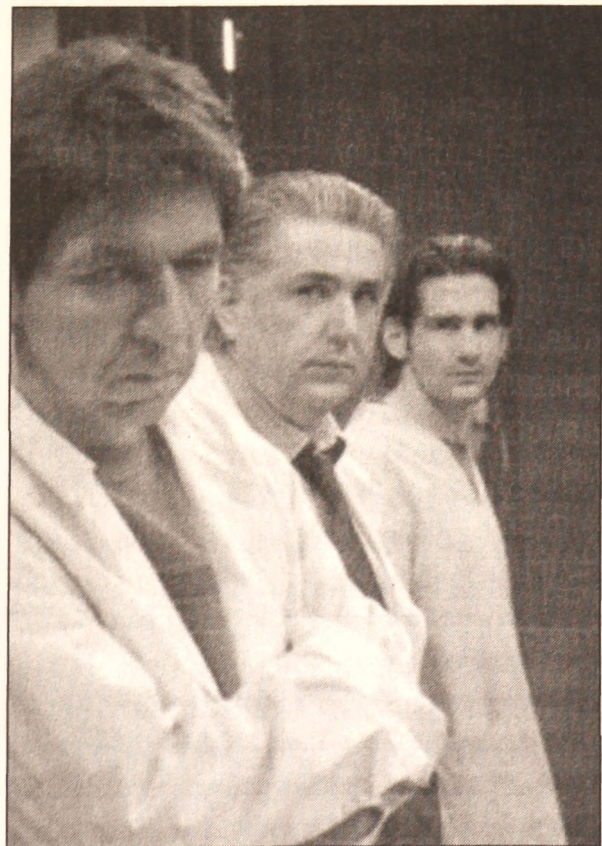
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Το έκθετο πτώμα

**ΑΞΥΡΙΣΤΑ ΠΗΓΟΥΝΙΑ ΤΟΥ Γ. ΤΣΙΡΟΥ
ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ «ΠΟΡΤΑ»**

Καλή χρονιά για το νεοελληνικό θέατρο. Έργα νέων ελλήνων συγγραφέων παίζονται στις πιο κεντρικές σκηνές και διεκδικούν με αξιώσεις το ενδιαφέρον του ανήσυχου κοινού. Το πιο σημαντικό: οι κρυμμένες δυνάμεις του νεοελληνικού ρεαλισμού δείχνουν ότι εξακολουθούν να βρίσκονται επί ποδός· συλλαμβάνουν και επεξεργάζονται τη γύρω τους πραγματικότητα και αναλύουν σε βάθος τον θερμό πυρήνα της πολιτείας.

Φέτος είδαμε μερικές προσπάθειες που αξίζει να συζητηθούν, γιατί στοχεύουν με σοβαρότητα σε μια εξέταση των διαδικασιών όσμωσης της ελληνικής κοινωνίας. Στο προηγούμενο κίόλας σημείωσα εξετάσαμε το ανάλογο επιχείρημα του Βασίλη Κατσικονούρη: είδαμε τον τρόπο με τον οποίο ο νέος συγγραφέας επιχείρησε στο *Γάλα* να αποδώσει την πραγματικότητα των μεταναστών στη χώρα μας και να αναλύσει με υπαρξιακούς όρους το ζήτημα της ενσωμάτωσής τους στο πλέγμα της ελληνικής ζωής. Τα *Αξύριστα Πηγούνια* του Γιάννη Τσίρου (Α' βραβείο νέου συγγραφέα το 2004 στο διαγωνισμό του Υπουργείου Πολιτισμού) είναι και αυτά ενταγμένα στο ίδιο πλαίσιο επεξεργασίας του κοινωνικού γίνεσθαι. Προσφέρουν μια κριτική ματιά στα πολιτειακά δρώμενα και ακολουθούν πιστά το ιδίωμα του κοινωνικού (βλ. αμερικανικού) ρεαλισμού. Όπως και το *Γάλα* του Κατσικονούρη, το έργο του Τσίρου έχει και αυτό να κάνει με την παρουσία του Άλλου στον ιστό του ιθαγενούς φοβισμού μας. Αν και σαν πολιτικό εγχείρημα μοιάζει λιγότερο φιλόδοξο από το αντίστοιχο του Κατσικονούρη, περισσότερο στενό στη στοχοθεσία του, αποδεικνύεται από την άλλη ένα άψογα στημένο θεατρικό έργο, άρτιο δραματουργικά, με πρωτοτυπία και ενδιαφέρον. Οι ατέλειες δεν λείπουν βέβαια: το έργο του Τσίρου διαθέτει όμως το πλεονέκτημα κάθε καλού έργου: οι όποιες ατέλειες του γίνονται αντιληπτές μόνο μετά και όχι κατά τη διάρκεια της παράστασης.

Στα υπόγεια ενός δημόσιου νοσοκομείου δύο «άθλιοι» νεκροπομποί παραλαμβάνουν τα πτώματα που αφήνει πίσω της η νύχτα, για να τους προσφέρουν την τελευταία, μακάβρια περιποίηση. Ωστόσο η νύχτα αυτή είναι διαφορετική: Στο κέντρο των «Αποδοχών» βρίσκεται έκθετο το γυμνό πτώμα μιας Ουκρανής στριπτιζέζ, που παραμένει προς το παρόν στα αζήτητα, ή μάλλον στα αταξινόμητα του θαλάμου. Γιατί, όπως και στο έργο του Κατσικονούρη, το σώμα αυτό δεν διεκδικεί καμιά καταγωγή είτε πατρίδας είτε μνήμης. Κι ωστόσο θα βρει στο τέλος τη δικαίωσή

του, τότε μόνο όταν η γύμνια του απογυμνώσει την υποκρισία του βλέματος που κοιτάζει τις γραμμές του χωρίς να βλέπει από πίσω τη σάρκα. Διόλου τυχαία, η παράσταση στο Θέατρο «Πόρτα» ξεκινά με την απογύμνωση του γυναικείου σώματος για να καταλήξει στο ξεγύμνωμα των ανδρικών ενοχών μας.

Σε αυτή τη φέτα ζωής ο Τσίρος καταφέρνει να χωρέσει σχεδόν τα πάντα. Το έργο του δεν έχει μόνο χαρακτήρες, οικονομία, ανέλιξη και σφιχτό, «αντρίκειο» διάλογο. Σε μια σπάνια επίδειξη νατουραλιστικού οίστρου, με τη συνδρομή του σκηνοθέτη Θανάση Παπαγεωργίου, φέρει πάνω του ακόμη και την ίδια την αίσθηση του νυχτοκάματου, το βαρύ χνώτο των κουρασμένων ψυχοπομπών, τις δυσάρεστες οσμές του νεκροθαλάμου, το βαθύ άρωμα του γυναικείου σώματος. Να προσέξει μόνο στο μέλλον ο νέος συγγραφέας κάποια σημεία που θολώνουν το συναρπαστικό ρεαλισμό του με μελοδραματικά στοιχεία: Δεν χρειάζεται να συμβαίνουν τα πάντα (ακόμη και τα γενέθλια του ήρωα) ταυτόχρονα με το κεντρικό δραματικό γεγονός: η ταξινόμηση των τριών προσώπων ανά δεκαετία (45, 35 και 25 χρονών) είναι σαφώς επιτηδευμένη, και κανείς ασφαλώς δεν πολυπιστεύει ότι ένας εργαζόμενος με δέκα χρόνια προϋπηρεσίας σε δημόσιο νοσοκομείο μπορεί να απολύεται τόσο εύκολα, και μάλιστα αξιμέρωτα, από

την προϊσταμένη βάρδιας!

Το έργο του Τσίρου φαίνεται να απολαμβάνουν πριν από όλους οι ίδιοι οι συντελεστές του. Ο Θανάσης Παπαγεωργίου είναι ο καταλληλότερος για να κουρδίσει σκηνοθετικά το ρεαλισμό του έργου και να αποδώσει την ατμόσφαιρά του. Ο Ιεροκλής Μιχαηλίδης αποδεικνύεται ο απόλυτος ρολίστας του νατουραλιστικού ύφους: μετατρέπει τη μίμηση σε δοκίμιο εσωτερικής αλήθειας του προσώπου του. Ο Γεράσιμος Σκιαδαρέσης έχει μια δύσκολη αποστολή: το πρόσωπό του έχει μια αναγνωρίσιμο ίχνος, ήθος, ιδιοσυγκρασία και όψη. Είναι το απείκασμα ενός γνώριμου, ανεκμετάλλευτου ακόμη από το θέατρό μας, νεο-λαϊκού προσώπου, που δεν πρέπει να συγχέεται με την εύκολη λύση του «λαϊκού». Ικανοποιητικός ο Οδυσσέας Παπασπηλιόπουλος στον περισσότερο αδύναμο δραματουργικά ρόλο του ευαίσθητου –ακόμη– νεαρού νοσοκόμου.

Το τέλος της παράστασης αφήνει τα πρόσωπα στη σκηνή γυμνωμένα από ψέματα και ψευδαισθήσεις. Και όμως μέσα στη γύμνια τους και κάτω από το φως του θαλάμου έχουν κατακτήσει με τρόπο μυστικό τη συγχώρεσή μας. Αυτό το βλέμμα της ανθρωπιάς, και η αύρα της λύτρωσης, υπόσχονται πολλά για το μέλλον του Γιάννη Τσίρου στο θέατρό μας.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Τέλος και αρχή μιας εποχής...

ΤΕΛΟΣ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΔΗΠΕΘΕ ΠΑΤΡΑΣ ΣΤΟ ΛΑΜΠΕΤΗ

Το *Τέλος Καρναβαλιού*, ένα έργο-αλληγορία του Κάρλο Γκολντόνι, παρουσιάζει για πρώτη φορά στην Ελλάδα το ΔΗΠΕΘΕ Πάτρας, σε σκηνοθεσία Βασίλη Παπαβασιλείου. Η παράσταση, που ανέβηκε ήδη στην Πάτρα, παρουσιάζεται ως την Κυριακή των Βαΐων στην Αθήνα, στο Θέατρο Λαμπέτη.

Το *Τέλος Καρναβαλιού* (*Una delle ultime notte di Carnovale*) κατέχει μια ιδιαίτερη θέση στη δραματουργία του Κάρλο Γκολντόνι. Δεν ξινηθεί στις χαρακτηριστικές κωμωδίες του αλλά είναι ένα έργο έντονα αυτοβιογραφικό, γραμμένο σε μία δύσκολη για τον Ιταλό δραματουργό στιγμή. Το έργο αυτό, που κάνει πρεμιέρα στο θέατρο του San Luca στις 16 Φεβρουαρίου 1762, είναι ο προσωπικός του αποχαιρετισμός προς τους συμπατριώτες του, τους φίλους αλλά και τους αντιπάλους του, καθώς εγκαταλείπει την αγαπημένη του Βενετία (σε ηλικία 55 ετών) με προορισμό το Παρίσι. Πίσω από το πρόσωπο του κεντρικού ήρωα Αντζολέτο είναι ο ίδιος ο Γκολντόνι που αποχαιρετά, το τέλος του Καρναβαλιού είναι το τέλος μιας εποχής, και πίσω από την υπόσχεση του ήρωα πως θα συνεχίσει να στέλνει τα σχέδιά του από το εξωτερικό είναι η δική του υπόσχεση για την αποστολή έργων του, ενώ το κοινό του με ενδουσιώδη χειροκροτήματα φώναζε: «Καλό ταξίδι. Καλή επιστροφή. Θα σε περιμένουμε».

Εκτοτε η κωμωδία αυτή ξεχάστηκε σχεδόν, μέχρι που ο «Θίασος στις υπηρεσίες του S.A.R, ο δούκας (Compagnia al servizio di S.A.R, il duca)», το τιμόνι του οποίου είχε μόλις αναλάβει ο Francesco Augusto Bon, την παρουσίασε στη Μοντένα, την περίοδο 1825-1826. Στη

Βενετία ωστόσο είχε ήδη ανέβει το 1820, στο θέατρο San Beneto από τον θίασο του Morelli (που την ξανανέβασε το 1822), με τον τίτλο *Παιχνίδια και διασκεδάσεις του βενετσιάνικου Καρναβαλιού*, τίτλο που φανερώνει ερμηνεία βασισμένη στη νοσταλγική διάθεση για την περασμένη ζωή και την επιθυ-

μία αναπαράστασης σκηνών από το Καρναβάλι. Η κωμωδία χρησιμοποιήθηκε συχνά για εορταστικές παραστάσεις, με παραποιημένο τίτλο: επελέγη για τα εγκαίνια του νέου θεάτρου Goldoni το 1875 από τον θίασο του Moro Lin, αλλά και το 1876 για την αποκάλυψη του μνημείου του Γκολντόνι στη Βενετία. Το 1893 παρουσιάστηκε για την επέτειο των 100 χρόνων από το θάνατο του Γκολντόνι και το 1907 για τα 200 χρόνια από τη γέννηση του.

Η υπόθεση είναι απλή: Ο υφαντουργός Ζαμαρία παραθέτει ένα τραπέζι σε φίλους και συνεργάτες με αφορμή το τέλος του Καρναβαλιού. Ο σχεδιαστής υφασμάτων Αντζολέτο, παρά την επιτυχημένη σταδιοδρομία του στη Βενετία, αποφασίζει να δοκιμάσει την τύχη του στη Μόσχα. Οι ερωτευμένοι Αντζολέτο και Ντομένικα (κόρη του Ζαμαρία) προσπαθούν να βρουν, με τη βοήθεια των φίλων τους, τρόπο για να μη χωριστούν. Ο Ζαμαρία στο τέλος θα πειστεί να παντρεύσει την κόρη του με τον Αντζολέτο, ενώ και για τον ίδιο θα βρεθεί μια σύντροφος, η κ. Γκατώ. Τέλος καλό, όλοι ευτυχισμένοι.

Η αδύναμη πλοκή και τα έντονα αυτοβιογραφικά στοιχεία (που έκαναν ακόμα και τον ίδιο τον Γκολντόνι να πιστεύει πως η κωμωδία του μπορεί να παρασταθεί μόνο σε ειδικές συνθήκες) έγιναν τροχοπέδη στην πορεία του έργου. Οι μεταφράσεις είναι ελάχιστες και το έργο γνώρισε πολλές αμφισβητήσεις μέχρι να γίνει αποδεκτό ανάμεσα στα αριστουργήματά του. Την αδύναμη όμως πλοκή αντισταθμίζουν οι επιδέξια γραμμένες σκηνές, η ζωντάνια της σκηνικής κίνησης, η ευστοχία, η λυρικήτητα, ο λεπτομερής και ακριβής σχεδιασμός μιας συγκεκριμένης τάξης της βενετσιάνικης κοινωνίας, η προσεκτική καταγραφή της καθημερινότητας, των ηθών και του εθιμοτυπικού της.

Οι χαρακτήρες είναι αληθινοί, απλοί

και ευχάριστοι (όπως λέει και ο ίδιος ο συγγραφέας στα προλεγόμενά του για το έργο): Ένας οικοδεσπότης, ο Ζαμαρία, άνθρωπος εργατικός και τίμιος, «ευάλωτος» ακόμη στη γυναικεία γοητεία. Ένας σύζυγος (Αγκοστίνο) και μια σύζυγος (Ελενέτα) που αγαπιούνται παράφορα και συνεχώς καυγαδίζουν. Μια υποχόνδρια (Άλμπα) που είναι άρρωστη όταν πλήττει, ενώ σκάει από υγεία όταν διασκεδάζει, και ένας ταλαίπωρος σύζυγος (Λάζαρο) που την προσέχει μανιωδώς. Ένα πλούσιο και ευπρεπές ζευγάρι (Μάρτα, Μπαστιάν). Ένας πνευματώδης, χαριτωμένος νέος, το κέφι προσωποποιημένο (Μόμολο). Μια αυτόνομη και έξυπνη γυναίκα (Πολόνια). Η καρικατούρα μιας ματαιόδοξης, νεανίζουσας γριάς, πολλάκις χήρας (κ. Γκατώ). Τέλος, οι ερωτευμένοι, η Ντομένικα και ο Αντζολέτο, που στη μέση μιας πολυπληθούς παρέας καταφέρνουν να φροντίσουν με σύνεση το ευτυχές τέλος του έρωτά τους.

Ο Βασίλης Παπαβασιλείου, άριστος γνώστης του γκολντονικού σύμπαντος, επέλεξε να μη ρίξει το βάρος στον αυτοβιογραφικό χαρακτήρα του έργου. Εργάστηκε δίνοντας προσοχή στη λεπτομέρεια, παίζοντας με τους ρυθμούς και τις διαθέσεις, έχοντας όμως προηγουμένως συλλάβει και δουλέψει την κυρίαρχη μελαγχολική διάθεση της κωμωδίας, διάθεση που χρησιμοποίησε σαν βασικό καμβά για να κεντήσει πάνω του λεπτές αποχρώσεις και διακυμάνσεις, επιλέγοντας τα πιο λαμπερά και ζωντανά χρώματα για τους ήρωές του. Οι ηθοποιοί του διδάχτηκαν με συνέπεια και δέθηκαν σε ένα αρμονικό σύνολο.

Ο Γεράσιμος Γεννατάς (ανεξίτηλη στη μνήμη μου ακόμη η ερμηνεία του Τρουφαλντίνου στον *Υπηρέτη δύο αφεντάδων*) μεταμορφώνεται με τεχνική, επιδεξιότητα και μαεστρία σε έναν σύγχρονο αρλεκίνο, ακριβώς όπως ζητά ο ρόλος του Μόμολο. Η Λυδία Φωτοπούλου και ο Θόδωρος Κατσαφάδος είναι το απολαυστικότερο ζευγάρι της παράστασης, δουλεύοντας πάνω στην υστερία και τη μανία η πρώτη και στην καρτερικότητα και τη συνεχή αγωνία ο δεύτερος, στοιχεία που μεταφέρουν με σπαρταριστό τρόπο στην κίνηση και τη

διάθεση τους. Η κομψή, εκλεπτυσμένη και αριστοκρατική ερμηνεία είναι ιδανική για τον Ζαμαρία του Κώστα Γαλανάκη όπως και για την Μάρτα της Αλεξάνδρας Σακελλαροπούλου και τον Μπαστιάν του Θόδωρου Γράμψα, ηθοποιών έμπειρων και με ανεπτυγμένο υποκριτικό κώδικα. Η Σοφία Σεϊρλή κεντάει πάνω στη μαραμμένη «νεαρά» κ. Γκατώ, εκμεταλλευόμενη το αβαντάζ των τριών γλωσσών που επέλεξε για τη σκηνή της σύγκρουσης με την Ντομένικα ο σκηνοθέτης, ενώ η Κατερίνα Λέχου, φορτωμένη με ένα κινητικό κουσούρι που δεν νομίζω πως ήταν απαραίτητο, συνθέτει λίγο βίαια τη δυναμική και εντούτοις αμυνόμενη μπροστά στον έρωτα Πολόνια. Η Μαριάνθη Φωτάκη και ο Θανάσης Δήμου ανταποκρίνονται ικανοποιητικά στο ρόλο των ζηλιάρηδων συζύγων. Η Διώνη Κουρτάκη (Ντομένικα) προσπαθεί να συνδυάσει το μπρίο και την ευγένεια, με τη ζήλια και τον έρωτα, αλλά ενίοτε της λείπει η κωμική ανάφλεξη. Ο Νίκος Νίκας που επωμίστηκε τον αλληγορικό ρόλο του Αντζολέτο δυστυχώς δεν διαθέτει την απαιτούμενη γοητεία του ήρωα. Παρά τη φιλότιμη προσπάθειά του παραμένει θαμπός επάνω στη σκηνή και ακόμη και ο αποχαιρετισμός του στέκει απογυμνωμένος από τον λυρισμό του.

Οι σκηνικές λύσεις της Μαρί-Σεμέ Νοέλ, ευφάνταστες και απόλυτα λειτουργικές. Τεράστια τόπια πανιού που καθορίζουν τον χώρο και λύνουν με έξυπνο τρόπο τα πρακτικά προβλήματα μετατρέπόμενα σε τραπεζαρία και καρέκλες, δημιουργώντας και κατ'ιδίαν χώρους επάνω στη σκηνή. Για τα κοστούμια προτίμησε να καταφύγει στην ασφαλή επιλογή του ιστορικού κοστούμιού.

Η διακριτική μουσική του Θοδωρή Αμπαζή υπαγόρευσε και υπογράμμισε την ατμόσφαιρα, γεμίζοντας με εικόνες το θέατρο (μηχανές που δουλεύουν). Την χορογραφία υπογράφει η Σεσίλ Μικρούτσικου και τους φωτισμούς επιμελήθηκε ο Θέμης Μουμουλίδης.

Την παράσταση συνοδεύει ένα εξαιρετικής ποιότητας πρόγραμμα με το κείμενο της παράστασης και πλούσιο πληροφοριακό υλικό, που επιμελήθηκε η Αθανασία Γκανά.

ΕΙΡΗΝΗ Μ. ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

Άλλο S.S. και άλλο ES.ES.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟΝ Σ. ΣΑΒΒΙΔΗ

Εόχι κι έτσι συνάδελφοι! Δεν μπορώ να δεχτώ πως αυτή η έκθεση Συμεών Σαββίδη είναι επιπέδου μιας Εθνικής Πινακοθήκης. Και εξηγούμαι: Η Διεύθυνση της ΕΠΜΑΣ, αφού άπλωσε τον μεγαλοαστό Ιακωβίδη στα σαλόνια της παραχωρώντας του όλο το πρώτο της κτήριο, καταχώνιασε έναν σημαντικότερο και παραμελημένο «ήρωα» της ζωγραφικής μας στην πιο μικρή της αίθουσα στοιβάζοντας τα έργα του σαν

Έργα που εκτίθενται στην αναδρομική του Συμεών Σαββίδη στην Εθνική Πινακοθήκη.

σε επαρχιακό παλιατζήδικο. Ο εισερχόμενος στον «χώρο» βλέπει απέναντι έναν πορτοκαλί(!) τοίχο, ώστε να αναδειχθεί, υποτίθεται, η ιμπρεσιονιστική ματιά του καλλιτέχνη, και παρατηρεί αριστερά και δεξιά πίνακες, πινακάκια, πινακίδια, ατάκτως ερριμμένα το ένα πάνω στ' άλλο. Φαίνεται ότι η αισθητική Π. Τζώνου, του αρχιτέκτονα κατά την επανέκθεση της μόνιμης συλλογής, και οι παλαιομοδίτικες εμμονές των επιμελητριών σε αγαστή σύμπνοια με τους αρχιτέκτονες που μόνιμα συνεργάζονται με την Πινακοθήκη, κυριαρχούν αδιατάρακτες! Αλλά και με τους εκδότες, θα συμπλήρωνα, κι ας πάει να κουρεύεται η απόφαση των Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης: Καλημέρα σας κ. Ρακιντζή! Οι «μειοδοτικοί» διαγωνισμοί στήνονται πλέον και νομοτύπως, ρωτήστε την κ. Βάσω Αβραμοπούλου την οποία ενέπαιξαν και χρησιμοποίησαν ως μη έδει. Καλημέρα σας επίσης κ. Βουλγαράκη, και να χαιρέστε τους υφισταμένους σας! Στοιχεία άπειρα στη διάθεσή σας. Βαρέθηκα πια με τις μετριότητες που κυριαρχούν ποδοπατώντας την όποια επιστημονική δεοντολογία και παραχαράσσοντας την ιστορία.

Λοιπόν επαναλαμβάνω πως τον Σαβ-

βίδη τον στοίβαξαν σαν βόδι χωρίς καν να υποψιαστούν τα άπειρα προβλήματα που δημιουργεί το πολυεπίπεδο και άνισο έργο του. Έτσι, πλάι σε αριστουργήματα είδαμε να εκτίθενται ως «Σαββίδηδες» έργα τουλάχιστον περριέργα και με εξόφθαλμα διαφορετική γραφή, γραμμή και χρωματική αντίληψη σε σύγκριση πάντα με τα γνωστά και μελετημένα δείγματα του ύφους του.

Τι συμβαίνει; Αν και αυτά τα έργα είναι γνήσια, τότε ο Σαββίδης δεν είναι ο μεγάλος ζωγράφος που ξέρουμε. Αν δεν είναι, υπάρχει μείζον πρόβλημα. Αυτή είναι η προσωπική επιστημονική μου πεποίθηση. Η πιάτσα χρόνια βοά ότι γνωστός παραχαράκτης-αντικέρζαχάρωνε ό,τι βαλκάνιο σκουπίδι τού έφερναν οι έμπειστοί του προσθέτοντας κάτω δεξιά το χαρακτηριστικό όσο και κακότεχνο S.S. Είδαμε λοιπόν εκτεθειμένα όλα τα έργα με υπογραφή Σαββίδη που διακίνησε η πρόσφατη μόδα των δημοπρασιών εν Ελλάδι, χωρίς μια στοιχειώδη μορφολογική και ιστορικοτεχνική διερεύνηση. Διερωτώμαι ποια από τα εκτιθέμενα έργα ελέγχθησαν από το σώμα των επιμελητών της ΕΠΜΑΣ και εξετάστηκαν στο εργαστήριό της. Στο οποίο, όπως μας κα-

ταγγέλλεται, συντηρούνται πίνακες εκτός Πινακοθήκης και μάλιστα κατά κόρον. Τι λέει επ' αυτού η Διεύθυνση και το Δ.Σ. του Ιδρύματος; Αναμένουμε ασμένως διάψευση.

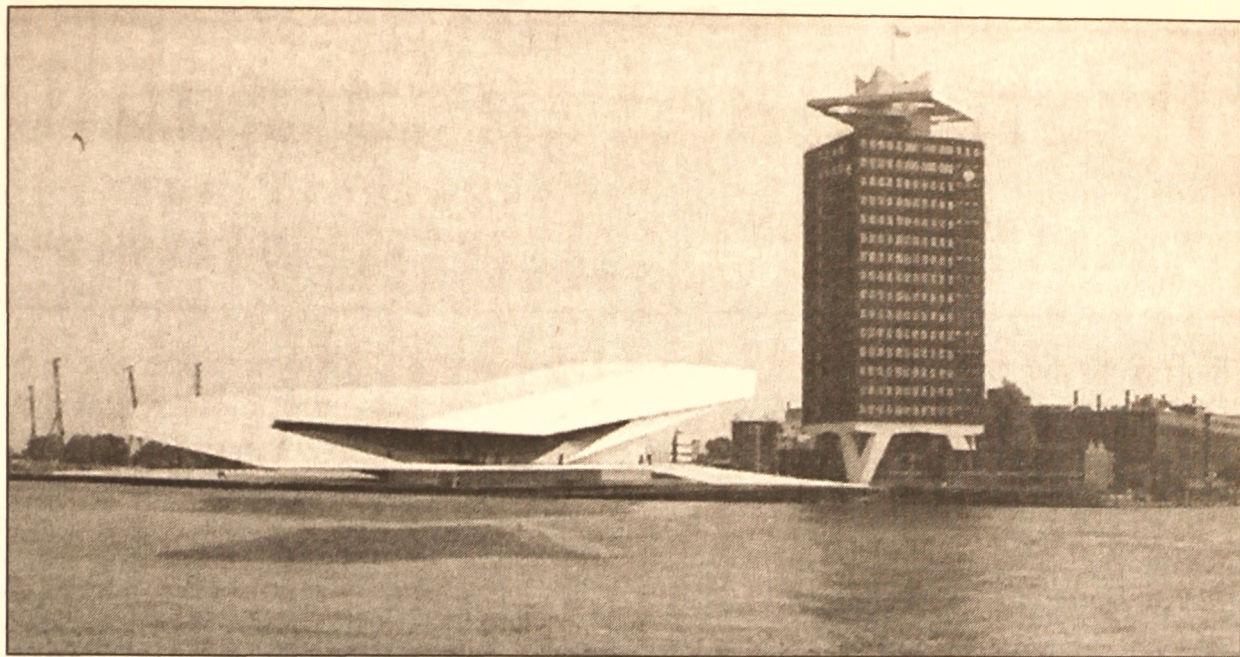
Ούτως ή άλλως πάντως μια ιστορική περίπτωση της νεοελληνικής τέχνης αντιμετωπίστηκε με ασύγγνωστη ελαφρότητα. Φαίνεται πως η Διεύθυνση της ΕΠΜΑΣ ενδιαφέρεται περισσότερο για τον δεύτερης κατηγορίας αλλά «διάσημο» ζωγράφο Botero –που ασφαλώς θα δημιουργήσει ντόρο και θα κάνει τα βόρεια προάστια να ριγίσουν– παρά για μια αδικημένη και παραμελημένη περίπτωση της καλλιτεχνικής μας ιστορίας. Τηρουμένων των αναλογιών εφαρμόστηκε και στην υπόθεση Σαββίδη η πολιτική που ακολουθούν οι ιθύνοντες του Ιδρύματος για τον Γιαννούλη Χαλεπά. Τι λέει επ' αυτού η επιστημονική και η καλλιτεχνική κοινότητα; Κανέναν δεν προβλημάτισε η αναδρομική του Συμεών Σαββίδη; Φαντάζομαι πως σε επόμενα πυροτεχνήματα της αγοράς τα πολυπράγμονα κοριτσάκια που δηλώνουν εξπέρ και οργανώνουν εκθέσεις και κοκταίηλ στο όνομα διεθνών οίκων θ' ανακαλύψουν και νέους «Σαββίδηδες» προς δόξαν της καλαισθησίας της αγοράς.

Ο Delungan, αναπαριστώνοντας την παρουσίαση που είχε κάνει στο Άμστερνταμ, έθεσε πρώτα μερικά ερωτήματα: τι είναι κινηματογράφος, τι είναι ένα μουσείο κινηματογράφου, τι θα περίμενε κανείς να βρει εκεί, εκτός από τις υποχρεωτικές αίθουσες έκθεσης, προβολών, μουσειακού υλικού, βοηθητικά κτλ, τι ήταν εκείνο που θα τα συνέδεε όλα αυτά, να τα κάνει ένα σύνολο με νόημα για τον επισκέπτη; Κάτι εκεί έλειπε, ένα κεντρικό σημείο αναφοράς, και ποιο θα μπορούσε να είναι αυτό, κάτι σαν χώρος συγκέντρωσης στον πυρήνα του κτηρίου, άρα ένα κυλικείο-εστιατόριο-φουαγιέ (πείτε το ό,τι θέλετε). Αυτά περίπου είπε στην επιτροπή και πήρε την ανάθεση.

Την ίδια στιγμή, μας έδειχνε μερικές απόψεις του μελλοντικού κτηρίου, ένα ακόμα δυναμικό, «τσαλακωμένο» περιβλήμα, γεμάτο οξείες γωνίες, να κάθεται εντυπωσιακά τοποθετημένο πάνω σε μια προβλήτα της πόλης, ορατό από παντού. Με τα λόγια «εξηγούσε» γιατί οι κοινόχρηστοι αυτοί χώροι διαθέτουν μια τόσο στρατηγική θέση στην εσωτερική σύνθεση του κτηρίου, ενώ σε εικόνες παρέλαυναν μπροστά στα μάτια μας οι μαγικές παραστάσεις της εικονικής πραγματικότητας. Η «φιλοσοφία», όπως την εξήγησε ο Delungan, επεξηγούσε γιατί η «κάτοψη» ήταν έτσι σχεδιασμένη, αλλά δεν έλεγε τίποτα για τη μαγεία του πολυπρισματικού «κενού χώρου» εσωτερικά ή τους συνθετικούς κανόνες του εξωτερικού «περιβλήματος». Για εκείνον, ίσως να ήταν περιττό. Ήταν όμως;

Σε λίγο καιρό αυτό το μουσείο θα είναι πραγματικότητα, θα μπορεί κανείς να το επισκεφτεί, να το περπατήσει, να το «φάει» με τα μάτια. Μπορεί να θυμάται ίσως ότι εδώ υπήρχε εξαρχής κάποια «φιλοσοφία», αλλά δεν θα έχει σπουδαία βοήθεια για να καταλάβει τι ακριβώς είναι αυτό που έχει μπροστά του. Δηλαδή, να συλλάβει τη φιλοσοφία του, αυτή τη φορά χωρίς εισαγωγικά. Χωρίς μια τέτοια διάθεση όμως, θα φύγει όπως ήρθε.

Η σπουδαία αρχιτεκτονική που σχεδιάζεται και χτίζεται σήμερα έχει πια ξεφύγει σε μεγάλο βαθμό από τις συμβατικές της, καταξιωμένες προδια-

γραφές. Τα θλιβερά αποτελέσματα της καθολικής επικράτησης μιας αρχιτεκτονικής βασισμένης σε ένα χυδαίο τυποποιημένο και απογυμνωμένο φονξιοναλισμό, με ένα περίεργο τρόπο, μας κληροδότησαν μια μανιακή ενασχόληση με το πώς λειτουργεί ένα κτήριο, σαν μοναδικό κριτήριο για να περιληφθεί αυτό στην «καλή» αρχιτεκτονική. Πόσοι στερημένοι από φαντασία και ικανότητα (δεν τολμώ να κάνω στατιστικές εκτιμήσεις) εξακολουθούν ακόμα να κρύβονται πίσω από τις επιταγές της «καλής λειτουργίας». Σχεδιάζοντας μια αρχιτεκτονική που «δεν έχει τίποτα να πει», που φτwhαίνει αντί να πλουτίζει το περιβάλλον. Που εφάρμοσαν πιστά, πειθήνια τον ΓΟΚ και όλους τους οικοδομικούς κανονισμούς: τα ποσοστά χώρων υγιεινής ανά τόσους υπαλλήλους, το σωστό πλάτος πατήματος σε κλιμακοστάσια, το επιτρεπτό ύψος υπογείου, τη σωστή κλίση σε ράμπες. Οι κανόνες δεν έχουν τέλος, ιδιαίτερα μάλιστα όταν η αρχιτεκτονική είναι απύσχα.

Οι κανόνες, που θα έπρεπε να είναι απλό θεμέλιο και όχι αυτοσκοπός, θεοποιήθηκαν γιατί εξυπηρετούσαν πολλές σκοπιμότητες μιας καθ' όλα πρακτικής, άγονης ζωής.

Άλλωστε, δεν περιορίστηκαν σε κατόψεις, αλλά πρόβαλαν και στις όψεις – στο κυρίως δημόσιο πρόσωπο της αρχιτεκτονικής προς την πόλη. Θυμηθείτε όσους εφάρμοσαν μυωπικά τον σκελετό μπετόν με τις συνεχείς γυάλινες προσόψεις, το τόσο εύκολο εκείνο πασπαρτού ενός δήθεν τρόπου ένταξης της αρχιτεκτονικής στο χτισμένο

περιβάλλον. Ή τους άλλους, που φόρτωσαν με αυθαίρετη διακόσμηση τα κτήρια για να τραβούν τάχα την προσοχή όπως ο καρνάβαλος. Ανέφερα δύο τυπικές «αγκυλώσεις», αλλά υπάρχουν πολύ περισσότερες.

Η σημερινή αρχιτεκτονική βρίσκεται πολύ μακριά από όλα αυτά, κι αν υπάρχουν άπειροι κολλημένοι σε τέτοιες ξεπερασμένες πρακτικές που δυσφημούν κατάφωρα το όνομα της αρχιτεκτονικής. Όσο ψάχνουμε με τη μεζούρα πόσο φαρδύς είναι ένας διάδρομος ή αν χρησιμοποιούνται ορισμένα θεοποιημένα υλικά δόμησης (το ίδιο είναι), τόσο πιο εύκολα μένουμε τυφλοί μπροστά στα μηνύματα που φέρνουν οι νέοι καιροί. Ο Delungan (και όχι μόνο αυτός βέβαια) μας φέρνει αυτό τον καινούριο αέρα, μας θυμίζει πράγματα που μπορεί να έχουμε ακούσει αλλά δεν έχουμε ακόμα ψηλαφήσει. Μας αναγκάζει να σκεφτόμαστε πως μπορεί να υπάρχει και άλλη αλήθεια πέρα από τις συμβατικότητες με τις οποίες είμαστε μαθημένοι. Να ξέρουμε πως υπάρχει για να την ψάξουμε επίμονα, επίπονα, μόνοι μας.

Κάποια στιγμή είπε πως συνηθίζει να δουλεύει τα κτήριά του κυρίως σχεδιάζοντας τομές, ότι οι τομές τον καθοδηγούν (κι όχι οι όψεις, έτσι και αλλιώς, ανύπαρκτες σε τέτοιες πρισματικές μορφές). Χρειάζονται στ' αλήθεια τομές. Παντού τομές, άπειρες τομές. Και όχι μόνο στην αρχιτεκτονική, βέβαια. Για να αναβλύσει επιτέλους ελεύθερη η φιλοσοφική σκέψη.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

Η ιστορία υπό επιτήρηση

του Απόστολου Διαμαντή

Ένα πολύ ενδιαφέρον άρθρο του Αντώνη Λιάκου, δημοσιευμένο στο τελευταίο τεύχος των *Ιστορικών* (43/2005), πέρασε μάλλον ασχολίαστο. Ο συντάκτης του άρθρου, επιστρέφοντας από το 20ό Διεθνές Συνέδριο Ιστορικών Σπουδών, που έγινε στο Σίδνεϋ μεταξύ 3 και 9 Ιουλίου 2005, κατέγραψε αναλυτικά τόσο τη θεματική του συνεδρίου όσο και την προϊστορία των Διεθνών Συνεδρίων Ιστορίας από το 1898 μέχρι σήμερα.

Ποιο είναι το ενδιαφέρον στην υπόθεση; Η συνοπτική αλλά αποκαλυπτική καταγραφή των στοιχείων που δείχνουν τις διακριτικές σχέσεις πολιτικής και ιστοριογραφίας σε διεθνές επίπεδο. «Η ιστοριογραφία ως θεραπευαίνιδα της πολιτικής» θα μπορούσε να ήταν ο τίτλος αυτού του εξόχως αποκαλυπτικού κειμένου, το οποίο θα έπρεπε να αποτελεί οδηγό εις το εξής σε κάθε σχετική συζήτηση. Τα περισσότερα βεβαίως από όσα γράφει ή υπαινίσσεται με λεπτότητα ο Αντώνης Λιάκος είναι ίσως γνωστά σε αρκετούς από τους έλληνες ιστορικούς, ειδικά σε εκείνους που έχουν μια καλή εμπειρία από τις ιστορικές σπουδές στο εξωτερικό. Όμως άλλο να γνωρίζεις κάτι και άλλο να το θέτεις σε συζήτηση. Υπάρχει διαφορά.

Θα σταθώ στο σημαντικότερο κατά τη γνώμη μου σημείο του κειμένου. Όπως προκύπτει, μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο κυρίως, η αμερικανική κυβέρνηση, στα πλαίσια μάλλον του σκληρού αμερικανο-σοβιετικού ανταγωνισμού και υπό την επίδραση των αρνητικών συνεπειών του πολέμου, ενθάρρυνε παγκοσμίως την αναθεωρητική τάση στη σύγχρονη ιστοριογραφία, αυτή που εξέφρασε ιδιαίτερα ο δυτικός μαρξισμός. Αποφάσισε λοιπόν να χρηματοδοτήσει γενναία τα σχετικά πανεπιστημιακά τμήματα, κυρίως την περίφημη Σχολή Ανωτέρων

Σπουδών στο Παρίσι, την έδρα της σχολής των Annales, καθώς και αντίστοιχες τάσεις στην Αγγλία και την Ιταλία. Οι Αμερικανοί συνεργάστηκαν ήδη στον μεσοπόλεμο με τον βέλγο μεσαιωνολόγο Ανρί Πιρέν, δημιουργώντας τη Διεθνή Επιτροπή Ιστορικών Επιστημών, η οποία έδινε έμφαση όχι στην εθνική διάσταση της ιστορικής έρευνας, αλλά στην κοινωνική και την ανθρωπολογική. Αλλά οι Αμερικανοί, μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, όταν πια η Επιτροπή αυτή είχε χάσει τη δυναμική της εξαιτίας της έντονης παρουσίας των ιστορικών από το ανατολικό μπλοκ, αποφάσισαν, με τα χρήματα των ιδρυμάτων Κάρνεγκι και Ροκφέλερ, να ενίσχυσουν τη λεγόμενη «Νέα Ιστορία», που αναπτύχθηκε στους κόλπους των ευρωπαίων μαρξιστών, μια ιστορία που είχε σαφή αντι-εθνικιστική κατεύθυνση.

Ο στόχος ήταν προφανής. Αφενός να αποδυναμωθεί η επίδραση του σοβιετικού μαρξισμού στους ευρωπαϊκούς πνευματικούς κύκλους, αλλά ταυτόχρονα να εναρμονιστεί η διεθνής ιστοριογραφική παραγωγή στις νέες πολιτικές και οικονομικές συνθήκες μετά τον πόλεμο, σε μια όλο και πιο ομογενοποιημένη διεθνή πραγματικότητα. Ο Αντώνης Λιάκος υπενθυμίζει μάλιστα ότι αυτή τη σαφή αμερικανική ιδέα για μια νέα ιστοριογραφία, που θα ήταν πλήρως απαλλαγμένη από την εθνική διάσταση, την εξέφρασε και στην Ελλάδα, μέσω του ιδρυματος Κάρνεγκι, ο Δημήτρης Γληνός. Οι προτάσεις του ιδρύματος, μέσω του Γληνού, ήταν, όπως σημειώνει ο Λιάκος, «μια πρωτοβουλία για την αναθεώρηση των σχολικών εγχειριδίων ιστορίας».

Αναρωτιέται χαρακτηριστικά ο Αντώνης Λιάκος, προς το τέλος του άρθρου του: «Αλλάζουν οι ιστορικές σπουδές στην εποχή της παγκοσμιοποίησης; Είναι δυνατή μια ιστορία στα μέτρα της;» Και δίνει την απάντηση, μέσω των σχετικών εισηγήσεων του συνεδρίου: «Δεν είναι στις ευθύνες των ιστορικών να δώσουν στην κοινωνία τη δυνατότητα να

σκεφτεί τα προβλήματά της, όχι απομονωμένα στο μικρόκοσμό της η κάθε μία, αλλά στον ορίζοντα των αλλαγών του κόσμου; Δεν είναι καιρός να επανέλθουμε στην παγκόσμια ιστορία που γεννήθηκε στην εποχή του Διαφωτισμού και η οποία αντικαταστάθηκε από τις εθνικές ιστορίες στην εποχή του ρομαντισμού και των εθνικών κινημάτων;».

Όπως φαίνεται είναι πράγματι καιρός. Έφτασε η ώρα μας, που λέμε. Εις το εξής και στο όνομα της απο-ιδεολογικοποίησης της ιστορικής επιστήμης, όλο και περισσότερο θα ανακαλύπτουμε ότι έχουμε παραδώσει πλήρως την ιστορική έρευνα στις απαιτήσεις της πολιτικής. Το σημαντικότερο στοιχείο που προκύπτει μάλιστα από το κείμενο του Αντώνη Λιάκου είναι ότι στην κατεύθυνση αυτή δεν έχει κανένα νόημα πλέον να αποδίδουμε μομφές σε μεταμοντέρνους ιστοριογράφους, οι οποίοι δήθεν αποδέχονται άκριτα τις επιταγές της παγκοσμιοποίησης. Διότι συνάγεται σαφώς πως άλλοι ήταν οι πρώτοι διδάξαντες. Έστω και αν μόνον σ' αυτούς θα πρέπει να στραφούμε, ώστε να περισώσουμε ό,τι είναι δυνατόν ακόμη να περισωθεί από τη δυνατότητα να σκεφτόμαστε και να ενεργούμε αυτεξουσίως.

Συμπωματικά, τη συζήτηση που άνοιξε ο Α. Λιάκος σχετικά με τις αμερικανικές χρηματοδοτήσεις –και χειραγωγήσεις προφανώς– στο χώρο της ευρωπαϊκής ιστοριογραφίας, συνεχίζει με το δικό του τρόπο και το νέο τεύχος του περιοδικού *Άρδην*. Σ' αυτό αποκαλύπτεται με όλες τις λεπτομέρειες το πυκνό δίκτυο χρηματοδοτήσεων των αμερικανικών ιδρυμάτων προς του εν Ελλάδι κύκλους επιστημόνων που στοχεύουν στην απο-εθνικοποίηση της ιστοριογραφίας. Ειδικά για το περιβόητο ΕΛΙΑΜΕΠ τα στοιχεία είναι συντριπτικά, καθώς το ίδρυμα αυτό έχει αναλάβει εργολαβικά την προώθηση των αμερικανικών αντιλήψεων για την στρατηγική της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής.

Όποιος έχει παρακολουθήσει προσεκτικά τη στάση των διεθνολόγων του ΕΛΙΑΜΕΠ σε όλες τις πρόσφατες κρίσεις –κυρίως στο Κυπριακό– θα θυμάται πως δεν υπήρξε περίπτωση που να μην ευθυγραμμίζονταν με τις παραινήσεις τις Ουάσινγκτον. Το χρήμα που δίνουν οι Αμερικανοί για να στηρίξουν

έρευνες και ιδρύματα, δεν πάει φυσικά στο βρόντο. Όλοι γνωρίζουμε πως τα τελευταία χρόνια, πρώην αριστεροί κυρίως, αλλά και άλλοι επιστημονίζοντες ιστοριογράφοι αγωνίζονται να μας πείσουν ότι πρέπει να αναθεωρήσουμε όλες τις «εθνικές» μας αυταπάτες και να εναρμονιστούμε με τη νέα τάξη πραγμάτων. Κατάργηση των παρελάσεων, κατάργηση των εθνικών εορτών, αλλαγή των σχολικών βιβλίων ιστορίας, αμφισβήτηση κάθε ιστοριογραφικού σχήματος που αποδέχεται τη συνέχεια του ελληνικού πολιτισμού, αμφισβήτηση της συνέχειας της ελληνικής γλώσσας – όλα αυτά εμφανίζονται σαν δήθεν νεωτεριστικές τάσεις, που φυσικά έχουν ξεκάθαρους πολιτικούς στόχους, οι οποίοι εξυπηρετούν την αποδυνάμωση της εθνικής κυριαρχίας και την πολιτική υποταγή στα υπερ-εθνικά μορφώματα ή σε άλλους ισχυρούς περιφερειακούς εθνικισμούς, όπως ο κεμαλικός.

Σε μια αμερικανική στρατηγική που στοχεύει στην καθυπόταξη του μουσουλμανικού κόσμου γενικά, ο ελληνισμός θα πρέπει να υπηρετήσει απόλυτα τον τουρκικό εθνικισμό, που είναι το αντίβαρο στο Ισλάμ. Αλλά και η Ορθόδοξη Εκκλησία θα πρέπει να υπηρετήσει επίσης την δήθεν «οικουμενικότητα» και όχι να παραμείνει στα πλαίσια της «εθνικής Εκκλησίας», προβάλλοντας αντίσταση στα διάφορα περιφερειακά πολιτικά προβλήματα, όπως το Κυπριακό. Η Ελλάδα θα πρέπει έτσι να προετοιμαστεί για το ρόλο της διεθνούς πιάτσας, το ρόλο του συνδετικού κρίκου με το Ισλάμ, και να ξεχάσει την ιστορική της διασύνδεση με τον δυτικό πολιτισμό. Μας θέλουν ανατολίτες, μας υπενθυμίζουν την οθωμανική μας προέλευση, μας τοποθετούν εκεί που τους συμφέρει. Στο τόξο εξάλλου του Χάντιγκτον βρισκόμαστε από την πλευρά της Ανατολής. Μακριά από τη Δύση.

Τα πράγματα είναι πολύ σοβαρότερα απ' όσο φαίνονται. Όπως είπε πρόσφατα σε ένα συνέδριο και ο καθηγητής Νίκος Χατζηνικολάου, δεν αποκλείεται καθόλου, στο κοντινό μέλλον, την ώρα που μιλάμε ελληνικά σε κάποια σύναξη ιστορικών, να έρθει η αστυνομία και να πει: *Τι κάνετε εδώ μέσα; Γιατί μιλάτε ελληνικά; Δεν υπάρχει τέτοιο έθνος.* Και να μας συλλάβει όλους.

Η συζήτηση για το «έθνος»

του Παναγιώτη Νούτσου

Συνήθως ευδοκιμούν τρεις τρόποι βιβλιοκριτικής: α) επιλέγονται και σχολιάζονται ενδεικτικά σημεία από επιμέρους τμήματα του βιβλίου που συζητείται· β) το ενδιαφέρον εστιάζεται σε ένα μόνο τμήμα του που θα μπορούσε όμως να συνιστά δείκτη του τρόπου γραφής του όλου βιβλίου και γ) ασκείται μια *punctum contra punctum* αντιμετώπιση του βιβλίου, οδηγώντας έτσι στη σύνθεση ενός άλλου, νέου βιβλίου, ίδιου ή μεγαλύτερου από το πρώτο. Προς στιγμήν επιλέγω τη δεύτερη λύση. Έτσι ό,τι ακολουθεί αφορά το τρίτο κεφάλαιο (σελ. 29-35) του δοκιμίου που δημοσίευσε πρόσφατα ο συνάδελφος Αντώνης Λιάκος με τίτλο: *Πώς στοχάστηκαν το έθνος αυτοί που ήθελαν να αλλάξουν τον κόσμο;* (Αθήνα 2005, σσ. 166).

Κατά τον συγγραφέα [=σ.] η «σημαντικότερη» συζήτηση στις αρχές του 20ού αιώνα πραγματοποιείται από τους Αυστρομαρξιστές και με «αφορμή το εθνικό ζήτημα στην Αψβουργική Αυτοκρατορία» (29-35), κατά το ξετύλιγμα νέου αυτοτελούς κεφαλαίου πέραν και ερήμην της «αμηχανίας της Β' Διεθνούς», στους κόλπους της οποίας όμως αναπτύχθηκε αυτή η συζήτηση. Μάλιστα η «πρώτη συστηματική θεωρητική διαπραγμάτευση», αφού εξοβελιστεί εντελώς η προγενέστερη συμβολή του K. Renner (από δεύτερο χέρι, δηλαδή μέσω του Haupt, μνημονεύταν από τον σ. και παλαιότερα, μαζί με τον Bauer) και η παρουσία του βιεννέζικου περιοδικού *Marxstudien* στη συνέχεια, του εθνικού ζητήματος «εντός της μαρξιστικής παράδοσης» κατά τον σ. εμφανίζεται στο έργο του Otto Bauer: *Το εθνικό ζήτημα και η Σοσιαλδημοκρατία* (1907). Το ένα και μόνο παράθεμα που χρησιμοποιεί το αντλεί (158) από δεκασέλιδο απόσπασμα του κειμένου

(«The Nationalities Question and Socialdemocracy»: *Die Nationalitätenfrage und die Sozialdemokratie*) του συμπληρώματος των T. Bottomore και P. Goode για τον Αυστρομαρξισμό. Απ' αυτό λοιπόν το απόσπασμα συνάγεται κατά τον σ. ότι η διαμόρφωση των «κοινοτήτων χαρακτήρα» μέσα από τις εμπειρίες «κοινής ιστορικής μοίρας» συγκροτεί τα έθνη (σελ. 31).

Δεν θα σπεύσω να ακολουθήσω τον σ. στην αξίωσή του, μολονότι κατανοώ τους λόγους του εγχειρήματος, να αποδοθούν οι αντιλήψεις του Bauer με «σημερινούς όρους» (σελ. 31). Και τούτο γιατί ήδη έχουν μείνει πολλά απέξω με αποτέλεσμα να είναι λιποβαρής η «συζήτηση» που άνοιξε ευθύς αμέσως, για να την καταστήσω συγκεκριμένη, ο Kautsky και τη συνέχισαν ο Pannekoek και ο Strasser, ο Στάλιν και ο Λένιν, έως την εσωτερική διαίρεση της Διεθνούς το 1914. Έτσι, η υπαγωγή των επιμέρους αντιλήψεων του Bauer στον κύριο πολιτικό στόχο, δηλαδή στη συνέχιση της πολυεθνικής Αυτοκρατορίας της Αυστροουγγαρίας, δεν μπορούσε παρά να συνεπάγεται τον περιορισμό των εθνοτήτων στον ξεχωριστό τους «χαρακτήρα». Δηλαδή χωρίς καμιά άλλη διάσταση, οικονομική και πολιτική, που θα μπορούσαν ακριβώς να υπονομεύσουν την κρατική οντότητα της χώρας (Marmora).

Κι εδώ όμως ο Bauer στρέφεται προς τη «σχετική κοινότητα χαρακτηριστικών» και όχι προς κάποια «απόλυτη κοινότητα». Η «μοιραία κοινότητα» («Schicksalsgemeinschaft») αναπαράγεται με τη «φυσική μετάδοση των γνωρισμάτων», τα οποία αποκτήθηκαν με την «κοινή μοίρα του έθνους» καθώς και με τη μετάδοση των «μορφωτικών αγαθών» που καθορίστηκαν από τα «πεπρωμένα του έθνους». Η όλη αυτή

διαδικασία νοείται ως «σύστημα», το οποίο περιέχει την «κοινή ιστορία» ως αποτελεσματική αιτία, τον «κοινό πολιτισμό» των μέσων εκδίπλωσής της και την «κοινή γλώσσα» που είναι συνάμα προϊόν και αιτία αυτού του «κοινού πολιτισμού». Και για να επιστρέψω στο δια ταύτα: στους κόλπους ενός πολυεθνικού κράτους η μόνη εφικτή στρατηγική της εργατικής τάξης είναι η «εθνική αυτονομία». Ως προς το τελευταίο σημείο η διευκρίνηση είναι κιάλας έτοιμη: η απλούστερη μορφή πραγματοποίησης της «εθνικής αυτονομίας» είναι η συγκρότηση έθνους ως «σωματίου εδαφικών περιοχών» με ομοσπονδιακή κρατική υπόσταση, ώστε να διατηρηθούν με κάθε τίμημα τα παρόντα «κρατικά πλαίσια» της Αυστρο-ουγγαρίας (1907).

Τι έπραξε ο σ. που δεν λαμβάνει υπόψη του ό,τι ήδη ανέδειξα; Μετά το εκτενές παράθεμα από το κείμενο του Bauer ο σ. επιδίδεται σε μια απόπειρα αναλυτικής ανασυγκρότησης των αντιλήψεων του Αυστριακού θεωρητικού για το έθνος. Η μόνη του όμως πηγή είναι η εξαιρετική διδακτορική διατριβή του Γρ. Ανανιάδη. Στον σ. αρκούν οι υποσημειώσεις αρ. 11 και 13 (32, 35, 158) για να αντλήσει ό,τι συγκροτεί το μεγαλύτερο μέρος του τρίτου κεφαλαίου του δοκιμίου του (στο οποίο μόνον ο Bauer παρελαύνει και όχι οι «Αυστρομαρξιστές», κατά την ανακριβή τιτλοφόρησή του). Σταχυολογώ ορισμένα δείγματα τέτοιων διακειμενικών πρακτικών, στις οποίες τα εισαγωγικά και η απόδοση της πατρότητας των επιμέρους απόψεων περιπτεύουν.

Γράφοντας ο σ. (30) ότι ο Bauer «δεν ορίζει το έθνος με εξωτερικά εμπειρικά στοιχεία (λ.χ. γλώσσα, όπως ο Καρλ Κάουτσκι), αλλά με στοιχεία εσωτερικευμένα στα άτομα που αποτελούν ένα έθνος», τι ακριβώς εννοεί; Σύμφωνα με το ερευνητικό πρόγραμμα της διατριβής του Ανανιάδη, δηλαδή με την ανάδειξη της συζυγίας ορθολογισμού και ιστορικισμού, ο Bauer αντιλαμβάνεται την «ιστορική πολυσημία του εθνικού χαρακτήρα» να αντιτίθεται στις «εμπειρικές» θεωρίες για το έθνος, στις οποίες προέχει η «απαρίθμηση των στοιχείων που θεωρούνται ουσιώδη για τον ορισμό ενός έθνους, όπως είναι η κοινή

καταγωγή, η επικράτεια, η γλώσσα, η θρησκεία, η ιστορία και ούτω καθ' εξής». Για να συνεχίσει: «αυτός είναι ο λόγος που ο Bauer αρνείται ν' ακολουθήσει τον Kautsky, καθιστώντας τη γλώσσα προνομιακή ως το αποφασιστικό ενοποιητικό στοιχείο μιας εθνικής κοινότητας», αν και στο αρχικό παράθεμα του σ. ως «τυπικό παράδειγμα» μιας «εμπειρικής θεωρίας» δακτυλοδεικτείται ο Στάλιν (Ananiadis 1995).

Πάντως απέναντι στην εμμονή του σ. να απορριφθούν τα «αντικειμενικά κριτήρια» καθορισμού του έθνους, ο Ανανιάδης υπογραμμίζει ότι η θεωρία του Bauer για τη «national apperception» συνάγεται από μια «εναλλακτική έννοια του κοινωνικού» που αίρει τη «διχοτομία» ανάμεσα στον «υποκειμενικό»/«ψυχολογιστικό» καθορισμό και τον «αντικειμενικό». Και τι είναι αυτή η «apperception»; Κατά τον σ. (30) «χρησιμοποιείται» αυτός ο «καντιανός όρος» για τους «διαφορετικούς προσληπτικούς τρόπους» σύλληψης της «πραγματικότητας και των νέων εξελίξεων» των «ανθρώπων από διαφορετικά έθνη». Ο Ανανιάδης πράγματι πραγματεύεται την έννοια: «national apperception» (χωρίς την παράθεση του γερμανικού πρωτοτύπου, με αποτέλεσμα ο σ. να εκλαμβάνει τον όρο ως γερμανικό), με την προσφυγή τόσο στις οικείες «υπερβατολογικές» αντιλήψεις του Kant («Apperzeption» είναι, σύμφωνα με τον Γερμανό φιλόσοφο, η «υπερβατική ενότητα της αυτοσυνειδησίας», υποδηλώνοντας τη «δυνατότητα της a priori γνώσεως») όσο και στην Ψυχολογία του Herbart.

Σημειώνοντας ο σ. (30) την «κοινότητα της κοινής ιστορικής μοίρας», εκτός από τον παραγόμενο πλεονασμό, προσθέτει ότι ο όρος «είναι φιλοσοφικός – Schicksalsgemeinschaft» και ότι στα «αγγλικά έχει αποδοθεί ως community of destiny». Ο Ανανιάδης εκκινώντας από τον ορισμό του έθνους ως «Schicksalsgemeinschaft εντός μιας κοινότητας χαρακτήρα», διευκρινίζει πως ό,τι αποδίδεται ως «community of destiny» προέρχεται από την εννοιολογική σκευή του Nietzsche και του Ed. von Hartmann.

Υποδεικνύοντας ο σ. (31/32) ότι σύμφωνα με τον Bauer οι «έμποροι μεγά-

λων αποστάσεων ήταν αυτοί που αποκτούσαν πρώτοι τη συνείδηση της διαφορετικότητας και, επομένως, εθνική συνείδηση», σε ποιο κείμενο του Αυστριακού παραπέμπει; Με τον ίδιο τρόπο ο Ανανιάδης σχολιάζει τον Bauer ως προς τη «γνώση των ξένων πραγμάτων» που συνιστά την «προϋπόθεση κάθε εθνικής συνείδησης». Έτσι αυτή αναπτύσσεται «πρώτα μεταξύ των εμπόρων, των πολεμιστών και των εργατών που διαθέτουν εμπειρία ξένων χωρών, ή μεταξύ των συνοριακών πληθυσμών».

Συνεχίζοντας ο σ. (32): ο Bauer «ωστόσο δεν θεωρούσε την εθνική συνείδηση συστατικό της εθνικότητας», τι εννοεί; Κατά τον Ανανιάδη ο Αυστριακός ξεχωρίζει «εθνική συνείδηση» και «εθνικό αίσθημα» και επομένως τη «nationality» ως «αναγνώριση του “ανήκειν” σε ένα έθνος» ως «ιδιαιτερότητας και διαφοράς από άλλα έθνη». Επομένως «εθνικότητα θα μπορούσε να υπάρχει ακόμη και εκεί όπου τα άτομα δεν είχαν συνειδητοποιήσει ότι ανήκουν σε κοινότητα χαρακτήρα» (32); Γιατί όχι: «μ' άλλα λόγια, η απουσία της εθνικής συνείδησης δεν αποτελεί σε καμία περίπτωση κατάδειξη της απουσίας μιας ευκρινούς εθνικής κοινότητας χαρακτήρα». Τούτο μάλιστα αφορά και τους «μη-ιστορικούς» λαούς...

Κι αν με παρόμοιο τρόπο, στην επόμενη εκτενή παράγραφο του κεφαλαίου, χωρίς καμία υποσημείωση της οφειλής στον Ανανιάδη (βλ. 1995: 168-192: «Nation and Class: Towards a Theory of Articulation»· 1995: 197-207: «Socialism, Democracy, Nation»), εκτυλίσσεται η συγγραφή ως «intertextualité», δεν μπορώ να παραβλέψω τα συμπεράσματα της διατριβής («Concluding Remarks», 335-340). Τουτέστιν, μια και εδώ μνημονεύεται ονομαστικά ο Ανανιάδης και με τα πρώτα και τελευταία εισαγωγικά να περιέχουν απλώς και μόνον το «ανακαλύφθηκαν», ένα ένα να τεθούν τα συνθέματα επί της οθόνης για να μη διαφύγει τίποτε.

Δεν θα επιμείνω πολύ στο γεγονός ότι το αρχικό Σύνταγμα της Σοβιετικής Ένωσης εγκολπώθηκε την αρχή της «πολιτιστικής αυτονομίας» των εθνικών της μειονοτήτων (και όχι σε αντίστιξη

με τις αντιλήψεις του Στάλιν, όπως φαντάζεται ο σ. [38]). Ούτε επίσης θα παραβλέψω την εισαγωγή του Bauer στη δεύτερη έκδοση (1924) του βιβλίου του, όπου αντιλαμβάνεται και αυτήν την όσμωση ως μια μορφή «αποκατάστασης», σε συνδυασμό με τον πολύπλευρο χορό της αφύπνισης των «μη ιστορικών λαών» στην Ευρώπη. Έτσι έρχομαι τώρα στην ανασυγκρότηση των ιδεών αυτού του κόμβου με «σημερινούς όρους».

Αφού ο σ. προτιμά να «μιλήσει» για «ταυτότητες» που προκύπτουν από τη «βιωμένη και τη μαθημένη ιστορική εμπειρία», γιατί να μην «εκσυγχρονίσει» τις εκτιμήσεις του Bauer για τη Μακεδονία και τον πόλεμο στα Βαλκάνια; Όσο για την πρόσληψη των «παραδόσεων του αυστρομαρξισμού», ο σ. διαθέτει στρεβλή εικόνα που προκύπτει από τα επιφανόμενα της θεωρητικής και πολιτικής δραστηριότητας των «νικητών» κομμουνιστών μετά το 1917.

Οι δύο τελευταίες παράγραφοι του κεφαλαίου παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Τι έγιναν οι «παραδόσεις του αυστρομαρξισμού» και το έργο του Bauer; Κατά τον σ. (34) «ξεχάστηκαν και αποσιωπήθηκαν, ή συκοφαντήθηκαν, από τους κομμουνιστές μετά το 1917». Και τούτο γιατί οι «νικητές καθόρισαν την ατζέντα». Ο Ανανιάδης πραγματεύθηκε βέβαια τις εκατέρωθεν επιθέσεις, δηλαδή και τον Bauer ως κριτικό του μπολσεβικισμού καθώς και την ακαδημαϊκή κριτική που ασκήθηκε στο έργο του από τον Schumpeter και τον Kelsen και αντίστοιχα στο έργο του Adler από τον Carl Schmitt, χωρίς να αγνοήσει ό,τι έγραψε ο Bauer ως αυτοεξόριστος μετά το 1934. Έτσι αποδέχεται την εκτίμηση ότι κατά τη διάρκεια του Μεσοπολέμου οι Αυστρομαρξιστές αναγνωρίζονταν ως «the most able theoreticians in the working-class world».

Τι συνέβη στη μεταπολεμική περίοδο; Επικαλούμενος ο σ. (34) τον Ανανιάδη σημειώνει πως όταν «ανακαλύφθηκαν» (είναι τα μόνα εισαγωγικά) οι «γερμανοί και οι αυστριακοί κοινωνιολόγοι του Μεσοπολέμου, οι σοσιαλιστές συζητητές τους αγνοήθηκαν». Ποιοι είναι οι «κοινωνιολόγοι»; Ο Ανανιάδης, εκτός από όσα μνημόνευσα στην αμέσως

προηγούμενη παράγραφο, το διατυπώνει ως εξής: «Παρά τη γοητεία που άσκησαν οι κεντροευρωπαίοι θεωρητικοί, όπως ο M. Weber και ο Schumpeter, η συναινετικά προσανατολισμένη δυτική κοινωνική επιστήμη της περιόδου του ψυχρού πολέμου, ευνόητα δεν είχε χρόνο για τους μαρξιστές συνομιλητές τους».

Μια φράση παρακάτω: «Μόνο τις τελευταίες δεκαετίες του 20ού αιώνα, όταν οι αναζητήσεις για τον τρίτο δρόμο απασχολούσαν ακόμη τον Ευρωκομμουνισμό, εκδηλώθηκε κάποιο ενδιαφέρον γι' αυτούς» (34). In other words: «Τα πράγματα άλλαξαν στα τέλη της δεκαετίας του '70 και στις αρχές της δεκαετίας του '80, όταν οι διανοούμενοι της εμπροσθοφυλακής του Ευρωκομμουνισμού έστρεψαν την προσοχή τους στην αυστρο-μαρξιστική εμπειρία, η οποία κατανοήθηκε ως πρόδρομος στο τότε επίκαιρο ζήτημα του "τρίτου δρόμου για τον σοσιαλισμό"».

Και η έσχατη φράση που αποτυπώνει την εμμονή του σ. (34): «Κυρίως όμως το ενδιαφέρον παρουσιάστηκε όταν τέθηκαν σε συζήτηση οι θεωρίες για το έθνος». Όπως προκύπτει και από τη διδακτορική διατριβή του Ανανιάδη ένα μικρό μόνο μέρος της οικείας βιβλιογραφίας, και μάλιστα στο πλαίσιο ευρύτερων επισκοπήσεων των αντιλήψεων του μαρξισμού για το έθνος (από τον Davies, τον Haupt, τον Löwy ως τον Marmora και τον Nimni), επιβεβαιώνει αυτήν την απόφαση. Αντίθετα, η μερίδα του λέοντος αφορά το σύνολο των θεωρητικών επεξεργασιών του Αυστρομαρξισμού, των ιστορικών γειώσεων και των φιλοσοφικών τους προϋποθέσεων, με αυτοτελείς μονογραφίες και διδακτορικές διατριβές, από τον H. Mommsen (1963) και τον M.E. Blum (1970) έως τον ημέτερο I. Katsoulis (1975) και τον R. Hausmann (1979).

Γι' αυτό ο Ανανιάδης παρατηρεί ότι ο Αυστρομαρξισμός, πριν δηλαδή οδηγηθεί στην οικεία «rediscovery» (το κατά τον σ. «ανακαλύφθηκαν»), «επίσης παραμερίσθηκε από την αναβίωση του δυτικού μαρξισμού των δεκαετιών του '60 και του '70». Για τις απαρχές αυτής της «αναζωογόνησης» υπάρχουν μάλιστα και ελληνικές μαρτυρίες. Δηλαδή σειρά ελληνικών μεταφράσεων κειμέ-

νων του O. Bauer (ένα απ' αυτά τιτλοφορείται «Οι εθνικές επαναστάσεις εναντίον του ιμπεριαλισμού») στο περιοδικό *Διεθνής Ζωή* που εκδίδει από το 1958 η «Σοσιαλιστική Λέσχη» σε διαρκή επικοινωνία με το SPD.

Προφανώς στη θεωρούμενη ως «αντιπαραθεση υποκειμενισμού-αντικειμενισμού» ή «κουλτούρας και υλικής βάσης» θα χρειασθεί να επανέλθω, χωρίς να παρακάμψω ό,τι ήδη σημείωσα για την κύρια αιχμή της διδακτορικής διατριβής του Ανανιάδη ως προς το θέμα αυτό. Ως προς τη φευγαλέα αποστροφή του σ. (35) για τις «σχέσεις» του Bauer με τον Freud, κάτι τέτοιο δεν αφορά το ζήτημα του έθνους και τη διαμόρφωση της «εθνικής συνείδησης» (βλ. παραπάνω ό,τι σημειώνεται για την ερβαρτιανή ψυχολογία και την «Apperzeption»).

Όσο για την εκτίμηση του σ. (35) ότι «ένα από τα καλύτερα παραδείγματα για την εξήγηση του εθνικού χαρακτήρα στο έργο του Μπάουερ προέρχεται από τη σύγκριση των τρόπων με τους οποίους ασκείται η θεωρητική φυσική στην Αγγλία και στη Γαλλία», υπάρχουν δύο τρόποι να αποτιμηθεί. Ο πρώτος θα ήταν να αντιπαραβάλω στον εκτιμώμενο εμπειρισμό των Άγγλων ως «στοιχείου του εθνικού τους χαρακτήρα» (35) ό,τι επιμετρά η *Εγκυκλοπαίδεια* επίσης ως «εθνικό τους χαρακτήρα», δηλαδή την «κακοήθεια». Μόνο που δεν θα κρατήσω, ακόμη και για τους εγχώριους ακολούθους τους, ό,τι αποδίδει ο Hume ως «εθνικούς χαρακτήρες» στους Νεοέλληνες, την «κατεργαριά, την ελαφρότητα και τη δειλία».

Σεβόμενος όμως τη μνήμη του Bauer θα ανατρέξω στο 1924 (και όχι στο 1907), δηλαδή στον πρόλογο της δεύτερης έκδοσης του *Die Nationalitätenfrage*, για να δω τι ακριβώς έγραψε γι' αυτό ο Ανανιάδης, δηλαδή η υποσημειούμενη εδώ ως πηγή του σ. (35, 158). Η αφετηρία σ' αυτήν τη σύγκριση της «ιδιορρυθμίας» Γάλλων και Άγγλων είναι ο Pierre Duhem που αντιπαραθέτει Descartes και Bacon, για να στραφεί έτσι ο Bauer από την «κοινότητα πολιτισμού» στην «κοινότητα ιστορικού πεπρωμένου», δηλαδή να μην αρκестθεί στο δίπολο: «ρατσισμός»-«εμπειρισμός».

Μια αφήγηση που προσεγγίζει τα πραγματικά γεγονότα και τα αναπλάθει μυθιστορηματικά είναι το βιβλίο της **Βάσας Σολωμού-Ξανθάκη**, *Το σπίτι με τις δύο πόρτες* (εκδ. Κέδρος, 2005). Πρόκειται για την ιστορία ενός αρχοντικού των Αμπελακίων του 18ου αιώνα. Η ενδιαφέρουσα σύνθεση του μυθιστορήματος αυτού αφηγείται ανατρέποντας την χρονική αλληλουχία, περιγράφει τους χώρους και ιστορεί την ανθρώπινη περιπέτεια.

Νέα επιστήμη που φέρει το όνομα της επιστήμης των τεχνημάτων και του σχεδιασμού τους, έρχεται στο προσκήνιο με το βιβλίο του πρωτοπόρου στη μελέτη του τεχνητού **Herbert A. Simon**, *Οι επιστήμες του τεχνητού* (εισαγωγή, μετάφραση, σημειώσεις: **Κώστας Π. Αναγνωστόπουλος**, εκδ. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2006). Πρόκειται για την περιγραφή των διεργασιών και των προϊόντων της ανθρώπινης δημιουργικότητας, δηλαδή αποδείξεις μαθηματικών θεωρημάτων, ιατρική διάγνωση, διαμόρφωση δημόσιας πολιτικής ή επιχειρηματικού σχεδίου, επινόηση μηχανημάτων, ανάπτυξη λογισμικού, αρχιτεκτονικός σχεδιασμός κτηρίων, κ.λπ.

Ξαναέρχεται στο προσκήνιο ο **Jean Jacques Rousseau** με ένα βιβλίο που μας μεταφέρει στο νομοθετικό του έργο: *Σχέδιο Συντάγματος για την Κορσική. Στοχασμοί για τη διακυβέρνηση της Πολωνίας και τη σχεδιαζόμενη μεταρρύθμισή της* (εισαγωγή, επιμέλεια:

Από την Περιβαλλοντική στην εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη;

Ευγενία Φλογαίτη,
Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία,
εκδ. «Ελληνικά Γράμματα», Αθήνα 2006,
σελ. 309.

Όταν η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (Π.Ε.) στις αρχές της δεκαετίας του '70 για πρώτη φορά ενδυόταν τον επίσημο μανδύα, να μεν ο δρόμος δεν ήταν στρωμένος με ροδοπέταλα αλλά οι κρατούσες συνθήκες ήταν τέτοιες που ευνοούσαν την εισαγωγή και την αποδοχή μιας νέας οπτικής και προσέγγισης στα περιβαλλοντικά ζητήματα στο χώρο της εκπαίδευσης. Αφενός μεν η επιστημονική κοινότητα μιλούσε πλέον με βεβαιότητες για την κρισιμότητα ορισμένων περιβαλλοντικών ζητημάτων του πλανήτη και προειδοποιούσε για τις επιπτώσεις τους, επισημαίνοντας παράλληλα την αναγκαιότητα λήψης μέτρων από τη διεθνή κοινότητα και αφετέρου το μαχητικό οικολογικό κίνημα πίεζε προς τέτοιες κατευθύνσεις. Τα ΜΜΕ, επίσης, πρόβαλλαν παρόμοια ζητήματα (για τους δικούς τους λόγους), οπότε ο χώρος της εκπαίδευσης ήταν σχετικά ώριμος να αποδεχθεί και να υιοθετήσει τις προτάσεις που προέκυψαν από διεθνείς συναντήσεις, όπως η Χάρτα του Βελιγραδίου το 1975, η Διακήρυξη της Τιφλίδας το 1977 και η Διάσκεψη της Μόσχας το 1987.

Όλα αυτά βέβαια δεν έγιναν ούτε αυτοματοποιημένα, ούτε με τον ίδιο τρόπο και πολύ περισσότερο με τους ίδιους ρυθμούς σε κάθε χώρα. Κάτι απολύτως αναμενόμενο και φυσιολογικό. Το ενδιαφέρον όμως είναι ότι παρά τα λάθη, τις παραλείψεις και τις υστερήσεις οι μαχόμενοι εκπαιδευτικοί αγκάλιασαν την Π.Ε. και προσπάθησαν να αξιοποιήσουν τις νέες δυνατότητες που τους δίνονταν, συνήθως έξω από το Ωρολόγιο Πρόγραμμα, όπως στη χώρα μας, σε εθελοντική βάση με ομάδες μαθητών τους, επιχειρώντας να ανιχνεύσουν σειρά ζητημάτων που ούτως ή άλλως βρίσκονταν έξω από τα Αναλυτικά Προγράμματα και με μεθόδους που καταργούσαν στην πράξη το απαρχαιωμένο δασκαλοκεντρικό μοντέλο. Όπως έχουμε αναφέρει, οι υπάρχουσες δυσκολίες δε συν-

δέονται μόνο με την έλλειψη συστηματικής γνώσης των εμπλεκόμενων εκπαιδευτικών αλλά και με τις συχνές αντιδράσεις από αρτηριοσκληρωτικούς μηχανισμούς της τυπικής εκπαίδευσης που συνεχίζουν να ανθούν ακόμη και στην αυγή της τρίτης χιλιετίας.

Το 1992 στο Ρίο, όπου, για λόγους που δεν μπορούν να αναλυθούν εδώ, ήταν στραμμένη η προσοχή όλου του πλανήτη και τα ΜΜΕ έδωσαν τεράστια προβολή, για πρώτη φορά γίνεται λόγος για την αειφορία στο χώρο της Π.Ε. (Ατζέντα 21) και πέντε χρόνια μετά, στη Διεθνή Διάσκεψη της Θεσσαλονίκης, η αειφόρος ανάπτυξη θα πάρει πρωταγωνιστικό ρόλο. Μια έννοια η οποία, αν και δεν έχει πλήρως διασαφηνιστεί, τείνει πλέον να κυριαρχήσει. Η δεκαετία του '90 θα αποτελέσει ουσιαστικά την έναρξη της συζήτησης για την Εκπαίδευση της Αειφόρου Ανάπτυξης (Ε.Α.Α.) πριν καλά καλά υπάρξει η πλήρης αποδοχή και κυρίως η υποστασιοποίηση του ούτως ή άλλως νέου επιστημονικού πεδίου της Π.Ε. Πολλοί συγγραφείς που στάθηκαν στην πρωτοπορία των συζητήσεων για την Π.Ε. σήμερα αρθρογραφούν για την Ε.Α.Α., αν και υπάρχουν αρκετοί που εκφράζουν έντονους προβληματισμούς για την ενσωμάτωση ενός ριζοσπαστικού τμήματος της εκπαίδευσης στο κυρίαρχο εκπαιδευτικό μοντέλο.

Είναι γνωστό ότι η βιώσιμη ή αειφορική ανάπτυξη, κυρίως αφορά την οικονομία και ακολουθεί η περιβαλλοντική διάσταση. Δεν είναι τυχαίο ότι εξ ονόματός της ομιλούν διεθνώς τόσο οι νεο-φιλελεύθεροι όσο και η σοσιαλ-φιλελεύθεροι, αλλά ακόμα και αριστερά κόμματα και πράσινα κινήματα. Όλοι τονίζουν το ενδιαφέρον τους για το περιβάλλον αλλά χωρίς να απαντούν, οι δυο πρώτοι κυρίως, πώς αυτό μπορεί να ενεργοποιηθεί εντός του πλαισίου της αγοράς και των κανόνων της, ιδιαίτερα σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία. Και μόνο η επισήμανση αυτή είναι αρκετή για να καταδειχθεί η ιδεολογική ασάφεια της αειφορίας. Η Φλογαίτη προσπαθεί να εξηγήσει την αντινομία της οικονομικής μεγέθυνσης και της αειφορίας και να αναδείξει μια πιο ριζοσπαστική διάσταση όπως και στη light πράσινη εκδοχή στο οικο

νομικό πεδίο και στη μεταφορά του στον εκπαιδευτικό χώρο.

Το τέταρτο μέρος του βιβλίου είναι αυτό που παρουσιάζει, κατά τη γνώμη μας, το μεγαλύτερο ενδιαφέρον, αφού επιχειρεί να αναλύσει τα χαρακτηριστικά που πρέπει να προσλάβει η εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία. Πιο αναλυτικά αναφέρεται στη συστημική και τη διεπιστημονική της φύση, τον κριτικό της χαρακτήρα, τις ζητούμενες αξίες και τη διδασκαλία τους και τον αναγκαίο πολιτικό «γραμματισμό» σε συνδυασμό με τις απαιτούμενες αλλαγές, συμπεριφορές και κυρίως δράσεις.

Το βιβλίο της Ε.Φ. έρχεται να αναδείξει με συστηματικό τρόπο όλες τις πτυχές της υπάρχουσας συζήτησης σε διεθνές επίπεδο, να δώσει απαντήσεις και κυρίως να θέσει σειρά ερωτημάτων για την πορεία της Π.Ε., υιοθετώντας τον όρο Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία. Με πλουσιότατη βιβλιογραφία και χωρίς τις συνήθεις ιδεολογικές «εκπτώσεις», συχνό φαινόμενο των ημερών, παρουσιάζει όλες τις εκδοχές και, κυρίως όπου δεν υπάρχουν οριστικές απαντήσεις, αν υποθέσουμε ότι μπορούν να υπάρξουν, αφήνει προς συζήτηση σειρά ζητημάτων. Θα τολμούσαμε να ισχυριστούμε ότι ίσως είναι το σημαντικότερο βιβλίο για την Π.Ε. που κυκλοφορεί στην ελληνική βιβλιογραφία. Πιστεύουμε ότι πολλά από τα θέματα που πραγματεύεται η συγγραφέας θα απαιτήσουν αρκετό χρόνο και πολύ συζήτηση, τόσο στο χώρο της επιστημονικής κοινότητας όσο και στο χώρο των εκπαιδευτικών οι οποίοι εμπλέκονται με τα Π.Π.Ε. Αλλά αυτό που προέχει, για να ανοίξει ο διάλογος, είναι πρώτα απ' όλα να διαβαστεί το παρόν πόνημα το οποίο συνιστούμε ανεπιφύλακτα. Οι όποιες διαφορετικές προσεγγίσεις και απόψεις έπονται.

Νίκος Αναστασάτος

Τόποι μνήμης

Ηλία Γκρης,
Αλφειός πρόγονος,
(ποιητική συλλογή).

Δεν είναι μόνο πνευματικά κοπιώδης η προσπάθεια να παρουσιάσει κανείς τη δημιουργία ενός ποιητή, είναι συγχρόνως και ιδιαίτερα επισφαλές το αποτέλεσμα. Η δυσκολία ξεκινάει από την αδυναμία να ορίσουμε το ίδιο το φαινόμενο της ποίησης. Πώς μπορούμε δηλαδή να περιγράψουμε την έμπνευση; Η έμπνευση παραμένει καρπός μιας στιγμής χάριτος, ένα δώρο, γι' αυτό και παραμένει απροσδιόριστη. Από κει και πέρα κάθε προσπάθεια προσέγγισης –δεν θα ήθελα να χρησιμοποιήσω τον όρο ερμηνεία– ενός ποιητι-

κού έργου αποτελεί δοκιμή και δοκιμασία.

Από την άλλη πλευρά η ποίηση ανήκει σε όλους, γιατί να μην είναι γέννημα προσωπικής εμπειρίας και συνεπώς φέρει το ξεχωριστό στίγμα της προσωπικότητας του δημιουργού, αλλά την ίδια στιγμή διαθέτει και τα χαρακτηριστικά της ανωνυμίας και της ομαδικότητας, χάρη ακριβώς στα οποία η ποίηση είναι οικεία για κάθε ανθρώπινο ον.

Βέβαια οι τρόποι της ποίησης είναι αναρίθμητοι – γι' αυτό πολλαπλές και οι προσεγγίσεις, τόσες ίσως όσοι και αυτοί που τις επιχειρούν. Η δική μου προσέγγιση στον Αλφειό πρόγονο, οπωσδήποτε υποκειμενική, είναι το αποτύπωμα που άφησε εντός μου σε γνωστικό και βιωματικό επίπεδο η μελέτη του έργου και αυτό το αποτύπωμα θα εκθέσω ενώπιόν σας, το οποίο σίγουρα δεν θα ταυτίζεται με το δικό σας, γιατί αυτή είναι η μαγεία της ποίησης: όσοι αναγνώστες τόσα και τα αποτυπώματα, τόσα και τα σημάδια.

Εκείνο μόνο που εύχομαι είναι, καθώς θα με ακούει ο ποιητής να μην πει αυτό που έλεγε ο ιταλός ποιητής Ευγένιος Μοντάλε, όταν παρουσίαζαν το έργο του: «συμβαίνει συχνά να μου είναι αδύνατο να αναγνωρίσω τις προθέσεις που μου αποδίδουν».

Κατά τη γνώμη μου, λοιπόν, η μνήμη οδηγεί την ποιητική δημιουργία που έδωσε τον Αλφειό πρόγονο. Μνήμη σφραγισμένη έντονα από τον τόπο, όπως άλλωστε και ο τίτλος δηλώνει και ο ίδιος ο ποιητής αποκαλύπτει με τους στίχους:

«Καιροί πειρατές κουρσεύουν πλωτές αναμνήσεις
και αίφνης αναδύονται».

Ο ποιητής εμπνέεται από τον χωροχρόνο, γιατί ο ίδιος υπάρχει σε δεδομένο τόπο, μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Αυτή η παράμετρος της τοπογραφίας με άγγιξε ιδιαίτερα λόγω εντοπιότητας. Τόποι μνήμης και άνθρωποι μαζί και ασχολίες: τα Ολύμπια, η Ζαχάρω, ο Πύργος με τα Χαλικιάτικα, ο κάμπος της Γαστούνης, η θάλασσα του Καϊάφα, γαιοκτήμονες, εργάτες, έμποροι με τον «Νιόνιο εκ Κρεστένων» και τον Πύρρωνα, μαζί με «σταφιδάμπελα», «φωνές στο παζάρι», «τσίκνα γουρνοπούλας», «πλατάνια» συνθέτουν το σκηνικό για να λειτουργήσει εντός του ο λόγος, ως σύλληψη και ως έκφραση.

Ως προς τη σύλληψη ο ποιητής με ορμητήριο τον τόπο, τον οποίο και υπερβαίνει, επιχειρεί κατάδυση εσωτερική σε πορεία αυτογνωσίας και αυτοαπόκαλυψης, δίνοντας υποσταση στα μυστικά του, στην εσωτερική του αναζήτηση και συναντώντας έτσι όλους εμάς τους αναγνώστες του. Ανατέμνει με τόλμη τα αισθήματά του και το βαρύ του παρελθόν, αποκαλύπτει με γενναιότητα ενοχές, φόβους, αναζητά με οξυδέρκεια διεξόδους διαφυγής από το συμβατικό και συχνά απειλητι-

Αλέξανδρος Α. Χρύσης, μετάφραση: **Κατερίνα Κέη**, εκδ. Πολύτροπον, 2006). Αλλά το σημαντικό έργο του **Jean Starobinski**, *Zav-Zak Ρουσώ. Η διαφάνεια και το εμπόδιο* (μετάφραση: **Κωστής Παπαγιώργης**, εκδ. Ελληνικά Γράμματα 2005) μας οδηγεί πληρέστερα σ' αυτό που είναι η ζωή και η σκέψη του· ο τρόπος με τον οποίο η ατομικότητά του συνυφαίνεται με τον στοχασμό του.

● *Φρανκεστάιν*, η νουβέλα της **Μαίρη Σέλεϊ** (μετάφραση: **Εύη Βαγγελιάτου**, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 2005) παραμένει ένα από τα σημαντικότερα δημιουργήματα στην ιστορία των γραμμάτων, καθώς διαμόρφωσε το αρχέτυπο της επιστημονικής φαντασίας. Η ιδιαίτερη σημασία του αλλά και τα ιστορικά της συγγραφής του φέρουν στο προσκήνιο τη νύχτα του Ιουνίου του 1816, όταν ο λόρδος Μπάιρον και ο Πέρσι Σέλεϊ, η Μαίρη Γκόντγουιν, ερωμένη του Σέλεϊ, και η Κλερ Κλέρμοντ, ερωμένη του Μπάιρον, αλλά και ο Τζον Ουίλιαμ Πολιντόρι αποφάσισαν να γράψουν ο καθένας μια ιστορία για φαντάσματα. Η νουβέλα της Μαίρης Γκόντγουιν αποδείχθηκε το σημαντικότερο κείμενο της ιστορικής εκείνης νύχτας και η ενσάρκωση της αιώνιας εμμονής του ανθρώπου να αποκτήσει υπερφυσικές δυνάμεις.

Ποικίλες θεωρίες αναπτύσσονται σχετικά με τα οπτικά και τα ηχητικά μηνύματα που φτάνουν στο άτομο μέσω των αισθήσεών του. Το βιβλίο του **Abraham**

Moles, Θεωρία της πληροφορίας και αισθητική αντίληψη (μετάφραση: **Αναστασία Καραστάθη**, εκδ. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 2005) προβάλλει μια μορφή κατανόησης της αισθητικής εμπειρίας που στηρίζεται στην ολική όψη της επικοινωνίας. Οι εφαρμογές της θεωρητικής του προσέγγισης ανοίγονται προς κάθε μορφή πληροφορίας και έτσι δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για να συμπληρωθεί η αισθητική μας παιδεία και η δυνατότητά μας να κατανοήσουμε τα απλά αλλά και τα καλλιτεχνικά μηνύματα.

Ροή προσώπων και συμβάντων, κινήσεις που εντυπωσιάζουν με τον ιδιότυπο τρόπο που εναλλάσσονται «Οι αλαφροϊσκιωτοι ... και ο φονιάς», τα δύο μέρη του μυθιστορήματος της **Μαρίας Γαβαλά, Τα κορίτσια της πλατείας** (εκδ. Πόλις, 2006).

Ωστόσο, το κυριότερο στοιχείο που αναδεικνύεται μέσα από τη γραφή της είναι ο χώρος ή μάλλον οι χώροι μέσα στους οποίους κινούνται τα πρόσωπα, τα περάσματά τους, αλλά και μετακινήσεις τους από τόπο σε τόπο. Μια ενδιαφέρουσα γραφή που φανερώνει τη σχέση της Μ.Γ. με τον κινηματογράφο αλλά και την εμμονή της στην αποτύπωση της ρευστότητας γύρω μας και μέσα μας.
ο χαρτοκόπτης

κό παρόν, στοιχεία που ανιχνεύουμε, για παράδειγμα, στην «Ξενάγηση», τα «Δώδεκα Χρόνια», την «Παρασκευή στα Φορτηγά» ή στη «Χορωδία». Το βίωμα του ποιητή καθοδηγεί αβίαστα την έμπνευση και συναντά σε υπόγεια μυστική διαδρομή τους υποδοχείς του ανήσυχου και ευαίσθητου αναγνώστη.

Ο Ηλίας Γκρης όμως, όπως κάθε αληθινός ποιητής, συνεκφέρει το ατομικό με το συλλογικό. Με αφετηρία το βίωμα και την προσωπική του αγωνία σπάει τον κύκλο της ατομικότητας. Διαλέγεται με τον συν-αδύναμο και συναζητητή συνάνθρωπο. Συνομιλεί με τον καιρό του, έχει θέση για το γίνεσθαι, συγκεκριμένη στάση απέναντι στη ζωή και με αυτόν τον τρόπο κοινολογεί την αλήθειά του και βάζει στο παιχνίδι της μοιρασιάς, της συναντίληψης όλους εμάς. Από τα ποιήματα «Με τον Αρθούρο το μεγαλοφυή», τον «Καγχασμό του Ηράκλειτου» και τον στίχο «όσα η καρδιά λαχταράει με ψυχή τ' αγοράζεις», «την Προφητεία του γέρου», τον «Ευεργέτη» και τους στίχους «και η πατρίς / α, η πατρίδα που υπηκόους στραγγαλίζει στα σκέλια της / στον ευεργέτη δίνεται πρόθυμα» ή τον «Άντρα με την κομμένη γλώσσα», την «Ολέθρια αιχμαλωσία του Γιώργου Αναλυτή» από όπου και οι στίχοι «βγήκες απ' το πολυβολείο / αγέρωχος με ρόδο πληγή στο στήθος» ως τον «Μεγάλο Έλληνα», τη «Δήωση του Θεόφιλου Καϊρη» και τον «Άσημο Ελπήνορα» είναι πάντα παρών ένας ειλικρινής αλλά συνάμα καταγγελτικός λόγος που προκαλεί τη σκέψη μας και διεγείρει την καρδιά μας, γεγονός που αποκαλύπτει την ευαισθησία και την ευθύνη του δημιουργού, εκφρασμένη αισθητικά άρτια.

Αυτή την μνήμη και την σύλληψη, που με εντελώς αδρές γραμμές προσπάθησα να περιγράψω, υπηρετεί ο λόγος. Ο ποιητής ανοίγει διάλογο με την γλώσσα βυθοσκοπώντας την συλλαβή προς συλλαβή, λέξη προς λέξη.

Τα ρήματα σε παρελθοντικούς κυρίως χρόνους (παρατατικό και αόριστο) αποδίδουν την εσωτερική πορεία του ποιητή πίσω στον χρόνο, στα χρόνια της αθωότητας, στις ρίζες, στον πρόγονο Αλφειό, τον Πλουτοδότη θεό των αρχαίων Ηλείων, και φυσικά δεν είναι τυχαίο που ο ποιητής διαλέγει ποταμό, δηλαδή νερό τρεχούμενο, νερό ανανεούμενο, νερό πηγάζον, νερό προσφερόμενο. Ο ποταμός έχει πηγές όπως και η έμπνευση. Ο ποταμός κυλάει αιώνια όπως ο χρόνος, ο ποταμός συνδέει παρελθόν και μέλλον: τον Πύρρωνα και τον Ηράκλειτο με τον Ιουλιανό και τον Κα-

βάφη, τον Άσημο με τον Ελπήνορα.

Τα δυνατά εκφραστικά μέσα, όπως η έντονη εικονοποιία με οπτικές και ακουστικές εικόνες –δεν μπορούν να περάσουν απαρατήρητες εικόνες σαν αυτές: «σκυφοί / ανηφόριζαν σε μαύρη πομπή και σκιές γερόντων με καύτρες τσιγάρου ζητιάνευαν όνειρο» ή «και ο ίσκιος του λεύκα γερμένη στο κρεβάτι μου», «μες στα πλατάνια ο ποταμός / σέρνει λιθάκια ριζιμιά μαγεύοντας τ' αηδόνια»– ο παρομοιώσεις επίσης, όπως «και πάντα θα αφρίζουν επιθυμίες σαν κύματα», «δείτε πω κυλάει / σαν λιθάρι σε γκρεμό η λέξη από τη χεύλη», ή «άκουγα στην πόρτα δειλά τα δάχτυλά σου σαν νυχτωμένους / διαβάτες». Τέτοια εκφραστικά μέσα φορτίζουν το νόημα με συγκινησιακή δύναμη και συμβάλλουν συνάμα στην εκφραστική ακρίβεια. Ο λόγος γίνεται στιβαρός, γιατί στηρίζεται κυρίως στο ρήμα και χρησιμοποιεί επίθετα εντελώς χαρακτηριστικά, που προσδιορίζουν πράξεις καταστάσεις, έννοιες, πρόσωπα.

Η στίξη συμμετέχει επίσης στο αισθητικό αποτέλεσμα, καθώς ο ποιητής την χρησιμοποιεί με φειδώ ή σε άλλες περιπτώσεις την καταργεί, όπως στον «Καγχασμό του Ηράκλειτου», γιατί δεν θέλει μάλλον να παρέμβει για να σχολιάσει μέσω αυτής. Αρνείται ακόμη και την τελεία στο τέλος του ποιήματος ίσως γιατί το θεωρεί τέλος συμβατικό. Στην πραγματικότητα ο μεγάλος φιλόσοφος Ηράκλειτος θα έχει πάντα αφορμές καγχασμού, ίσως συνεχώς και περισσότερες. Η τεχνική του διασκελισμού του στίχου, (το νόημα δηλαδή να μην ολοκληρώνεται σε ένα στίχο, αλλά να περνάει και στον επόμενο) που πολύ συχνά επιλέγεται από τον ποιητή, συμβάλλει στην κίνηση και στηρίζει και από την πλευρά της μορφής την εξέλιξη της ποιητικής ιδέας.

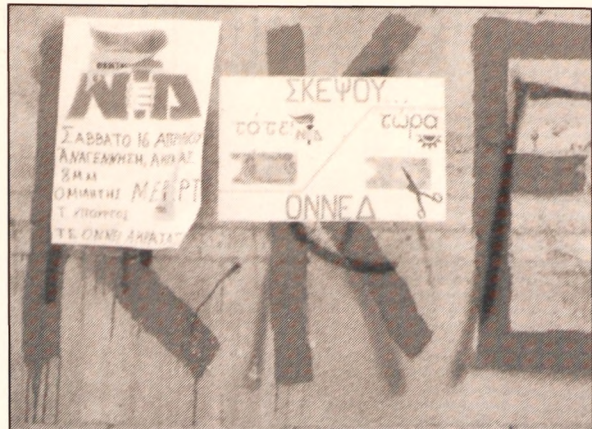
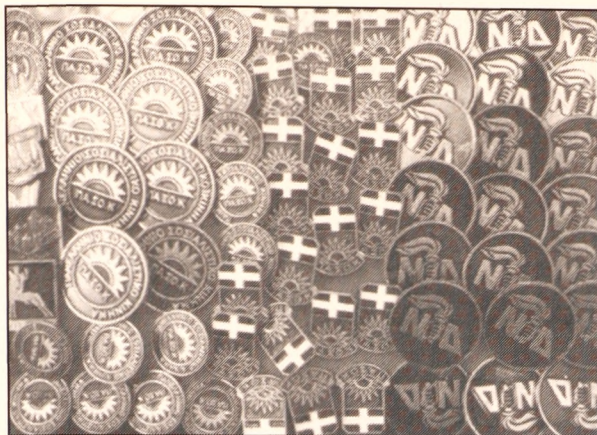
Όσες διαπιστώσεις και φιλολογικές κρίσεις κι αν διατυπώσει κανείς, τελικά η ποιητική σύνθεση δικαιώνεται από την ολότητά της προκαλεί την έκπληξη αλλά και τη συγκίνηση με τους μυστικούς της κώδικες, συντηρεί το νόημα που συνδέει παρελθόν και μέλλον με την επικαιροποίηση της διαχρονικότητας και προσκαλεί σε αισθητική απόλαυση με την ευρηματικότητά της στη χρήση ή καλύτερα στην εκμετάλλευση των δυνατοτήτων της γλώσσας. Κι ο ποιητής; Ο ποιητής αιωρείται και «χτίζει» ποιήματα «για να μπούμε να κατοικήσουμε στην ηλιοφάνεια για πάντα», όπως λέει ο Ηλίας Γκρης.

Χρύσα Αλεξοπούλου

Γραφτείτε συνδρομητές στο Αντί

Το Αντί κυκλοφορεί από τη Μεταπολίτευση, συνεχίζοντας μίαν ιστορία που άρχισε μέσα στη δικτατορία. Στα τεύχη του καταγράφεται η πολιτική και πολιτιστική ζωή της χώρας.

Κάτι το «ωραίο»

Λεύκωμα με άρθρα, μελέτες και πάνω από χίλιες τετράχρωμες φωτογραφίες, που αποτυπώνει τη σύγχρονη νεοελληνική κακογουστιά.

Αναλύει το κιτς, αναζητά τις ρίζες του και σχολιάζει με χιούμορ τις χιλιάδες περιπτώσεις του φαινομένου.

Για την πολιτική, την κοινωνική συμπεριφορά, τη διακόσμηση, το σινεμά, το θέατρο, την τηλεόραση, το αυτοκίνητο, το σπίτι, το γραφείο...

ΚΙΤΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

«Σας τσούζουνε τα μάτια, βουίζουμε τ' αφτιά σας, νιώθετε ναυτία, δύσπνοια, άγχος και από την πολιτική μόλυνση. Το νέφος: μεγάφωνα, αφίσες, δημόσια μνημεία, γκράφιτι, πανό, φάτσες υποψηφίων στους τοίχους, τίτλοι εφημερίδων, δελτία ειδήσεων, πυραμίδες ορκωμοσίας, μυστικοί δείπνοι υπουργικών συμβουλίων, παράσημα, τελετές, δεξιώσεις, υποδοχές, λόγοι, συνθήματα, σλόγκαν, αίθουσες συνεδρίων, γραφεία και κέντρα κομμάτων, δημόσιες υπηρεσίες, έντυπο υλικό... Η αισθητική δεν είναι –αλίμονο– η πιο καίρια πλευρά όλων αυτών. Είναι όμως σημαντική, αλλιώς αποκαλυπτική. Γιατί η πολιτική είναι κακόγουστη και γιατί υιοθετεί την κακογουστιά; Γιατί πλέει σ' αυτήν σαν το ψάρι στο νερό; Γιατί της πάει τόσο πολύ το κιτς; Δημαγωγία και λαϊκισμός είναι γνωστές και σίγουρες απαντήσεις. Τόσο είναι αλήθεια αυτό, που μια διαβαθμισμένη κλίμακα του πολιτικού κιτς θα μπορούσε ν' αποτελέσει ένα φασιστόμετρο για κάθε εξουσία, για κάθε πολιτική.»

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΣ

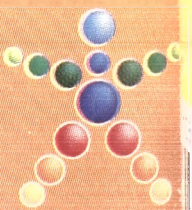

Έργο ευθύνης για την κοινότητα. Το δικό μας παιχνίδι. Η ζωή.

Το δικό μας παιχνίδι είναι ένα παιχνίδι με αξίες γνήσια ελληνικές.
Πολιτισμός, Παιδεία, Υγεία, Αθλητισμός.

Αξίες που κάνουν τη ζωή μας πιο όμορφη, πιο δημιουργική. Αξίες που στηρίζουμε έμπρακτα, με υψηλό αίσθημα κοινωνικής ευθύνης, με προσήλωση και με πάθος. Σαν μια μεγάλη ομάδα. Και μαζί, θέτουμε τις βάσεις για ένα μέλλον πιο ανθρώπινο, πιο αισιόδοξο, πιο ευτυχισμένο.

Γιατί το πιο όμορφο παιχνίδι, είναι η ζωή!

ΟΠΑΓ

Πρόγραμμα Κοινωνικής Ευθύνης